

بوجه العودة عن كافات الموجبات لاختلاف الميزان بهو لاقتدار الغنى الى طريق الاهتداء ولا يقان
 به الى حمد الواجب اليه الذي هو عين كل موجود ونعت صاحب المقام المحمود الذي هو حقيقة صانع
 بحر الوجود حين كبر بند ضعيف كناه كراميد وارحمت پروردگار برتر ايم بن علي غفر الله له ولوالديه
 وحسن اليها واليه كبر چون شتيقار بيار و غرت بشمار در كلام حضرت غوث الايرار و عارف كبر و شيخ اشير
 تودة العارفين انسان عين التحقيق ارث الانبياء والمرسلين حضرت شيخ بهاء الدين كرا قيس سرود شتم
 و چون بر جمل شرط بر شستن اربعين اطلال با قتم بغايت اختصار وديم نيم شتم كه شرط مذكور را شرح كنيم
 متبيان و ايضا شستجات و برى اين فقير وسيله نجات باشد و اين ساله را نام نهادم شرح شرط اربعين
 في جابون المتكفين تا اسم مطابق سمي بشبه بتوفيق الملك العزيز العلامة فالأمر من المستفيدين من هذا الكتاب ان
 لا ينو في دعائه المستجاب لله بالاجابة جدير وعلى كل ما يشاء **قديم شرط اول** من ان يثب غسل كنه يوتي دن
 كنه و نيامرده شش كمال المشائخ هم لله ان من لوازم حال المريد الجالس في الخلوة وان يغسل دينوى في غسله انه غسل المني
 ليكون بين يدي الله تعالى كالميت بين يدي الغسال في عدم حظوظ النفس هواها اما **الفصل** فلقوله تعالى يجب
 المتطهرين و لقوله صلى الله عليه وسلم الطهور نصف الايمان ايضا لقوله صلى الله عليه وسلم ان الله طيب لا يقبل الا طيبا و لقوله
 تعالى وان كنت من جنبا فاطهروا لان جنابة الدنيا اشمن سائر الجنابة بدنا كنه غسل بر بنوع ست غسل و شرعت عبارت
 غسل كردن بر بعض است از امثا و اذامن انبات غسل و طريقت پاك داشتن جميع جوارح و عضاست از اذنا
 جبرائيم و ماصى غسل و حقيقت و در شستن از زاموسى اسد و پاك داشتن نفس و صفات ذميمة و في غير العلم
 قال النبي صلى الله عليه وآله وسلم الطهور نصف الايمان و الاصل طهارة الباطن ففهم كانوا يبالغون فيها و
 يساهلون في الظاهر حتى كانوا يمشون حفاة في الطين و يمهلون معه صلى الله عليه وآله وسلم صلى رسول الله
 عليه السلام متنعلا فاخذ بطنه فخرعوا ثم لم يمتا نفيس معلوم شد انك انما چارست از طهارت باطن في شتم الايقا
 طهارت و شرعت حفظ جامة و بدن از لوث نجاست ظاهرو و طريقت محافظت دل از زكورات بشرية و ذامر كن و در
 حقيقت شستن دل از هر چه كه در دن حق است و اما **نيت الموت** فلقوله صلى الله عليه وآله وسلم موتوا قبل ان يموتوا
 ولا يخفى ان المراد بالموت قبل الموت ان يرى نفسه ميتا في عدم حظوظ النفس هواها وهذا هو نيت الموت
 ليس و لقد صدق من قال **كن نيت هر چه كه گراني باز** از فرد عمل بزدنيت برسى و لقوله
 صلى الله عليه وآله وسلم من احب لقاء الله احب لقاء الله ومن كره لقاء الله كره لقاء الله و اللقاء كما يكون

كبريا و عظيم
 يا ذا الجلال
 و الاكرام
 ع
 ر
 ب
 ا
 اى قوله المتوفى عن
 اى قوله المتوفى عن

به بعد الموت لان الصوت جبري يصل الجيب الى الجيب نعم من قال سه وارم موسى بن نجح وهرقائیت
 بر مردن خود که کسی ایهونی نیست. فالتؤمنون لا یفتلون ساعة من تذكر الموت لقوله صلى الله عليه وسلم
 الموت تحفة المؤمن ولذا قيل لكل تى اصل و فرم حاصل الطاعة ذكر الموت والظامة فرعه و اگر نرسد نیست موت
 یافته شود گویا ز دنیا مرده است لقوله صلى الله عليه وسلم اما الاعمال كالذبات واسا لكل امرئ ما نوى بالحديث
 زیرا که نیست موت کردن مجاز نیست لان المجاز فظارة الحقيقة فصار عين الميت والليت روية الله والدحة لا على
 والله درهن قال سه امر و چون حال تربی پرده ظاهر است. و در خیر تم که بوجه فرود برای چیست.
 و قال على بن موسى الله تعالى عه حيث سألته و عجل اليما في فقال يا امير المؤمنين هل رأيت ربك فقال لا أعبد
 رباً لم أراه فقال و عجل كيف رأيت فقال على و عجل يا و عجل لمرورة العيون بمشاهدة اليما و لكن تراه
 القلوب متخافان لا يمان و قال تخرجوا هذا الدين سه فزاد كيك رنگ شود و عاشق و معشوق. و امر و زيكي را
 که هزار است چنيند. اين بيت و حق کسی است که موت را دوی را اختیار کند و با منی را معدوم کند و اول بعض
 الصودية في هذا الحديث ان بعد الله كمالك تراه فان لم تكن تراه فانه يراك بان لم يكن موجودا ترى الله نعم من
 قال سه تو مان حاصل کمال این است و پس. و تو در و گم شود و مال این است و پس. سه خوابی که با بی دوست
 خود را گم کن. کین گم شدن از برای آن یاقین است. قال التميمي الفخر الدين في كتاب حل الرموز و غفاه الكون
 في هذا الحديث معنى خفي فظهور لم يلق قلب ذكي في قوله فان لم تكن تراه فانه يراك فقول فان لم تكن هذا
 حديث تام و متوطا و تعرف قوله تراه جزء هذا الشوط فمضاه ان لم تكن في البين و لا لك اثر في العين فالك تراه
 و وجهی است آمد است که روزی امیر المؤمنین ابو بکر صدیق رضی الله تعالی عنه بر ای میگذاشت حضرت رات پناه علی
 علیه و سلم فرمود که اگر کسی خواهد که در دنیا بماند نظر کند باین شخص پس معلوم شد که هر کسی که بخت طبعی میروند به موت را دوی
 در حق او این عید صادق آید که ویل لعن الله بعد الموت كما قال على بن ابی طالب رضی الله عنه الناس نيام
 فاذا ما نوا انتبهوا و قال ان عبدالله اخبرني بعض الصالحين و كان غثا لا قال غسلت يوما ميتا و اذ جثته
 في كفه سمعت هاتفا من وراء البيت يقول غسبت يا ملنه في حياته و غسلت انت فظاهرة بعد فانه
 ما حتم العسلان فصا را و را علی نور و محمولون المدن الى القبور و نحن نحصل الروح الى الملك الغفور انتم
 نه يستمد المدن بالقياب و نحن هربا الروح بالتواب فطوبى لمن اس الى ربه و اناب و اما الجاهلون فيفعلون
 عن ذكر الموت لقوله تعالى و لن يعمولا ابدا بما قدمت ابد و بعد لا اقل اصل المعاصي نسيان الموت و

الْحَمْدُ فِيهِ وَفِي خَلْقِهِ السُّكُونُ حَكَمِي اِنْ اَبَا بَكْرٍ الشَّيْبِيُّ رَحِمَهُ اللهُ تَعَالَى حَلَّى عَلَى الْجَنَازَةِ ذَكَرَ عَلَيْهَا
خَمْسًا فَقِيلَ خَالَفْتَ السُّنَّةَ قَالَ لَوْ اَخَالَفْتُ السُّنَّةَ وَلَكِنْ اَرَبَعَ تَكْلِيَمَاتٍ عَلَى الْبَيْتِ وَالتَّكْبِيَةُ الْخَامِسَةُ عَلَى
الْأَحْيَاءِ لَا تَهْمُ أَجْمَلُ مِنَ الْأَمْوَاتِ وَاعْتَظِلْ عَمَّا يَرَادُ بِهِمْ مَوْلَاهُ شَعْرًا لَا يَمُوتُ مِنْ اخْتَارَ الْمَوْتَ فِي حَيَاتِهِ
بَلْ مَاتَ مِنْ كَانَ عَنِ الْمَوْتِ غَافِلًا نَعَمُ مِنْ قَالَ لَنْظُمُ نَمِيسِي كَرَمُورُنْ خَوْبِ كِيرِي بِبِيرُزْ خَوِشِ تَاهِرْ كَزْ نَمِيسِي
رُجَانْ كَمَنْدَنْ كَسِي تَانْ بَرْدْ خَوَاهِدْ بِكَ بِشِشْ زَمْزُونْ خُوْدَمْزُونْ خَوَاهِدْ كَرِي نِيَابِي بِدَوْرَهْ بَرْدَنْ بِشَرْطِ يَارِي بِتْ طَلَبْ دَانْ
اَبَاوَقِي كَيْسَلْ خُشَلْ كَرْدُو بِايدِرْ بِرُوحِي بِاِحْجُو وَبَايْتِدْ وَتَضَرَّعْ وَزَارِي فَاتِحَهْ ازْ بِرَايْ شَاخْ خُوْدْ بِخَوَانِدْ بِعِدَارْ فَاتِحَهْ تَوْفِيْقْ وَاعْدَارْ
طَلَبْ نَايِدْ وَبَعْدَارْ زَانْ دَرْدُونْ حَجْرَهْ اَوَّلْ بِاِي حَسْتْ نَهْدُو بِسْمِ اَنْدُكُوِيْدْ وَبَعْدَارْ زَانْ بِاِي حَسْبْ دُوْدُ كَمْتْ مَهْلُوْهَهْ تَحِيْتْ نَقَا
كِرَارْ دُوْ بَعْدَهْ دُوْدُ كَمْتْ مَهْلُوْهَهْ خَمَكَاْفْ خَوَانِدْ بِرُوحِي كَمْتِي بَعْدَارْ فَاتِحَهْ خَمَلَاَصْ تَسِي بِاَبُو مَعُوْدِيْنْ كِيَا بِرُوْ سَلَامْ كُوِيْدْ وَبَعْدَهْ كُوِيْدْ
يَا اَللّٰهُيْ خُوْدْ رَا شَالَسْتِيْنْ اِيْنْ مَوْضِعْ شَرِيْفْ كِهْ مَحَلْ قُرْبْ وَفِيْعِيْنْ تَسْتِ نِيْدَا نَمْ فَا مَچُونْ سَبَا بِاِيْنْ اَتُوْ بِهَمْ سَانِيْدِيْ اِيْنْ اَعِيْمِ
رَا تُوْزُوْلْ اَلْكُنْدِيْ وَبَا وَجُوْدَايْنْ بِهَمْ تَبَا وَكَارِي وَتِيْرَهْ رُوْزْ كَارِي مَنْ وَدُوْرِيْ اِيْنْ رَا هْ دَرَايْنْ سَعَادَتْ كُوْ كَشَادِي
اَسِيْدَاَنْ دَارْمْ كِهْ نَا اَسِيْدَا زِيْنْ دُكَاهْ كُرْدَانِيْ وَبَعْدَارْ قُبُوْلِيْتْ رُوْ كَمْنِيْ وَاشَالْ اِيْنْ نِيَا زَمِيْدِيَا عَرْضْ كَمْنِيْ بِاِيْزُوْ
بَارِيَا تَمَلِّجْ كُوِيْدْ وَبَعْدَهْ بَارِ اِقْفَضْ عَلَيَّ اَبَا بَقْلِيْ رُوْرُوِيْ خُوْدْ بِرُزِيْنْ نَهْدُوْ بِرُوحِي كِهْ دَارْ دَا رَحْ سَجَانَهْ وَتَعَالَى طَلَبْ كَمْتْ
وَبَغِيْرْ وِيْدَارْ خُدَايْ تَعَالَى چِيْزِيْ نَطْلِبِدْ وَبِهْمْتْ بَمَنْدْ دَارْ دُوْ هِيْنْ كُوِيْدْ سَهْ اَيْمْ خَاكِ كُوِيْتْ تَا جَانْ زَرْتَنْ بَرَايِدْ
يَا تَنْ رَسْدْ بِجَانَانْ يَا جَانْ زَرْتَنْ بَرَايِدْ اَيضًا اِيْنْ چِيْدَا بَيَاتْ خَوَانِدْ بِرَا عَمِيْ اَللّٰهُ رَايَا رَسْتْ وَبَسْ
بَا رَحْ مَرَا كَارَسْتْ وَبَسْ بِاِيَا رِيْ نِيْخُوْ اَهْمْ رُكْسْ اِيْ حَقْ مَرَا فَرَايِدْ رَسْ بِرَا عَمِيْ دَرَا دُوْ جَانْ دَلْ اَفْخَا هَمْ كُرْدْ
اَنْ عَمْدْ قَدِيْمْ رَا دَا فَا خُوْ اَهْمْ كُرْدُوْ اَنْدَمْ كِهْ لَزْ خَاكِ بَرَا مْ چُوْ كِيَا هْ بِرُوحِيْ بِصِفَهْ صَفَا خُوْ اَهْمْ كُرْدُوْ بِرَا عَمِيْ عَرِيْتْ كِهْ بِرُوْ تُوْ
دَارْمْ زَارِي بِكَ كُرْدَهْ بِسْكَانْ ازْ سُرْ كُوِيْتْ يَارِي بِكَ كُرْدُوْلْتْ وَاِلْ تُوْ سِيْرْ نَشُوْدْ اَنْدَرْ طَلَبْتْ زَارْ بِسِيْمْ بَارِي
بَعْدَارْ زَانْ مَرِيْعْ نَشِيْنْدُوْدَهْ بَارْ صَلُوْهَهْ فَرَسْتْدُوْ فَاتِحَهْ ازْ بِرَايْ رُوْحَانِيْتْ پِيَا بِرُوحِيْ عَلِيْهِ الصَّلَوَهْ وَاسْلَامْ وَجَمِيْعْ
شَاخْ بِخَوَانِدْ بِهِيْمِنْ طَرِيْقْ نَشِيْنْدُوْ نَا اَلْكَمْسِيْ رُوْزْ سِيْكَرْدُوْ بِهِيْمِنْ دَهْ رُوْزْ آخِرْ شَبَانْ وَبَسْتْ رُوْزْ ازْ رَمَضَانْ بَعْدْ
دَهْ رُوْزْ دِيْكَرَهْ كِهْ تَبَارِيْعِيْنْ بِاَنْزِيْتْ تَجْدِيْدْ خَمَكَاْفْ كَمْنِازْ بِرَايْ اَلْكَمْسِيْ خَمَكَاْفْ بِرُوْ قِسْمْ سَتِيْ كِيْ سَتْ سَتْ
كِيْ سَتْحَبْ سَتْ دَهْ رُوْزْ آخِرْ رَمَضَانْ سَتْ وَغِيْرْ اَنْ سَتْحَبْ بِسْ بِاِيْدِ كِهْ نِيْتْ تَجْدِيْدْ كَمْنِازْ نِيْتْ اَنْفِيْسْتْ كِهْ
نُوَيْتْ اِنْ اَعْتَكَفْ بِهَذَا الْمَجْدِ تَبَا عَا لَسُنْتُ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ وَفِي شَرَعَةِ الْاِسْلَامِ
يَنْوِي بِالْاَعْتَكَاْفِ الْقُسْبَهْ بِاَمْلَا اَلْكَمْسِيْ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ فِي الذِّكْرِ وَالْكَفِّ عَنِ الْعَادَاتِ الْبَشَرِيَّةِ وَچُونْ حَمَلْ

روز تمام شود و از برای بیرون آمدن از خلوت چهار رکعت نماز و در هر رکعتی بعد از فاتحه اخلاص پنج بار
 بخواند و برای سجده و قیام هر دو شصت و یک بار کند از آنکه این یکبار شود و روی باین معبود رضی الله عنه و عن الهی
 علیه السلام نه و آنکه ما من مؤمن بخیر من عیدنه و معروان کان مثل راس الذیاب من خشية الله تعالى لا غفرو
 الله تعالى له کما نقل من آداب الاراد بکلمه در شستن اعتکاف خلاف کرد و آنکه بکلمه وقت بنشیند یعنی بزرگان بعد از
 نماز تمام می نشستند و بعضی بعد از فجر و فی متکوة المصابیر عن عایشة رضی الله عنها قالت کان رسول الله صلی
 الله علیه و آله و سلم اذا اراد ان یتکف صلی الفجر ثم دخل فی معتکفه رواه ابو داود و حقیقتاً احتج به من یقول
 سداً بالاعتکاف من اول النیاز و به قال لا دراعی و الثوری و اللیث فی احد قولیه و قال مالک و ابو حنیفة و
 الشافعی و احمد رحمهم الله یدخل قبل المغرب اذا اراد اعتکافاً شهراً و یترک ما لوالی الحدیث علی انه دخل المعتکف
 و انقطع فیہ و یحلی من نفسه بعد صلاة الصبح لانه وقت ابتداء الاعتکاف بل کان من قبل المغرب معتکفاً لاشاء
 فی المسجد طأ صلی الصبح انفراد کما فی تشریح المتکوة للشیخ و اکثر بزرگان قبل از مغرب نشستند و الله اعلم بالذی
 هم شرط و و ما این است که در اول خود نیت کند خلق خدا می توانم بر بنمایم درین بعضی خلوت از شرمن این
 باشند و آنکه در خاطرش خلوت کند که در خدایت بهر آن در آیم که خود را از شر خلق بگردانیم و حق بآید و قال الشیخ
 التیغری التیغری بها بالیسیر و روى قدس سره و من حق المرید اذا آثار الخلو ان یعتقد باعد الله عن الخلق
 سلامة النفس من شره و لا یعتقد سلامة من ستر الخلق فان الاول من التیمین ینتج به استبعاد نفسه و الثاني ینتج
 سربه علی الخلق و من استغفر نفسه فهو متواضع و من هب لنفسه منزلة علی احد فهو متکبر و روى انه قيل
 لراغب انک ما هب بقال لا بل انا ما هب ان نفسی کلب یعقر الخلق اخرجت من بینهم لیسلموا انما و فی
 خلاصة الحق ان المتکبر الذی یرى نفسه خیرا من غیره و فی فصل الخلق عن مرجح نفسه علی فرعون و نمون
 المتکبرین و قال بعضهم کف یتکبر ان آدم و قد خرج من جحر البول مرتین فیتبغی انه ینوی ان اجلس لیسلم الناس
 من سرفنفس و فیه مخالفة النفس و مخالفة النفس اعظم العبادات و افضلها و لذا قال صاحب قصيدة البردة
 سه و خا الی النفس الشیطان و اعتمها کاد و انهما محضهاک النصیفان تیمر و الله اعلم بالصواب هم شرط سوم
 آنکه باطن خلوت شستن بنیت اربعین خواهد و در مجرای سبب کندش خصص الاعتکاف بالمسجد بقوله تعالى انهم
 ما کفون فی المساجد و عن عایشة رضی الله عنها قالت لا اعتکاف الا فی مسجد ما مع رواه ابو داود و عن ابن حنیفة
 الاعتکاف لا یصح الا فی المسجد و فی التتمین قال القدوسی الاعتکاف صحیح الحق انه ینقسم الی واجب و هو الذی

والسنة موكدة وهو العشر الاواخر من رمضان والى مستحب هو ما عدا ذلك عن عائشة رضي الله عنها قالت كان رسول الله صلى الله عليه واله ولم يعتكف العشر الاواخر من رمضان ثم اعتكفنا واحد من بعده ليس اگر تمكف در رمضان باشد بايد که مسجد بنشیند و اگر در غیر رمضان باشد روست نشستن در غیر مسجد زیر که عجمکافی مستحب است چنانچه بزرگان ماضی اکثر در غارت نشسته بعضی هم اختار ثلثة اشهر و بعضی هم اختار اربعین یوما و بعضی هم ثلثین یوما و بعضی هم مجلس فی الذاکر و بعضی هم فی المسجد قال جابر بن عبد الله رضي الله عنه قال قال النبي صلى الله عليه واله ولم يجراء شهرا وقال الجنيدي رحمه الله تعالى من اراد ان يسلم له دينه وليست فيه بدنة وقلبه فليعتزل الناس فان هذا زمان وحشة والعال من اختار فيه الوحدة نقل است که امام جعفر صادق رضي الله عنه مدتی خلوت گرفته بود و بیرون نمی آمد سفیان ثوری رحمه الله در خانه وی آمد و گفت یا امام مردمان از فوائد انقباس طلبیه تو محروم اند چرا غزل گرفته ای یا ما قدس سره الغریز جواب داد اکنون روی چنین دارد و فرمود که فسد الزمان و تغیر الاخوان انگاه این روست خواستند ذهب الوفا ذهاب من لذهاب والناس ابن عتائل و موارب یفشون بیفهم المودة والصفا و قلوبهم محشوة بعقارب یعنی رفت و فاش رفتن وی رونده و مردم سپر فریبنده و دستهای آورده فاش میکنند در میان خود دوستی و صفا و دلباهی ایشان گنده است بعقر باربعیت شد و وفا و صدق از عالم گم گشتن یکین مکر و حیل مردم دارند و وفا و مهربانی بزبان یکین دل از حق پرست از کز مردم و عن انس بن مالك رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه واله وسلم انه قال السلامة في الوحدة والا فأت بين الاثنين الحديث وفي خلاصة السلوك قيل لطاؤس ما احببك في بيتك قال ضعفا الولاة وفساد الرعية وذهاب السنة و حكي ان عمرو بن العزير رحمه الله كان لا يخرج من منزله الا للصلاة الجمعة والجماعة وليادة المريض و بحضور الجماعة وكان يقول الناس سراق العقول وقطاع الطرق وعن ابي عثمان بن ابي العياض رحمه الله لول الجمعة والجماعة لدخلت بيتي ولم اخرج حتى اصوت وقال لبعض اهل المعرفة اغتقم الوحدة فانها امن لدينك وراحة لبدنك وكن انيسا جليسا لنفسك فانه اول امن وقال العباس الدامغانى اوصانى الشبلي رحمه الله وقال التزم الوحدة واحم اسمك عن القوم واستقبل الجدا حتى تموت وكان جماعة من الصالحين يختارون الاربعين ثلثين من ذبيقة وعشرين ذى الحجة وهو اربعون شهرا كذا في العوارف بدا كنتم شستن خلوت در رمضان اولی است تا سنت او اشو و بزرگان اکثر در رمضان خلوت اختیار کردند و بركت رمضان هم بسیارست لقول صلى الله عليه واله وسلم اذ دخل رمضان فتحت ابواب السماء

[illegible]

که انجیم انعام پرشیده باشد و دست او در لقیق شیخ الشیوخ شیخ شهاب الدین سرور و دی قدس سره در باب
 حجره چند چیز تعیین کرد و چنانچه پولش دوگز و عرضش یک و نیم گز باشد و چون قائم شود سر او بسقف ملحق شود و چون
 مربع نشیند سر از انوی او بدیوار حجره نزدیک شود و چون بسجده رود و از میان ستر تا بدیوار یکی انگشت هم فاصله نماند
 باید که رعایت این همه واجب اند تا فائده خلوت و یاب چنانچه اهل حق یا قصد فی تحقیق السالکین می حجره مظلمه
 مختصه بقره بحيث لا یسمی الا مرءی و احداً فقط قادر علی القيام و الركوع و السجود للصلاة و علی الجلس
 مرد با الذکر و الله اعلم بالصواب هم شش و چهار هم آنکه پیوسته تنها بودن از زن و فرزند خودش که آنها
 موجب فتنه اند قال الله تعالی انما اموالکم و اولادکم فتنه و انما اسواکم رایا و کیرا مال و ملک این چنان با و کیر
 مال و اولاد است بمعنی دشمنند بگرچه نزدیک تو خشم رو شوند و عمر سپه المال او بشویند مال علی جنونک
 العاقون لیسوا فی القید و العذاب فینا ذکرنا عیالک صیادک خبالک اعتق رقابنا قل یا مالک الرقاب
 و سرور می ان هر چه علیها السلام قبل لها کم لا تزوجی فقال ان لی ثلثة اشیاء القلب و اللسان و البدن
 اما القلب فهو مشغوف بحببة الله تعالی و اما اللسان فهو مشغول بذكر الله تعالی و اما البدن فهو
 مشغول بخدمة الله تعالی فاذا تزوجت يشتغل قلبه بحببة و لسانه بحبوبة و بدن به خدمت و متنی
 استحسن من نفسی ان اشتغل عن الخلق الی المخلوق فترق الله تعالی لها ابنا من غیره و هر کذا فی
 کفاية الشعبی **نقل است** که یک و فضل بن عیاض فرزند خود را بر کنار گرفته می نواخت و محبت می نمود
 فرزند گفت ای پدر مرا دوست میداری گفت و اگر گفت خدای را دوست داری گفت و اگر گفت چندان که
 گفت یکی گفت بیک دل و دوست را نتوان نگاه داشت فضل دانست که سخن او تعریفی است بحقیقت و است
 بر سر زدن گرفت و توبه کرد و کو دوک را بنیدخت و روحی آورد و حکما قال الله تعالی ما جعل الله لرجل
 من قلبین فی جوفه **رباعی** ای آنکه بقبله فارست ترا به بر غر چرخ احباب شد پیوست ترا به دل و پی این
 و آن نه نکوست ترا به یکداری بس است یکدوست ترا به بدان ای طالب صادق که اولاد و اسوال و استعد
 همه موجب غفلت است و ازین غفلت دور بودن فرمان است لقلوله تعالی انما اموالکم و اولادکم عدد و لکم فاحش
 و قال جل جلاله یا ایها الذین امنوا لا تأکلوا اموالکم و اولادکم عن ذکر الله و خدای شانس با عیال اطفال کنی از
 رباعی آنکس که ترش نامت جان بپزند و فرزند و عیال خانان بپزند و دیوانگی بر و جانش غشی و دیوانه تو بر جهان بپزند
 و فی التوبة قال الله تعالی یا عتق الا عظم ان احب العباد الی العبد الذی کان الولد الاول الذی قلبه غمر منها طوفان له انوار الفیض

الحزن بصوت الولد ولو مات له الوالد فليس له الحزن لفوت الوالد فاذا بلغ العبد هذه المذلة فتوقعت
 الولد ولا ولد ولم يكن له كفواً احد فاقول احسن يا نعم الصغير ولهذا اكثر شعرتك والعيال في آخر العمر
 من حق المبتدى فيهم هذه العلاقات لان نفسه لا يغير عن الشغل عن هذه العلاقات كما حكى
 من بعض الفقهاء وقد قيل له لا تزوج فقال المرأة لا تصلم الا الرجل وانما بلغت مبلغ الرجال كيف تزوج
 هذا المعنى قال السعدي بالفارسي مصراع مروي بيازني وانك زك كن من انظر او لا نظرا حسنا
 اعني عن هذه العلاقات ام لا وقال عليه السلام استدقت قلبك وان اناك المسنون
 في زناها كيف تشتغل انفسا في العيال والعلاقات وتغفل عن الحق والحسنات فينبغي ان يكون من اراد
 الزواج فينظر او لا كيف يكون نفسه من سلت عن العلاقات فيفعل الزوجة والا فلا لان النكاح سنة
 المتابعة النبي عليه السلام ولو كان على حال يصير كما في اسبب بعض الافعال فكيف يفعل لان الانسان
 قد يستل في بعض الاوقات بالحوار قال الله تعالى ولنبلونكم بشئ من الخوف والرجوع ونقص من الاموال
 والافس والشحرات وبشر الصابرين فالمبتدى كيف يصبر بل يجري على لسانه كلمة الكفر لضعفه
 فيصير كما في الفال ترك الاول في حقه لان النكاح انما هو سنة وحكي ان رجلا اكثر عياله فحجز عنه فارد
 الفار من البلد فبعث الله تعالى اليه ملكا على صورة آدمي فقال له اتعمل لي اليوم مدينا فقال له اعمل
 تامرني فقال علي ان تنزع الماء من البير مقدار ما تروى عصافورة فخر الرجل وجاء على راس البير
 اخذ الدلو والرشاد وجعل ينزع الماء ويلقيه في البير مقدار ما يروى في النقرة والعصافورة تشرب
 وكلما كان ينزع كانت العصافورة تشرب ذلك حتى عجز عن النزح فلما امسى قال للذي استأجره اني
 تركت لاجر عليك فحل عنى فان العصافورة لم تروى فقال له الملك ايها الضعيف انك لا تفهم ان تروى
 عصافورة فكيف تفهم ان تطعم عيالك حتى تقرب عنهم فاعلم ان الله هو الرزاق ذو القوة المتين كذا في
 الشعبين قال عليه السلام كثرة العيال فضيحة الرجال صدق رسول الله صلى الله عليه وسلم كذا في وقا
 الحقائق فعلم ان المبتدى لا يصبر الا في حقته ان يتجوز عن العيال والعلاقات وفي العوارف عن ابصر
 رضي الله تعالى عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم يا ايها الناس اني انا الذي ديني
 دينه لا من فردي منه من قرية الى قرية ومن شواهد الى شواهد ومن حجر الى حجر كما لقلب الذي يروى
 قالوا ومتى ذلك يا رسول الله قال اذا المرئى المعيشة لا يبعأص الله فاذا كان ذلك الزمان حملت الدنيا

قالوا كيف يا رسول الله وقد امرتنا بالتزويج قال انه اذا كان ذلك الزمان فها لك الرجل على يدا يديه فان
لم يكن له الا يوان فعلى يدي زوجته ولده فان لم يكن له زوجة ولا ولد فعلى يدي قرابة قالوا وكيف ذلك يا
رسول الله قال لا يدرونه بعضهم المعيشة فيتعلم ما لا يطاق حتى يؤدوا ما راد الهلكة ايضا ارى عن
رسول الله صلى الله عليه واله وسلم خبركم بعد المائتين رجل خفيف الحسا ذليل يا رسول الله وما خفيف الحسا
قال الذي لا اهل له ولا ولد له فقال الجحيد من اراد ان يسلم دينه ويستريح بدنه فليحذر الناس فان هذا
زمان وحشة والعامل من اختار فيه الوحدة ولهذا قلنا الاولى في زماننا العذوبة في حق المبتدئ لان
شاهدت ورايت بعيني رب اوقات ان اكثر صاحب اعيال كيف يفتنون لاجل الرزق بل يتكلمون بكلمات
الكفر نفوذ بالله منها حتى يروى في الراجية لو قال يا رب رزقي بر من فرائج كروان قيل توقف ابو النضر
الدبوسي في الكفارة ولو قال الرجل الرزق من الله وليكن رزقه حشيشا يد يكفر لان الله تعالى ضمن الرزق
بالا يتلقى لقوله تعالى وما من دابة في الارض الا على الله رزقها الآية ولان رايت ان اكثر الجبال الصوفية يكثر
السؤال الاغنياء وتعدد وجوههم لكثرة السؤال حتى يستجمعون الدنانير والدراهيم الشبهات ولهذا يتزوجون حتى
لا ياطعموا الخير فلما يكثر اعيال يضطربون ويفتنون لاجل الرزق بل يتكلمون بكلمات الكفر لان المال يفسد
عقرب خصوصها مال الشبهة لبركة اهلها اصلوا هم لا يتكلمون لمابعة النبي صلى الله عليه واله وسلم حتى يفتنوا
لكثرة العيال لانه قال عليه السلام تناكحوا اكثر وافاني ابايكم بكم الامم ولو بالقسط وانما هم يتكلمون لاجل الحرص
والحرص محرم ولا سيما كيف يضطربون في وقت تولد البنات فلهذا بعضهم يفر وبعضهم يطلق الزوجة لان
في زماننا بكثرة الاسراف بخلاف السلف لانهم يقيفون على القليل ولهذا لا يفتنون لاجل العيال والبنات اللهم اعظم
عنا التعلقات وارزقنا وفق الطاعات والمروضات ما فيه الخيرات انك عجب لدعوات وقاضى الحاجات
م شريطة تحميم انكم ووركون انديشايش اى انديشه ماسوى اسد لقوله تعالى واذا ذكر ربك اذا نسيت
اى نسيت الغيرة لان القلب ما له خيل من ذكره الغيرة لا يؤثروا ذكر الله تعالى فيه اصلا كما في رسالة الملكى وكر
غير افراموش كند ذكره كذا ذكر شود وجاء الحق وزهق الباطل والله در مقام الله بهر چه خير دوست بود بر كنم از
خلوت وكنى بود در حرم شاه مجال وكران وفي الغوثية قال الله تعالى يا غوث الاعظم من شغل سوائى كان
صاحب النار نار يوم القيمة وقال يا غوث الاعظم لا تنظر الى الجنة وما فيها ولا تنظر الى النار وما فيها حتى تبرا
بلا واسطة پس انديشه ماسوى انك نكند چنانچه انديشه دنيا و آخرت وغير آن ه انا نكند بجزر و توبجائى نكر نكند

کوتة نظر اندر چه کتوة نظر اندازد و دیده اگر بغیر تو جای و اگر نظر کند به میل سمت هائیک این نظر تو دیده
۱۱ اقل الدنیا و الاخرة مثل الاختین لا منکر بنکاح واحد من ارباد الدنیا فیطلق الاخرة من ارباد الاخرة
۱۲ اما اح الدنیا و من اراد لقاء الله تعالى فلیطلقها و لقد صدق من قال شعر اندرون قلب من
دخل و غیر شد حرام به یک فی ایاد و شوهر عقد میجاکی بود به چرا که آرمیان اسه فرست طالب
دنیا و طالب عقبی و طالب مولی کما قیل الدنیا حرام علی اهل الاخرة و الاخرة حرام علی اهل الدنیا و اهل
حرامان علی اهل الله تعالى و قال النبی صلی الله علیه و آله و سلم القلوب علی ثلاثة انواع قلب مشغول بالدنیا
و قلب مشغول بالعقبی و قلب مشغول بالمولی القلب مشغول بالدنیا فذل الجنة و البوی و اما القلب مشغول
بالعقبی فذل الدرجات العلی و اما القلب مشغول بالمولی فذل الدنیا و العقبی المولی و حکای ان اباحنهم
الزاهد دخل علی سلیمان بن عبد العزیز المثلث فقال سلیمان من الراشد قال انت فقال کیف فقال ان الراشد
هو الذی یرضی بالقلیل عن الکثیر و الدنیا قلیل لان الله تعالى قال قل من امل الدنیا فلیقل یول الاخرة کثیر و قد رایت
بالدنیا عن الاخرة قد رایت بالقلیل عن الکثیر و انت الزاهد و روی ان الدنیا من اولها الی آخرها اوصیات
ذهبها و جوهرها ما بلغت موضع احبهم واحد من الجنة و لو یزق الحواریین برزاق فی الدنیا لصابق ببحر
الدنیا کلها عذبها و ما کما عملوا و لو نظرت الی الدنیا نظرت لمات اهلها من طیبتها و لو جمعت الدنیا باسرها
و وضعت فی بیت من بیوت الجنة لکانت کفعم واحد فی السماء و لذا قال بعض اهل الطريقة طالب دنیا
مخنت و طالب العقبی مؤث و طالب المولی مذکر و طالبان مولی باولیا راند و اولیا انبیج خیر ترسند
لقوله تعالى لان اولیاء الله لا خوف علیهم ولا هم یحزنون و بر و ای شست و دوزخ نغمه دنیا نغمه نفس
لو کانت الجنة نصیباً للعاشقین بدون جماله فواویدا لو کانت النار نصیباً للمشتاقین مع وصال فواشتاقا
سه ای که شست برین بیوغذایم حذاب به آتش و دوزخ همه باتو کلام کتاب به و قال بایزید رحمة الله و ایت
روی جل جلاله فی المنام فقلت یارب ما الحلال و ما الحرام و ما الغرض و ما السنة قال غرض من قائل
الحلال طلب العقبی و الحرام طلب الدنیا و الغرض طلب المولی و السنة الصبر علی البلوی ای عمر
طالب دنیا و بخورست و طالب عقبی فزورست و طالب مولی مسرور رباعی دنیا طلبا چه گیت بخوری
عقبی طلبا چه گیت فزوری به مولی طلبا که دایم مولی داری به در هر دو جهان مظفر و منصور می به
فی شمائل الانبیاء شرعت ترک دنیا و دن و طریقت ترک عقبی کردن و حقیقت ترک دن و حق کردن

بمولی رسیدن و قال الشبلی رحمة الله الدنیا حرام علی طالب الجنة والجنة حرام علی طالب المولی
 وطالب المولی لا یتجأ الی الدنیا والعقبی وقال شیخ ابواسحق گزیده فی طالب الدنیا اسیر و طالب
 العقبی اجیر و طالب المولی امیر و الله اعلم بالصواب هم شرط ششم آنکه پیوسته گفتن ذکر
 لا اله الا الله و قال الله تعالی یا ایها الذین امنوا اتقوا الله و قولوا قولا سادیدا ای قولوا لا اله الا
 الله و قال الله تعالی و الزمهم كلمة التقوی و هی كلمة لا اله الا الله و قال صلی الله علیه وسلم قولوا
 لا اله الا الله حتی تغلبون و رسول علیه السلام فرمود کل حسنة یعملها الرجل یوزن فی یوم القیامة الا
 شهادة ان لا اله الا الله فانها توضع فی المیزان فانها لو وضعت فی المیزان و وضعت السموات السبع
 و ما فیهن کان لا اله الا الله امرح من ذلك عبد ابن عمر روایت کرد که از رسول علیه السلام شنیدم
 که روز قیامت بنده بسیارند که او را نود و نه اسم از عصیان باشد هر نامه مقدار مد نظر آن بنده پس نامه
 را بخواند خدای تعالی او را گوید که ازین گناه شمرده شدی بنده گوید یا رب عالا چه فایده کند ناگاه
 از میان آن صحیفه پاره کاغذی برآید و در وی کلمه لا اله الا الله نوشته باشد چون آن صحائف در
 پله نهند و آن پاره کاغذ در پله دیگر آن پله که آن شود بتوفیق الله تعالی راجعی از قلم طبیعی که از حق
 آگاه است چه بر تخت ولایت حقیقت شاهست چه گفتیم که دوا می دل بیمار چیست چه خوش گفت که
 لا اله الا الله است چه فرو آنکس که همیشه طالب است چه ذکرش همه لا اله الا الله است و قال علیه السلام
 اد و امر نکوۃ ابدانکم فان نکوۃ ابدانکم قول لا اله الا الله و قال رسول الله و قال رسول الله صلی الله علیه
 وسلم لكل شیء مصفلة و مصفلة القلب ذکر الله تعالی و قال الله تعالی لا یذکر الله تطمین القلوب و انکم
 آدمی را مسلمان نیگویند تا کلمه لا اله الا الله بخواند و فی السراجیه من قال لا اله الا الله و محمد رسول الله
 حکم باسلامه حکایت علماء سلف گفته اند که در سال دوازده ماه است و حرف در کلمه لا اله الا الله
 دوازده است اشارت بر آنست که هر بنده مؤمن که دوازده حرف کلمه لا اله الا الله بر زبان راند
 هر گناهی که درین دوازده ماه بوجود و آید بکرت این کلمه از وی دگر رانند که کفر عنه و سیئاته و اصلح
 باله و در متفاح الجنان مذکور است که شیخ عبده در کتاب شرف النبی آورده که بر پیشانی صوابست و چپ
 هزار سیغایر نوشته بود لا اله الا الله و محمد رسول الله امی طالب صماوق باید که دگر گفتن خود
 بدو وقت لازم گیری لقوله تعالی فبسم محمد باک قبل طلوع الشمس و قبل الغروب قال الله تعالی

واذکر اسم ربک بکرمه واصلیلا بنیاد حضرت مولی سارف روی میفرمایند که از ذکر این نور قرار
 میگیرد و در راه حقیقت آرد و اگر در راه هر صبح و نماز شام و در خود سازد خوش گفتن لا اله الا الله را
 و فی حین العلم یا ابن آدم را ذکر کن بعد الفجر ساعه و بعد العصر ساعه اکمل بعد موتت ما یدنو حاکم
 و عن انس قال قال رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم لان اقدم قوم یدکرون من صلوة الغداة حتی تطلم النسم
 احب الی من ان اعتق امریة من ولد اسمعیل لان اقدم قوم یدکرون الله من بعد صلوة العصر الی ان تغرب الشمس
 احب الی من ان اعتق امریة و اوله ابوداؤد کذا فی المتکوة اسی و رویش ذکر کردن به وقت لازم است اگر این
 میسر نشود باید که به وقت برخورد لازم گیری و استقامت کنی که در استقامت نفع بسیارست و فی الارشاد قال ابو علی
 الجوری عانی رحمته الله کن صاحب استقامت و لا تکل صاحب الکرامه فان نفسك متعزکة فی طلب الکرامه متعزکة
 یطلب بالاستقامه پس باید که ذکر و اقام کند چنانچه قطرات آب که از جامی علی الدوام برنگی میکند آن بر و اقام
 سنگ ظاهر شود و آن مقدار آب اگر یکبار بر آن سنگ ریختی در وی اثر نکردی و از نهمت رسول خدا صلی الله علیه
 و آله و سلم فرمود که احب الاعمال و موافق را یزیدیم پاک استقامت و استقامت نزد کرامت و اتفاق المشافهة
 سر هم علی ان المردید ما المردیدم بذکر لا اله الا الله مدته قرابة باربعین سنة لا یصل الی الحقیقة الا الله به ان ذکر کردن
 است یکی جبر و مخفی اما الجهر و لقوله صلی الله علیه و آله و سلم اکثر و اذکر الله حتی یقول المنافقون انکم مراؤن
 لقوله صلی الله علیه و آله و سلم یقول الله اما عند فلن عبدي فی وانا معه اذا ذکر فی فان ذکر فی فی نفسه ذکره
 فی نفسی و ان ذکر فی فی ملاء ذکرته فی ملاء خیر منه و ایا عبدي را باید که ذکر جبر و لازم گیرد تا طلب و روشن
 شود و ذکر مخفی را جبر پیدا کرد و در سیکوش بند کرد جبر کرد مخفی که جبر شود و اقام تو در بهر نیمی به خود ذکر مخفی
 جبر پیدا کرد و در سیکوش بند کرد جبر کرد مخفی که جبر شود و اقام تو در بهر نیمی به خود ذکر مخفی
 السم الیه و یعنی المور و الکسل و یزید فی النشاط و یوقظ الراق و یرغب فی العبادة فورد فی الحدیث ان
 الملائكة و عمار الدار یتمعون قرأة و یصلون بصلوته و المتعدی افضل و تصاعف النبة یضاعف عاف
 و قل لا یتربک الذکر باللسان خشیة الریاء بل ینبغي الذکر فی الحماة باللسان و ان حصل الاعتلال بالریاء
 لما تحصل بركة الحماة باجماع القلوب و باللسان و فی مشکوٰۃ المصابیح عن بریدة قال دخلت مع النبی
 صلی الله علیه و آله و سلم المسجد عشاء فاذا رجل یقرء القرآن و یرفع صوته فقلت یا رسول الله انقول
 هذا امر ابل مؤمن منیب قال و انو موسی الاسمری یقرء و یرفع صوته یحصل به رسول الله صلی الله علیه و آله

وسمیتم لقرآنه الحدیث فعلم انه عليه السلام حسن الجهر وفي الخلاصة روى ان بالرداء ضی الله
 تعالی بانه كان بكثر الذکر فقل له مجنون انت فقال ما هو مجنون ولكن شفاء من الجنون والی هذا المعنی اشار
 العلامة بن القيم عند قوله صلی الله تعالی علیه واله وسلم خیر الذکر الخفی قال ومعنی الخفی ان یکون القلب سالماً
 بما یعرض له من الواجبات الدنیویة والنفسانیة والشیطانیة فاذا سلم منها كان ذکره الخفی افضل من الجهر
 المبتدی لا ینقطع عنه هذا الواجبات الا بالجهر وبالذکر فی حق المبتدی افضل من غیره ولو کان مفصلاً والله
 اعلم فلا اشکال فی الحدیث فان قلت ما تقول فی قوله تعالی والذکر ربک فی نفسك تضرعاً وخيفة ودون الجهر
 هذه الایة تنفی الجهر قلت المراد ینفی الجهر فی الایة كما ذکره المفسرون اثبات الذکر بالتوسط لان خیر الامور
 اوسطها فالتنفی الایة الذکر الجهری فان قلت ان فی الجهر بیاة قلت وقال علیه السلام للرباءة قسطه
 الاخلاص فلا اشکال والله اعلم بالصواب از حضرت شیخ نجم الدین کبری قدس سره الغرین منقول است که
 فرموده اند ذکر زبان اگر چه از وی خفت باشد آن را نورست که اگر ظاهر شود بر نور عرش غالب آید کذا فی المجموع
 میر عبد الاول و حضرت خواجہ بابا الدین نقشبندی قدس سره الغرین فرموده اند ذکر با اتفاق علماء و فضل اخیر
 بنده گفتن و تلقین کردن جائزست و در ویش را به نفس نفس خیرست طریق ذکر هر چه نیست که کلامه الا الله
 با و از بلند بخواند اما طریق ذکر هر چه سرد و زیان نیست که اول سیزده بار در و در بخواند یا زیاده اگر وسعت وقت
 باشد و در و نیست که اللهم صل علی محمد عبدک و نبیک و رسولک البکی الامی علی و اصحابه و سلم
 بعده سیزده بار یا غفار و غفر فی کبی گوید بعده سیزده بار یا ستار استغیثی گوید بعده سیزده بار یا وهاب
 هب ایما فی گوید بعده سیزده بار یا ثواب تب من فضلك گوید بعده سیزده بار لا اله الا الله گوید بار بار و غفار
 بعده سیزده بار الله گوید بعده سیزده بار لا اله الا الله گوید یکون یا سیزده بار الله یا سبحانک یا و باد غام چون
 الا گوید بر زمین نظر کند چون هو گوید طرف آسمان نظر کند بعده لفظ یا حی گوید یا آنکه بهر وضو او
 بیوش شود بلکه بعضی اوقات از دهن او خون ظاهر شود و اما الذکر الخفی فلقوله تعالی واذکر ربک
 فی نفسك تضرعاً وخفیه الایة و لقوله صلی الله تعالی علیه واله وسلم خیر الذکر الخفی سبک ذکر
 خفی چند آنکه کردی که کنی حاصل زغیر دوست فردی که کنی ذکر خفی و ذکر خفی که کرد ذات تو و ذکر
 خفی که یاد آنکه ذکر خفی را انواع است اما افضل ترین ذکر ذکر جبار ضری است که صیقل زنگ دل است و سهل
 علت اندونی ابسپاست است دیگر چار چیز ای یار من که گزید بجا آری شوی خاص من که در شب

تار یک ذکر چار ضرب + هست زین چارت به الخماس حرب + با بیان هر چار تجارت مدام + تا خلوت
 یابی از ذکر دوام + ذکر خاصان هست دیگر چار ضرب + بر سر شیطان زین چار ضرب + کی توانی
 کرد تو بانفس حرب + تا نگیری نیز و این چار ضرب + آمد این ذکر از شه موسی رضا + آنکه بد از
 نسل پاک مرتضی + باشد این یقین از سید علی + آنکه بود مستفیض از هر ولی + یک هزار و
 چار صد از اولیا + دید در شهر جهان آن رهنا + چون کشمیر آمد آن روشن ضمیر + گشت کشمیر از
 طفیلش کش میر + چون نموده روی آن بدر میر + شد منور باطن بر ناو پیر + یا الهی روز
 محشر با میر + حشر کن باز و دست ما بگیر + ای که هستی از مردان میر + باشم اتم شتم و در پیر
 بیان یقین ذکر چار ضرب بعیت ابتدای ذکر کرد تو ده درود پس آنگاه باز خوان
 اخلاص زود + هم مرغ می شینی از آن + استعانت جوی از پیرای جوان + چشم دل بجشا
 بسوی حق نگر + تا نه بینی غیر حق چیزی دیگر + سر فرو آری و گوئی لفظ لا + می کنی نفی از
 جمیع ماسوی + لفظ لا گوین کنی تو پشت هست + هم الله گوی تا زانوی هست + نیز گو الا بعد
 سر بر آ + تا نماند بر دلت گرد و غبار + باز گو اید و بر دل سر نه + دم را گردن نه بینی هست +
 گرد آری دم بگیرم این چنین + هست سنت از رسول المرسلین + و بر آری بعد سه پنج دم +
 هم روا باشد ترا ای محترم + و روزیاد یگینی تا بستی و پنج + بعد پنج آری بدست خویش گنج
 بزرگان فرموده اند که در ذکر خفی باین طریقی منفعت بسیارست و اندک روز فتح باب شود و طریقی این
 ست جس دم کرده لفظ اید بکون نادر دل خود ضرب دهد و انگشت ابهام دست راست بر گوش راست
 نهد و ابهام دست چپ بر گوش چپ نهد و انگشت سبابه دست راست بر چشم راست نهد و سبابه دست چپ
 بر چشم چپ نهد و انگشت وسطی باز هر دو دست بر بینی نهد و باقی انگشت خضر و بنصر بر دیان نهد و لفظ
 اید گوین در دل خود ضرب دهد و صورت پیر خود تصور کند تا اثر و آن پیش دهد اید هست که در وقت
 شاهه یا بان شاه اید تعالی فرو لب بند و گوش بند و چشم بند + ورنه یابی وصل حق بر من بخند +
 و فی تحفة المریدين ذکر بردن دست ذکر تقلیدی و ذکر تحقیقی ذکر تقلیدی آن است که
 بی یقین از کامل محلی از انوار اهرام یا از روی رساله یا دیگر دو آن شغول شود و آن چندان اثر نماید
 و ذکر تحقیقی آنست که از صاحب تکبیلی که مجاز و مخلص در ارشاد شده باشد از صاحب دیگر تیره و نه حتی

اتصلت السلسلة الى النبي عليه السلام تقنين باقية باشد و بر دست او توبه کرده و از جمیع اسوی السیر و
تاقیه باشد و مقرر و مشخص مجرب است که ذکر تقلیدی چندان نتیجه نمیدهد بخلاف ذکر تحقیقی که ارباب تحقیق
بمقتضی و در سیدنا علم ان من شرائط الذکر ان يكون الذاکر علی طهارة کامله من الوضوء والغسل
وطهارة البدن وطهارة الثياب وطهارة الموضع وقيل وان اغتسل بدل الوضوء كان افضل وقد
ثبت باجماع الامة ان الغسل افضل من الوضوء قال بايزيد البسطامي لم ازل ثلثین سنة
كلما اردت ان اذكر الله تعالى اتوضئ واغسل کسائی اجملا لله وقيل كان يغسله بماء الورد
وقال ابو ميسرة لا يذكر الله تعالى الا في مكان طيب وان يقعد مرجا متوجها الى القبلة واضعا يديه
على فخذه او ياخذ براحته كهذه اليسرى ظهور كفنه اليمين وباطن ابهامه اليسرى ظاهر ابهامه اليمين
كما فعل رسول الله صلى الله عليه واله وسلم ويتربع في وقت الذکر بیت مظلمة لا يدخله شعاع الشمس
وضوء النهار و ذکر مذکور است که مریع شستن در همه اوقات منتهی است الا در وقت ذکر کردن که خواجگان
چون نماز گذاردی در مقام خویش مریع مذکور گفتن شسته تا آفتاب برآمدی و فی الارشاد و یکوز الذاکر
فی حال ذکره اما مخمض العینین او فی مظلمة لا یحتاج ان یغمض عینیه وان کان فی موضع مضی
یغمض عینیه فهو اجمع لهما می طالب صاوق اگر ذکر باخلاص نباشد و غفلت باشد چند
فا توجه نمید بلکه خوف عظیم باشد چنانچه حدیث قدسی است من قال الله وقلبه غافل عن الله فحضره والذکر
الله و فی روایة فعلیه لعنة الله قال بعضهم صحبت ابا حفص النیشاپوری اثین و عشرين سنة
ما لم یته ذکر الله عز وجل علی حد الغفلة ما کان ینذکره الا علی سبیل الحضور والتعظیم و کان اذا ذکر الله
تغیر علیه حاله و لقد صدق من قال ۞ ولی اگاومی باید و گرنه به گداز خطیبی یا و خدا نیست ۞ و فی کثر
البناء فی الاخبار ان ثلثة اشياء لا یرن عند الله تعالی قدر جناح یوحیة الصلوة بالعادة والذکر بالغفلة
والصلوة علی النبی صلی الله تعالی علیه و آله وسلم بغیر الحرمة ۞ سیم در دست تو می گوید و دل گردان
مرا چه گردانی ۞ و قال الله تعالی واذکر ربک اذا نسیت ای نسیت الغیر فعمل ان الذکر بالغفلة لا فائدة
فیه ولا یخفی ان الذکر فوائد کثیرة لا یحتمل هذا المختصر ضبطه او الله اعلم بالصواب هم شرط هم
آنکه دائم و فکر بدون شش و قال الله تعالی الذین ینذرون الله قیاما و قعودا و علی جنوبهم و تفکر
فی خلق السموات و الارض و قال علیه السلام تفکر ساعة خیر من عبادة ستین سنة و قال علیه السلام

انكسر ساعة خلع من قنوت ليلة ودهم قائله باهر كه ذكر و فكر نمودن از ابتداء ذكرش بچهره
 آمد و فكرش چراگين نه قال حكيم التفكير سلاح القلب يرا به خيره و شره و منافعه و مضاره
 كل قلب لا تفكر فيه فوفى ظلمات يخلو وقال بعضهم التفكير نقذا للعل وحفظ من الخلل و قيل
 التفكير مرآة فناء الدنيا و زوالها و ميدان بقاء الاخرة و دوا مهلك في الخلاصه عن الجحيم انه
 التفكير اعلى من العباد لان العباد يقطع عن المؤمن في الجنة و التفكير لا يقطع عنه و التفكير
 اهل الحقيقة التفكير هو احضارها في القلب من معرفة الاشياء و حكمي انه قيل
 هم قدس سره انك تطيل الفكرة فقال الفكر عمل العقل في التنبه روى عن بعض الحكماء
 يعجز عن فضل العلماء بفكره و غير مودع صلى الله عليه وآله و سلم تفكر كيا عمت بهت و
 و پر يانست في شمائل الاتقياء حضرت عائشه فرموده كان رسول الله صلى الله تعالى عليه
 الله و سلم دائم الفكر و طويل الحزن و در ساله فيروز شاهي مذکور است بدانكه تفكر بر تسريح است كي تفكر در
 اسي نفس خود تا آنرا با صلاح آورد اين بمنزله عبادت يك شبانه روز است و در تفكر و تفتيش باري تعالى دين
 بنده و اشكرانه آنرا بطاعت بگزارد و اين بمنزله عبادت يك سال است و سوره بكمرد آفرينش باري تعالى آسانا
 رازين بار او استدلال بر وحدانيت باري تعالى جل جلاله و اين بمنزله عبادت شصت سال است بدانكه بار
 برين است كه من خورج من محزون البول مرتين فكيف يتكبر چون مبتدي باین فكر شغول باشد متي شود و كان
 من عرف نفسه فقد عرف ربه يعني هر كه شناخت نفس خود را بجز نقصان تحقيق شناخت پروردگار خود
 را كه توانست و كامل و قوی احتمال دارد كه معنی اين باشد كه هر كه شناخت نفس خود را كه دشمن است و زود
 درو است شناسد خداي خود را چون كه و فتيكه زد و اندك صاحب خانه واقف شد البته دور شود صاحب خانه و
 سر شود كه عرفان حق است يا گويم كه و فتيكه شناخت نفس خود را كه فاني است و وجود موهومي دارد و كل شئ
 مالك الا وجهه له الحكم و اليه ترجعون پس شناسد خداي تعالى جل شانیه باقی است و وجود و وجود است
 ديگر و سوي الله وجود موهوم است چنانچه پيامبر صلى الله عليه وآله و سلم قول لبسید این کرده اند الاكل
 شئ ما خل الله باطل و كل فعيدها لاله انال امي طالب صادق شيطان بهج وقت دخل نميكند و كبريت
 هستي و فتيكه معنی من خورج من محزون البول فكيف يتكبر پیش گیر پس شيطان دخل نميكند و در
 نواجیه ضميمه مذکور است كه اوقات تفكر و تامل آنست كه اگر تفكر بعد از نماز كنند حضور و رضا و تسبیح

ماصل شود و در نیم شب و شبانی دل و یقین یابد و عیوب نفس و هوا ساینه شود و در سحرگاه کشف باطن و معرفت رونماید و از حقیقی چیزی نمودار شود و مستجاب الدعوات گردد فی رساله الغریب بطورست
که هر روز از آن بگذراند که درازل باسن چپ کرده اند و در برابر چپ خواهند کرد پس باید که مردم در همه وقت و فکر با
که کان رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم متواصل الاخران و دائر الفکر قال الفقیه اذا اراد الانسان
ان ینال فعل الفکر فلیتفکر فی خمسة الاشياء اولها فی الایات والعلامات والثانی فی النعماء والثالث
فی ثوابه والرابع فی عقابه والخامس فی احسان الله و جفائه و ما یتفکر فی ما سوى ذلك فذلك وسوء
من ذکر که ان کان فی غیر الحبيب . ما لکم فی نشأة الاخری نصیب . و فی مختصر الکفاية الشیخی
روى ان الحسن البصری رضی الله تعالی عنه کان یقول لعیاله لا تکلمونی ثلثة اوقات احدا عنده
الاکل فان تفکر عند کل لقمه ان هذا اللقمه یموت نارا الی الجنة امر یموت الی النار الثانی عند النوم
فان تفکر انه کیف یموت فوحی فی القبر و الثالث عند الفراغ من الصلوة فانی تفکر اقل منی او مر
علی بابا که فکر کردن در ذات باری تعالی ممنوع است لقوله علیه السلام تفکر وافی آیاته ولا تفکر وافی
فی ذاته فی رساله المرصده قال علیه السلام انه مر علی قوم یتفکرون فقال لهم تفکروا
فی الالاء الله ولا تفکروا فی ذات الله تفکر در ذات ممنوع است جز خاص الخاص که حق تعالی رفرمی از
رسول و سری از اسرار بدیشان کشف کرده است و فی عین العلم قال علیه السلام لا تفکر وافی ذات
الله تعالی و العقل العجیز عنه عجز الخفاش عن ضوء النهار و حقائق الصفات کذلک فلا یطیقه الا
الخواص اصحابنا اگر در ذات تفکر کند و فکر اقتد کما فی المشکوة عن ابی هریرة قال قال رسول الله صلی
الله تعالی علیه و آله و سلم یا بنی السیطان احدکم فیکول من خلق کذا من خلق کذا حتی یقول من
خلق ربک فاذا بلغه فلیستعذ بالله متفق علیه و عنه قال قال رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم
لا یزال الناس یتساءلون حتی یقال هذا ما خلق الله الخلق فمن خلق الله فمن وجد من ذلك شیئا
فلیقل اهدت باله و رسول متفق علیه پس معلوم شد که فکر در ذات باری تعالی کردن بکفر می کشد و نفوذ
باله عن ذلك و فصل الخطاب آورده که مقام بزرگترین تفکر در ذات و صفات وی است سبحانه و تعالی
چون در خلقت طاعت آن ندارند و عقول بدان نرسند شریعت نمی فرموده است و گفته در وی تفکر نکنید
و این من شوری از پوشیدگی جلال حق است سبحانه لا یلکد از روشنی است که پس روشن است و بصیر آدمی

ضعیف است طاقت ندارد بلکه در آن مدبوش و متحیر شود و چنانکه خفاش بر روز می بیند که چشم او ضعیف
 است طاقت نور آفتاب ندارد و شب چون اندک مایه نور آفتاب مانده باشد از آنکه خیر باشد ظاهر تر است
 ولیکن بر روز پس ظاهر است و چشم عوام خلق درین درجه اند اما صدیقان و بزرگان اطاعت این طریقند
 ولیکن بر دوام بر آن هم بطیقات نشوند چنانکه چشم آفتاب تواند نگریست لیکن اگر مدوام کند بر آن
 باشد که نابینا شود و چنین درین نظر هم بی نقل بود و لا ینفی فان للفکر فوائد غیر متناهیه لایحتمل
 هذا المختصر ضبطه و آله اعلم بالصواب ثم شرط هشتم آنکه در خوردن رعایت کندش یعنی نه
 زیاده خورد و نه کم چنانچه از عبودیت باز ماند و بیرون کشد لقوله تعالی کلوا و اشربوا و لا تسرفوا و ان خیر
 الامور وسطا و فی خزانه المفیقین و الذی علیه السلام اکل فی جمیع عمره الا سبعم لقرات لا یجوز لای
 الاکل حتی ینضعف عن اداء الفرائض و السنن اسمی و رویش باید که پایی از اعتدال بدکشی که اگر اعتدال
 رستی رستی نظم مستدل گشت هر کدام اصل است و در جمیع امور مستدل است و هر که بیرون اعتدال افتد
 زود در عرصه زوال افتد و قال الغزالی فی الاحیاء اعلم ان المطلوب الاقصى و المقصود الاکثر
 جمیع الاحوال و الاخلاق الوسطان خیر الامور وسطا و العالم یدرک ان المقصود الوسطان
 الطبع اذا طلب غایة الشبع فالشرع ینبغی ان یعدم غایة الجموع حتی یکون الطبع باعثا و الشبع
 مانعا فیتقوا مان و یحصل به الاعتدال و قال الشیوخ شیخ شهاب الدین السهروردی قدس
 سره اذ بالجموع ان لا ینقص من حادته الا بئس اذن السهروردی که نکینف کل یوم و یومین مثل ذلک
 حتی ینف قوته فان نقص عن القوت المعتاد قد اکثرا دفعة واحدة ینقص الجموع و لا ینفعه و سر
 مختصر مذکور است که طعام هر چند وجه است یکی نرض است که از ترس هلاکی خورد و در نتیجه ثواب اجر بسیار
 است و اگر به نیت ادا شرع خورد و نیز ثواب و اجر بسیار است قال علیه السلام المؤمن القوی احب الی
 الله تعالی من الضعیف و اگر برای زیادتی قوت خورد و بیاح ست نه ثواب و نه گناه و اگر برای سیری
 خورد حرام است اگر چه طعام حلال باشد مگر به نیت صوم یا برای خاطر هوان یا اگر کسی هوان شهو
 بد آنکه یکی از آداب طعام آنست که هر دو دست را پیش از طعام بشوید قال رسول الله صلی
 الله تعالی علیه و آله و سلم الوضوء قبل الطعام ینفی الفقر و دیگر هر دو دست شستن بعد از طعام
 لقوله علیه السلام الوضوء بعد الطعام ینفی الهم و بعضی از علما گویند که دست شستن قبل از طعام

سنت مرسى ست عليه السلام و دست شستن بعد الطعام سنت حضرت خاتم النبیین صلی الله علیه و آله و سلم و دیگر تسمیه گفتن قبل از طعام ست لقوله علیه السلام من احب ان یکثر خیر بدیهه فلیضأ
اذ احضر فذا له تعریف قول بسم الله و بعضی از عظامی گویند مستحب است که در قلمه اول بسم الله گوید و در قلمه
دوم بسم الله الرحمن و در قلمه سوم بسم الله الرحمن الرحیم گوید و دیگر از آداب این طائفه آن است که درین
طعام خوردن غافل از منعم حقیقی نباشد و بعضی از اهل سلوک فی حین الاکل بذکر یا بقرآن مشغول
میی باشند و بعضی عند الشروع فی الاکل شروع بتلاوت سوره از قرآن میکنند تلاوتی که مقرون بتذکر
و تفکر باشد چون قدری طعام و آداب آن شنیدنی و دریافتی اکنون حدیثی را بپوشش نشنو و دریاب
و فی خلاصه السلوک قال اهل المعرفة الجوع مقام الاولیاء و طعام الاولیاء و قال علیه السلام
سید الاعمال الجوع و قال النفس لباس للصوف فی العوارف حد الجوع ان یلذق فاذا لم یقتر
الذباب علی بزافه دل علی خلوا المعدة من الدسومة و صفاء الذواق کالماء الذی لا یقصد
الذباب و روی ان سفیان الثوری و ابراهیم بن ادهم کانایطویان ثلثا و کان ابو بکر خری الله
عنه یطوی ستا و کان عبدالله بن الزبیر یطوی سبعة ايام و فی مطالب المؤمنین و الاکل
کل بشهوة لانه من الصوف قبل کل ما کان الله تعالی فلیس من السرف و ان کثروما کان اغیر
فهو سرف و ان قل و قیل الجوع کسحاب فاذا جاء لقلبه قطر الحکمة قال ابو یزید الجوع
نور و التذنب نار و الشهوة مثل الحطب یتولد منه الاحراق و لا تظفی نار حتی تحرق صاحبها
و فی استیفاء السنن که صفة قال اهل المعرفة الجوع مقام الاولیاء و طعام الاولیاء قال اهل الشر
الجوع نهذب الاولیاء و تعدیب الاحداء قال اهل الطب الجوع ینقی الداء و یقوی الداء و فی
خلاصه السنن که قال النبی صلی الله علیه و آله و سلم خضاک الجاع خیر من بکاء شبعان
و عن اسمعیل بن ابی السوار عنی انه قال ما اطعمت نفسی طعاما منذ اربعین سنة الا الوقت الذی
اباح الله لی المینة و قال حکیم من یشبع یوما خرج منه عقل لا یرجع الیه ابد و حکم ازجاء
قال لانی متاثل السم و قدی ان النومی فی منی علی شیئا فقال اقل الاکل یا بنی هر که خواهر که خیل
کیا لات کند و بدرجه کمالات رسد و مقامات عالییه بدست آر و این چهار چیز بر خود لازم گیر و قلنا الكلام
و قلنا صحیبه بالانام و قلنا المنام و قلنا الطعام و روی عن النبی صلی الله علیه و آله و سلم انه

قال ان السطان ليجرى من بنى آدم جحرى الدمل الا فضيقوا حتمه بالجموع والعطش وحكى
 عن بشير بن الحارث انه قال الجموع يصفى الفواد ويميت النواء ويورث العلم الذوق وفى
 خلاصة السلوك روى عن حمز بن الخطاب انه كان يأكل فى كل يوم وليلة مرة واحدة
 وكان اكله احدى عشر لقمة وكان اذا امرى رجل يكفر الاختلاف الى القصاب مرة بالذقة
 روى عن ابى بكر الصديق انه كان يدخل الخلاء فى كل اسبوع مرة وحكى ان
 ابراهيم بن ادهم اذا جاء نادى باعلى صوته وقال ابن ملوك الارض من هذا الطريق فليل
 واى طرب مع الجماعة وال ان الله تعالى اطعم المجوس وهم يعبدون النار لا يطمع الله
 يطلب رضائهم الليل والنهار وقال بعض الحكماء خمسة اشياء ابتلى بها الناس وكان
 هلاك دينهم فيها الاول حب الشبع وفيه قسوة القلب الثانى حب النوم وفيه نقصان العمر
 والثالث حب الراحة وفيه الاصلاح من العمل الصالح والرابع حب المال وفيه حساب طويل
 وعذاب شديد والخامس حب النساء وفيه ذهاب السنة وابطال الاعمال وقال حكيم
 البطون اذا شبعت صارت الامراض اجساما واذا اجاعت صارت الاجسام امراضا وفى
 القشيري وقال ابو محمد عمداه بن محمد الخزاز الجموع طعام الزاهدين والذكر طعام الدارين
 بدانك كى كرسكى را چند فامده است اول وجود ظاهرى همیشه صبح باشد كه منج همه امراض بسیار خوردن است
 نه ز پر خوردن بروزى صديقمردم زكم خوردن كسى را تب نگیرد و نامى برا و رنج خيزى كست
 قيمت ندارد و كمر دل كه هر چند كه شكسته رتميش بيشتر از سخن رايد و گيرد چون موسى عليه السلام
 التى تركا جويهم زمان سید كه نزد يك شكسته دلان گفت التى شكسته تر از من كسى نيت زمان آيد و گيرد تمام
 بهر دين معنى گفتند كه اگر در ديش را بشى بقاء ميگذرد آن شب شب معراج او بود اتفاق كرد
 گفتند كه اگر فرعون گرسنه بودى اصلا دعوى خداى نكردى چنانچه گفتند كه بگره شكم در ناز رود
 شيطان او را در كناره گيرد و اگر گرسنه كه خفته باشد بگرزد و گفتند كه كرسكى ابريت كه خبر باران حست
 در ايت نبارد و سري تافتى و بلائى است كه جز كفر و معيشت نه مايد و قدس من جاع بطنه و حفظ
 لسانه و علمته الحكمة ولو كان كافرا و وحكى ان ابا حنيفة كان اكله يشبه اكل
 الطير وفى الخلاصة عن يحيى بن معاذ انه قال من اكثر شبعه اكثر حكمة ومن اكثر الحمة

کثرت شهوته ومن کثرت ذنوبه ومن کثرت ذنوبه قسی قلبه ومن قسی قلبه غرق فی الکافات
 نظم خوریش پیش میل باشی تو به یک خوری جبریل باشی تو به یک خوری ذرین و طفت و تیسر
 ز خورشی تخم خواب و آلت نیز بد آنکه تخم طعام تخم آبست و آب تخم خواب و خواب تخم غفلت و غفلت
 تخم و زنج صلی عن فی النون انه قال ما شبع قط الا عصبت او همت بمعصية حدث
 شمس الدین رحمة الله علیه روایت کرده که روزی حضرت مولانا قدس سره الغریر فرموده اند که در
 وجود آدمی سه هزار راست و هزار مار بیک لقمه اکل زنده میشود و اگر از سه لقمه یک لقمه کم کنی هزار
 مار در نفس تو مرده میشود و اگر دو لقمه کم کنی دو هزار مار کم میشود و قال علیه السلام ليس شيء ابغض
 على الله عز وجل من بطن ملآن وقال يحيى بن معاذ الرازي رحمة الله عليه لو كان الجوع
 يباع في السوق كما كان سائر الاشياء ينبغي لطالب الآخرة اذا دخل السوق ان لا يشتري واغيرة
 وقال اسهل ابن عبد الله لما خلق الله تعالى الدنيا جعل في الشبع المعصية والجهل وجعل في الجوع
 السكينة والعلم وقال يحيى بن معاذ الجوع للمريدین ریاضة وللتائبین تجربة وللزهاد ميسرة للعالمين
 صكرمة قال ابو علي هرود باهری اذا قال الصوفي بعد خمسة ايام اني جائع فالزوجة بالسوق ومروءة
 وفي الجوع اصغر الكم قيل لمضاد الدينوري رحمة الله اذا جاء الفقير اى شئ يعجل فقال يعجل قيل
 فان لم يقدر قال نيام قيل فان لم يقدر فقال ان الله لا يخلى الفقير عن احدى ثلث اما قوة او غناء
 او اخذة وقال لقمان لابنه اذا امتلأت المعدة نامت الفكرة وخرست الحكمة وقعدة الاعضاء عن
 العبادة وقال عليه السلام ان اهل الجوع في الدنيا هم اهل الشبع في الآخرة وقال المير المؤمنین عمر الفاروق رضی
 الله تعالى عنه اياك والبطن فانها ثقل في الحجة وبتن في الممات هذا لکم ان گرسنگی کرا و بند و کر خجسته که ذاك
 فصل الله بؤيته من يشاء و كفتند که طعام چنان خورمی که تو او را خورده باشی نه همچون که او را بخورد و چنانچه
 اگر تو او را خورمی همه نور شود و اگر او را خورده همه دو گردد و حکایت میکنند که دروشی شب به طعم
 بخوردی و تا سحر ختم قرآن بگردی صاحب دلی شنید گفت اگر نیم نان بخوردی و بختی بسیار ازین فاضلتر
 بودی سه اندرون از طعام خالی دارد و نور معرفت بینی به تنی از حکمتی بعلت آن که پیری از
 طعام تابینی به نعم من قال شعر و گرچه خد گفت کلاوا و اشربوا لیکن نگفتت بخورتا گلو به
 بدانکه اصل همه ریاضتها کم خوردنست و ظلم بر نفس نمودن است چنانچه حق سبحانه و تعالی وحی کرد

متراد و علیه السلام را عادت نفسک عادت نفسک فان محبتی عداوتها عریضه و خالفنا النفس الشیطانیة
واعصمنا بها و انما محبتک النعم فانعمت و اذنا قال قاضی شریح العجبان کل حیوان یدرب
من عدوه و یخالفه الا آدمی فانہ یقتبع عدوه و یخالفه کذا فی کفاية الشعب ولا بد للبحا هذا ان
مع النفس الشیطانیة نقل است از امیر کبیر علیه السلام بر این حدیث که من صید و نهفتاد و در روز
بیج نیز خوردم و اگر نیست نمی بودی بیج نیز نمی خوردم تا پنداری که بزرگان دین مطلب اباسانی
یافته اند که کار آسان نیست بادگاه او به خاک می باید شدن در راه او به زخم خوردن و در روز شنب
سرمه را زبده تا بصدر زاری درین کرد و باز که کما قال الله تعالى امر حبیبهم ان تدخل الجنة کما یهتجون
از غلامی از قلیل طعام نبوی سبانه کردند که بابر خایت کم خوردنی تا از ستاده تنویر سنگه از دو بهر است که
طعام چنان خورد که شکران جوع او برود و یک شش جوع باید چنانکه از سر غیف سیر شود و در غیف بخورد و در
و آنچه شیخ محمد الدین گفته که شمع الزنجی و که نسبت بمبتدیان نخواهد بود و فی امر شاکد المریدین
باید که از نیم من طعام شرعی در شب و روز زیاد بخورد و کمتر از نصف سیرامی طالب صا و ق
هر آنکس که گرسنگی اختیار کند باید که چهار موت بخورد و اگر گرسنگی است و آن گرسنگی است و در
موت اسود و آن صبر کردن است بر عداوت مردم و سوم موت احمر و آن عبارت است از مخالفت
و چهارم موت اخضر و آن عبارت است از پاره های کشته بر خرقه و وقت و سر و می از سر بینه
العدو و نه کانت مریضة فدخل علیه الحسن عبا و قال لها ما تستبین قال اشقی تعریض من ذ
امر بعد سنه قال فما یصنعک من ذلک و انت فی معدن القوم قال اخاف من نفسی ان اعطیتها
مرادها قد طمعت فیها هو اکبر منها فیاخذ فی الله تعالى بذلک قال الحسن البصری رحمه الله تعالى
لما خرجت من عند حاتم ابنت غریبا بطیرو قد اخذت منی رجلیه فلما استأذناء من لها القاکا
ماخذتها و اودخلت علیها و نادتها یاها فجعلت تردد و تقول لا ادری من نخل الظالم هم و من نخل
مظلوم ثم قالت لا مان التمر حرام علی حتی تلقی الله تعالى و حکى ان ابابکر بن طر حان رحمه الله
کان جالساً فی اصحابه فقال انی استنوی منذ ثلثین سنة ان امری ماء جار یا و عنبا معلقا لکم
فقال له واحد من اصداقائه انک تعلم ان لک کرم ما و رثته من اجدادی حلال و ذیه ما تشقی و
لو تفضلت بالخروج مع تلامیذک و عظمت المنه علی بذلک فعمل و قال استمر حتی کنت داخل

علیه بعد از بیست و یک روز واقول ان انتظر العدة فلا تجيب فقال في اليوم الرابع بافلان
 عنقت نفسي عن البلوغ الى ههنا منذ ثلاثين سنة فيقيم من ان اعطى شهوته في آخر
 العصر كذا في كفاية الشعبي وورحكايت آمده است كه ابو القاسم صفاری سی سال نفس
 خود را نان گندم نداد نفس او الحاح کرد و گفتن گرفت که یکبار نان گندم به بخشان شیخ قبول
 نمایی که دیشی خواجه کائنات صلی الله تعالی علیه وآله وسلم را در خواب دید و فرمود که نفس
 خود را بجزایر بسیار یک بار او را نان گندم بخور ان گفت یا رسول الله نفس من گستاخ خواهد شد و
 درجه من ناقص خواهد شد فرمود که درجه تو ناقص نخواهد شد یکبار او را نان بده گفت یا رسول الله
 مشکه باشم که امشب با بنیای و رده باشم چون از خواب بیدار شد روز صایم شد و چون بنزدیک
 رسید نفس او را گفتن گرفت که وقت افطار نزدیک رسیده نان گندم می باید شیخ گفت نان
 جو موجود است و نان گندم من ندارم هم برین قناعت کن نفس گفت قولیکه بحضور خواجه کائنات
 کرده با یافارسان همچنان بود که مردی آمد و قرص گندم پیش شیخ نهاد شیخ گفت ای نفس من
 بخور نفس گفت پیش ازین سی سال گاه گاهی نان گندم میخورده ام فاما شد وقتی نخشیدم اگر
 لطف فرمائی قدری شد بسیار تا بر این قرص مراد می و من بعد ازین آرزوی دیگر نخواهم
 کرد شیخ گفت ای نفس نان گندم قبول کردم و از برای شهید هم گفتن گرفتی و بر مراد می شد
 نیست نفس الحاح می کرد و شیخ رو میکرد ناگهان مردی آمد کاسه پر از شهد گرفته پیش شیخ نهاد
 و شیخ ترسید و از حال بیجالی شد و انگشت بر شد زد و گفت الهی من بیچاره چه خطا کرده ام که مرا
 میرانی و نفس اماره او میرسانی این بگفت و جان بداد از آسمان ندا شنید که وصلت بحبیب الی حبیب
 گفتند که هرگز امهی پیش آید بروح آنحضرت نان گندم و شهد بد هم او بکفایت رسد شهر ستر چو
 پوشیده شد جامه چکنه چه نو نفس چو آرام یافت دانه چه گندم چه جو و لله در قائله شصت
 و النفس كالطفل ان تهمله شب علی حب الرضاع وان تطفمه ينظم
 ولذا قيل يكفي ابن آدم يقمات يقمن صلبه وقال عيسى عليه السلام للحواريين
 اجمعوا بطونكم لعلكم ترون ربكم بقلوبكم خوش گفت آنكه گفت ببيت نفس
 قانع گردانی میکند و در حقیقت پادشاهی میکند و در اخبار صحیح آمده است از امیرالمومنین

علي كرم الله وجهه لما رجعا من غزوة خيبر قال رسول الله صلى الله عليه وسلم مرجا
 بقوم قد قضا الجهاد الاصفه وبقى الجهاد الاكبر قيل يا رسول الله وما الجهاد والاكبر
 قال جهاد النفس بالجهاد من جاهد لنفسه التي بين جنبيه وفي عين العلم وكان عليه
 السلام يعفد الحجر على البطن من الجوع وشدة من سغب احتشاء وطوى
 تحب الجحارة كشحا متوف الادم حديث قدسي يا احمد هل تعلم باي وقت يتقرب
 العبد الى قال لا يا رب قال انا كان جايبا يا احمد مثل انفس كمثل النعامة اذا
 طعمت تاكل الكثير واذا حلت عليها لا تطير وكمثل الدخيل لونه حسن وطعمه مزيا احمد
 ان اهل الاخرة قد صارت الدنيا والاخرة عندهم واحدا يعوت الناس مرة واحدة و
 يموت واحد هم كل يوم سبعين مرة من عجاذه انفسهم وعخالقه هو اهم وفي
 رسالة عجالة الوقت هرقداري كه بخور ووزد يك بعضي علامت جوع صادق انت
 كه رغيف يا بدرق كنند از گندم ست يا جو بعضي گفته اند كه جوع صادق انت چون رغيف
 انتظار او انم كند وفي شرعة الاسلام ولا ياكل من غير جوع فانه يوجب الموت كما لا يخفى
 من غير عجب اما مجال اهل كسال نيك وبيار خورون طعام سادى ست بعضي زين طاعة
 بعد از اربعين انتظار بنيم خرميكر وند بعضي روزى سه چهار مرتبه طعام ميخور وند مقدار
 يك گوسفند بلكه زياده واز طائفه اولي پرسيدند كه آتش جوع شما چگونه تسكين مي يابد گفتند ذكر بر اي
 تسكين آتش جوع آب سكر واز طائفه دويم پرسيدند كه اين همه طعام بهضم چگونه ميشود گفتند ذكر
 بهجت بهضم طعام آتش ميگردد و منهم من كان ينقص كاليلة قدره الا سبوع ربعه الرغيف
 حتى يفنى الرغيف في كل شهر و منهم من كان يؤخر الاكل ولا يعمد في تقليل القوت ولكن
 بعد في باخيره بالتدريج حتى يندرج ليلة في ليله وقد فعل ذلك طائفة انتهى طبعهم
 الى سبعة ايام وعشرة ايام وخمسة عشر يوما الى الاربعين وفي تحفة المردين هر كه چهل
 روز چيزي نخورد از عجايب بروي آشكارا شود ولا يخفى ان في قلبه لقللة اكل الطباة وانه
 غير متناهية لا يوسع هذا المختص ضبطها والله اعلم بالصواب هم شرط هم انكه حلال خورون
 وعمال پرشيدن ش اما اكل الحلال فلقوله تعالى كلوا مما في الارض حلالا طيبا و

لقوله عليه السلام من اكل الحلال اربعين يوماً نور الله تعالى قلبه واجرني بيا بغير الحكمة
 من قلبه ولسانه وفي خلاصة السلوك الحلال الذي ينقطع حق الخير عنه وقال سهل بن
 عبدالله الحلال ما لا يعص الله فيه وايضاً الحلال هو الذي لا ينسى الله فيه وقال حكيم
 الحلال الذي لا يظمن اكله في الدنيا ولا يؤخذ في الآخرة وفي اخلص الخالصه حكى ان رجلاً
 من السلف اراد طلب الحلال فدخل الشام وتفرّد باكل الخشيش حتى اخضر بطنه فرأى
 في المنام لان صفاً بطنك من الحرام وفي خلاصة الحقائق وحكى عن ذى النون المصري انه
 كان جائعاً فذهب سائلاً فبعثت اليه امرأة صالحة طعاماً على يد السجّان فلم يأكل منه
 ثم اعتذر وقال جاءني على طبق ظالم وحكى ان بشراً كان لا يشرب الماء من الانهار التي
 حضرها الا صراً لان النهر سبب لجرى الماء ووصله اليه وان كان الماء صابحاً في
 نفسه وفي شرح قصيدة البردة والانسان لما اعتاد اكل النعم في خوان الملوك لا بد
 من ان يصير من النعم فعليه اولاً بان تسعى بطلب الحلال فان المجاهدات والطاعات
 بقوة الخفاء والحرام لا يورث الاضلاله قال الامام حجة الاسلام رحمه الله العبادات
 مع اكل الحرام كالبناء على امواج البحر وحديث آتاه ست كهركه يك لقمه حرام خور وچل
 روزنه فرينه او ونه نافله او قبول ست ونه دعا او مستجاب وهر كه لقمه حلال باشد نوري
 از و پيدا شود نقلست كه ابراهيم او هم رحمة الله عليه گفت كه شبی در مسجد بيت المقدس
 رفتم و خود را در بوز يا چپيردم كه خادماني شب آنجا كسي را را نميكرند چون پاره شب برفت
 در مسجد كشاده شد پيري پلاس پوش در آمد با چيل يار پلاس پوش بر در محراب شد و در كعبت
 نماز گزارد و پشت بمحراب باز داد يكي از ايشان گفت كه كسي در مسجد است كه از ما نيست پيرم
 كرد و گفت پسر او هم است كه چيل شب روز است كه حلاوت طاعت نمي يابد چون بشنيدم گفتم نشانه
 صحيح است از بور يا بيرون آمدم و پيش رفتم و سلام كردم گفتم نشان رست ميدهي بخداي خود
 كه بگوئي كه آن بچه سبب است گفت فلان روز در بصره خرما خريدي يك خرما قاده بود و پنداشتي
 كه از آن تست آت را برداشته در خرماي خود ندادي ابراهيم گفت چون اين بشنيدم باز بصره
 شدم و بجاي خواستم و خرما فروش بر من حلال كرد و گفت چون كار بدين بار يكي است من ترك

غزافروشي كنتم وروكان را بر انداخت و از ابراهان گشت و في امر ساد المردين بن قال النبي صلى
 الله عليه وسلم طلب الحلال فريضة بعد الفريضة وقال بعضهم طلب الحلال فريضة
 على الكل وترك الحلال فريضة على هذه الطائفة الاحد الضم و مرة وقال عليه السلام
 ان الله تعالى ملأ على بيت المقدس ينادي كل ليلة من اكل حراما لم يقبل منه صرفا
 ولا عدل فيقبل الصرف النافذة والعدل الفريضة وقال عليه السلام العباداة على عشرة
 اجزاء تسعة منها في طلب الحلال وقد روى ان الصديق رضي الله عنه شرب لبنًا
 من كسب عبدة ثم سأله فقال تكهنت لقوم فاعطوني فادخل اصبعه في فيه وجعل
 يقي حتى قال ظننت ان نفسه استخرج وحكي ان حكما من الحكماء راي حكما اخر
 فقال كم وجدت عيوب الناس قال ان الله تعالى خلق اربعة عشر مجور سبعة في السماء
 وسبعة في الارض فلما اغتسل لعبد في هذه البصور كلها لا تطهر ما لم يحفظ نفسه من
 المحارم وفي خلاصة السلوك وحكي ان موسى عليه السلام مر رجل وهو ساجد
 يسبكي ويسبل وموعه فقال موسى عم يارب اما ترحم عبدك قال جل جلاله لا ارحمه
 ولومات من بكائه لان في بطنه طعاما حراما وعلى جسده كسوة حراما وعن النبي
 انه قال انتهيت الى حشيش في جبل وماء يخرج منه فتناولت وشربت واكلت من ذلك
 الحشيش وقلت في نفسي ان كنت قد اكلت يوما حلالا فهو هذا اليوم فستقني حائف
 ان القوة التي وصلت وصلتك ندمت بايها شعر يقول لي الجحول بغير علم في ادع
 المال المحرام وكفى قنوعا فلما لم اجد ما لا حلالا ولولا اكل حراما كنت جوعا في وروى
 في الاخبار ان رجلا كان يقول اللهم ارزقني حلالا واسعا فتودى منه فان ذلك كان
 رزق الانبياء ولكن قل اللهم ارزقنا واسعا لا نتأخذن به كذا في كفاية الشعبي وفي
 مروضة العلماء قيل في تفسير قوله تعالى واوصى ربي الى النخل الاية لما اكل النخل
 طيبا حلالا صاير وشها وحدتها طعاما للملوك وهو العسل قال الله تعالى فيه نساء
 للناس فكيف ابن آدم اذا اكل حلالا لا يصلم لصحة الله تعالى واذا اصلم لصحة الله
 تعالى دخل الجنة قال علي رضي الله عنه ان ادم عليه السلام لما تناول من الشجرة

المنهية وهبط الى الدنيا فقاء فقاء متحدا فوق قمر على الارض فلتبت منه شجرة
 السم فتناول منه الحبة فصارت سمًا واصل السم من ذلك فلما تاب آدم بقي في
 نفسه قوة تلك الشجرة فتولد منه قاييل فكيف حال من كان طعامه ما حراما
 اما يضره في الدنيا او في الآخرة وفي تنبيه الغافلين عن انس بن مالك قال قلت يا
 رسول الله ترك لقمة حرام احب اليك امر الف ركعة قطوعا قال ترك لقمة حرام
 احب الي من الف ركعة تقوى عا وقال بعض المفسرين في قوله تعالى واوحى ربك الى النحل
 ان قبله وفيه شفاء للناس ان النحل يكون للرئيس يحفظهم عن تناول ما لا يحل لهم حتى
 يكون العسل التي يأتي منهم شفاء للناس فان تناول واحد منهم ما لم ينحر فان
 الرئيس يجنونه من ان يضع العسل في الموضع الذي يصنع سائر النحل ويقول لداك
 قد اكلت ما لا يحل لك فلا تخط عسلك مع العسل الاخر فانه لا يكون شفاء للناس
 كذا في كفاية الشيعي اما برنيس كنهان جوهر وكن في شرعة الاسلام ومن سنة
 الانبياء عليهم السلام اكل خبز الشعير فذلك اكثر طعامهم وكان نبينا عليا السلام
 لا يشبع منه ثلاث ليال متواليات فلا ياكل الا منه ولا يخالط بترابا شعير في الحديث
 ثلث فيهن البركة البعير في الاجل والمقارضة وخالط البرابا الشعير للبيت لا للبيعة لا اكل
 مرققا ولا مشويا وفي فتاوى الحكماء ويبنى ان لا ينتظر الا دام اذا حضر الخبز وبان
 في الاكل قبل ان يوتى باداما كراما للخبز قال عليه السلام اكرمو الخبز فانها من كرامة
 السموات والارض وقال عليه السلام اكرمو الخبز فان كرامة الخبز ان لا ينتظر الا دام
 قيل وهذا في بيته واما في الضيافة فيستظر الاذن وفي العوارف قال الحسين لا يجتمع
 بين الادامين فانه من طعام لنا فقين وفي خلاصة الحقائق وحكى ان محمد بن واسع
 اخبر عن خبزا يابس فيه بالماء واكله بالملم وقال من قعر بهذا من الدنيا فلا يحتاج
 الى الناس في الدنيا ولا يخاف من الحساب في العقبى بيت عزت زماعت
 وخرارى زطلب باعزت خود باش توخرارى مطلب والله دمر قائله شعير
 لنقل الصنبر من قتل الجبال باحبال الى من من الرجال يقول الناس الى في الكس

عامر بن قنطلة العاصري في ذل السؤال : وأما اللباس الحلال فلقوله تعالى ولباس المتقوي
 ولقوله عليه السلام من اشترى ثوبا بعثت دراهم في ثمنه درهم من حرام لا يقبل
 الله منه من قال ولا عداي لا فريضة ولا نافلة ثم بعد ذلك ينظرون ان يكون
 طاهرا لان طهارة الثوب شرط صحته الصلوة لقوله تعالى وثيابك فطهر وفي العواف
 قيل لبعض الصوفية ثوبك محرق قال ولكنه من وجه حلال قيل له وهو وسخ قال
 ولكنه طاهر فالصديق لا ينبغي له ان يلبس الثوب الا لله وهو لستر العورة وان شئ
 لم رفع الحواشي ورد وكان الفقهاء يلبسون المرقع ودرهمهما كانوا ياخذون المحرق من المربل
 ويقعون وفي قنطلة الصوفية روى انه كان على ملاة فاطمة رضي الله عنها ثوب
 برقعته وروى في الاخبار انه لما رفع الله الى السماء فنظرت ملائكة السماء الى مرقعة
 فوجدوا فيه اربع مائة مرفعة مختلفة فتعجبوا من ذلك فقال الله تعالى لو كان
 اربعة آلاف لكان خيرا لله ولعبي معه شيء من الدنيا الا هذا المرقع وكانت قصصته
 خرف تشرب منه فرأى رجلا يشرب بيديه فالتقى الخرف فقال انا غني عن هذا
 كذا في كفاية الشيعي وعمر رضي الله عنه جابله مرقع دشت كسي رقعته بروي ووختمه بوجه
 وبعضى بزرگان برگ ورخان را برترند وصل می کردند وخرقه با نیزه چار خرقه بود
 شكر پاره بزرگ مختلف دوم خرقه بزرگ می سوم خرقه خشت پاره بزرگ مختلف چهارم خرقه ترند
 از صوف روى عن انس بن مالك رضي الله عنه قال رايت امير المؤمنين عمر رضي
 الله عنه يمشي حافيا في سوق المدينة وهو يوسئ الخليفة وعليه قميص مرقع في
 ما ثمانية عشر مواضع وهو يقول لنفسه انت عمر بن الخطاب انت امير المؤمنين
 لتطعن الله تعالى ولا تتحرقن بالنار كذا في كفاية الشيعي وفي التمني احب الوان
 البياض واللبس الاخضر سنة كما في الشرعية ولبس الاسود مستحب كما في الخاصة و
 لا لباس بالثوب الاحمر كما في الزاهدي وفي الارشاد ولا يجوز الاحمر ولا الصفر وما
 اعداها فجايز ولا ارزق للمبتدئ ولا سود لمن فوقه ولا يجوز لبس الفرجي لغير المشتغل
 لان الفرجي هو الذي يشق قدامه والشوق اشارة الى السوء الظاهر والباطن يعني كمان

ظاهره مزین باتباع السنة فباطنه كذلك وهو كمال لا يليق الا بالمشائخ ولا يخفى ان لكل
 الحلال وليس الحلال فوائد غير متناهية لا يحتمل هذا المختصر ضبطها والله اعلم بالصواب
 هم شرط و هم آنکه باذن پیر خود شستن ش قال الله تعالى يا ايها الذين امنوا اتقوا الله
 وابتغوا اليه الوسيلة وقال الله تعالى يا ايها الذين امنوا اتقوا الله وكونوا مع الصادقين
 وقال عليه السلام الشيخ في قومه كالنبي في امته وايضا قال عليه السلام من لا شيخ له
 فيخته سه شيطان آنکس که بعاش نباشد پيرى از قول نبى مرید شيطان باشد
 وقال الله تعالى فاسألوا اهل الذکر ان کنتم لا تعلمون وقال النبی صلی الله علیه وآله وسلم
 اصحابی کالجوامع باهم اقتديتم اهتديتم واعلم ان البيعة من سنن الانبياء عليهم السلام
 ومن الخلفاء الراشدين الى يوم القيمة بلا تكليف ولا يجوز لاحد من العلماء والصلحاء ادعاء
 الخلافة بلا رخصة والبيعة باختياره الا ان يكون له رخصة من الشيخ الذي هو فادى
 ومرخص بالتحقيق عن الاكابر المتابعة لدين نبينا صلى الله عليه وسلم ومن لم ير البيعة
 الرخصة عن مثل هذا الشيخ الذي ذكرناه فهو ضال ومضل وكان عاقبة امره بالكفر لانه
 مدعى كذاب مفترى على صاحب الشريعة بالتحقيق والمفترى على صاحب الشريعة
 مفترى على الله والا فتراى على الله كفر و کتاب بدر السعادت آورده است که اگر مؤمنی
 دست بیعت بغیر پیر پیدا کرد و در وفی رسالت حضرت شیخ ابواسحاق خلا فی قدس
 سره و لابد المرید طلب مرشد کامل مکمل ذات الشجرة اذا ائنت بنفسها من غیر
 غار من تخف على القرب ولو فرض انها لا تجف فانها تفرق ولا تثمر ولو فرض انها تثمر
 لا يكون لثمرتها طعم ثمرة البساتین و فی رساله الاکابر و آنکه بعض میگویند که مارا با خواج
 خضر علیه السلام پیوند است آن سخن چیزی نیست و این سخن شاخ پسند نکر و ندیس دست
 شیخی ظاهری باید گرفت لانا حکم بالظاهر و حضرت یحیی میبری در مکاتبات آورده که چون
 مرید احوال سلوک و مقامات از کتاب معلوم کند و پیش شیخی نزود هم چنان باشد که کسی
 با مریدگان صحبت کند و هر که با مرید نشیند لامحال مرده دل شود و لهذا گفته اند که مرده
 به از شیر مرده است سه پیر را لا بد راه آید ترا در همه کاری پناه آید ترا چون تو

هرگز راه شناسی ز چاه بی عصا گش کی توانی بر دراه + کوه های آتشین در ره است
 این چنین کاری نه کاری هر کسی است + پس ارادت و بیعت با شیخ حقیقی واجب و لازم
 است بقوله تعالی ان الذین باعوا نك انما باعوا الله الا له ولقوله صلی الله
 علیه وسلم یا یعونی علی ان تتروکونی بالله سنیا الحدیث نه تا تو نرسی بشیخ یا
 حق نرسی + زیرا که میان شیخ و حق نیست دوری + روگردانی کن که ما این از گردانی یافتیم
 کما قیل صحبوا مع الله تعالی فان لم یطیقوا فاصحبوا مع من یصحب مع الله تعالی بیت
 از اثر صحبت است هر چه درین عالم است + ورنه کجا یافتی بید بهای نبات + باید که در
 طلب مرشد کامل باشی که این راه بسی دقیق است و راه زن بسیارست بنیر هدایت و ارشاد
 مرشد کامل سلوک این راه دشوارست بیت رهبری جو که درین بادیه هر سوراخی است +
 مرد سرگشته چه داند که کجا باید رفت + آنرا که بر در سعادت نهاده اند صاحب روزگاری
 بر سر او آرند یا این را بر در او برند تا این دولت وی را نصیب گردد که داری فرماید
 بیت این سعادت بزور بازو نه + تا نه بخشند خدای غمشند + بقوله تعالی
 ذلک فضل الله یؤتیہ من یشاء پس باید که شب و روز در طلب پیر کامل باشی تا ترا
 مطلب حاصل شود بیت اگر ترا در دست پیر آید پدید + قنل و دردت را بکشد آید پدید
 تا نیفتد بر تو مردی را نظر + از وجود خویش کی یابی خبر + که تو بنشین بنهایی بسی +
 راه توانی بریدن بی کسی + سه پیر باید راه را تمامو + از سر عیار درین دیار مرو +
 هر که شد و ظل صاحب ولتی + نبودش در راه هرگز خجالتی + چنانچه گرسنه را از نان
 ناگزیرست و تشنه را از آب همچنین تشنگان بادیه طلب را از زلال بضاح و ارشاد
 شیخ کامل چاره نیست ای عزیز چنانچه طبیب حاذق بمقتضای معرفت ترکیب تریاق
 و مساجین از ادویه مختلف کند یکی دو مثقال و یکی سه مثقال تا صولت بعضی بنظر
 بعضی نیگسته شود و امتزاج آن جمله حاصل گردد و همچنین حکما و دین که انبیا و اولیا
 اند چون نبوت و ولایت اختلاف مواد اراض روحانی مشاهده کرده بحجت ازاله
 هر مرضی نوعی از طاعت و ریاضت کرده اند پس عاقل امثال امر طبیب واجب اند تا از

خطر امراض مغلیه و استقامت ملکه نجات یابد و سعادت صحبت صالحه فائز گردد و هر که بر
 مخالفت امر حکیم اصرار نماید خود را زیان کرده باشد و از حکیم از سود و زیان و نفقت
 و مخالفت منزله که من عمل صالحا فلنفسه و من اساء فعلیها فعلیک ایها المرید
 ان تفوض نفسك بالشیخ ظاهرا و باطنا و لا تخالفه سرا و علانية فی کل ما
 یشیر الیک و یا مریدک و ان لا تكون بقلبك اعتراض علیه بوجه من الوجوه و
 تصدق بجميع اقواله و افعاله و احواله فانها مملوءة من الحکم و المصالح و ان لم
 تعلمها و علیک ان تحفظ سرک حتی عن ترک الا عن الشیخ و لو کنت نفسا
 من انفسک عن الشیخ فقد خنت فی حق صحبتہ و لو وقع مخالفه للمرید فیما
 امر به الشیخ فوجب علیه ان تجلس بین یدیه فی الوقت ثم یستسلم لما یحکمه
 علیک عقوبة لک علی الخيانة و المخالفة و علیه ان یواظب علی احضار صورتہ
 فانه لا معین ولا عهد له فی نفی الوسوس و رفع الهواجس من مثل احضارها و علیک
 ان لا یضحک فی مجلس الشیخ و لا یغض العینین فیه و لا یدخل فی ذلک المجلس
 بغیر علم الشیخ و اذنه و اذا سأل الشیخ عن شیء اجابه قائما و لا یقول للشیخ لم فان
 المرید اذا قال لشیخه لم لا یفلم ابدأ و علیه ان یجتهد و یسعی جهدا تاما و سعیا
 بلیغا فی رعایة الادب فان التصوف کلہ ادب و من ترک الادب رد الی الباب
 و لا یبلغ الرجل مبلغ الرجال الا بالادب اللهم زین قلوبنا بنور الطلب و اعدنا
 من سوء الادب یا اخي ان اهم مالا ید للمرید فناء فی الشیخ فان الفناء
 فی الشیخ فناء فی الله تعالی و فی الفناء فی الله تعالی بقاء بالله تعالی کذا فی الرسالة
 الابدیة خواجہ صید قدس سرہ مرید مبتدی را باید که در حضور شیخ مؤدب نشیند و در
 غیبت مراقب باشد اما مرید مبتدی را غیبت و حضور یکسان است چنانچه مولانا شمس الدین
 یحیی خلیفه خدمت خواجہ چون از خانه بخدیمت شیخ روان شد می تمام راه دست بسته
 رفتی و گفتی شیخ می بیند از ان جهت با ادب می روم پس کمال مریدان باشد که بر
 قول و فعل شیخ اعتراض نکنند و هیچ کاری بغیر از اجازت مرشد نکنند حتی قیل کل

مرید لم یکن المحرم وضا علیه فلا یبغی ان یمنح حتی یامره المتیغ فان المحرم یغفر
 امر المتیغ نشاط و ما هو فعل النفس قد موهکد انی امر شاد المریدین
 اگر می پیرکاری پیش گیر و هلاکت راز بر خویش گیر و قبل زیارت اهل القلب
 خیر من زیارت الکعبة سبعین مرة کذا فی شمسائل الانقباء باید که در پیش شیخ
 همیشه نشسته باشد که تا علت درونی و برونی دفع شود و لذا قیل القار الخلیل شفا
 العلیل ۱۰ امراض ظواهر و باطن بر نهد از یک نفس خویش چو عیسی نفس انداخت
 فالاحب احب فی کل عصر الی صاحب ولایة فی الارادة ضروری والیه الاشارة بقوله
 صلی الله علیه وسلم من مات ولم یعرف امام امره مات میتة جاهلیة
 فعلى المرید ان یعلم انه لیس احد من مشائخ وقته ان یوصله الی الله تعالی غیر
 سیخه وان کان کل واحد من المشائخ موصوفا بصفة الخاصة فانه لو خطب ال
 المرید ان الی العالم احد ان یوصل الی الله تعالی فخر سیخه یعرف فیہ الشیطان نعم
 من قال ۱۰ ما را یکی که رباقی همه کس بد خانه کوپراز محبوب می باشد و علیه ان
 یعلم ان الشیخ حجت من جنود الله تعالی ولا یسر له التصرف فی المشائخ بان یفضل
 بعضهم علی بعض فان الفقراء کمس واحدة فاذا خطر بآله شیء من هذا یستعین
 بالله من الشیطان الرجیم کذا فی شرح الکمالی و فی عین المعانی حضرت شیخ محی الدین بن
 عربی و حضرت مخدوم بابان فرمودند که بر شیخ واجبست که مرید خود را انصبت شیخی دیگر
 و اصحاب ایشان منع کند و فی رساله عجالة الوقت مذکورست که اسی درویش گامی باشد
 که هر چند که غار فی بنصب ارشاد و تحمیل متحقق شده باشد اما طالبی را از وقتش نصیب نباشد
 بلکه از مرتب دیگر فتنه او نصیب باشد و اگر طالبی دست ارادت بدست شیخی داد اما از او
 ارشاد آن طالب نیامد و فیضی با او نرسید اگر دست ارادت بدست شیخی دیگر بدد که از او
 ما و فیضی درین راه برسد و ارشاد آید قنصوری نذر او اما باید که منکر شیخ اول نشود بلکه حصول
 دولت صحبت شیخ دوم نیز باو میسر فائده نخواهد رسید جز بعد و خدا لان اعادنا الله تعالی
 من ذلك ولهذا قال علیه السلام من استخف باسنادنا ابتلاه الله تعالی بثلث اشیاء

نسی ما حفظه وقصه عمره وكل لسانه عند الذم كذا في خزنة الروايات اسی طالب صادق
 امتحان مشایخ بسیار شومست پس بهر شخصی که میروید باید که با خلاص تمام روی و با امتحان و بی
 روزی ششینی با امتحان در مجلس محقق صمدانی خواجه عبدالقادر جیلانی غفرانی رحمه الله در آمد و
 بنابر خود گفته که اگر خواجه ولی است برای من نان و حلوا بیاورد و خواجه برای او نان و حلوا
 آورد و فرمودند که بشاست امتحان همین نان و حلوا ترا خواهر گشت و سلب ایمان تو خواهد
 کرد بعد از آن چون بجان خود باز آمد از همان نان و حلوا او را در شکم گرفت و صنم صنم گویان
 مرد و فی القشیری و قال احمد بن عاصم الشکاکی اذا جالستم اهل الصدق فجالسهم
 بالصدق فانهم جراسیس القلوب یدخلون فی قلوبکم و یخرجون منها من حیث لا تتخو
 و فی العوارف ینبغی ان یکون المرید مع الشیخ لا ینسبط برغم الصوت و کثرة الضحاک و الكلام
 الا اذا بسطه الشیخ و ان المرید لا ینسبط سجاوته مع وجود الشیخ الا وقت الصلوة فان المرید
 من شأنه التبتل للخدمت و فی السجادة ایماء الی الاستراحة و لا یتحرك فی السماء مع وجود
 الشیخ الا ان یمخرجه عن حد التمدید کمال مرید آن بود که بر قول و فعل شیخ اعتراض نکند تا بفات
 حقیقی باشد شیخ روی نه نماید چنانچه خواجه احمد بن اوندی را حادثه چنانیدن خوکان پیش آمد صد هزار
 صاحب سجاده بد عقیده شدند مگر خواجه فرید الدین عطار بلکه ایشانرا گفت که چرا موافقت نمیکنید علما
 آن عهد خواجه فرید الدین را تکفیر کردند که در کفر موافقت می نماید و چنانچه شیخ علاء الدوله سمنانی
 رحمه الله می فرماید که ای عزیز بر شیخ خود اعتراض نکنی و اعتراض بر شیخ آن است که اگر از شیخ خود
 مخالفتی بظاہر شرع بینی و بگوئی که شیخ بر امرنا شروع ترکب گشت جماعتی گویند که مرید را بر پیر
 اعتراض نباید کرد و هر چه پیر کند تسلیم باید نمود این نشانید گفت که هر چه خلاف شرع بینی شاید
 تا از پیر سوال کنی تا اگر جواب موافق کتاب و سنت گوید از آن اندیشه بد که بر دل تو گذر کرده
 تو بکنی و اگر جواب موافق کتاب نگوید روا بود که بروی خلاف کنی زنه را این نگویی که پیر
 سری دارد که مادران محرم نیستیم که این حرکت دیوست و وسوسه فاسد تا حدیکه خواجه جنید گوید
 رحمه الله که علم ما سند کتاب خدای است غرض جل هر که بجز این داند متابعتش مکن که سفاهت
 و هر که متابعت کتاب خدای و سنت رسول حق نداند او کافر باشد کذا فی مجموع ملکی و در رساله

سید علی همدانی در اطوار سبعه مسطور است که شایخ طریقت قدس سرزم فرموده اند که اگر صادق سادگی
 کجی بیعت کرده باشد که در آن کس یک بدعت مکرره باشد بروی و بیست که از بیعت آن جناب
 برگردد که بروای که بر شمع مصطفوی صلی الله علیه و سلم قدیم داشته باشد بیعت کند تا بنای که بشود
 آن بدعت که وی قبول کرده است در ضلالت افتد و قال صاحب العوارف ینبغي للمريد ان
 كلما اشكال عليه من حال الشيخ يذكر قصه موسى مع الخضر عليه السلام كيف كان الخضر
 يفعل اشياء ينكرها موسى فاذا اخبره الخضر يرجع موسى عن انكاره واما ما بين
 ست که اگر سر خود را فعل ناستر و عدمی بیند باید که سوال کند اگر جواب موافق کتاب گوید شی
 که باو استخوان گردد و اگر موافق کتاب جواب نگوید باید که از او برگردد و لانی فحکم بالظاهر و لان
 الظاهر عنوان الباطن و لقوله صلی الله علیه و سلم کل باطن یخالفه ظاهره فیه باطل الباطن
 نرمانا یفسد بقله العلم و اندر ایه ان ابایزید رحمه الله قصد رجلا مشهورا بالزهد الصالح
 فلما دخل مسجده رآه یبزیق فجاءه القبلة فزجرا بوزید و لم یسلم علیه و قال هذا عنی ما
 علی ادب من آداب رسول الله صلی الله علیه و سلم فکیف بکون ما موافق ما بدعه فلو ان
 احدا یمنی علی البحر و یطیر فی الهواء و یا کل النار و غیر ذلک مما شبه الکرامات و هو
 یتروک فیه من فرائض الله تعالی اوسه من السن ما ملأه من فاعلم انه کذاب فی دعواه و
 لیس فعله کرامة بل هو محسوس کذا فی امرشاد المریدین و لهذا قال الخنید رحمه
 الله الطرف کلها مسدودة علی الخلق الا من اتقى الله و هی علیه السلام کذا فی التذی
 و فی رسالة الکی و من شروط الشیخ ان یکون کریم کریم صبور حلیما خیر فظ و لا قسط
 و لا فاس و لا طواف فی الاسواق و لا حاملا لدنیا و لا محبا لذنبا و لا طلب جاه و صیت
 و اتباع و لا مقلب الحال و بکون المریدین فی السفقه کما کان النبی صلی الله علیه و سلم
 لا صغابه و بکون مرخصا و ما ذوناعن المشائخ قدس سرهم در رساله عجلاله الوقت نکو
 ست که مرتبه شیخت و منصب رشاد و اثر الطست و عظیم ترین و واجب ترین آنها آنست
 مجاز باشد از شیخی که شمع باشد بشرط شیخت و یا مجاز ما مور من عند الله باشد کما فی
 العلوب لا تقعد علی سجادة المشیخة الا ان یقعدک شیخک او یقعدک الله تعالی اذا

یساک لومات مرشده قبل ان یصل هو الی مقام التکمیل ثم تحقیق بشا اطر الشاد فامر
 الله تعالی بامر شاد الطالبین و لوامره الشیخ المتوفی بعد الوفات من حیث الباطن فهو لایضا داخل
 فیمین الله تعالی لکن لا بد له من ان یکون له شیخ فی الظاهر غایة ما فی الباب ان لیسبحه قد توفی
 قبل وصوله الی مقام الامر شاد فبعد وفاته وصل الی ذلک المقام و امر بالامر شاد انتهى کلامه تحقیق است
 که در مرید قابلیت اصلی می باید یعنی محرم ازل نباشد تا سخن شیخ در و موثر آید و گر نه کوشش بیج ولی و
 نبی در برایت او مفید نیاید چنانچه قصه ابو طالب و سعی حضرت رسالت پناه مشهور است **۵** اگر
 خدا می نباشد زبند خشنود **۶** شفاعت همه پیغمبران ندارد و سوو **۷** در فوائد الساکین مذکور است
 که حضرت شیخ ابن صعیف می فرمود هر که بر من برای بیعت می آید آنچه در لوح محفوظ است نظر
 می کنم اگر او از سعادت فی الحال دست می دهم و اگر بر عکس است چند گاه توقف کنم تا از خدا
 تعالی بخوام که سعد شود بعده دست می دهم پس سیر باید که از ظاهر و باطن خبر داشته باشد **۸**
 تا پرورش و عاطفت شیخ نباشد **۹** از کوشش خود علم لدنی نتوان یافت **۱۰** بزرگان گفته اند
 اگر کسی خوابد که مرید شود اگر مال دارد سه قسم کند یک قسم برن و فرزند ان بدهد و دویم قسم
 بخویشان خود بدهد و سیوم قسم پیش شیخ برد و تجرید شود از مال از جمله آداب مریدان است
 که در پیش نظر شیخ خود وضو نکند و اگر در شمار وضو کیف ما اتفق شیخ عبور کند باید که زود بخیزد
 و تعظیمش بجا آورد و الا در عیش بی برکتی پیدا خواهد شد چنانچه مشهور است از امام زفر روزی وضو
 می ساخت و حضرت امام ابو حنیفه کو فی بر سرش رسید و بقیه وضو مانده بود در خاطر امام زفر
 گذشت که وضو را با تمام کرده تعظیم ایشان بجا آورم از صدور این فعل در علم ایشان هیچ برکت نماند
 و گر نه در علم و در اجتهاد از امام محمد و امام ابو یوسف کم نبوده اند بسبب این بی ادبی روایت امام
 زفر مفتی نباشد که آنی رساله شیخ تاج الدین و از جمله آداب این است که در موضعی که شیخ بر آن
 جانشسته بود پا بران جان نهد و بی وضو دست بر جامه و متعلای شیخ نه نهد که آنی ارشاد
 المریدین که روزی خواجه عبدالعزیز انصاری بطریق سهوی پانی بر مصالحتی شیخ خود ابو الحسن خرقانی
 مانده بود و از ان استغفار نکرده در ایامی که دهمی بود پیش پادشاه عصر که در بلخ می بود می نموده اند که او بزرگوار
 و ملحد است و مستحق عذاب عقوبت حکم شد که ایشان را بیازند و نگسار کنند بموجب آن ایشان را بکشد که **۱۱**

و بجانب بلخ می آوردند مردمی که از جانب بلخ بجانب هراسی می رفتند و در راه پیش آمدند و
 گفتند که همه اهل بلخ شکامیها کرده منتظر اند و می گویند که زندیق را می آرند او را می خواهند
 تا سنگسار کنیم حضرت خوابه عبدالصاری از آن واقعه سحر شده بود و فکرش متوجه نموده
 که کدام جریمه سبب این واقعه و موجب این مؤاخذه شده بعد از تفکر و تأمل بسیار بخاطر آن
 رسید که روزی بسوی پای برمه صلاهی حضرت شیخ خود شیخ ابوالحسن آمده بودم و از آن
 صورت اعتذار و استغفار واقع نشده فی الحال در مقام انابت و رجوع شدند و استغفار
 نمودند در همین شب با شاه شیخ ابوالحسن بود خواب دید که ایشان فرموده اند عبداللہ از
 جریمه خود استغفار کرده و من از وعفو کردم او را هیچ تشویش و زحمت نرسانید و او را عزت
 و محترم دارید چون از خواب بیدار شد ازین واقعه متأثر شده اشارت و فرمان حضرت شیخ
 را امتثال نموده با همه اعیان و اشرف حضرت خوابه عبدالصمد استقبال نمودند و در محبت
 و ملازمت ایشان قواعد تعظیم و تجلیل مرعی داشتند و بعد از چند روز ایشان را باغزار و کلا
 بسیار اجازت مراجعت فرمودند نقل من ملفوظات خوابه احمد در آداب المریدین آورده
 مرید را باید که در وقت نشستن چنان نشیند که سر پای انگشتان پایی یا پهلوی او
 بجانب شیخ نشود و در مجلس سخن آهسته در گوش کس نگوید تا اهل مجلس در گمان نیفتند و از
 پیش چراغ و آفتاب و مهتاب روشنایی و چنان نگذرد که سایه او بر شیخ افتد و یا شیخ
 بظاہر نزدیک نباشد تا در مملکت نیفتد و از عظمت شیخ چنان منہزم و مخدول نباشد
 که اگر سایه او بر من افتد می سوزم چون آداب مرید بر مرشد و رافت مرشد کامل بر مرید
 شنیدی و دریافتی اکنون طریق بیعت بشنو و دریاب بدانکه بیعت زنان رواست قال
 اللہ تعالی یا ایہا الذین اذا جاءک المؤمنات یبايعنک علی ان لا یشرکن بالله شیئا و
 لا بسرق ولا یزنین لا لایة اختلاف کردند که مشایخ بکدام طریق بیعت می دادند و سر و
 عمر رضی اللہ تعالی عنہ عن النبی صلی اللہ علیہ وسلم انه اذا کان بابع النساء
 دعا بقدر من ماء فغسسن ابدین فیہ و غصن رسول اللہ صلی اللہ علیہ و
 سلم بدہ فیہ و بعضی شایخ نیز متابعت آن حضرت علیہ السلام عورات را بیعت باین طریق

پسکنا نیندز و بعضی مشایخ یک گوشه ردایا پاره کرپس در دست خود گرفته و گوشه دیگر آن
 زانان تانبه داده تا دست بدان کرپس نهاده بیعت می کنانیدید آن نیز مرویست زیرا که
 در روضه الاحیاب آورده که صاحب تمخیص المغازی می گوید که حضرت رسالت پناه صلی الله
 علیه وسلم ثوب بدست خود نهاده از بالای آن ثوب دست با بیع راسخ میفرمودند پس معلوم
 شد که بیعت کردن مردان و زنان لازمست بر مرشد کامل خصوصاً سالک را فالمرید
 اذ اجلس الخلوۃ بنیۃ الاربعین باذن الشیخ الکامل المکمل عسی ان یفرق بین
 الحق و الباطل در سراجۃ الهدایه آورده است که شیخ علاء الدین و اولیاء دیگر هیچ کس را دست
 نمی دادند که ازان جهت که ما غرق شدگانیم در بحر ذنوب و دست غیر روان توانیم گرفت اما
 اکثر مشایخ دست یکدیگر دادند بنیت آنکه شاید که دست آمرزیده گرفته شود و آمرزیده شود
 فی زماننا ان للمرشد ینبغی ان یأخذ ید اخیه المؤمن لان الله تعالی هو الغفار یغفر
 ذنوبه بسببه ولا یمهل فی اخذ الید لانه قال الله تعالی و امر بالمعروف و انهى عن المنکر
 طریق بیعت گفتن شنیدیم و در یافتن اکنون بگوش بوش بشنو و دریاب که در وقت بیعت گفتن چه
 چیز باید خوانید اول باید که این آیت بخوانید یا ایها الذین امنوا اتقوا الى الله توبة فصحاح
 و توبوا الى الله جمیعاً یا ایها المؤمنون لعلکم تفلحون ربنا ظلمنا انفسنا و ان لم تغفر لنا
 و ترحمنا لنكونن من الخاسرین استغفر الله العظیم لا اله الا هو الحی القیوم و اتوب
 الیه توبه عبد مذنب ظالم لنفسه و لا یمسک لنفسه ضراً و لا نفعاً و لا موتاً و لا حیوة
 و لا نشوراً استغفر الله من کل ذنوب کلها صغیرها و کبیرها و سرها و علانیتها و تبت
 الیه المخاصی من الذنوب الذی لا یعلم و الذی لا اعلم بعدہ این آیه بخوانید ان الذین یبایعونک
 انما یبایعون الله تا اجرا عظیماً بعد ازان بگوید این دست دست خداست و پیغمبر آن گواه
 گرفته ایم و شیخ زمان منست بر جمیع ترتیبهای مشایخان بعد ازان این دعا بگوید اللهم طهر
 قلوبنا من النفاق و اعما لنا من الریاء و السنننا عن الکذب و الغیبه و البهتان و بطوننا
 من الحرام و فروجنا من الزنا و ایدینا من السرقة و اعییننا من الحیانة و سماعنا من
 سماع اللغو و الغیبه و ارجلنا من غیر الطاعة برحمتک یا ارحم الراحمین مریدان

توبه و تلقین فارغ شود بر سر واجب است که بر سر او مقرر ارض را ند و گوید بسم الله الرحمن الرحيم خلقنا
 آدم و سمک و مقصود این است تا بفانی آن که مقرر ارض را ند و باید که بر موی پیشانی براند و سه موی برادر
 و بجای آن سه موی سه تخم سعادت به نشاند و گفته اند که چرا از سه موی زیاده بر نمی دارد و زیرا که
 سه موی خصلتی دارد که آنرا شاخهای جهل گویند سر آن را برادر و بجای آن شاخ سعادت برادر
 باب معرفت پرورده و در زمین عبودیت بنظر رحمت می پرورده و آن سه موی که از پیشانی
 مرید برادر یکی از ان جهل است و دوم از ان کبر است و سوم از ان بخل است و آن شاخهای
 تخم معرفت است یکی از ان شریعت و دوم از ان طریقت و سوم از ان حقیقت است و چون
 شاخ جهل برادر و تخم شریعت بجای او به نشاند چنان که علم و ادب و نماز و روزه و زکوة
 و حج بجای آن دارد و شاخ دوم کبر است بجای آن تخم طریقت به نشاند چنان که اعمال باطن
 است مثل شب بیداری و کم خوری و ذکر لا اله الا الله و تلاوة قرآن و صلوات الله بهر شب نماز
 و سیوم شاخ بخل است بجای آن تخم حقیقت به نشاند که هر چه بنده حق بیند و شاخ سعادت و سخاوت است
 جنبه و بیخ جانی نرنگاند بجای جهل علم به نشاند و بجای بخل سخاوت به نشاند و بجای کبر تواضع به نشاند
 و چون این تخم های شریعت و طریقت و حقیقت بر می آید کمال برسد از علم شریعت معرفت پیدا کند
 از علم طریقت کشف و کرامات حاصل کند و علم لدنی نیز حاصل کند و از علم حقیقت بینائی و شنوائی
 و گویائی و بویائی و دوائی ظاهر و باطن حاصل کند این است طریق سلسله عالییه سهروردیه و قادریه
 و اکثر شاخ قدس سرهم و نیز اولاد و مخدوم بها و الدین که گویا این طریق مقرر ارض را نشاند بعد از تربیت
 و گفته اند که اصل این مقرر ارض را ندن از شیش پیغمبر و از اسماعیل پیغمبر علیه السلام آمده است
 و الله اعلم بالصواب آنکه پیوسته با طهارت بودن و قال الله تعالی رجال یحبون ان یتطهروا
 و الله یحب المطهرین و لان الله طیب لا یقبل الا طیباً و عن عثمان رضی الله عنه عن النبی
 صلی الله علیه و سلم انه قال اخبرنی جبرئیل علیه السلام من توضأ فاستبغ الوضوء
 غفر له کل ذنب ما بین الوضوء الی الوضوء و فی خلاصه الحقائق فیل الطهارة بالاء
 عند وجوده و بالذباب عند عدمه و هما اصل خلقه البشر و بهما اطفاء نيران
 الاخرة و الطهارة الباطنة خضوع البدن و خضوع القلب و خضوع الرب فی خلاصه

الحقائق قال النبی صلی الله علیه وسلم یؤتی برجل یوم القیامة فیوزن اعماله فترحم سیئاته
 علی حسناته فیؤتی بالخرقة الّتی کان یسجر بها وجهه واعضاءه فیوضع فی کفّ حسناته
 ولیدالم بکرمه ابو حنیفة رحمه الله معهما ماء الوضوء والغسل بالخرقة وقال بعض اهل
 المعرفة من دوام علی الوضوء اکرّمه الله تعالی بسبع خصال اولها ترغیب الملائكة فی
 صحبته والثانی لا یزال القلم یطبا من کتابه ثوابه والثالث یسجر اعضاءه وجوارحه
 والرابع لا یفوتہ التکبیرة الاولى والخامس اذا نام بعث الله تعالی ملائکة یحفظونه
 من شر الثقلین والسادس یسهل الله تعالی علیه علی سکرات الموت والسابع یمکن فی
 ذمة الله تعالی وامانه ما دأب علی الوضوء با وضو باش در همه اوقات تا ترا نور
 دل قرین باشد برو وضو کس موافقت نکند غیر مؤمن که پاک دین باشد و در رساله
 عیالة الوقت آورده که وضو بر دو نوعست صوری ومعنوی وضو صوری غسل اعضاء مخصوصست
 وضو معنوی پاک کردن صفحہ دل است از نقوش خیال ماسوی الله و وضو بر آب
 چکنی دست از خود بشو وضو چکنی و فرموده را باید که یک دم بی وضو نباشد و یک قدم
 بی وضو نراند که دشمن شیطان در کمین است و وضو سلاح اوست چنانچه مصطفی صلی الله
 علیه وسلم می فرماید که الوضوء سلاح الحق من پس وضو سلاح مؤمن است و هر کس که با سلاح
 باشد لشکر شیاطین و جن بر وظفر نیابند و از ایشان محفوظ باشد صادق باید که وضو از وضو
 دل سازی و دو رکعت نماز با خلاص تمام گذاری و دعا و آفرینش گناه از درگاه حق سبحانه
 و تعالی طلبی و حق سبحانه و تعالی میفرماید که هر کس که بجای رود وضو سازد بر من ظلم کرده
 باشد و چون وضو کند و دو رکعت نماز نگذارد نیز بر من جفا کرده باشد و چون نماز گذارد
 و آفرینش ننخا هد نیز بر من جفا کرده باشد و چون آفرینش خواهد کرد بر من ظلم
 کرده باشم یعنی من بر او رحمت کنم کذا فی اداب الصیّدین و فی مشکوٰۃ المصابیح عن ابی هریره
 قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم لبلال عند صلوة الفجر یا بلال حدّثنی
 بأمری عمل عملته فی الاسلام فانی سمعت دق نعلیک بین یدئ فی الجنة قال ما عملت
 عملاً ارجی عندی انی لم اظهور طهوراً فی ساعة من لیل ولا نهار الا صلیت بذلك الطهور

ما كتب لي ان اصيل متفق عليه وفي العوارف والاولى ان يتوجهاء مستقبل القبلة
 يبتدئ به بسم الله الرحمن الرحيم ويقول رب اعوذ بك من هجمات الشيطان الرجيم
 بك رب ان يحضرني ويقول عند غسل اليد اللهم اني اسالك اليمين والبركة واعوذ
 بك من الشوم والهلكة ويقول عند المضمضة اللهم صل على محمد واعني على اولاد
 كتابك وكثرة الذكر لك ويقول عند السواك اللهم اجعل تسويكي هذا قحجبا لذنوبي
 ورضاة لك يا سيدي بيض به وجهي كما تبيض به اسناني ويقول عند الاستنشاق
 اللهم صل على محمد واجدني في راحة الجنة وانت عني راض ويقول عند الاستنشاق
 اللهم صل على محمد واعوذ بك من الزوال والمار وسوء الدار ويقول عند النسل الوجه
 اللهم صل على محمد وبيض وجهي يوم تبيض وجوه اوليائك ولا تسود وجهي يوم تسود وجوه
 اعدائك وعند غسل اليمين اللهم صل على محمد واتني كتابي يميني وحاسبني حاسبين
 وعند غسل الشمال اللهم اني اعوذ بك ان توتي كتابي بشعالي او من وراء ظهري و
 عند مسح الرأس اللهم صل على محمد وغثنى برحمتك وانزل علي من بركاتك واظلمني
 تحت ظل عرشك يوم لا ظل الا ظلك ويقول عند مسح الاذنين اللهم صل على محمد
 وعلى آل محمد واجعلني ممن يستمع القول فيستبعر احسينه اللهم سمعني منادى الجنة
 مع الارار ويقول في مسح العنق اللهم فلك رقبتي من النار واعوذ بك من السلاسل
 واغلال ويقول عند غسل قدمه اليمين اللهم صل على محمد وثبت قدمي على الصراط
 صراطا مالم يمتدح ويقول عند اليسرى اللهم صل على محمد واعوذ بك ان نزل
 قدمي على الصراط يوم نزل فيه اقدام المناقبين واذا فرغ من الوضوء يسبح
 راسه الى السماء ويقول اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شريك له واشهد ان محمدا
 عبده ورسوله سبحانك اللهم وبحمدك لا اله الا انت علام سوء وظلمت نفسي
 اسئفرك واتوب اليك فاغفر لي وتب علي انا انت التواب الرحيم اللهم صل على محمد
 واجعلني من التوابين واجعلني من المتطهرين واجعلني صبورا شكورا واجعلني
 اذكرك ذكرا كثيرا وسبحه بكرة واصباحا والاولى للمتوضي ان يشتغل حاله التوضي

بكلمة الشهادة لا بالدعوات لان لقبول الدعاء شرائط كثيرة اما كلمة التوحيد
 فيقبل من كافر اللعين فمن المسلم الموحداولى ان يقبل الله تعالى كذا في فتاوى المصنفية
 وفي كذا العباد آورده بايد كه بآيه آب از فضله آب وضو آيد و بخورد و كه در آن شفاعت است
 امير المؤمنين على كرم الله تعالى وجهه فضله آب وضو آيد و بخورد و گفت هر كه فضله آب
 وضو بخورد خداى تعالى آن را علاج بيمارى ها گرداند كه جمله طببيان از محاجت آن عاجز
 آيند و او را شيخ بهاء الدين ذكر باي قدس سره آورده است بايد كه بعد از طهارت شانه كند
 چون خواهد محاسن را شانه كند اول ابرو را شانه كند و بگويد اللهم زيني بزينة اهل التقوى
 اللهم انى اسالك تعجيل عافيتك وصبر اعلى بليتك وخروجى من الدنيا الى رحمتك بعد
 ازان موسى لب را شانه كند و بگويد اللهم عافنا من كل بلاء الدنيا وعذاب الآخرة پس
 ازان محاسن را شانه كند و ابتدا از بالاى محاسن كند جانب رست تا جانب چپ پس ازان
 فرو و جانب چپ تا جانب رست و بگويد اللهم سر عذاهم و راحتهم و وسوسة
 الشيطان سبحانه من زين الرجال باللعى والنساء بالزوايب وسوسة النفس
 بخواند و شانه از محاسن پيش سينه فرو و دمى آرد و بعد ازان شست و وضو بخواند انتمى
 كلامه و فى تحفة السالكين وقال انس بن مالك رضى الله عنه قدم النبي صلى الله
 عليه وسلم المدينة وانا يومئذ ابن ثمان سنين فقال لى يا بنى ان استطعت ان
 لا ترالى على الطهارة فافعل فانه من اثار الموت وهو على الوضوء اعطى الشهادة فمتى
 احداثت فعليك بالتوضى فى الحال فان لم يكن الماء حاضر افيتمم واطلب الماء فاذا وجدت
 الماء فتوضاء وصل ركعتين الا ان يكون الوقت من الاوقات المكرهة گفته اند كه حكمت چيست
 كه الله تعالى فرمود كه خلقكم من تراب ثم من نطفة حكمت اينست تا بآب طهارت و بنجاك تميم
 كنند تا چون فرود اقيامت شود از تو هم دوى بوى آيد و ديگر گفته اند كه در بار آتش
 و آبد و چيز توان كشت آب و بنجاك و چون طهارت را بهر دو چيز كه ده شود آتش و دمنخ
 كشته شود و الاولى ان يجدد الوضوء لكل صلوة ولكن للمبتدى عدم الغر ورج من
 الخواة انفع من تجديد الوضوء وقال صاحب العوارف سمعت بعض الصالحين يقول

اذا حضر القلب في الوضوء يحضر في الصلوة ليس سالك رايايد که هیچ عبادتی و هیچ کاری نمکند
 مگر حضور قلب کما قال علی کرم الله وجهه لا خبر فی عبادة لا تفقه فیها ولا فی قرآنه لا تدبر فیها
 ان ابا حامد الغزالی رحمه الله لما وصف له فی بعض القری لرحل صاحب فقهه نراوا الصلوة
 وهو فی محراب له یبذرها الخبطة فی الارض فلما رای ابا حامد جاء الیه و اقبل علیه فجاء رجل
 من اصحابه و مطلب منه البذر لینیوب الشیخ فی ذلك وقت اشتغاله بالغزالی فامتنع و لم
 یعطه البذر فسأله الغزالی عن سبب امتناعه فقال لا فی ابذر هذا البذر بقلب حاکم و اکر
 ارجوا البرکة فیه و لكل من یتناول منه سینا فلا ینبغ ان اسلمه الی هذا فیبذره بلسان
 غیر ذاکر و قلب غیر حاضر خصوصاً با یر که و طماریت غفلت کند و سخن گوید لان الطهارة شرط
 للصلوة و لما لم یوجد الشرط لا یوجد المشروط و من الحسن بن علی رضی الله عنه انه اذا
 کان قنضاء صفرو وجهه و ارتعدت اعضاءه و اسنانه حتی یمصر صوتها فقیل له فی ذلك
 فقال و کیف لا ارتعد و انا اقدم الی العالم الکبیر البصیر کذا فی کفاية السعی و در اور
 شیخ الشیوخ مذکور است که برای دفع کاملی نماز و غلبه خواب بسیار سختی و ضرر است و قال
 عدی بن حاتم ما اقیمت الصلوة منذ اسلمت الا و انا علی الوضوء و قیل کان ابراهیم بن
 ادهم به قیام فقام فی لیلة واحدة یفنا و سبعین مرة و کل مرة یجد الوضوء
 و یصلی رکعتین و قیل ان بعضهم ادب نفسه حتی لا ینخرجه منه الریح الا فی البراءة یراعی
 الادب فی الخلوای و من افعال الصوفیة الاحتیاط فی استبقاء الماء للوضوء قیل کان
 ابراهیم النخاس اذا دخل البادية لا یحمل معه الا نحرکة من الماء و ربما کان لا یندر
 منها الا القلیل یحفظه للوضوء و قیل انه کان ینخرجه من صکة الی الکوفة و لا یحتاج
 الی التمسک بحفظ الماء للوضوء و یقیمه بالقلیل للشرب و در نعمات آورده که ابراهیم
 و اتی در بادیه سد اهل خود را گفت پدر و باش که من رفتم خوار و منظره از شیر پر کرد و برف
 داد و برفت و می را چون بطاریت احتیاج شد خواست که طماریت کند از منظره شیر بیرون
 آمد از راه برگشت و گفت آب ندارم که طماریت کنم مرا آب واجب تر از شیر منظره را از شیر تقی
 کرد و از آب پر کرد و برفت هر گاه که طماریت کردی آب فرود آمدی و چون تشنه و گرسنه شدی

شير وقيل اذا رايت الصلوة في وليس معه زكوة او كثر فاعلم انه قد عزم على ترك الصلوة
 شاء امر ابي وحكى عن ابن الكرمي انه اصابه جنابة ليلة من الليالي وكانت عليه مرقعة
 تخمينية غليظة فجاء الى دجلة وكان برد شديد فخرنت نفسه عن الدخول في الماء
 لشدة البرد فطرح نفسه في الماء مع المرقعة ثم خرج من الماء وقال عاهدت الله ان لا
 ازرعها من بدني حتى تجف على قيل فلم تجف عليه شهرا كاملا لثخنتها وغلظها كادب
 بذلك نفسه لما خرنت عند الاستماع لمراده تعالى وحكى عن الحصري انه قال مما انبثت
 من الليل لا يجتمعني النوم الا بعد ما اقوم واجدد دليلا يعود الى النوم وانا على غير طهارة كذا
 في العوارف في رسالة الابدية ولا بد للمريد الجالس على الطهارة فصحت احدت ترضاءت
 وصل ركعتين الا ان يكون وقت قد نفيت عن ايقاع الصلوة فيه وهي ثلثة اوقات عند طلوع
 الشمس وعند غروبها وعند الاستواء الا يوم الجمعة فان الصلوة فيه يحسن وقت الاستواء
 وفي مشكوة المصابيح عن ابي التحليل عن ابي قنادة قال كان النبي صلى الله عليه وسلم كره
 الصلوة نصف النهار حتى نزول الشمس الا يوم الجمعة وقال ان جهنم تسبح الا يوم الجمعة ^{والله}
 ابو داود وروى رسالة المكية وقال صاحب العوارف وكره جماعة من العلماء تحية الطهارة بعد
 الصلوة العصر واجازة المشائخ والصلوات وفي خلاصة الحقائق وعن علي ابن ابي طالب
 رضي الله عنه انه قال ينبغي للعبد ان يتوضأ خمسة من الوضوء الاول وضوء القلب
 من المكر والخديعة والكبر والحسد والبغض والعداوة لقوله تعالى وثباتك فطهر
 اي قلبك والثاني وضوء اللسان من اللغية والكذب والزور والبهتان لقوله ولا
 يغتب بعضكم بعضا والثالث وضوء البطن من الشهوة والحرام لقوله تعالى كلوا من طيبات
 ما رزقناكم والرابع وضوء الظهر من لبس الحرام لقوله تعالى ولباس التقوى ذلك
 خير والخامس وضوء الظاهر لقوله تعالى اذا قمتم الى الصلوة فاغسلوا الالية وفي
 اخلص الخلاصة عن بعض اهل المعرفة انه قال اغسلوا اربعة اربعة وجوهكم بماء
 اعينكم والسنتكم بذكر خالفكم وقلوبكم بخشية ربكم وذنوبكم بالتوبة الى اموالكم
 وفي الخلاصة الوضوء ثلاثة انواع فرض وهو الوضوء لصلوة الفريضة والصلوة

الجحانة وسجدة التلاوة وواجب وهو الوضوء للطواف ومندوب وهو الوضوء
 للنوم وعن النية والكذب وانتفاء الشعر المزمور ومن القهقهة والوضوء على
 الوضوء والوضوء لغسل الميت وفي شرح السنن والمستحب ان يوضأ لكل صلاة وان
 كان على الطهارة لانما ربهما يجري على لسانه كذب او غيبة او شئ مما يأتى فينبغي ان
 يجرد الوضوء لرفع الحدث الظاهر فان كان الوضوء يتولى رفعه لا ثم كان في الكافي
 وفي المشكاة المصاحم عن ابن عمر رضي الله تعالى عنه قال قال رسول الله صلى الله
 عليه وسلم من توضأ على طهر كتب له عشر حسنات رواه الترمذي وفي شريعة الكلاب
 ومن مات على الوضوء مات شهيداً ومن مات طاهراً مات في شجاعة ملك يستغفر له
 ومن بات طاهراً بات عابداً وعرج بروجه الى السماء قال النبي صلى الله عليه وسلم من
 بال ثم نام كان كمن مات مع الكلاب والخنازير في المزابل ومن استنجزاً ثم نام كان
 كمن صلى مع انبياء بن اسرائيل في المسجد الأقصى ومن توضأ ثم نام كان كمن صلى مع
 جبرئيل وميكائيل تحت العرش ومن توضأ وصلى ركعتين ثم نام كان كمن صلى مع
 اصحابي في المسجد الحرام وعن عقبة بن عامر قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم امر
 مسلم يتوضأ فيحسن الوضوء ثم يقوم فيصلي ركعتين مقبلاً عليهما بقلبه ووجهه
 الا وجبت له الجنة رواه مسلم فلا يأكل ولا يشرب ولا ينكح ولا ينام الا على طهارة
 كاملة ليحصل بركة طهارة الظاهرة طهارة الباطن وسلامة الصدر اذ لا يذن
 بالدخول في الخسرة الصمدية الا من اتى الله بقلب سليم ومن لم يطهر ظاهره على قانون
 الشريعة لا يمكنه ان يطهر باطنه بأدب الطريقة لان الظاهر عنان الباطن واذا
 دام على الطهارة او شك ان لا يتلا في انوار الربانية من طريق العكس ثم يتعكس
 منه الى صلاة الخيال فتأخذ ذلك بعين قلبه فيرى في الظلمات ما لم يكن
 يرى قبل ذلك بعين قلبه فيرى في الظلمات ما لم يكن يرى قبل ذلك آداب
 شريعت وضوء فضيلت آن دريا فتى او عيمه كه بعد از وضوء و بعد از تحيت وضوء بايد خواند
 بشنو و در باب بعد از وضوء دعای مذکور بخواند و اين رباعي نيز بخواند كه ثواب واجب

بسیارست پناهنده بزرگان فرموده اند سه سر در خم چو گن تو ما نیم چو گوی بیرون نه
 ز فرمان تو دل یک سر روی ظاهر که بدست ماست شستیم تمام باطن که بدست تست
 آرا تا بشوی بعد از آن تحیت الوضوء بخواند بعد از تحیت الوضوء این دعا بخواند اللهم
 رب این ظاهری بنور عبادتک و باطنی بنور معرفتک و قلبی بنور محبتک و هر دخی
 بنور مشاهدهتک و سرى بنور هکاشفتک بر حمتک یا ارحم الراحمین و بعد از آن
 برای جمیع مهمات این آیه هفت بار بخواند و اذا سالک عبادى فانى قریب لایة رسه
 بار بخواند بار خدا یا تحفو خطا کن بار خدا یا بذل عطا کن بار خدا یا دفع و باکن اغثنی و
 یا غیاث المستغیثین و نیز این رباعی هم خواند رباعی یارب من اگر گناه بجد کردم
 و انم به یقین که بر تن خود کردم چیزیکه رضای تو نبودست در آن بگشتم و تو به کردم و بکردم
 و لا یخفی ان للتوضی فوائد کثیرة لا یحتمل هذا المختصر ضبطها والله اعلم بالصواب آنکه خوا
 نکردن و پهلوی بر زمین نه زدن و قال الله تعالی تتجانی جنو بهم عن المضاجع یدعون
 سر بهم خفا و طمحا و قال الله تعالی والذین یستون لربهم سجدا و قیاما و قیل فی
 قوله فلا تعلم نفس ما اخفی لهم قرآة اعیان جزاء بما كانوا یعملون کان عملهم قیام اللیل
 و قیل فی قوله تعالی واستغینوا بالصبر و الصلوة فاستغینوا بصلوة اللیل علی جماعت
 النفس و مصابرة العدو و فی الخبر علیکم بقیام اللیل فانه مرضاة ربکم و هو ذاب الصالحین
 قبلکم و منیة عن الاثر و ملخاة للوثر و مذهبة کید الشیطان و مطردة للداء عن
 الجسد و قد کان جمع من الصالحین یقومون اللیل کله حتی تقل ذلک عن اربعین
 من التابعین كانوا یصلون الغداة بوضوء الحشاء منهم السعید بن مسیب و فضیل
 عیاض و ابو حنیفة و غیرهم کذا فی العوارف و فی الغیاثی لو تکلم فی الخلوۃ او نام یطلب
 خلوته بخلاف العزلة هذا مذهب اهل الله تعالی کذا نقل من تحفة الفقهاء در رساله
 عیال الوقت آورده است که درویش را باید که یک ماه یا باربعین خلوت نشیند و درین مدت
 اصلا خواب نکند و اگر عیال یا سر یک شیم زدن خواب برو غالب شود آن خلوت او شکند
 و از سه نیت خلوت کند نهم من قال رباعی در خواب بشو که خواب با بگست خفت و از خواب

کسی را گل شادی نگفت. بر خیز و نیاز کن بدرگاه خدا که کند ریختن گیسوی خواجخت
در خواب بشدم بمن خردمندی گفت. بر خیز و نشین که سالها خواهی نخت. وقتی خوابه کنیزکی
را خرید چون شب شد کنیزک را گفت که جایی خفتن من راست کن تا بنحیم کنیزک گفت ای
خواجبه ترا هم خوابه هست گفت هست کنیزک گفت آن خوابه تو خواب میکند گفت نگفت شرم
نداری که خوابه تو خواب نکند و تو خواب کنی نصف العبد کیف تمام الیالیا و آن سیدك
حاضر لایا آمد بپست برده انصاف کی رود باشد خوابه بیدار و بنده اندر خواب. حکایت
آورده اند که وقتی درویشی جوانی را دید که تمام شب در کوچه ستاده بود درویش از وی سوال
کرد که تمام شب از چه ستاده بودی جوان گفت اینجا حبیب دارم مرا شب و عده وصل داده است
از آن منتظر او بودم درویش را تنبیه شد که محب مجازی برای و عده حبیب خود نخت و ای
بر کسیکه دعوی محبت او کند و تمام شب بخت بپست گر تو هستی مرد عاشق شرم دار. خواب
را باده عاشق چکار. و فی الخبر یا احمد عجبت لعبد دخل فی الصلوة وهو یعلم
الی من یرفع یدیه و من هو قدامه و هو یغص و لله در قائله عجبا لمن یحب کیف
ینام. و کل قوم علی المحب حرام رباعی چشمی که درو خار بود چون سپید آزار که نم یار
بود چون خسید. اسی و دیده گنه میکنی و سنجی. آنکس که گنهگار بود چون خسید. نقل است
که وقتی سلیمان دارانی رحمه الله حوری را در خواب دید گفت ای سلیمان تو خوش میخسبی
و مرا از برای تو مهیا کرده اند اگر مردی بختداری ترک خواب کن و همه عمر خود را ضایع کن
چون چنین کاریست اندر رفته ترا. خواب چون می آید ای البه ترا. و بر زرگان کشته
اند که اگر خفتگان میدهند که از ایشان چه فوت می شود هرگز خواب نمیکردند و بگویند
و لو یعلم الناس ما فاتهم منهم. فود الله ما نام فی القبر اید. نقل است
که چون مهتر ابراهیم علیه السلام با فرمان شد که اسمعیل را قربان کن ابراهیم با اسمعیل گفت
علیها السلام که در خواب دیدم که می گویند که اسمعیل را قربان کن پس اسمعیل گفت که سزا
کسیکه خواب کند ازین بدتر باشد اگر تو خواب نمیکردی من بی می شدم و نه تو بی بختداری
پیری ضعیف را پرسیدند که ترا هیچ آرزوی مانده است گفت بل یک آرزوی مانده است

که میخواستیم که نیشب بر خیزم و طهارت کنیم و سر سجده نم قوت یاری نمیدهد حکایت بزرگی بود
 که هر که که شب در آمدی می گفتی الحمد لله الذی نجانى من اولاد آدم آری شب خانه آنست
 و بر که در خواب تو خانه آنست خواب کند او را مرده باید گفت نه خفته لان النور اخر الموت و اگر مرده
 بهوشی آری بقدر امکان خود بیدار باش خواب را اگر چشم خوشتن بگذارد لمولفه استیغظ و البته
 یا انا لب حتى لا مکان لان النور یفوت مطلب الانسان ثم اعلم یا طالب المولى انک ان
 عجزت عن قیام اللیل کله فیمعتب لک قیام ثلثیه او ثلثه لقی له تعالی یا ایها المزمع
 قم اللیل الا قلیلا فصفه او انقص منه قلیلا او نرد علیه و فی العوارف فقد قبل یبغی
 ان یکون ثلث اللیل والنهار فوما حتی لا یضطر بالجد فیکون ثمانی ساعات للنوم سائین
 من ذلک یجعلهما المرید بالنهار وستة ساعات باللیل ویزید فی احدهما وینقص فی الاخری
 علی قدر طول اللیل وقصره فی الشتاء والصیف ولا یضطر لک اذا صار بالتدریج عادة و اقل
 الاستحباب سدس اللیل فاما ان ینام ثلث اللیل الاول و یقیم نصفه و ینام سدسه الاخر و ینام
 النصف الاول و یقیم الثلث و ینام السدس الاخر مروی ان داود علیه السلام قال یارب انی احب
 ان اتعبد لک فامی وقت فادحی الله تعالی الیه یاد اود لا تقم اول اللیل ولا اخره فانه ضرام
 اخره نام اوله و من قام اوله نام اخره و لکن قم وسط اللیل تخلو فی داخلوبک و ارفع الی
 حوائجک و فی عین العلم و ینام عند الغلبة هو المأثور فی مره کافوا قلیلا من اللیل ما یجوز
 ولا یصلی بعد ها فوراً **صحیح البیاض** لیصل احد کرم من اللیل ما یتیسر فاذا غلبه
 النوم فلیبرقد و یرد لا تعابد و اللیل و فیه التعب علی ملال و جاء اثمه اکبر من نفعه و تحمل
 ملا یطاق و رویش را باید که خود قصد خواب نکند مگر نعلیه خواب زیر که حق تعالی فرمود که
 لا یکلف الله نفساً الا وسعها و هرگز خواب نگیرد و خاصه ملائکه است لان البشر لا یخلوا من البشریة
 نقل است یکی از بزرگان گفت خداوند را بر تو هرگز خواب فرو آید فرمان شد که دو قرابه در دست
 گیر چون بگرفت خواب بروی غالب گماشت دست بر هم زد و قرابه را بگشت خطاب شد
 ای بنده دو قرابه در دست خود داشتی چون خواب بر تو آمد نتوانستی که آن هر دو قرابه را بگیری
 مگر که هفت شیشه مینائی چرخ میباید نگاه داشت اگر چشم ما خواب باشد چه حال خواب شد چنانچه

قول باری ست لا تأخذوا سنة أولكم لمولفهم امدت ان احیی الیالی کلها و کف
 احییها انما انابشر پس باید که حتی الامکان بیدار باشی و پهلوزمین زنی اگر چه
 هستی در شریعت برای خواب کردن و پهلوزمین زدن و لکن عند الصلوات لا تریخصه
 فيه اصلا و لذ اقل که تمحلی دوست خواهی بردوام خواب غفلت بر تن خود کن حرام خواب
 غفلت بدل ما پرده است و در نه عالم هست تجلی و اسلام حتی بعضی بزرگان پایی خود را در
 نکر و نه در خلوت و نه در بیرون تا به پهلوزدن چه رسد **حکای** انه قال السدی جعلت و ر
 ليلة من الیالی و مدت رجل فی المحراب فتوحین یا سری کذا اتجالس للملوك فضمت
 رجلی و قلت و عزتک لامدان رجلی ایدا و قال الجحید فبقی ستین سنة ما مد رجلی
 لیلا و لا نهارا لمولفه یا طالب اسر لا تظن انهم عاشوا فی الدنیا کعیش الملوك
 كانوا فی الدنیا کأنهم غریب قلوبهم مغصوم و وجودهم هلولک كما قال الله
 امر حسبنا ان تدخل الجنة و لما یا ناکم مثل الذین خلوا من قبلکم لایة و نگوئی که ایشان
 توفیق یافتند و ما موفق نیستیم بلکه ایشان جبه و جهد تمام کردند و وجود خود را فنا ساختند
 و لقد صدق من قال ے توفیق بانه است اگر عازم راهی به کتاب که سرایه توفیق شایست
 ے از تو جہدی و از خدا توفیق بهد و توفیق هر دو است رفیق و حضرت عطار میفرماید ے
 اگر کسی گوید نباید طاعتی لغفتی بار دبر و هر ساعتی تو کن در یک نفس طاعت ربا
 پس منه طاعت چه کردی پر ببا خواب بیداری شب را شنیدی و در یافتی اکنون اقسام
 نوم را بشنو و در باب فی الشمنی قبل النوم علی خمسة انواع العیلوله و هی انه
 وقت الفجر الی طلوع الشمس یورث الفقر و العیلوله و هی النوم وقت الاشراق الی
 یورث الغفلة و الظلمة و القبولة و هی النوم بعد الضحی الی وقت الاستواء یورث
 الغار و الراحة و الکیلوله و هی النوم بعد الظهر و العصر الی المغرب یورث
 اللمة و القبولة و هی النوم وقت المغرب الی العشاء یورث الجھل و الفتنة و قال
 علیه السلام من نام حتی اصبح بال شیطان فی اذنیه و در حدیث دیگر وارد شده که
 شیطان موسی سر را سه گرومی دهد تا خواب غالب شود و نیاز فجز از دست رود و قال

النبی صلی الله علیه وسلم النور علی سبعة اوجه نوم الغفلة ونوم الشقاوة ونوم اللغنة
 ونوم العقوبة ونوم الراحة ونوم الرخصة ونوم الحسرة أما نوم الغفلة فی مجلس الذکر
 ونوم الشقاوة فی وقت الصلوة ونوم اللغنة فی وقت الصبح ونوم العقوبة بعد صلوة
 الفجر ونوم الراحة وقت القیلولة ونوم الرخصة بعد صلوة العشاء ونوم الحسرة فی لیلة
 الجمعة کذا فی مشارق الانوار وقیل یتستحب احياء خمس لیل فی السنة لیلة الجمعة و لیلة
 الفطر و لیلة الاضحی و لیلة النصف من شعبان و اول لیلة سبعة وعشرون من رجب
 یوم اقام نوم فنیدی و دریافتی کنون ثواب نماز شب یشتو و دریاب قال علیه
 السلام رکعتان فی خوف اللیل خیر من الدنیا و ما فیها و قال علیه السلام من صلی
 باللیل حسن وجهه بالنهار و فی العوارف قال سهل بن عبد الله المستدری یحتاج
 العبد الی السنن و الرواتب لتکمیل الفرائض و یحتاج الی النوافل لتکمیل السنن و یحتاج
 الی الادب لتکمیل النوافل یندر ساک را ناچار است از کثرت نوافل و شب و روز خپانجه
 پایی مبارک آنسر و علیه السلام را ورم شد از کثرت نوافل کما قال صاحب قصیده البردة
 هضم نفسه **س** ظلمت سنة من احی الظلام الی **س** ان اشتکت قد ماہ الضمر من ورم
 و فی شمائل النبوی عن ابی هريرة رضی الله عنه قال کان رسول الله صلی الله علیه وسلم
 یقوم یصل حتی تنفخ قد ماہ فیقال له اتفعل هذا وقد غفر الله لك ما تقدم من ذنبك
 قال افلا اکون عبدا شکورا و کان وظیفه ایحیفة رحمة الله فی الیوم و الیلة اربع
 مائة س رکعة کذا فی فتاوی الصوفیة و فی فتاوی فخر الدین اداء صلوة التطوع افضل
 من صوم التطوع **نقل** ست از منصور حلاج که هر روز صد رکعت نماز گزاردی و پنج نوبت
 غسل کردی و فی حاصل ایحیات آورده است که از عارف ربانی واقف اسرار ربانی اولیس
 تر فی مقول است که در شب یکفیتی هذه لیلة الركوع بیک رکوع بسر می بردی و در شب
 دیگر کفیتی هذه لیلة السجود بصبح میرسانیدی گفتند ای اولیس چه طاعت طاعت داری
 که شبها بدین درازی بیک حال می گزرائی گفت کجاست شب دراز کاشکه از دل و ابد بیک
 شب بودی تا بیک سجده آخر برودی و در آن سجده ناله های زار و گریه های بشمار کردی

نوم الشقاوة

بنیم شب که همه مست خواب خوش باشند	من و خیال تو و ناله های درد آلود
ششم که بسوز و گریه باشم همه سال	قوت از تن خویش می تراشم همه سال
همانیک و بد خلق نباید دیدن	شب زنده و روز مرده باشم همه سال

قیل لما حبس المحاجر قید من کعبه الی رکبته ثلثة عشر قید و کان یصلی مع
 ذلك فی کل یوم و لیلة الف رکعة کذا فی فصل الخطاب و کان لا یحنیفة رحمه الله
 جکر و له ابنة لا تخرج الا اللیل فترى ایا حنیفة رحمه الله نائما فی سطحه یصلی فتنه
 شجرة فلما توفی ابو حنیفة رحمه الله قالت یا ابت این ذهبت تلك الشجرة التي کانت فی
 منزل ابی حنیفة فبکی الرجل قال قطعت تلك الشجرة کذا فی دستور القضاة و فی شعره
 الاسلام و یواظب علی نوافل العباداة و لا یسرع فیها فانها مقام عبادة لله تعالی و قرابة
 و قرعة اعیان الصدیقین و انما جوار بر نقصان الفرائض لاسیما فانها دایم الصالحین و کثرة
 السیات و مطردة اللداء و مرکه فی العمر و منیة عن الاثرین بایک که باز تجرگزارد و راز
 رکعت راقله و رکعت یا چهار رکعت قال الله تعالی و من اللیل فتمجد به نافلة الله و قال
 النبی صلی الله علیه و سلم صل من اللیل و لو قد رجلة شاة و قیل قد یکن ذلك قد را بر
 رکعات و قیل قدر رکعتین و قیل فی تفسیر قوله تعالی تو انی المملک من تناء و تفرغ المملک
 ممن تناء هی قیام اللیل کذا فی العوارف و نیت تهمد خیمین کند نویت ان اصلی لله تعالی
 رکعتین صلوة المسجد تکمیل الفرائض و حفظ الایمان و نوسیع الرزق و انطویر العز
 اللهم انقض حوائجنا و احی اجمع المومنین صرح الی جهة الکعبة المشرفة الله اکبر
 بایک که قرأت لیس بخواند زیر که سه دل جمع میشوند و قتی که سه دل جمع شوند دعا مستجاب
 باشد یکی دل آدمی دوم دل شب که نصف شب باشد و سوم دل قرآن که سورۀ یس باشد
 و یصلی الضحی و لا شراق و صلوة الزوال و صلوة التسبیح و ما بین العشائین و یصلی فیه
 ست رکعات صلوة الاوابین و یقول بعد هانته کان للا و ابین غفورا و ان یصلی فیه
 عشرين رکعة فیه افضل و یواظب علی رکعتی تحیة الوضوء و علی رکعتی تحیة المسجد
 و سایر النوافل و قال صاحب العوارف که جماعة من العلماء تحیة الطیارة بعد

ن ذکر نماز بعد رکعت است

ن نماز ضحی و اشراق و ابوابین بخیر

صلوة العشر واجارة المشائخ والعلماء الحون قيل وكان عباده بن غالب يصلي الضحى مائة ركعة
ويقول بعد صلوة الضحى اللهم بك احاول وبك اصاول وبك اقاتل كذا فى حصن الحصين
وقيل يقرأ مائة مرة رب اغفرلى وارحمنى واهدنى وارزقنى وتب على انك انت التواب
الرحيم وبعد التمجيد يشتغل بالذكر وبالدعاء لان الدعاء من العبادات وبالمناجات حكى
ان الامام محمد بن حنبل رأى ربه فى المنام الف مرة فقال يا رب كيف النجات من زوال
الايمان وانا اخاف فقال الله النبى هذا الدعاء اللهم صخر الدنيا باعيننا وعظم جلالك
فى قلوبنا اللهم وفقنا لمرضاتك وثبتنا على دينك بفضلك وكرمك يا اكرم الاكرمين
ويا ارحم الراحمين وفى اخلص الخصال حكى عن الليث انه قال رايت عقبة بن
نافع ضربه بالبصر ثم رايت به بصيرا فقلت له بمررد عليك بصرك فقال اتيت فى منامى
فقيل لى قل يا قريب يا سميع الدعاء يا لطيف لعايشاء رد عليك بصرك فقلت يا فخر
الله على بصري وقرأ سائر الادعية ثم يشتغل بالمناجات وفى اخلص الخصال حكى
المناجات عرض ما فى الفوائد على رب العباد نقل ست از شمس الائمة انحلو اى او نقل كنيد
از عمر التاجر كه مى گفت شنيدم از اباجعفر باشتى كه سيگفت كه ديدم پدر خود را در خواب پريدم
له اى پدر با تو حق تعالى چه كرد گفت غفرلى يعنى بيا مرديد مرا گفتم بچه سبب گفت از بس كه بعد
از نماز تجمدين مناجات پارسى مى خواندم مناجات بادشاه بنظر رضا و رحمت بآنگاه خواندند
ظاهر و باطن ما را از طلب رضاي خود و جمع دار تفرقه و پريشاني و سرگرداني از راه ما و از راه
همه مسلمانان دور دار عفو و عافيت را قرين وقت ما كن عنايت و رعايت را سابق و قائدا
لردان ما را بدست تفرقه ما باز مرده ما را با باز مگر از ما را بر ما نگار ما را از شر ما نگهدار كار ما
و كار همه مسلمانان در عافيت و در رضاي خود با صلاح اگر كرده را در گذار و آئنده را نگاهدار
هر چه بر بنده بخشى دينى بخش بارضاي خویش قرين بخش ما را بقهر خود و مخدول كن ما را بدو
خود مشغول كن ما را از ياد خود مغرول مگردان اگر پيرى حجتى نداريم و اگر بسوز طاعتى
نداريم و اگر بسنجي ايضا عتى نداريم از بنده خطا و زلت و از تو همه بخشش و عطا و رحمت
مى قديمى لم نزل و امي حكيمى بى بدل اللهم اصلحنا و اصلح فساد قلوبنا و اصلح فساد افئدنا

واصلم فساد اقول ما واصلم فساد احوالنا واصلم فساد صدق ورنما واصلم ولاه امورنا و
 اصلم دات بیدما واصلمناهما اصلمت به عماد الصالحین یا خیر المستولین یا مصلم
 الصالحین ویا اکرم الاکرمین احتملنا بخدوتنا مسلمین واکتفانا بالصالحین اللهم
 صل علی محمد وعلی آل محمد وعلی جمیع الانبیاء والمرسلین وبارک وسلم علیهم ومناجات
 حضرت شاه عبدالقادر جیلانی رضی الله عنه برای حفظ ایمان باید خواند بسم الله الرحمن الرحیم
 اللهم صل علی محمد وعلی آل محمد وبارک وسلم علیهم الهی اگر از من بیچاره کفری یا خطائی
 ویا گناهی صغیره وکبیره ویا زمانئی ویا غیبی ویا دروغی ویا لهوی ویا لغوی ویا حرامی
 ویا حسدی ویا عجبی یا کبری ویا ناحقی ویا نفاق ویا حرامی ویا بدگمانی ویا بد نظری ویا بد
 ویا کراهتی ویا ترک الهی ویا ترک دینی ویا ترک حیاسی ویا ظلمی ویا تعدی در حق آدمی
 ویا در حق جانوری ویا در رعایت استاد وپیر ویا در حق پدر وپدر که هر یک از اینها بکلمه خداوند تعالی
 جل جلاله و بجز رسول الله صلی الله علیه وسلم نمی شاید ویا فسق ویا فجور ویا غفلتی ویا غیبتی
 ویا تقصیر بیک بفرمان خدای تعالی و بفرمان رسول الله صلی الله علیه وسلم بقصد ویا بفرمانی
 کرده باشم ویا در خاطر گزشتہ باشد ویا بر زبان رفته باشد قولاً وفعلاً حاضر و غایباً
 وباطناً وعلناً وخواهراً وخواهراً وخواهراً وخواهراً وخواهراً وخواهراً وخواهراً وخواهراً وخواهراً
 شدم ویا تو به نضوح کردم که باز از اینها در وجود من در نیاید واز سر تجدید مسلمان شدم
 وایمان آوردم و اقرار کردم بوحانیت خدای تعالی و آنچه فرموده است خدای تعالی
 وایمان آورده ام بدانچه ایمان آورده است محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم و بفرمان
 از آنچه محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم بفرمانست و دور بوده است و بصدق و یقین
 دل میگویم لا اله الا الله محمد رسول الله الهی هم بدین اقرار و تصدیق جمیع دلهای
 من ثابت داری الهی هم بدین اقرار و تصدیق دم آخر من ثابت داری الهی هم بدین
 اقرار و تصدیق ابد الآب و بقاء و دیدار خود مشرف گردانی بحرمت محبت خود و بحق
 خواجہ کائنات و خلاصه موجودات و صدر بدر عالم صلی الله علیه وسلم و اله و اصحابه
 جمیعین آمین یا رب العالمین یا ذا الجلال والاكرام برحمتک یا ارحم الراحمین

و گیر مناجات امیر کبیر سید علی بهمانی قدس سره بخواند مناجات مکار با دشما
و خداوند او رحیم زبان مارا که خطیب سبزدان است بخدا که او الله ذکر اکلیل
گویا دار آبی دیده مارا که راه بین یقین است به بنیانی فانظر فی آثار رحمة الله بنا
دار آبی گوش و هوش مارا باستمع فاذا قراء القرآن فاستمعوا له شنوا دار آبی صدق
دل مارا از وسوسه الذی یوسوس فی صدور الناس من الجنة والناس امین دار
آبی جمال دل مارا که سلطان ولایت ایمان است از پادشاه اولئک کتب فی قلوبهم
الایمان سفر دل گردان آبی دستهای مارا از گرفتن لقمه ناهج و لا تاكلوا اموالکم
بینکم بالباطل نگاهدار آبی قدم مارا از قرب ان لیهو قد صدق عند ربهم ثبات
دار آبی فرزندان مسلمانان را در مکتب کرامت الرحمن علم القرآن بتعلم علم مشرف گردان
آبی مادران و پدران مارا که محبوس زندان محذور خانه مار و مور که اسیر خاک گشته اند
به بشارت یبشروهم بر بهو بر حمة رحمت خویش برایشان بشارت رسان آبی در آن
ساعت که اجل ما درسد و جنازه مارا از دروازه بنای فانی بیرون کنند مارا از تلقین ان
الله یغفر الذنوب جمیعاً جدا گردان آبی سلاطین و پادشاهان عدل و انصاف ان الله
یا امر بالعدل و الاحسان آریسته دار آبی ساfran که در سفر و حضر اند انما جزاء
الذین یحاربون الله و رسوله و اما ان دار آبی پیامبران اهل ایمان را از دار و خانه
و نزل من القرآن ما هو شفاء و رحمة للو مین معجون لطف کرامت کن آبی پیران
طریقت را که دایان دنیا و آخرت اند بشریف بل احياء عند ربهم مشرف گردان آبی آب
مبارک بر تارک نبات و نباتات و انزلنا من السماء ماء مبارک گچا پنجه اوست بارنده دریا
خلق پائنده دار آبی تو مگر ان را بخلعت لا غنیاء من التعفف آریسته دار آبی درویشان
را بصبر ان الله مع الصابرین قرین گردان آبی علماء دین را بدرجات و الذین اوتوا
العلم آریسته دار آبی چون عمر ما و کافه اهل اسلام نجاتم در رسد همه را با سعادت ختم
گردان و دعا مستجاب و شهادت روزی گردان یا اکه العالمین و یا خیر الناصرین
ایضاً بخواند آبی از ان وقت باز که مرا از حق عدم بوجود آوردن تا بهذا الوقت

آنچه از افعال غیر رضای تو در شریعت و حقیقت و معرفت از دست و عضا بعد از خطا
 او سزا و علائمه رفته باشد یا خواهد رفت یا خواهد گزشت میدانم یا نمیدانم از جمله معاصی
 ماضی و حال و استقبال بطوع و رغبت خویش تو به کردم و باز آیدم و از سر مسلمان شوم
 کلمه شهادت می گویم اشهد ان لا اله الا الله و اشهد ان محمدا عبدا و رسوله الهی
 قلبی متعجب و نفسی معجوب و عقلی مغلوب و هوای غالب و طاعتی قلیل و معصیتی کم
 و لای مغر با لذت و فکرت حلیتی یا ستار العیوب و یا غفار الذنوب الی خیرک
 کنیز کنیز و عفو کنیز سیر سیر فاعف عنا بفضلک و کرم ملک الهی من ضعیف در مانده
 را و من نحیف از دربار مانده را و من عاجز در بدر گشته را و من زنا در خرد و پشیمان
 است و مکتب عاصیان را و من گندم های جو فروش را و من تائب نا تمام را و من متقاد
 فرمان شیطان را بفضل عمیم خود و لطف قدیم خود از هوای نفس اماره خلاصی و آرکید
 چشم بدکاره پناهی ده الهی تو به نصوح کرامت کن طاعت عدل تو ندارم و امید فضل
 تو دارم ملک مرا توفیق ده تا ترا پرستم بی توفیق پرستیدن نتوانم خداوند مهربان
 ترا بشناسم بی تعریف شناختن نتوانم الهی ضائع کردم عمر خود را در آنچه که رضای تو نبود و صلی
 الله علی سیدنا محمد و آله و اصحابه اجمعین و بگویند الهی اگر بدیده حفظ تو بهر ایضا
 و ابرار و معصومان رهبری کن پس اشیاء و فجار و عاصیان را که کند و اگر سیلاب عفو تو او ساق
 تمام تیر و روزگار ان اشرار نشود که شوید و اگر دریای رحمت سر گشتگان تیر خلاصت را دست
 بگیرد که گیرد و اگر سحاب کرمت امطار هایت بر جان ما جان ببارد می غفلت نیارد که ببارد و اگر
 نسیم عنایت گشتی غرق شدگان دریای معیت و موار از غرقاب مخالفات باطل تو به
 و انابت نیارد که آرد در شب جمعه برای هر حاجت این نماز بخواند نوبت ان اصلی الله تعالی که
 واحدة متجبالا حیة الکعبة الشریفة الله اکبر - الحمد یکبار و آیه الکرسی هفت بار
 و انا انزلناه بست و پنج بار و سوره اخلاص صد بار التحیات درست خواند و بعد از سلام
 سر سجده رود و پنج رست بر زمین نهد و نقاد بار بگوید الهی بجزمت آنوقت و آن ساعت که تو
 بودی و بیکس نبود بعد از پنج رست بر زمین نهد و بگوید الهی بجزمت آنوقت و آن ساعت که تو

باشی و بیکیس نباشد بعد و پیشانی بر زمین نهد و بگوید آلهی تو کی و رکعت کی و حجت
 من روا کن بعد و کلمه تمجید هفتاد بار بخواند و در دو هفتاد بار و استغفار بقیار بخواند حجت
 او بر آید **صلوة الحاجة** یصلی رکعتین فی الاولی الفاتحة الف مرة و الاخلاص
 مرة و فی الثانیة الفاتحة مرة و الاخلاص الف مرة ثم یسأل الحاجة فانه
 اسرع الاجابة عجوب عجوب محجب لدفع الطاعون یصلی من كان صائلاً فی ذلك
 المقام کل لیلۃ رکعتین یقرء فی کل رکعة الفاتحة مرة و ینس مرة و یقول بعد السلام
 یا حلیم اجدی و الف مرة لدفع الامراض و الاسقام من كان فیها رئیساً یصلی سبع
 لیل کل لیلۃ اربع رکعات یقرء فی کل رکعة الفاتحة مرة و الفیل ثلث مرات و الاخلاص
 خمس عشر مرة و یقول بعد السلام سبع مائة مرة یا سلام **صلوة العاشقین** یصلی
 رکعات یقرء فی کل رکعة الفاتحة و الاخلاص مرة فیقول فی الاولی مائة مرة
 یا الله و فی الثانیة یا رحمن و فی الثالثة یا رحیم و فی الرابعة یا ود و من صلیها جعل
 الله من المقربین **صلوة الواصلین** دو رکعت نماز گزار دو رکعت اول بعد از فاتحه
 اتم تر کیف بخواند و در دوم بعد از فاتحه لا یتلاف بعد از سلام سر برهنه کند و دستار
 در گلو اندازد و استاده شود و نرنگشت پایی راست بر بالای نرنگشت چپ نهد باقی
 راست برهنه ماند و زور بر پایی کند و تسبیح در دست گیرد و هزار و یکبار یا بدوح گوید بعد
 بنشیند و دستار برگردن نهد هزار و یکبار یا رب گوید **صلوة الموحدين** یک رکعت
 بگزارد رکعت صلوة الموحدين نیت کند بعد از فاتحه قل هو الله چهل و یکبار بخواند بعد
 از آن در هر دو سجده بعد از تسبیح بیت و یکبار انت حاضر ی گوید بعد از آن سر برنجاب
 راست نهد بیت و یکبار الله حاضر ی گوید بعد از آن سر بجانب چپ نهد بیت و یکبار
 الله ناظر ی گوید بعد از سلام صد بار این دعا بخواند الهی احدی صمدی فردی من
 عندک مددی الیک منتها طلبی کرمک سببی عجل فرجی بحق محمد و العزری یا وهاب
 یا وهاب یا وهاب و و گانه هزار سجده بگزارد در هر رکعتی بعد فاتحه سورة اخلاص کان
 بخواند در هر رکعتی پانصد سجده بدهد بعد هر سجده جلوس کند و در هر جلوس این دعا بخواند

رفع الطاعون

ويش از شروع صدار در دو صد بار استغفار بگوید و دعا اینست اللهم ليديك لبيك
 لا شريك لك لبيك ان الحمد والنعمة لك والصلح لا شريك لك لبيك وسعديك
 والخير في يديك لبيك لبيك والرغاء اليك والعمل لك **مؤلفه** عليك اخذ
 هذا واخذت من الصالحين وبلغ اليك وانما انا من المبلغين فان قلت عنى
 فكنت من الفائزين وان لم تقبل عنى فكنت من الخاسرين شرط سينر وهم أنك
 صائم بدون لقول عائشة رضی الله تعالى عنها ولا اعتكاف لا بصوم ولا اعتكاف الا فى
 فى مسجد جامعهم والا ابو اؤدك كذا فى مصابيح المشكوة وفى التتمى الصوم شرط فى
 الاعتكاف عندنا وعند مالك وعند الشافعى واحمد لقوله عليه السلام لا اعتكاف
 الا بصوم واعلم ان الصوم شرط للصحة لا اعتكافا الواجب والصحة التطوع فى رواية
 الحسن عن ابى حنيفة رحمه الله واعتكاف برسه نوع مست واجب ست رست
 ست ونقل ست واجب آنت که مسلم بر خود لازم گیرد و سنت در عشره آخره ما در رمضان
 که رسول علیه السلام بران مواظبت کرد و سنت و نقل آنت که در مسجد در آید نیست
 و این قسم با صوم و غیر صوم جائز است کذا فى المضمرات معلوم شد که اعتكاف بغير از صوم
 درست نیست صوم را تفصیلت بسیار است که در احادیث وارد شده است و فى مشکوة
 المصابیح عن ابى هريرة رضی الله تعالى عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم
 لكل شئ زكوة وزكوة الجسد الصوم و رواه ابن ماجة المراد بالزكوة الصدقة و
 صدقة الجسد ما يخلص به عن النار وعن ابى امامة رضی الله تعالى عنه قال
 قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من صام يوما فى سبيل الله جعل الله بينه و
 بين النار خندقا كما بين السماء و الارض و رواه الترمذى و عن ابى هريرة قال قال
 رسول الله صلى الله عليه وسلم كل عمل ابن ادم يضاعف الحسنة بعشرة امثالها
 الى سبع مائة ضعف مرات قال الله تعالى الا الصوم فانه لى وانا اجزى به بدع
 شهوته و طعامه من اجلى للصائم ثم فرحان فرحة عند فطرته و فرحة عند لقاء
 ربه و الخوف ثم الصائم اطيب عند الله من رحيق المسك و الصيام جنة الحديث

بيان اعتكاف

وقال النبي صلى الله عليه وسلم ان الله تعالى ما أدق ما لا عين رأت ولا اذن سمعت
 ولا خطر على قلب بشر لا يقعد عليها الا انصافون بدانكم وصوموا شتن تمام وهرقتلا
 كروه ان بعضي بزرگان در تمام عمر خود صوم نگاه داشتند وبعضی نگاه صائم وگاه مفطر
 می بود و كان ابو عبد الله بن جابر صام نيفاً وخمسين سنة لا يفطر في السفر ولا في الحضر
 فجهده به اصحابه يوماً فافطر فاعتل من ذلك اياماً فاذا رأى المرید صلاح قلبه من
 دوام الصوم فليصوم دائماً وليدع الاطعام رجاءاً فهو عون حسن له على ما يريد كما في
 العوارف روى عن ابي موسى الاشعري قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من
 صام الدهر ضيق عليه جهنم هكذا وعقد تسعين اى لم يكن فيها موضع عن
 محمد بن اليمان انه قال اخترت صوم الدهر بما سألت ستة نفر عن ستة اشياء
 فاجابوا بالجواب واحد سألت الاطباء عن اشقى الادوية فقالوا الجوع وقلة الاكل
 وسألت العباد عن انفع الاشياء في عبادة الرحمن فقالوا الجوع وقلة الاكل وسألت
 الحكماء عن اعون الاشياء على طلب الحكمة فقالوا الجوع وقلة الاكل وسألت
 الزهاد عن اقوى الاشياء على الزهد فقالوا الجوع وقلة الاكل وسألت العلماء
 عن افضل الاشياء على حفظ العلم فقالوا الجوع وقلة الاكل وسألت الملوك عن اطيب
 الادام والاغذية فقالوا الجوع وقلة الاكل كما اني الخلاصة وعن بريدة قال دخل
 بلال على رسول الله صلى الله عليه وسلم وهو يتخذى فقال رسول الله صلى الله عليه
 وسلم العذاء يا بلال قال اني صائم يا رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال رسول الله
 صلعم تأكل من رزقنا وفضل رزق بلال في الجنة اشعرت يا بلال ان الصائم يسبح
 عظامه ويستغفر له الملائكة ما اكل عند رواة البيهقي في شعب الايمان كذا في
 مشكوة المصابيح وكره قوم صوم الدهر وقد مره في ذلك ما رواه ابو قتادة قال
 سئل رسول الله صلى الله عليه وسلم كيف من يصوم الدهر قال لا صيام ولا افطس
 وسرور عالم هم كاه صوم ميدهم تشد وگاه افطار می کردند كما روى عن عائشة رضي
 الله عنها قالت كان رسول الله صلى الله عليه وسلم يصوم حتى نقول لا يفطر ويفطر

حتى نقول لا يصوم وما رآيت رسول الله صلى الله عليه وسلم صام شهر رمضان
 الحديث ومنهم من كان يصوم يوماً ويفطر يوماً وقد رآنا افضل الصيام صوم
 اخي داود كان يصوم يوماً ويفطر يوماً فاستحسن ذلك قوم من الصائمين
 ليكون بين حال الصبر وحال الشكر ومنهم من كان يصوم يومين ويفطر
 يوماً او يصوم يوماً ويفطر يومين وقيل كان رسول بن عبد الله يأكل في خمسة
 يوماً مرة وفي رمضان يأكل اكلة واحدة وكان يفطر في كل ليلة بالماء
 القدوح للسنة اذ حق اهل تجريد بهتست صومهم وشرقت لقوله عليه السلام
 يا معشر الشباب من استطاع منكوا المرأة فليتزوج فانه اغض للبصر واغنى
 للفرج ومن لم يستطع فعليه الصوم فانه له وجاء رواه البخاري ومسلم
 وفي خلاصة الحقائق وقال بعض اهل المعرفة الصوم ثلاثة صوم العام و
 صوم الخاص وصوم الاخص اما صوم العام ترك الاكل والشرب والوفاء
 وصوم الخاص محافظة الجوع وان يعفو عن بظلمه وبكف لسانه عن اهل
 القبلة وصوم الاخص ترك ما سوى الله وقال اهل الرياضة الصوم للمبني
 جنة وللحسني جنة فيل الصوم دواء الذنوب ويحيى القلوب چون ثواب صوم
 وقسام ان شيندي ودر يفتي اكون ثواب خورون وادعية كه در وقت
 افطار كردن بايد خواند نشنو ودر ايب وفي الاشر شاد ولوقتم المفطر
 شطرين يأكل نصفه اول الليل ونصفه سحرا كان حسنا سحر خورون سحر
 ست لقوله عليه السلام متعروا فان في السحور بركة وعن عمرو بن العاص
 رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم فصل ما بين صبيانا
 وصيما ما اهل الكتاب اكلة السحور رواه مسلم وقيل انظار واما خير سحر فيزيت
 ست زيرا كه رسول عليه السلام فرمود ثلث من اخلاق المرسلين تعجيل الافطار
 واماخذ السحور واليتوال كذا في كذا الا وراود في مشكوة المصابيح عن رسول
 رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم لا يزال الناس بخير

ما عجاوا الفطر متفق عليه وعن ابي هريرة رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى
 الله عليه وسلم قال الله تعالى احب عباده الى اعجلهم فطراً رواه الترمذي
 وعن ابي هريرة رضي الله تعالى عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم
 لا يزال الدين ظاهراً ما عجل الناس الفطر لان اليهود والنصارى يؤخرون
 رواه ابو داود وابن ماجه براهمة افطار كردن اولی بخرماست اگر خرما نباشد
 بآب افطار کند لقوله صلى الله عليه وسلم اذا افطار احدكم فليفطر على تمر فانه
 بركة فان لم يجد فليفطر على ماء فانه ظهور رواه احمد وفي شرعة الاسلام
 وكان النبي صلى الله عليه وسلم يفطر في الصيف على الماء وفي الشتاء على
 التمر وكان النبي صلى الله عليه وسلم يفطر بثلاث تمرات او على شئ لم يمسسه
 الناس در محفلة المدين آورده است بايد که بعد از نماز خفتن روزه بکشايد تا شرف
 بين العشاءين در يافته باشد بطاعت و عبادت اما پيش از نماز شام نمک يا آب روزه
 بکشايد تا بخت عمل نموده شود و سنت است که گاه گاهي خادم کوزه آب بر مجلسيان
 برگرداند و چون در ديشان بخلوت در آيند بايد که خادم کوزه بدر خلوتيان آرد و آنان
 بر کوزه زند تا هر کرا رغبت ببرد بماند و اولی آنست که خلوتی آب کم خور و تا خواب
 و ثقل کم بود در کمر الاوراد آورده است که در وقت افطار بگويد اللهم لك صمت
 و لك امنت و عليك توكلت و على رزقك افطرت و اگر او را در روز دوم نیت
 روزه باشد بگويد و يصوم غداً نويت و الا انگويد و الايضاً بگويد سبْحاً ناك اللهم و
 بحمدك تقبله متى انك انت السميع العليم ايضاً در وقت افطار بخواند الحمد
 لله الذي اعانني فصمت و رزقني فافطرت يا واسع المغفرة عن عبيد الله بن
 مسعود رضي الله عنه عن رسول الله صلى الله عليه وسلم انه قال من صام
 يوماً ثم قال في اخره استغفر الله الذي لا اله الا هو الغفور يكون عملاً غاوفاً
 في صومه كذا في فتاوى الصوفية و اذا افطر قال ذهب الظمء و ابسلت العروق
 وثبت الاجر انشاء الله تعالى و ايضاً اللهم اني اسألك برحمتك التي وسعت كل

شيئ ان تغفر لي ذنوبي فان افطر عند قوم قال افطر عندكم الصائمون واكل
طعامكم الا برار ووصلت عليكم الملائكة وان اكل مع مجنون ومراوذي عاهة قال
بسم الله ثقة بالله وتوكل عليه واذا اكل الطعام فليقل اللهم بارك لنا فيه و
اطعمنا خيرا منه فاذا غم من الاكل والشرب قال الحمد لله الذي اطعمنا
وسقانا وجعلنا مسلمين كذا في حصن الحصين ثم شرط چهاردهم انك تنج
وقت نماز باجماعت گزاردن شش بقوله تعالى واما ركعوا مع الزاكين بيني نماز
باجماعت بگزاريده ولقول عائشة رضي الله تعالى عنها ولا اعتكاف الا بصوم
ولا اعتكاف الا في مسجد حاكم رواه ابو داود ورضي الله تعالى عنه وكذا
في المشكوة قوله في مسجد جامع اي فيه جمع وجماعة پس معلوم شد كه اعتكاف
بغير اجماعت روايت نباشد وقال الله تعالى وبشر الذين آمنوا وعملوا الصالحات
عن ابن عباس رضي الله عنه العمل الصالح اداء الصلوة المحض بالجماعة كذا
في شرح الامالي ولقول عثمان ابن عفان رضي الله عنه ان الصلوة من احسن
ما عمل الناس فاذا احسنوا احسنوا معهم ورجون نمازست احسن اعمال
باجماعت نماز بگزاريده شش وفي شرح الوقاية الجماعة سنة مؤكدة
وهو قريب من الواجب وقيل فرض كفاية وفي الثمني الجماعة من خصائص
هذا الدين فانما لم تكن مشروعة في سائر الاديان قال عامة مشايخنا انها
واجبة وقيل فرض عين وبه قال احمد وداود وفي القنية تارك الجماعة عن غير
عذر يجب تعذيرة وياتي الجيران بالسكوت عنه وقال عليه السلام من ادرك
الجماعة اربعين يوما كتب له براءة من النار وبرائة من التفاق وقال عليه
السلام تارك الجماعة ملعون في التورية والانجيل والزبور والفرقان و
تارك الجماعة يمشي على الارض والارض تلغنه وينظر الى السماء والسماء يلغنه
اغت عليه السلام كهنج نماز شش پنج جوي روانست هر كه پنجوقت نماز برپايي داراوت
اناه برو نماند ودر حاصل الحيوته آورده است كه شيخ ابو الليث سمرقندي فرموده اند

که هر که نماز بجا نهد گزارد و اوراق سجده تعالی پنج چیز گرامت کند اول تنگی عیش از و
 بر دار و دوم وی را عذاب گزارد نباشد سوم نامه اعمال او بدست رست او دهند
 چهارم از پیکر صراط بگذرانند پنجم به بهشت برود بی حساب و بی مشکوة المصابیح عن ابن
 عمر قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم صلوة الجماعة تفصل صلوة الفرد
 بسبع وعشرين درجة متفق علیه وعن ابی موسی الاشعری قال قال رسول الله
 صلى الله عليه وسلم اثنان فما فوقها جماعة ورواه ابن ماجه و فی شرعة الاسلام
 و تفتقر الصلوة فی جماعة المسلمين فانها اضعاف مضاعفة و رحمة و رضوان و لا
 یرخص لمن سمع النداء ترک الجماعة و روی فی الاخبار ان من حافظ علی صلوة
 الخمس بجماعة او رثه الله تعالی السعادة و ان کان علی قراب الارض خطیئة
 و من لم یحافظ علی صلوة الخمس و علی قراب الارض طاعة او رثه الله تعالی الشقاوة
 و نحو ذلك یدل علی فضیلة الجماعة و عظم شأنها و برکتها **حکي** ان فضیل بن
 عیاض رضی الله عنه کان من قطاع الطريقة غیر انه کان حافظاً للصلوات الخمس
 بالجماعة فادركته برکة ذلك و او رثه السعادة و کان یوما فی الايام خرج لقطع
 الطريق فعرض له ركب فقصدہ لیسقط علیهم فقراء رجل منهم قوله تعالی
 الم یان للذین امنوا ان تخشع قلوبهم لذكر الله فسمع فضیل بن عیاض ذلك
 و قال ان یارب فقد ان یارب درعی سلاحه و تاب حتی بلغ حیث بلغ و روی فی الاخبار
 من حافظ علی الصلوات الخمس فی الجماعة لم یخرج من الدنیا حتی یری مکانه فی الجنة
 فاذا قرب و فاته و قعت الملائكة عن یمینه و یساره فیرفع بصره الی السماء
 فیزی موضعه فی الجنة کذا فی کفاية الشعبی و سفیان ثوری رحمته الله علیه
 که بودند اگر ایشان نماز جماعت فوت شدی یک هفته تغزیت میداشتندی و اگر
 تبسیر اولی فوت شدی سه روز تغزیت می کردند می و اگر نصف اول فوت شدی یک و
 تغزیت میکردندی و در تنبیه ابواللیث مذکور است که هر که نماز بجا نهد گزارد و اوراق تعالی
 دوازده چیز نکند سه چیز در دنیا و سه چیز بوقت مرگ و سه چیز اندر گور و سه چیز بقیامت

اما آن سه چیز که در دنیا بود یکی برکت از کسب وی برگیرد و دوم سیاهی روی او ببرد
 و سوم در دل مردمان دشمن گرداند اما آن سه چیز که بوقت مرگ باشد اول جان او
 گرسنه و تشنه بر دارد دوم جان کندن بروی دشوار گرداند سوم کلمه شهادت بر
 زبانش نیاید اما آن سه چیز که اندر گور بود اول پرسیدن منکرو نکیر با هول و فزنا
 بود و دوم تاریکی گور بود سوم گور بروی تنگ بود و اما آن سه چیز که اندر قیامت
 بود اول خشم خدای تعالی دوم عذاب سخت سوم حساب دشوار در خلاصه احتیاطی مذکور است
 که معاذ گفت که خواجہ شفیق راحمہ اللہ علیہ نماز پیشین بجماعت فوت شد پنجاه درم
 صدقه داد و یک ماه تغزیت میداشت و میگریست و می گفت اللهم اعطنی اجر
 ما فاتنی عبد الله بن عباس روایت کرد که مردی سوال کرد پیغمبر خدای را علیه السلام
 گفت یا رسول الله اگر مردی تمام شب قیام کند و روز روزه دارد و بجماعت نماز حاضر
 نشود چگونه باشد رسول علیه السلام فرمود که او در آتش باشد سفیان بن عیینہ گفت
 مردی بود در کوفه از اغنیاء بجماعت نماز حاضر نشد و روزی او نیز بانی کرد و خلق را
 طلبید و یکس حاضر نشد و دعوت او اجابت نکردند گفتند ما اجابت کنیم دعوت کسی را
 که او اجابت نکند خدا را ابو هریرہ رضی اللہ عنہ می آرد که مردی بود نابینا بخدمت رسول
 علیه السلام آمد و گفت یا رسول الله من مردی نابینا ام و میان من و میان تو در آشنای
 راه در خان اندامی و در هم پیچیده و مرادست کشتی نیست مرا رخصت کن در نماز خفتن
 و نماز ندادن که در مسجد حاضر نشوم رسول علیه السلام فرمود تو با ناک نماز میشتوی گفت
 آری رسول علیه السلام او را رخصت نداد و نقل است که مردی نابینا بود و سوی مسجد
 روان شد تا نماز خفتن بجماعت بگذارد و در شبی که باران بود زن وی را گفت که چرا
 در خانه نماز نمیکنی گفت در مسجد بروم تا ادا کنم شکرانه دستها و پایی خود پس چون
 از مسجد بجا آمد در خواب شد چون بیدار شد پیر و چشم وی را بینائی ظاهر شد پس گفت
 نیکوئی پروردگار است که شکر کرده ام و او را پس جز داد و مرا بشکر من است و در خلاصه
 احتیاطی آورده است هر که ترک جماعت کند او در بدعت افتد و بیرون آید و خدا توبه

برکت از نفس او و مال او چون ثواب نماز جماعت شنیدی و درایتی کنونی
 باید که نماز بحضور دل کنی قال علیه السلام لعن الله جسدا قائما بين يدي
 الله وثئيس معه قلبه وقال عليه الصلوة والسلام لا صلوة الا بحضور القلب
 كذا في مونس الفقراء وفي العوارف وقد ورا عن رسول الله صلى الله عليه
 وسلم اذا قام العبد الى الصلوة المكنية مقبلا على الله بقلبه وسمعه وبصره
 انصرف من صلواته وقد خرج من ذنوبه كيئوم ولدته امه وذكر السرقه
 عند رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال أي السرقه اقبح قالوا لله ورسوله
 اعلم فقال ان اقبح السرقه ان يسرق الرجل صلواته لا تيمم ركوعها ولا سجودها
 ولا خشوعها ولا القراءة فيها وسئل ابو سعيد الخدري عن كيفية
 الدخول في الصلوة فقال هو ان تقبل على الله تعالى اقبالك عليه يوم
 القيمة ووقوفك بين يدي الله تعالى ليس بينك وبينه ترجمان وهو مقبل
 عليك وانت تناجيه وتعلم من هو واقف بين يديك فانه الملك الاعظم
 وقيل لبعض العارفين كيف اكبر التكبير الاولي فقال ينبغي اذا قلت الله
 اكبر ان يكون مصحوبك في الله التعظيم والقرب مع الالف والهيبة مع
 اللام والمراقبة والمحافضة مع الهاء وقيل لعامة من عبد الله هل تجدد
 في الصلوة شيئا من امور الدنيا فقال لان يختلف على اللسان احب الى
 من ان اجد في الصلوة ما تجدون وقيل لبعضهم هل تحدث نفسك
 في الصلوة بشيء من امور الدنيا فقال لا في الصلوة ولا في غيرها وقال
 شيخ الشيوخ حركة يدي في الصلوة عند شخص من الصالحين فلمسا
 انصرف من الصلوة انكر على وقال عندنا ان العبد اذا وقف في الصلوة
 ينبغي ان يبقى جمادا محمدا لا يتحرك منه شيء وقد جاء في الخبر
 سبعة اشياء في الصلوة من الشيطان الرعاف والنعاس والوسوسة
 والتشادب والحكاش ولا لتفات والعبث بالشيء وقيل السهو والشك

وقدر روی عن عبد الله بن عباس رضي الله عنهما انه قال ان الخشوع
 في الصلوة ان لا يعرف المصل من سلى يمينه وشماله وتقل عن سفسان
 انه قال من لم يحتمل في الصلوة فسدت صلواته وقيل لموسى بن جعفر
 ان الناس افسدوا عليك الصلوة بمرون بك بين يديك قال ان الذي اصاب
 له اقرب الى من الذي عمتى بين يدي وقيل كان نرين العابد بن الحسين
 رضي الله عنهما اذا اراد ان يخرج الى الصلوة لا يعرف احدا ممن تغير لونه
 فقال له في ذلك فقال اتدرون بين يدي من اريد ان اقف وسئل
 المجتهد ما فرصه الصلوة قال قطع العلائق وجمع الهمم والخصم بين
 يديه وقال ابن عباس رضي الله عنهما ركعتان في تفكر خير من قيام ليلة وقال عليه
 السلام من صلى ركعتين لم يحدث نفسه شيئا من الدنيا غفر الله له ما تقدم
 من ذنبه من رساله من الاكابر اور دوست كه قرائت تسبيحات ركوع و سجود با
 حضور چنان بخواند كه هر حرفي خداي را مي شنوا ند كه پيش خداوند استوار دست
 و دل را حاضر دارد و هر كلمه و تسبيح با حضور دل ادا كند و نمازي كه دل در ان
 حاضر نباشد بعبودت نزد يكترست و في شمائل الاتقياء قال الخوث امي صلوة
 اقرب اليك قال الله تعالى الصلوة التي ليس فيها سوائى والمصل غائب عنه
 يا غوث الاعظم المحروم عن الصلوة هو المحروم من المعراج عندي كما قال
 النبي صلى الله عليه وسلم الصلوة معراج المؤمنين يراكم نماز نجشوع بايد
 كرد قال الله تعالى قد افهم المؤمنون الذين هم في صلواتهم خاشعون وقال
 الله تعالى فويل للمصليين الذين هم عن صلواتهم قهرا ساهون
 تو درون نماز دل بيرون گشتا سينه بهاني همچنين حالت پر شيانرا شرم نايد نماز نيواني
 تو في در عبادت دلي بخير از مبعود تو في در سجده دلي بخير از مسجود الصلوة نوحان
 سحر و مبهت مرده آنكه بي خضوع و خشوع گزارد و زنده آنكه با فهم متعاني و حضور
 دل ادا كند چندين هزار سجده بگردد و با فلي نشين بصدق سجده خود را

شمار کن یک سجده کن چو سجده ادریس با حضور و آنکه میان جنت ما و اقرار کن
 نقل است وقتی رابعه در نماز بود در چشم او خاری رسید خون روان شد و حاجه
 حسن ابهری پرسید که ای رابعه در چه کاری بودی که خون از چشم تو میرود گفت در نماز
 بودم و حاجه فرمود که ترا خبر نبود رابعه گفت ای حاجه آن زمان که در نماز باشم بخدا
 اگر بهفت طبق دوزخ تافته در چشم من کشند خبر نباشد این خود بیش نبود و نعم قلیل
 شهر تا نباید دوست ایشان در حضور سرفرو نازند وقتی در نماز گفتند که گرازند
 نماز مقبولی را نماز دعای نیک کند و گوید حفظ الله تعالی کما حفظتني
 و اگر بغفلت گزارد گوید ضیع الله کما ضیعتني و فی مونس الفقراء قال
 الله تعالی و ما أمروا الا لیعبدا و الله مخلصین له الدین اخلاص بی نیت
 نتواند بود و نیت بجه حضور دل حاصل نیاید حضور بر سه درجه است حضور
 اهل شریعت و آن آنست که بدانند که کدام نمازی گزارد فرض یا نفل عصر یا ظهر و
 حضور اصحاب طریقت آن آنست که پیش از شروع دل از اندیشه رویه و خطر
 ناراضیه پاک گردانند و در هر رکعتی از ارکان نماز دل خود حاضر دارد چون استقبال
 قبله کند چنان پندارد که بگویند و هر چه غیر حق تعالی است بدان پشت کردم و کلی رو
 بمعبود و موجود و خالق و رازق خود آنچنان آورده ام که هرگز روی و دل از آن
 حضرت نگردانم و بغیر حق تعالی روی نیارم و دعای انی وجهت وجهی للذی فطر
 السموت و الارض حنیفا و ما انا من المشرکین یقین دل بخواند و چون الله اکبر
 گوید دل حاضر دارد و پندارد که حضرت عزت بزرگترست و بی نیاز تر از آنکه در حین
 و هم مخلوق در آید و بزرگترست و بی نیاز تر از آنکه از عبادت و طاعت ملک و جن
 و انس در ملک بی نیازی وی ذره بفرزاید یا بنا گردن عبادت و طاعت ایشان
 در سلطنت و استغنائی وی ذره خللی و نقصانی زانند و چون قرائت خواند یقین
 داند که قرآن کلام نامخلوق و کلام خالق است و هر امری و نهی و دخلی و تشییلی
 که در قرائت خواند چنان پندارد که حق تعالی بمشانه بغیر واسطه بمن خطاب می کند

و در آن مستغرق گردد و چون رکوع کند چنان بنهد که در کتبه حکمت بالغه حق تعالی
 چون بیاورد ذلیل و بی عقل از هیبت کبریا بی نیازی و بی عقلی و در سبزه
 و شبنمی ناخیمیده و چون سجده کند بنهد که آسمان کبریا بی عظمت خدائی مایه
 بزمین چسبیده و بزمین پست گردانیده که صفت کبریا و عظمت خدا جز بذات او
 سلم نه قال السبی صلی الله علیه وسلم کبر جمیع بدنک و اقراء جمیع بدنک و
 امرکم بحمیع بدنک و اسجد بحمیع بدنک زیرا که مالک جمیع اعضا دل ست چون
 دل حاضر بشود از جمیع اعضا تشعشع و تفرع حاصل آید و حضور را باب حقیقت است
 که آینه دل از کدورت ماسوی الله متصفی و زکی گرداند تا نقش الله در دلش
 محیط شود و بعین یقین بشاهده حق تعالی مستغرق گردد و از خود محو شود حضرت
 امیر المؤمنین علی رضی الله عنه پیکان خلیفه بود مقدور کشیدن نبود در حالت
 نماز کشیده اند ایشان را از ان علمی و الهی نبود و ذکر فی جامع الفتاوی قال الذی
 میحضر قلبه فی الصلوة افضل و الذی لا یحضر قلبه یجوز ان یقال انه لیس
 فی الصلوة و لا فی المسجد لعدم المقصود کما سمی الله تعالی صائماً و کما و عهیداً
 مع الله یحضر الصلوة کذا فی فتاوی الصوفیه در حکمه حضرت مولانا عبد الغفور
 آورده است که روزی حضرت مولانا عبد الرحمن جامی قدس سره فرمودند که
 صوفی نماز میخواند هرگاه که رکوع و سجده میکرد میگفت هو برکعتی و هو
 یسجد فی و هو یقیم مولانا فرمودند که ازین توحید درست نمی شود بلکه
 باید گفت هو یقیم و هو یرکم و هو یسجد تا دوی نباشد در لغات آورده است
 که رکعتان بسواک این حدیث را تاویل کردند و این حدیث را هم تاویل کردند
 که فان لم تکن تر الا اگر تو نباشی یعنی او را حکی انه قال المعشوق العاشقه
 اذا کمر النظر الیه ما ترید منی قال العاشق ارید ان اراک فتاوی الحبيب
 سواک من سواک لا اراک فقال العاشق لا اراک سواک پس مالک را باید که نماز
 بتدریج بگذارد و بغفلت و بهادت نکند چون کردن نماز بجماعت با حضور

شنبی و در یافتی اکنون بدانکه اختلاف کردند در نماز پنجگانه که کدام
 نماز که امام پیغمبر خواند و بر فرض شد و عن عائشة رضی الله عنها قالت ان آدم لم یأت
 یتب علیه عند الفجر صلی رکعتین فصارت الصبح و امر الخلیل بذبح سمیع
 و قد اُسمِعَ عند الظهر فصلی اربع رکعات فصارت الظهر و بعث عزیر
 فقیل له کبر لبثت قال یوماً فرأى الشمس فقال او بعض یوم فصلی اربع
 رکعات فصارت العصر و غفر له و اودَّ عند المغرب فقام و صلی اربع رکعات
 فجهد فی الثالثة ای تعب فیها عن الایتن برباعه لشدة ما حصل له من
 البکاء علی ما اقترفه ما هو خلاف الاولی فصارت المغرب ثلاثاً و اول
 من صلی العشاء الاخیر نبینا علیه و علیهم السلام کذا قال شیخ ابن حجر
 قال علی رضی الله عنه ۝ صلوٰۃ الفجر صلاها ابونا صلوٰۃ الظهر اداها خلیل
 صلوٰۃ العصر یونس ثم عیسی علی وقت الغروب له دلیل صلوٰۃ اللیل اداها کلیم
 فاجب کلها رب جلیل صبح از آدم بخود از خلیل عصر از یونس بنان مغرب سج
 از کلیم اندر عثرا خوانده ام و ترازی پیغمبر ذات بلیح و عن ابن عمر رضی الله
 عنهما قال كانت الصلوة خمسين والغسل من الجنابة سبع مرات وغسل البول
 من الثوب سبع مرات فلم یزل رسول الله صلی الله علیه وسلم یسئل حتى جعلت
 الصلوة خمساً وغسل الجنابة مرة وغسل الثوب من البول مرة رواه ابو داود
 کذا فی مشکوٰۃ المصابیح وقال الطیبی فرض علی هذه الامة خمسين صلوٰۃ
 لانهم صلووا خمسين و بعدة جعلت الصلوة خمساً کذا فی شرح مشکوٰۃ
 و فرضت الصلوة الخمس لیلۃ المواجه و هی لیلۃ السبت بسبع عشرة خلت
 من رمضان قبل الهجرة بشمأ نية عشر شهر و عن الزهري فرض الصلوة
 قبل الاسراء صلوٰۃ قبل طلوع الشمس و صلوٰۃ قبل غروبها و قال
 الله تعالی و سم بالعتی و الا بکار کذا فی الشحنی و قيل و كانت الانبیاء یصلون
 ما شاؤا و لم یوقت علیهم و عن علی رضی الله عنه قال سمعت رسول الله صلی

الله عليه وسلم رآه قال كتب الله تعالى من آدم الى ادميين عليهما السلام
 كل يوم وليلة مع امتهم صلواتين الحجر والحساء ومن ادرين الى ابراهيم
 عليهما السلام من كل يوم وليلة مع امتهم عشرين وقتا فقراتهم في
 صلواتهم سورة الاخلاص ومن موسى الى عيسى عليهما السلام في كل
 يوم وليلة مع امتهم خمسين وقتا فقراتهم في صلواتهم ايضا حتى لان في
 الاخلاص كلعة فوجدنا اكثرهم بلسان العربي واقلهم بلسان السرياني
 كذا في بحر الانساب وانوار المرسلين واول من صلى الوتر رسول الله صلى
 الله عليه واله وسلم في ليلة المعراج في مقام جبرئيل عليه السلام وهي
 سدرة المنتهى وقام فيها رسول الله صلى الله عليه وسلم وملائكة في
 الوتر فكان امام ملائكة في بيت المقدس وامام الملائكة عند سدره
 المنتهى فظهر من ذلك فضله عليه السلام على اهل السماء والارض وشجرة
 المنتهى شجرة لها حسن المنظر وطيب الرائحة وحلاوة الثمر وورقها
 كاذن الفيل وهي في السماء السابعة عن يمين العرش ولم يجاوزها احد
 اليها نبى وغيرهم ولا يعلم احد ما وراء ذلك ولذلك سمي سدره المنتهى
 وقيل انما صنع ثلث لابه عليه السلام لما ام الانبياء عليهم السلام في بيت
 المقدس اوحى له موسى عليه السلام ان يصلي له ركعة عند سدره المنتهى
 قال الله تعالى ولا تكن في مريفة من لعائنه اى لقاء موسى عليه السلام فلما
 صلى ركعة ضم اليه ركعة اخرى بنفسه فلما صلى لهما اوحى الله تعالى اليه
 بلا واسطة ملك ان يصلي ركعة اخرى فلما قام اليها ان يصليها فقراء نفوسها
 الله تعالى فأتخذت يداه لاختياره فلذلك صابر رفع اليدين سنة في
 الوتر واليه اشار عليه السلام بقوله ان الله ردة وكرم صلوة على وهي الوتر
 وقيل لما صلى الثالثة راى والداه في النار ففرع فأتخذت يداه لاختياره
 تعرض قلبه فقال اللهم انا نستعينك ونستغفرك الى اخره كذا في الكتاب

بعد از هر نماز فریضه دعا مستجاب است لقوله عليه السلام بعد كل فريضة
 دعوة مستجابة وقال النبي صلى الله عليه وسلم اذا فرغ العبد من الصلوة
 ولم يستغل بالدعاء فيقول سبحانك تعالي يا ملائكتي انظروا الى عبدى
 ادى فرضى ولم يسئل منى حاجة انا برى عن طاعته خذوا صلواته و
 اضربوها على وجهه خسر الدنيا والاخرة صدق رسول الله صلى الله عليه
 وسلم اذا فرغ العبد من الصلوة وجب عليه الثلث الشكر على التوفيق
 والعذر على التقصير والخوف على الرد كذا فى فتاوى الصوفية ويقول
 بعد صلوة الصبح والمغرب قبل ان يتكلم اللهم اجرنى من النار سبع مرات
 كذا فى حصن الحصين وفى نصاب الفقه اذا فرغ المصلى من صلوة المغرب
 يستحب له ان يستغل بالدعاء قليلا ثم يصلى ركعتين كذا قال الفقيه
 ابو الليث وفى فتاوى الحجة قال صلى الله عليه وسلم من قراء بعد كل صلوة
 مكتوبة قل هو الله احد مرة فهو رقيق فى الجنة ومن استغفر بعد كل صلوة
 عشر مرة غفر الله له ذنوبه وان كانت اكثر من رحل عالج ودر بعضى روايت
 وارو شده است كه آية الكرسي بخواند ودر بعضى روايت آمده اللهم انت السلام
 ومنك السلام حتى لا كرام و عن عقبه ابن عامر يقراء دبر كل صلوة اللهم
 انى اعوذ بك من الحزن واعوذ بك من ان اراد الى ارض ذل العمر واعوذ
 بك من فتنة الدنيا واعوذ بك من عذاب القبر كذا فى حصن الحصين
 والله اعلم بالصواب **شعر** يا نر و هم آنكه دانا بود و تاق از باطل جدا
 تواند كردش لقوله صلى الله عليه وسلم فقيه واحد اشد على الشيطان
 من الف عابد وهذا معقول فان الفقيه وان كان سفيها كسلان فى
 الطاعة فانه يهدى امة عظيمة لفقهه وهذا الجاهل يغوى بعبادته
 ومكاشفته مع جهله خلقا كثيرا فاجاهل اذا راى فى واقعة تحلى الله
 تعالى فى صورته اعتقد ان الله تعالى ذاته صورته فيصير مجسما مشبها

قال النبي صلى الله عليه وسلم من ترهده لا علم مات مجنوناً أو مات كافراً
 ثم الشيطان يسمعه من صحبة العلماء وقال الله تعالى إن الشيطان لكم عدو
 فاتخذوه عدواً الآية وقال الله تعالى يا بني آدم لا يفتننكم الشيطان كما
 اخرج ابويكم من الجنة الآية ٥ التي علم نافع روزيم كن تركت سينه ام پر مچو بم كن
 حضرت شيخ نجم الدين كبرى فرمودند كه هر كسيكه علم شريعت و طريقت و حقيقت نداند
 و مبيع مقامات نرسيده باشد مزيد گرفتن بر و حرام ست و اگر مزيد گيرد و فر داي قيات
 سياه روي باشد و همه مشايخ دشمن او باشند قال الحسن رضي الله عنه في
 قوله تعالى ربنا اتنا في الدنيا حسنة في العلم و في الآخرة حسنة هي الجنة
 و قيل العلم نعمة عظيمة لا يعطى الا بعبد سعيد و في خلاصة السلوك قال
 عيسى صلوة الله عليه عجت من القانر يا الجهل و هو يعلم ان الله تعالى
 لا يقبل الاعمال الا بالعلم و لله در فائده ٥ و في الجهل قبل الموت موت كماله
 فاجسامه قبل القبور هبوى ان امراء الموتى بالعلميت فليس له حتى الشهور نتو
 و قال بعض اهل السلف ادعى الله تعالى الى داود عليه السلام فقال يا داود ان
 الزهد لا يصلح الا بالعلم كما ان الجسد لا يصلح الا بالماء و في الخبر الجهل اقرب
 الى الكفر من بياض العين الى سوادها و قال علي ابن ابي طالب كرم الله وجهه
 العلم ثلثة احرف اشتق عيه من العليين و لامه من اللطف و ميمه من الملك
 فيبلغ به صاحبه الى عوالى الدرجات فى الزلفى و الى اللطف فى الدنيا و الى
 ملك الاولين و الاخرين فى الجنة حكى ان رجلاً قال للحسن البصرى رضى الله
 عنه اشكو اليك قسادة القلب فقال اذن من مجالس العلم و فى حديث ابى ذر
 رضى حضوره مجلس علم افضل من صلوة الف ركعة و عبادة الف مريض و حضور
 الف جنازة فقيل يا رسول الله و من قراءة القرآن فقال و هل ينفع الا
 بالعلم حكى ان محمد بن الحسن رضى الله عنه فى المنام فقبل له ما فعل الله بك قال
 غفرل بالعلم شجرة الجنة القلب علم فادخرة و موت القلب جهل باجتناب

و خیر از ادک التقوی فرده ۴ کفایک بما وعظمتک فاتعظه ۴ و فی شرح
 المشکوة لمولا نا علی القاری قدس سره ان تلمیذا کان لابی یوسف ساکناً
 فی المجلس فقال له اذا اشکل علیک شیئ فسل ولا تسقم فان الحیاء تمنع
 العلم و کان الامام یرتکلم فی تعریف الصوم انه من الصبر الی الغروب فقال
 اذا لم تغرب فالی صقی فقال اسکت فان سکوتک خیر من کلامک و ما
 احسن ما قال بعض ارباب الحکال ان الجاهل اذا تکلم فهو کالحمار و
 اذا سکت فهو کالجدار و فی کفایة الشعبی الجاهل لا یخلو اما ان یشکر
 عاصیا او مطیعاً فان کان عاصیاً فهو داء لادواء لانه لا یشکر له علم یرشد
 و ان کان مطیعاً فیکون طاعة مع الجاهل و الطاعة مع الجاهل لا قیمه لها
 کما روی فی الاخبار ان واحداً من الجاهل اعزل الناس و کان یعبد الله
 تعالی علی راس الجبل فرأوه ايام الربیع و قد لطم شاربه و لحیه بالقدرة
 فقیل له لم فعلت ذلک فقال انما فعلت حتی لا اجد راحة الربیع و طیب
 و قال علیه السلام الجاهل عدو لنفسه فکیف یشکر فی حق غیبه کذا فی
 دقائق الحقائق و در رساله شرح سورة الفاتحه من تصنیف مولانا معین قدس سره
 منطور است که کعب الاجار رضی الله عنه روایت کند که در قبایل بنی اسرائیل
 عابدی بود که دو بخت سال خدای تعالی را پرستیده و پهلوی بر زمین ننهاد و هر چند
 شیطان با ضلال او زفته ظفر نیافته روزی ازین حکایت پر شکایت ببلشکر خود
 فریاد کرد که آدم علیه السلام از بهشت بر آوردم و برین زاهد ظفر نیافتم تا یکی از
 شیاطین لعین برخاست و لباس عابدانه پوشید و ابلیس سرش بوسید و بصومعه آن
 عابد رسید و نیت نماز کرد چنانکه همه شب در قیام بود و همه روز در رکوع و شب در
 سجود تا یک هفته دو گانه ادا کرد و بعد از آن تبسّم شغول شد عابد ازین حال متحیر
 شد و او را سلام کرد و آن لعین گفت ای غافل از ذکر خدای ما را محروم گردان
 باز هفته دیگر دو گانه دیگر ادا کرد و عابد او را سوگند داد که مرا بصحبت خود در صنادید

پس رضا داد و گفت از عبادت من عجب مادر که عبادت من بحسب عبادت برادر
 من همچو ذره ایست پیش آفتاب بخیر تا بزیارت او رویم اما یک سخن از تو پرس
 عابد گفت من علم ندارم آن گفت سئو هم چندان مشکل نیست پیش شیشه مقدر
 دانه انگور از آتین برون کرد و گفت خدای تعالی تواند که درین شیشه
 آسمان می درآورد عابد ساکت ماند ابلیس گفت گمان من آنست که تواند عابد
 گفت که این شیشه بنایت خورد و آن پهناست بزرگ پس چون تواند درآورد
 تا باین تقریب کلمه کفری از عابد صادر گردید بعد از آن خرم و خندان جانب
 شیطان روان شد و گفت که بیک سئو کافر کردم ابلیس او را نوازش نمود
 و گفت که در مدینه عالمی است که صد و هشتاد سال خدای را بندگی کرده ضلالت
 او دوست دارم از ضلالت هزار عابد پس آن لعین لباس علما پوشیده و به آن
 عالم رسیده و گفت از هند آمدم که چند سوالی دارم عالم گفت پرس آن لعین گفت
 تو عالمی عالم جواب داد که العالم هو الله تعالی و من تتعلم گفت آن فرد کیست
 که دو باشد جواب داد که هو الله الواحد گفت آن کیست که در شکمی درآید باز
 از وی برآید و میان ایشان هیچ نسبت نبود جواب داد که یونس علیه السلام در شکم
 ماهی گفت آن فرزند کیست که صد و بیست ساله بود و پدر او صد و چهل ساله جواب
 داد که نذیر سینا مبر که یکصد ساله در خواب موت بود و گفت پیغامبر چه مقدر
 بودند جواب داد که صد هزار و بیست و چهار هزار و مرسل از ایشان سی صد و هفتاد
 گفت ملا که مذکرند یا مؤنث جواب داد که ایشان را هیچ آلتی نیست بر صورت مذکرند
 گفت چون دو فرزند یکبار زایند کدام بزرگ باشد جواب داد که آخرین که بعد از
 کشادگی راه زایید گفت بعضی زنان را فرزند نر ازید حکمت چیست جواب داد که طنیت
 ایشان از سنگ لایح است گفت چون زیستان آید گرم کجاست جواب داد زیر زمین
 گفت زما را جراحی نباشد گفت که برای فرق و نیز خلقت آدم چنین است
 است آن زمین نیست که یکبار آفتاب دیده جواب داد که زمین رود نیل در وقت

موسى عليه السلام گفت آن چیست که از جن و انس نیست و وحی باو آمده جواب داد
 که نحل قوله تعالى و اوحى ربك الى النحل ان اتخذى من الجبل بيوتاً و من
 الشجر و مما يعرشون گفت مرد بسیارند یا زن گفت که زن زیرا که بعض مرد
 حکم زن دارند گفت مرده بسیارند یا زنده جواب داد که مرده بعد از آن شیشه
 بیرون آورد و گفت که خدای تعالی می تواند که زمین و آسمان درین شیشه می کند
 عالم دانست که این شیطان است جواب داد که ای نادان در یک قطره آب چشم تو سنگینی
 و دیگری می برآورد پس ناری از آسمان فرود آمد آن لعین را گرفت عالم بجمیع مؤمنان
 سجده گزاری بحضرت باری بجا آورد و گفت اعود بالله ان اکون من الجاهلین
 و نعم من قال **ع** چیزیکه ترا زغم رساند علم است چیزیکه زد تو کسی ستاند علم است
 جز علم طلب کن که اندر دو جهان چیزیکه مقصود رساند علم است و قال النبی علیه
 السلام خیر الدنیا و الاخرة مع العلم و شر الدنیا و الاخرة مع الجهل و قال
 علیه السلام المرء عالم الواحد اکرم عند الله تعالی من الف شهید کذا فی اخلص
 الخالصه و فی رساله الابدیه لطالب المولی تعلم ما لا بد من العلوم فانه من
 تزهد بغیر علم تزندق و عن جابر عن النبی صلی الله علیه و سلم ساعة عالم
 علی فرشته ينظر فی علمه خیر من عیاده العابد سبعین سنة و قال علیه
 السلام و اوحى الله تعالی عزوجل الی ابراهیم علیه السلام و قال انی علیم
 احب کل علیم و فی الخبر عن النبی صلی الله علیه و سلم انه قال ما افساد
 المسلم اخاه فایده افضل من حدیث حسن بلغه فیبلغه قال الموصلی
 رحمه الله الکیس المریض اذا منع عنه الطعام و الشراب و الدواء یموت
 قالوا بلی قال کذلک القلب اذا منع عنه الحکمة و العلم ثلثة ايام یموت
 و قال عطاء رحمه الله دخلت علی سعید بن المسیب رحمه الله و هو یبکی
 فقال و ما یبکیک قال لیس احد یسئلنی عن شیء **ع** اگر خواهی که چشم جان
 شود باز **ع** برو جان در کمال دانش انداز **ع** و قال رسول الله صلی الله علیه و سلم

جواب داد

بر آورد

سألت جبرئيل عليه السلام فقلت اى الجهاد افضل لا متى قاله طلب
العلم قلت ثم بعدة قال النظر الى العلماء قلت ثم بعدة قال نزيارته
العلماء ثم قال من كتب العلم لله وقد اراد به صلاح نفسه وصلاح
المؤمنين ولم يرد به غرضاً من الدنيا فانا كفيله بالجنة وفي روضه
العلماء قال عليه الصلوة والسلام من مشى في العلم خطوين وجلس
عند العالم ساعتين واستمع منه كلمتين اعطاه الله في الجنان جنتين
نقل است که عبد اسد بن بابر را گفتند که خلافت روزگار را بسمع حدیث صرف
کنند عمل کی خواهند کرد گفت ما دام که در بسمع حدیث باشند در علمند و گفتند وی را
که تا کی طلب حدیث کنیم گفت در حدیث آمده است که همه اشیا تا غایتی که ما بیان
در یا استغفار از هر طالب حدیث می کنند پس چگونه ترک کنیم و ما دام که اهل حدیث
در میان خلایق باشند فساد نباشد و قال النبی علیه السلام ان باباً من العلم
یتعلم الرجل ولا یحمل به خیر من ان لو کان ابو قیس ذهباً فانفقہ فی
سبیل الله و سهیل بن عبد الله تسری شخصی گفت که تا کی حدیث نویسد گفت
تا آن زمان که بمیرم و باقی مراد در قبر من بریزند و الله در من قال من الناس من
جهة التمثال الکفاء + ابوهم آدم و الامم خواء + فان لم یکن لهم فاصلهم
شرف + یفاخرون به فالطین و الماء + فالفخر لاهل العلم انهم +
على الهدی لمن استهدى اذلاء + عن ابی الاسود الدیلمی رحمه الله
لیس شیئ اعز من العلم لان الملوک حکام علی الناس و العلماء حکام علی
الملوک کذا فی خزائن الروایات و قيل فی قوله تعالی و اطیعوا الله و اطیعوا
الرسول و ادلی الامر منکم هم العلماء و الفقهاء لان الملوک و الامراء امرؤ
ان یعلموا بحکمهم و تنبوا جواب امرهم + تعلم ما استطعت تکرار امیر
ولا تکن جاهلاً تبقی اسیراً + فان استطعت حرفاً کل یوم + نزی الجبال
کلهم حمیراً + کذا فی المصنعات روى ابو موسی الاشعری رضی الله تعالی

عنه ان اعرا بيا جاء الى رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال يا رسول الله اى
 كمال افضل فقال عليه السلام العلم ثم قال ثانيا فقال العلم فقال يا رسول
 الله انا استلك من العمل لا من العلم فقال عليه السلام طالب العلم افضل
 عند الله تعالى من المهاجرين والمهاجرين والحجباء والعلماء والمعتكفين والمجاهدين
 واستغفرت له الاشجار والبحار والرياح والحجاء والنجوم وكل شئ باطلعة
 عليه الشمس وهذا افضل طالب العلم الفاسق وكيف فضل العالم المتقى كذا
 فى فتاوى اهوى وهرگاه که بجهنم فضیلت باشد طالب علم را حیف و نفوس بر آن گسیست
 که طالب علمان را بجهنم حقارت می نگرود و قال رسول الله عليه السلام السعيد
 من احب العلم والعلماء والشقى من نظر الى عيوبهم وفتش عنها الله در قائله
 سه آنرا که شراب جبل مدبوش کند به عیب دیگران بگوید و گوش کند به آنکس که
 بعیب خویش بینا گردد به عیب همراز دل فراموش کند و لقد صدق من قال سه
 سوى شنگانی بعیب دیگران به چون بعیب خود رسی کوری در آن به نقل است
 که یکی مدتی در صحبت ابراهیم ادهم بود چون مفارقت خواست کرد گفت یا ابراهیم اگر
 عیبی در من دیدی مرا از آن خبر کن ابراهیم گفت من بجهنم دوستی در تو نگریستم هیچ عیب
 در تو ندیدم عیب خود از دیگران پرس پس باید که هیچکس را بجهنم حقارت نگر و لا سیما
 العلماء لانه روی فی فضول العبادى من قال لطالب العلم اى ناها ان او قال
 اى ابلاه او قال اى احق او قال اى ابن ابلاه او قال اى ابن نهيق بشئ مما نسب
 به الجھل فقد طلق امراته كلهما فتواد لك انتھى كلامه و لو قال مرا با
 مجلس علم چکارا و يقول من یقدر علی آداء ما یقولون یکفر کذا فی دستور
 القضاة و فی مختار الفتوى من حقها عالمًا حرمت علیه امراته و لو قالت
 امراته لزوجها لعنت بر دهنش و تکفر و ترغیب الصلوة آورده است که بکینه انقض
 دارد در عالم بغیر سب حق نیم کفرست و فی مختلفات زفر و یعقوب من نظر عالمًا
 بالاستهانة و احتقارة یکفر نعم من قال سه اى جود وجود تو ز یک قطره منی به

از دشمنان و اعدای طالب علم از طلاق می شود

حقا کنی ببا امان گیر و سنی پیغمبر گفت رسول منی من اگر مرا عالم آفتد اکرمه
 وقال المحسن لو لا العلماء لصار الناس مثل البياض اى بالقلوب يخرجوا
 الناس من حد البياض الى حد الانسانية كذا فى احياء العلوم وقال
 قل هل يستوى الذين يعلمون والذين لا يعلمون بدر انكم تكبرون ووزن
 انداخته اند و بالدار که از جهت مال و متاع خود تکبر می ورزند و عابدان جمال
 بجهالت خود تکبر می کنند لان الشيطان يمنعهم من حصبة العلماء ولذا قال
 امير المؤمنين على رضي الله عنه رضينا قسمة الجبار فينا لناعلم
 و الجهل مال فان المال يفتنى عن قريب وان العلم يبقى لا يزال و على ان
 حصار الدين در تنبيه الاجية آورده است بدر انكم جملة لذات بر چار نوع است یکی
 لذت طعام از حلوی و گوشت و غیر ذلک و این ادنی ترین لذات است و بالذات
 جماعت و فضل جماعت از لذت طعام بیشتر بود بدان معلوم نشود فرض کنیم که زنی
 باشد که اول لذت جماعت چشیده باشد و شوهرش مرده باشد و خواهد که شوهر دیگر
 و کس برای نکاح وی پیدا شوند یکی فقیر باشد و لیکن در شهوت جماعت قوی باشد و دیگر
 غنی باشد و لیکن در شهوت جماعت قوی نباشد و این زن را اختیار داده شود که از
 و یکی را اختیار کن غالب آنست که فقیر قوی را اختیار کند پس معلوم شد که لذت
 جماعت افضل است از لذت طعام و دیگر بالاتر از لذت جماعت لذت جاه است و این بدان
 معلوم می شود که همین زن مثلا لذت جماعت چشیده است سیده باشد یا دختر غلام باشد
 یا دختر پادشاه باشد و او را حاجت شوهر باشد و هیچ کفوی برای وی پیدا نشود و اگر
 یکی از اراذل قوم مثل کناس یا حجام یا دباغ و غیر ذلک و او غنی هم باشد و رجول
 باشد و برین زن عرض کرده شود غالب آنست که اختیار نکند زیرا چه جاه می رود
 پس معلوم شد که لذت جاه افضل است از لذت جماعت و دیگر بالاتر از لذت جاه لذت
 علم است و این بدان معلوم شد که اگر یکی از انبای ملوک باشد یا شخصی شریف و ار
 لذت علم چشیده باشد یعنی صاحب مطالعه و شاه گیر و کتاب شده باشد و محتاج باشد

برای حل مشکلات خود به عالمی و بیخس عالم در آن شهر نباشد مگر یکی از اراذل قوم چنانچه
 گفتش دوزی و دباغ و حلاوتی و غیر ذلک پس اغلب آن ست که او جاود گرداشته
 پیش این عالم برود و مقصود خویش از وی حاصل کند و بیخ ننگ نکند پس معلوم شد
 که لذت علم بیشتر است از لذت جاودت پس اگر کسی سوال کند که چون در علم لذت چنین است
 مایه بنیم که بیشتر مردم کاره وی اند جواب گوئیم که دل ایشان مریض است از آن کاره
 اند چنانکه کسی حلوا بر مریض که حاشه ذوق او فاسد شده باشد عین کند آن مریض
 هرگز لذت آن حلوا نیابد پس ازین لازم نمی آید که در حلوا لذت نیست و چنانچه کودکی
 باشد که لذت جماع نیافته باشد نکلج را کاره باشد ازین لازم نمی آید که در جماع لذت
 نیست پس کراهیت بعضی مردم مر علم را ازین قبیل است خصوصاً درین زمان که
 جهال صوفیه تکبر میکنند و هرگز بصحبت عمار نمی روند و علم نمی خوانند از برای آنکه دل
 ایشان مریض است و این نمیدانند که مرتبه آدمی بموافقت علم باشد چنانچه گفتند
 رفعت آدمی بعلوم بود و هر که علم بیش رفعت بیش و قیمت هر کسی بدانش اوست
 ساز افزون بعلم قیمت خویش و کذا اقل فضل العلم فوق فضل النسب لان العائشة
 افضل من فاطمة رضي الله عنها كذا في جامع الرموز وفي فتاوى النسفي مروي
 في الخبر ان الله تعالى مات عبد يوم القيامة فيترجم سيئاته على حسناته
 فيومر به الى النار ثم يقول الله تعالى لجبرئيل عليه السلام ادرك عبد
 وسأله هل جلست في مجلس عالم في الدنيا فاغفر له فسأله جبرئيل عليه السلام
 فقال ما جلست في مجلس عالم فيقول هل احببت العالم في الدنيا قال لا فيقول
 هل جلست على مأدعة مع عالم قال لا فيقول هل مشيت في سكة فيها مشي
 عالم قال لا فيقول الله تعالى لجبرئيل عليه السلام سله عن اسمه فسأله
 فيقول اسمي فلان فيقول الله تعالى لجبرئيل عليه السلام وافتق اسمك اسم عالم
 في الدنيا فغفرت له لموافقة اسمه اسم عالم وفي بعض الروايات يقول الله
 تعالى لجبرئيل عليه السلام خذ به بيدة وادخله الجنة لانه كان يحب رجلاً

وذلك الرجل نجت رجلا عالما فغفرت له بذلك نعم من قال سه
شنيتم که در روز امید و بیم بد از این نیکان بجست کریم و وقیل اذا كان
يوم القيمة نادى مناد اين اشرف هذه الامة يعنى العلماء فيمضيهم
جبرئيل عليه السلام عن يمين العرش ثم ينادى ابن كوفته هذه الامة
بنى المتعلمين فيمبزههم جبرئيل عن يمين العرش فأكبرهم الله تعالى
بكرامة الانبياء پس معلوم شد که عاقل کسی نت که صحبت علما بر خود لازم گیر
و در مجلس ایشان نشسته می باشد زیرا که اشرف امت با ایشان نامیدند بحال صوفیه
و قد حزلی جواب حسن و هو ان الجوال الصوفية يتكبرون العلماء ولا يخفرون
في مجالسهم لان قلوبهم ممت بصحبة الاغنياء ولا نفهم يا كلون طعام الشبهة
من خوافهم ولذا قال السري السقطي رحمه الله ما رأيت سقا قاتلا لطالب
المولى مثل صحبة الاغنياء فان صحبة الاغنياء واهل الدنيا تميمت القلوب
فاذا مات قلب المؤمن نفوذ بالله منه ما رجرا و مدرا يقول ما يشاء
و يفعل ما يشاء و لا يبالي و اصل السلوك في الطريقة حياة القلب كذا في
شرح المفراض حكى ان ابا يوسف رحمه الله لما ولى القضاء جاءه حسن
بن زياد فزاره فذكر له المسائل فراه ما هلا فقال يا ابا يوسف ان طعام
الخليفة افسد ذهابك اليه فارجم الى طعامك بالكوفة ليرجع ذهابك
اليك و قال عليه السلام انا كره حيا لسة الموتي قبل و من الموتي با رسول
الله قال الاغنياء و في القشيري قال ابو عثمان المغربي رحمه الله من اشرف
صحبة الاغنياء على مجالسة الفقراء ابتلاه الله تعالى بصوت القلب پس
معلوم شد که از نخبهت مجال صوفیه کبر میکنند بعلما چه حکام و امرا و اغنياء و ایشان
می شوند از برای جهالت خود لانه قال عليه السلام كل جنس يميل الى جنسه
سه کبوتر با کبوتر باز با باز کند همچنين با همچنين پرواز و باز برای صحبت اغنياء
مغرور میشوند و عالمان را حقارت می کنند و قال الله تعالى ولا تغرنكم بالله

الغرور وخرور عابد ميدانند و این کمال نقص است در حق ایشان و لذا قال
 الشيخ الشهاب الدين السهروردي قدس الله سره والعيوب كثيرة اعظمها
 عجب المرء بما فعل من الطاعات وقال الله تعالى يا عيسى عظم العلماء
 واعرف فضلهم فاني فضلتهم على جميع خلقي سواء كان عادلا او ظالما
 الا النبيين والمرسلين **له** اخترت صحبة العلماء لانهم فضلهم
 الله على الدنيا وما فيه وقلت لنفسي عظم العلماء لانهم شافون ليس
 لا ريب فيه وفي شرح سورة الفاتحة من تصنيف مولانا معين واعظم
 مذکور است که در حدیث آمده است که اول من یشفع يوم القيمة الانبياء ثم العلماء
 ثم الشهداء **نقل است** که عالمی ردای خود بر پای بیرون آوردن عاصیان در
 دوزخ اندازد و عاصیان چنان از دحام نمایند که بر رشته ازان مقدار بهفتاد
 کس دست زنند و برکت آن عالم خلاص شوند و قال عليه السلام عظموا
 العلماء فانكم تحتاجون في الدنيا والآخرة اليهم قال عليه السلام فضل
 العالم على العابد كفضل علي امتي كذا في خلاصة السلوك وعن جابر **ان**
اهل الجنة يحتاجون الى العلماء في الجنة وذلك انهم يزورون الله
 عز وجل في كل جمعة فيقول تَمَتُّوا عَلَيَّ تَمَتُّوا مَا شِئْتُمْ فَيَلْتَفِتُونَ
 الى العلماء فيقولون ماذا نتمنى على ربنا فيقولون كذا وكذا فهم
 يحتاجون اليهم في الجنة كما يحتاجون اليهم في الدنيا كذا في الفرج و
 وقال ابو الاسود ليس شيء اعظم من العلم لان الملوك يحكمون على الناس
 والعلماء يحكمون على الملوك ثم اختلفوا في النيات التي يحتاج العبد اليها
 في الذهاب الى مجلس العالم فقال الفقيه اسمعيل المستهلي انه سئل
 ابو عبد الله الخوارزمي رحمه الله باي نية يذهب الى مجلس العالم
 فقال برغم الملحدين واعلاء الدين وقال القاضي شريح رحمه الله هو
 صخير بين نيات ثلث اما ان ينوي ان يتعلم ما يشاء ويعمل به او ينوي

انه تعلم ويعلم الناس او سوى الله بسئل العالم مسئلة يكون في ذلك مسفعة
 للخلق وان لوى البيان التلث فهو افضل چون ثواب خواندن علم و فضيلت
 علمائيندى و دريافتى اكنون بگوش بوش بستند و درياب كه مراد از علم كدام علم است
 اى طالب صادق عمر خود را بر باد دهد كه در خواندن منطبق و حكمت مشغول شوى كه
 تعلم المنطق حرام كسب الخمر كذا فى شرح مجمع الفتاوى نعم
 قال من از منطق و حكمت نگشايد در مقصود به اينها همه آلاش افسانه عشق
 و بايد كه بداند نافع مشغول شوى قال الله تعالى و ما خلق الجن و الا ان لا يعبدوا
 اى ليعبدوا و معرفت خدا حاصل مى شود بگلام الله و كلام رسول و كلام مجتهدان
 و كلام بزرگان نه منطبق و حكمت و نه در مقابلت علم كثير آمد و عبرت قصيب
 انچه ضرورى است بدو مثل گيسر به و علم ضرورى كلام الله و كلام رسول الله و كلام
 مجتهدان و باقى علوم و سواس شياطين است كما قال امام الهمام ابو حنيفة
 رحمه الله كل العلوم سوى القرآن مستغلة الا الحديث و لا الفقه فى الدين
 و العلم ما قال فيه حد ثمانية العلوم و سواس الشياطين و فى الخزائن
 الروايات عن ابى اسود الدبلى مصنف الضوليس شيعى اعز من العلم لان
 الملوك حكماء على الناس و العلماء حكماء على الملوك و قيل فى قوله تعالى
 اطعوا الله و اطيعوا الرسول و اولوا الامر منكم هم العلماء و الفقهاء لا الملوك
 و الامراء امروا ان تطيعوا بحكمهم و تبغوا جواب امرهم تعليم يا
 يكون اميرا و لا تكن جاها لا تبقى اسيرا فان اسعيت حرفا كل يوم ترى
 الحمال كلهم حميرا كذا فى المضمرات و فى الخزائن النظر فى الفقه افضل
 من عبادة النفل و تعلم الفقه اولى من تعليم تمام القرآن و فى كثر العباد
 طلب العلم فرصة بعد ما يحتاج اليه من مالا يد منه من احكام الوضوء
 و الصلوة و سائر الشرائع و ما وراء ذلك ليس بقرض فان تعلمها فهو انصاف
 وان تركها فلا اثم عليه و تعلم الفقه اولى من تعليم تمام القرآن لان

جميع القرآن فرض كفاية وتعلم ما لا بد من الفقه فرض عين فلا اشتغال
 بفرض العين اول پس مالک را باید که اول علم لا بدی من الفقه ومن احديث
 بخواند بعد از آن عزلت اختیار کند اگر بسیار نمی تواند خواند باید که چهل حدیث
 نبوی بخواند و دیگری را تعلیم بکند تا باین ثواب شرف شود که عن ابی درداء
 رضی الله عنه قال سئل رسول الله صلی الله علیه وسلم ما حد العلم الذی
 اذا بلغه الرجل کان فقیها فقال رسول الله صلی الله علیه وسلم من حفظ
 علی امتی اربعین حدیثا فی امر دینها بعثه الله تعالی فقیها وکنت له یوم القيمة
 مثاقا وشهیدا و اگر تو فقیش رفیق شود باید که تمام عمر صرف کند در پی علم لقوله
 تعالی للنبی علیه السلام وقل رب نردنی علما پس بغیر از علم علمی بهتر نیست
 و فی القشیری قال الجدید من لم یحفظ القرآن ولم یکتب الحدیث لا یقتدی
 به فی هذا الامر لان علمنا بالکتاب والسنة ودر سراج مذکور است که پیغمبر
 خدا صلی الله علیه وسلم گفت یوزن یوم القيمة مداد العلماء مع دم الشهداء
 فنزح مداد العلماء علی دم الشهداء و باید دانست که بعضی جهال صوفیه قائل اند
 که عمل با علم منافات دارد و اینچنین نیست که اگر منافات میبود مجتهدان دین چنانچه
 حضرت امام اعظم و امام شافعی و امام مالک و امام احمد غنبل و غیر هم رحمهم الله جمیعین
 هرگز تمام عمر خود صرف نمی کردند در پی علم و لذا قیل ما اتخذ الله ولیا جاهلا
 و قال النبی صلی الله علیه وسلم تعلموا العلم فان تعلمه حسنة و مدارسه
 تسبیحة و البحت عبادة الحدیث و فی الحدیث قلیل العمل مع العلم کثیر و کثیر
 العمل مع الجهل قلیل و فی مشکوة المصابیح عن الحسن مرسل قال سئل
 رسول الله صلی الله علیه وسلم عن رجلین کانا فی بنی اسرائیل احدهما
 کان عالما یصلی المکتوبة ثم یجلس فیعلم الناس الخیر و الاخر یصوم النهار
 و یقوم الیالی ایهما افضل قال رسول الله صلی الله علیه وسلم فضل هذا
 العالم الذی یصلی المکتوبة ثم یجلس فیعلم الناس الخیر علی العابد الذی

يصوم النهار ويقوم الليل كفضلي على اذناكم رواه الترمذي چون ثواب
 خواندن علم و فضیلت علماء استی و اقسام علم شنیدی و در یافتی اکنون باید دانست
 که عالم را عمل کردن لازم است و اگر عمل نمی کند علم برای او و بایستی که علم
 بلا عمل و بآل و فی خلاصة السلوك قال اهل المعرفة اذا اجتمع في الرجل
 العلم والعمل والادب بسمي عاقلاً واذا علم ولم يعمل او عمل بغیر ادب او
 عمل بآداب ولم يعلم لم يكن عاقلاً وفي شمس العلماء العلم علماً علم الادب
 و ذلك العلم النافع و علم اللسان و ذلك علم الضمالي نعم من قال في علم اگر برتن
 زنده باری بود و علم اگر بر دل زنده باری بود و و روى في الاخبار انه كان
 مكتوب في النورية يا موسى قل لصاحب العلم الكثير حتى لا يغتر بعلمه
 فان اغتر فليعلم انه متى يموت كذا في الشعبي و سرور عالم دعا می کرد و ندکه
 اللهم انا نسئلك علماً نافعاً و مراد از علم نافع علم با عمل است و قال النسبی
 علیه السلام من عمل ما علم و برته الله تعالى علم ما لم يعلم و عن بعض الحكماء
 من اشتغل بالنهوات فلا بد له من النساء و من اشتغل بحجمه المال فلا بد له
 من الحرام و من اشتغل بالعبادات فلا بد له من العلم و من اشتغل بالعلم فلا
 بد له من الورع و من قبل العمل بغیر علم سفیه و العلم بغیر عمل عقیق و العمل
 با علم صراط مستقیم و قال الامام الهمام ابو حنیفه رحمه الله تعالى في
 العلم بلا عمل و بان في العمل بلا علم و لان العلم بلا عمل عقیق و العمل بلا علم مستقیم
 عن ابی هريرة رضي الله عنه العالم و العلم و العمل في الجنة فاذا لم يعمل العالم بما يعلم
 كان العلم و العمل في الجنة و العالم في النار و قيل من لم يزد بالعلم و رعباً
 و رهاً لم يرد من الله الا مقبلاً و بعداً و عن الاعمش مثل العالم الذي يعلم
 الناس الحيد و بنى نفسه كمثل السراج يضيئ الناس و يحرق نفسه و في حديث
 القدسي با ان مريم عظم نفسك فان اتعظت فعتظ الناس و الا فاستقي برأك
 و قال الله تعالى اما روى الناس بالبر و بنون انفسكم و لذا قال صاحب قصيدة

البردة هضما لنفسه ۛ امرتک الخیر لکن ما انصرت به ۛ وما استقمتم فما قولی
 لک استقم ۛ ولہذا قال لقمان اقتدوا بعلم العلماء ولا تقصدوا بفعلہم اقتدا
 بفعل الزہاد ولا تقصدوا بجہلہم مالک دنیا رگفت کہ از حسن رضی اللہ عنہ پرسیدم
 کہ عقیقت عالم چیست گفتم مردن دل گفتم مردن دل چہ باشد گفتم حسب دنیا
 کذا فی شواہد النبوة ۛ فی زمانہا اکثر العلماء یصیرون المخلات ویزورون
 علی ابواب السلاطین و الحکام لطلب الدنیا و الجاہ و ہم لا یعلمون و یسبون ما
 روی عن رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم قال الذباب علی القدرۃ احسن
 من الفقہاء علی باب السلطان کذا فی ذخیرۃ الفقہ و قال علیہ السلام العلماء
 امناء الدین ما لم یخاطوا الامراء فاذا خالطوہم فاحذروہم فانہم نصوص
 الدین و یتفاخرون بالقضاء و الاقتناء و لا یدرون ان الامام الہمام باحیفة
 رحمہ اللہ ما تحمل لتقلید القضاء و ما خالط الظلمة و ما قبل منہم شیئا
 و لا یقبل القضاء و لو یقررون العلماء و لا یزورون علی ابواب السلاطین
 یزور السلاطین ابوابہم البتہ لشرفہم ثم فی الجملة ینبغی ان یعلم ان
 للعالم لا بد من العمل آوردند کہ حضرت امام محمد غزالی رحمہ اللہ برای شاگردی
 نوشتہ اند کہ اسی فرزند از اعمال مفلس و از احوال تنہی و از معانی خالی مباش و
 یقین دان کہ علم مجرد و دستگیری نکند و ترا این بشالی معلوم شود کہ اگر کسی در یابانی
 می رود و دودہ شمشیر ہندی و سلاح های نیکو با خود می برد و معہذا اہل سلاح جنگ
 باشد ناگاہ شیر ی بوی در آید چہ میگوئی آن سلاح های دنی بی آنکہ کار کند شیر دفع
 کند یانی و تو دانی کہ نکند ہمچنین بعینہ میدان کہ اگر کسی صد ہزار مسکہ علمی بخواند و
 یکی بعل نیارد از ان دانش او را فائدہ نخواہد بود مثالی دیگر اگر کسی رنجور باشد
 و رنج و بیماری وی مثلا از حرارت و صفر باشد و اندک علاج آن بیماری کشاکش
 و سکنجین است و نخورد آن دانش وی دفع بیماری نکند یانی تو دانی کہ نکند چنانکہ
 بزرگی فرما ید کہ می دو ہزار رطل پیمائی تمامی نخوری نباشد شیدائی پوکس رنج

پیوده بردند و سعی بیفایده کردند یکی آنکه مال اندوخت و نخورد و دیگری علم آموخت
 و مسل نکرد و علم چید آنکه بیشتر خوانی چون عمل در تو نیست نادانی نه
 نه محقق بودند و دانشمند چار پائی برو کتابی چند بدان تھی مغر از خود بچرخید
 که بروینیم است یا دفتر علم از بهر دین بروردن است نه از بهر دنیا خوردن است
 هر که بر بهر روز بهر و علم فروخت و خرمنی گرد کرد و پاک بسوخت پس باید دانست
 که شرف و بزرگی آدم بمجر و بسیاری علم و شاگردان نیست زیرا که علم بلم با عوارض علم
 است که گفته اند در مدرسه و بی دوازده هزار دوات حاضر می شد که از و علم
 می نوشتند آخر گفتند که ایمان بسلامت نبرد و لله در قائله که لو کان للعلم
 مدون المتقی شرفا لکان اشرف الناس املیس و بزرگان فرمودند که علم
 بی عمل دیوانگی است و عمل بی علم بیگاری و بهر و علم و عمل و روز که مردم در شتر از آتش
 دوزخ بدین هر دو خلاصی یابند علمی که ترا امروز از معاصی باز ندارد و در طاعت
 نیارد و در آتش دوزخ باز ندارد و در بهشت نیارد اگر امروز عمل نکنی و ترا که
 روزگار گزشته کنی فردا سی قیامت بوقت در ماندگی گوئی فارحاً نعماً صالحاً
 پس با تو گویند که احمق از کجای می آئی و قال ابن السعالم طلبت العلم سید
 تفکرْتُ ما لیس فاستعیت عن العلم و طلبت المال سنین فمکرت بقار و
 فاستعیت عن المال و طلبت الجلاسه سنین فمکرت بعاج و تمود فاستعیت
 عن الجلاسه هیئات هیئات لا یخرج الا فی امر یلعب قلب حاشیم و لسان ذاکر و
 مدن صابر و عین معتبره کذا فی خلاصه الحفائى اللهم امرنا بما قبلنا
 حاشا خاصاً صابراً عاقداً صابراً و نفناً صادقا و عدناً ما کله و لساناً
 ذاکراً او حامداً و علماً ما فعا و رحمتک یا ارحم الراحمین شرط شایسته و هم
 آنکه پیوسته خاموش باشد از سخن دنیا نه از سخن مطلقاً بلکه سخن آخرت روا باشد
 قال الله تعالى ما یلفظ من قول الا لدیه رعب عس قدس روا باشد مثل
 امر معروف و نهی منکر لقوله تعالى و امر بالمعروف و نهی عن المنکر و لقوله تعالى

لا یخیر فی کثیر من شیء یحیر الامن امر بصدقة او معروف او اصلاح بین الناس
 بین من روا باشد مثلاً امر معروف و نهی منکر ختنی که برای اوست همه نیکوست اگر
 متکلف تکلم کند باید که تکلم بخیر کند و مکروه است او را صمت زیرا که اشکاف بصمت
 مکروه است در شریعت ماکذافی کنز الاوراد و فی مشکوٰۃ المصابیح عن احمد حبیب
 قالت قال رسول الله صلی الله علیه وسلم کل کلام ابن ادم علیه لاله
 الا الاصر بمعروف او نهی عن منکر الحدیث وعن کعب الاحبار رضی الله
 عنه انه قال لیس فی الجنات جنة اعلی من الفردوس فیها الامرون بالمعروف
 والناهون عن المنکر کذا فی خلاصة الحقائق و فی شرح الوقایة فی باب
 الاعتکاف لا یتکلم المعتکف الا بخیر یوشیهه فانه که سخنها می ضروری نیز روا باشد
 لقوله تعالی لا یكلف الله نفساً الا وسعها پس اگر شخصی پیش متکلف برای زیارت
 می آید باید که او را التفات کند و جهالت نکند که او را تغافل می کند تا دل او شکسته
 نشود فی تفسیر سحر المواجه قال علیه السلام من کسر قلب مؤمن فقد هدم
 الکعبة و قال علیه السلام المؤمن مرآت المؤمن و فی شرعة الاسلام قال
 علیه السلام المؤمن من المؤمن کمثل الروح من الجسد سئل عبد الله بن
 عمر رضی الله عنهما یا رسول الله این الله فی الارض قال علیه السلام فی
 قلوب عباده المؤمنین پس جهالت نباید که و چنانچه بعضی صوفیان متجمل جهالت
 میکنند که پیش ایشان مردمان عامی می آیند که تا مارا امر معروف کنند و ایشان سخن
 نمی کنند و الله در قائله سه کنوت که ارکان گفتار است * بگو ای برادر لطیف
 و خوشی * که فردا چو یک اجل در رسد * بحکم ضرورت زبان در گشتی پیش متکلف
 را باید که بابرادر مؤمن التفات تمام کند چنانچه آن سرور علیه السلام می کردند
 و اذا التففت التففت جمیعاً و بسیار سخن هم نباید کرد تا در اوقات خلل نشود
 و الله در قائله سه خمس بودن نکو باشد و لیکن * چندان فی که گویند که گنگی *
 چنان باید که در صف بزرگان * ز دانه های خود چیزی بچنگی * و لان خیر

الامور واسطفا وقيل كان لقتي حاتم الى حنفه رحمه الله قل الخبير ولا ذاك
 من بخلق آدمي بترست از دو اب و دو اب از تو به گر نگوی صواب و چون سخن
 کردن ضروری شنیدی و در یافتی اکنون بگویش هوش بشنود و دریاب که در سکوت
 فوائد بسیارست که قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من قلت كل مائة
 كثرت درجاته و قلت سمانه چنانچه گفتند که لو كان الكلام كالقصة لكان
 السكون كالذهب و قال علي رضي الله عنه ما ندمن من سكوت و قال ايضا
 رضي الله عنه سلامة الانسان في حسن اللسان و زبان بریده کبھی نمی نشیتم بگو
 به از کسیکه نباشد زبانش اندر حکم نقل است که علی ابن ابی طالب رضی الله عنه
 وقتی امیر المؤمنین ابوبکر صدیق را رضی الله عنه در واقعه دیدم کافذی در دست و
 بود و دو سطر بران نوشته بود آن دو سطر بر خواندم چون بیدار شدم یک سطر فاطمه
 ماند آن بدین مضمون بود که بالیتنی کنت اخرس الا من قول لا اله الا الله
 سقوه و ازین تقریر آنست که خاموشی شعار خود سازی و در همه امور این حدیث
 جامع که از معصومین صلی الله علیه وسلم قال علیه السلام من حسن اسلام المرء تركه
 ما لا يعبه يشيه خود سازی و قال امیر المؤمنین علی رضی الله عنه من کثر
 كلامه کثر خطاءه و من کثر خطاءه کثر حیاءه و من قل حیاءه ما ن قلبه و
 و من مات قلبه دخل النار و فیل لعیسی علی نبینا و علیه الصلوة و السلام
 دُلْنَا عَلٰی عَمَلٍ بَدَخَلْنِ الْجَنَّةَ قَالَ لَا تَكَلَّمُوا أَبَدًا قَالُوا لَا نَسْتَطِيعُ بِذَلِكَ قَالَ
 فَلَا تَطْعَمُوا إِلَّا بَخْدٍ خِطْمٍ بَزْرَگَانِ گفتمند هر که چیل روز سخن نگوید مستجاب الدعوات
 گردد و هر چه خواهد بیا بد و عن انس بن مالك رضي الله عنه قال قال رسول
 الله صلى الله عليه وسلم لا يستقيم إيمان عبد حتى يسقي قلبه ولا يستقيم
 قلبه حتى يسقي لسانه و أنفق المناسخ على أن العباد على عشرة اجزاء
 تسعة منها في السكون و واحد منها في الحرب في الجملة باید که در خلوت خاموشی
 اختیار کنی و دل ز پر گفتن بمیزد و در بدن و گر چه گفتارش بود و در عین

سخن بسیار دانی اندکی گوئی یکی را صد گو صد را یکی گوئی الصمت نرین و السکوت
 سلامه فاذا نطقت فلا تكن مكثرا وقال علي رضي الله عنه اذا تم عقل المرء
 لفص كلامه ولذا قيل اذا رايت رجلا يكثر الكلام فتيقن بخونه وقال
 ايضا اذا تم عقل المرء قل كلامه وايقن بحقق المرء ان كان مكثرا
 وفي شرعة الاسلام وكان النبي صلى الله عليه وسلم يطيل الصمت فاذا
 اراد ان يتكلم وقف ساعة فان كان لكلامه ثواب نطق والاصمت
 فهذا ادب صاحب الانقياد والبصراء وقيل من حفظ لسانه فقد بصر على نفسه
 جميع عيوبه وفي اخلص الخالص قال بعض الحكماء اللسان قيمة الانسان
 فمن قوّمته زاد قيمة وعن سعيد بن جبیر رضي الله عنه عن النبي صلى الله
 عليه وسلم انه قال اذا اصبح ابن آدم اصبحت الاعضاء كلها يكفرن اللسان
 اى تقول اتق الله فينا فانك ان استقمتم استقمنا وان اعوججت اعوججنا
 وحكى ان ابراهيم بن ادهم رحمه الله اضاف ناسا فلما قصدوا على الطعام
 اخذوا الغيبة فقال ان اقواما قبلنا كانوا يأكلون الخبز قبل اللحم وانتم
 تأكلون اللحم قبل الخبز وروى قبل لو احد من الصالحين انك تحفظ لسانك
 من الغيبة فقال لو كنت اغتبت احد الاغبت اى فانها اولى ان تكون
 حسنا فى لها وروى ان سليمان عليه السلام كان لا يتكلم ويكتفى فى
 حاجته بالايما كراهة ان يشتغل عن الذكر وروى انه كان ابو بكر
 الصديق رضي الله عنه يضع حجرا فى فيه ويمنع بفيه عن الكلام وكان
 يشير الى لسانه ويقول هذا او ردى الموارد وفى رواية اخرى وضع ابو بكر
 رضي الله عنه حجرا فى فيه سنين وكان لا يخرج له الا عند الاكل والصلوة
 خشية ما لا يعنيه كذا فى خلاصة الحقائق وفى عين العلم قال عليه السلام
 ان اكثر خطايا ابن آدم فى لسانه ففى الصمت الوقار واجتماع الهمة والفرار
 للعبادة والسلامة من افات الدارين فان البلاء موكل بالمنطق ومزافات

الكلام ما لا يعنى وهو ما لا اثم ولا ثواب فقيه تضييع الوقت وفساد
 القلب ووهن البدن وتأخير الممات وايداء الحفظه وارسل
 كتاب من اللغز اليه تعالى وقراءته بين يديه تعالى يوم القيمة على
 رؤس الاشهاد نقل ست که حضرت شيخ خاموش چهل سال خاموشی اختیار
 کرده بود و درین مدت با هیچ کس سخن نگفت سه لب فرو بند که خاموشی به
 تنی کن که فراموشی به هر که نه گو یای تو خاموشی به هر چه نه یا تو فراموشی
 سه لباس خاشی تا در نموشی به شراب معرفت بر گز نموشی به وحلی او
 من الحكماء رای حکیمآ احر فطال که وجدت عيوب الناس قال وجد
 فبهم الف عيب ولكن وجدت في العبد خصلة لو حفظها تستر جميع العيوب
 عليه وهو حفظ اللسان وفي تأوي الصوفية عن بعض السلف رحمه الله
 قال هذا رمان السكوت ولزوم البيوت والقناعة بالقوة والاستغفار بالحي
 الذي لا يموت حکایت ابو بکر وراق رحمه الله سی سال آرزو مند صحبت حضرت
 خضر بود هر روز برین نیت در گورستان رفتی و وقت رفتن و آمدن بقرآن
 خواندن مشغول بودی و مقصود خود ملاقات او دأستی روزی حضرت خضر علیه السلام
 با او مصاحب شد یک جا حکایت کنان در گورستان رفتند چون باز گشتند حضرت
 خضر فرمود که مدتی آرزو مند صحبت خضر بودی امروز یافتی و از قرآن خواندن با
 ماندی و از ثواب محروم گشتی آرمی جائی که صحبت خضر خین باشد صحبت دیگر
 چه خواهد شد و لهذا قال امير المؤمنين علي رضي الله عنه شـ
 لقاء الخلق ليس يفيد شيئاً سوى الهدى ان من قيل وقال فلا تـ
 مع الانسان الا لاجل العلم او اصلاح حال وفي مشكوة المصابيح عن
 معاذ بن جبل رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم
 الا جزك بملاك ذاك كله قلت بلى يا بنى الله فاخذ بلسانه وقال كف
 عليك هذا فقلت يا بنى الله انما لو اخذون بما نتكلم به قال شكلك اياك

یا معاذ و هل یکب الناس فی النار علی وجوههم او علی متاخرهم الا حصائد
السنهم رواه احمد و الترمذی و ابن ماجه و لا یخفی ان للصمت فوائد
غیر متناهیه لا یحتمل هذا المختصر ضبطها و الله اعلم بالصواب بشرط تقدیم
آنکه آنجا که بنشینند از آنجا بیرون آمدن بغیر از حاجت انسان فی روایتش یعنی
از برای بول و غائط بیرون آمدن رواست و اگر بغیر از حاجت بیرون آید عتکافش
تباہ شود و عن عائشة رضی الله عنها قالت کان رسول الله صلی الله علیه و سلم
اذا اعتکف اد فی الی راسه هو فی المسجد فأرجله و کان لا یدخل البیت
الا لحاجة الانسان متفق علیه پس اگر بغیر از احتیاج بیرون آید اعتکافش تباہ
شود و کما فی المختصر فان خرج ساعة بلا عذر فسد ای اعتکافه عند ابی حنیفة
و هو القیاس لوجود المنافی و قال لا یفسد حتی یكون اکثر من نصف یوم
لان فی القلیل ضرورة و لا ضرورة فی اکثر و لو خرج لاجاء غریق او حریق
او لاداء شهادة او مجازاة فسد اعتکافه و لو خرج لانهدام المسجد او تفرق
اهله بحيث بطلت الجماعة منه او الخوف علی نفسه او ما له من المکایدین
لا یفسد و لو اعتکف المرأة فی مسجد الجماعة فطلقت فلها ان ترجع الی
مسجد بیتها و یبقى علی اعتکافها و فی کذا الا و راہ اگر مستکف بیرون آید برای
نماز جمعه نزدیک علمای ما رحمهم الله اعتکاف تباہ نشود و نزدیک شافعی تباہ شود
زیرا که خروج ضد کثرت هر آینه تباہ شود و چون او را ممکن هست که در مسجد جامع
مستکف شود پس چه ضرورت او را درین خروج و چون نماز جمعه بیرون آید باید که بعد
زوال بیرون آید تا خطبه و جامعش فوت نشود و باید که در مسجد جامع چهار رکعت
سنت بگذارد قبل الاذان و بروایت حسن رحم شش رکعت نماز بگذارد و دو رکعت
تحت مسجد و چهار رکعت سنت پیش از جمعه و بعد از خطبه درنگی کند و چهار رکعت نماز
بگذارد یا شش رکعت بجهت اختلاف علماء در سنت جمعه و پیش ازین درنگی نکند و اگر
بیرون آید از مسجد ساعتی بغیر عذر اعتکاف او تباہ شود نزدیک ابو حنیفه رحمه الله

دترک یک ابو یوسف رحمه الله و محمد رحمه الله اعتکاف او تباہ نشود مگر آنکه زیادت
 از نیم روز بیرون آمد و باشد اما خفتن و خوردن و آشامیدن او را در مسجد روا
 بود و پاک نبود و حسن للمعتکف ان یشغل بالصلاة و قراءة القرآن فان
 اشغل بامر الدنيا لا يبطل وان كان حرفة و به قال ابو حنيفة و احمد
 حاداً قال للمعاليك مذهب کذا فی کثر العباد و دیگر معتکف را باید که بیرون مسجد نماند بسیار
 نکند و اگر یک روز نماند و دست لقول عاتشه رضی الله عنہا کان رسوا
 الله صلى الله عليه وسلم يعود المريض و هو معتکف فيموت كما هو فلا يعرج
 يسأل عنه رواه ابو داود کذا فی مشکوٰۃ المصابيح پس اگر سخن ضروری
 باشد سخن کند اما بتر اینست که سخن نکند مگر با یا زیر که احوط است سخن ناکردن
 لان الصوفی لا مذهب له الا ما هو الاحوط به آنکه بزرگان گفته اند که کسی
 لذت خلوت یافته باشد بیرون چنان علالت می یابد که در مذنبه و لذات کمال
 ابو عثمان بن ابی العیاض نوا الجمعة لدخلت بيتي ولما خرج حتى الموت
 وقال بعض اهل المعرفة اغتصر الوحدة فانها امن لديك وراحة لهدنك
 وكن انيساً لنفسك فانه اول امن وقال العباس الداسقاني اوصاني
 الشبل رح وقال الذم الوحدة و احم اسمك عن القوم واستقبل الجدار
 حتى يموت و حکي ان عمر بن العبد العزيز رحمه الله کان لا يخرج من منزله
 الا للصلاة الجمعة والجماعة و عيادة المريض و كان يقول الناس سراق
 العقول او قطاع الطريق وقال رجل لابن بكر الوراق وجدت خير الدنيا والاخرة
 في القلعة والحلوة و وجدت شر الدنيا والاخرة في الكثرة والاختلاط کذا فی
 السلوك وقال بعض اهل التحقيق الغزلة التعدد عن ارباب الدول بترك الطعام
 عن آمال النفس وشهواتها بلزوم الورع وعن انس بن مالك رضي الله عنه عن النبي
 عليه السلام انه قال السلامة في الوحدة والآفة بين الاثنين الحديث کذا فی اخلص
 النخالصة و حکي ان مالك بن انس رضي الله عنه لم يشهد الجماعة خمسا وعشرين

ستمه وقيل فما يمتنعك عن الخروج قال حرافة ان امرى منكرا فاحتاج الى ان
 اشيرة ولما اقدرك ان خلاصة الحقائق والله اعلم بالصواب بشرط مسيحي برهم
 انك تشرع بجنتي باشه ونظر كنند ونياسي دون راجحا قال الله تعالى من كان يريد حرث
 الآخرة نزذله في حرثه ومن كان يريد حرث الدنيا نؤثقه منها وما له في الآخرة من
 نصيب وفي حديث القدسي لوصلي العبد صلوة اهل السماء والارض وصا موصوع
 اهل السماء والارض وطوى الطعام مثل الملائكة حتى لا ياكل شيئا ولبس لباس
 العسرى ثم راي في قلبه مشقال ذبرة من عجة الدنيا او سمعتها او حسدتها
 او ربا ستهالا يسكن في جوارى ولا ظلمن قلبه حتى ينسا في ولا اذ يقه حلاوة
 محبتي سه اى طالبى كه دعوى عشق خدا كنى : در غير او نظر به محبت چه كنى : چه از خستى
 خلق تر بيگانه شو اگر : خواهى كه دل بحضرت حق آشنا كنى : وعن يحيى بن معاذ
 رضى الله عنه انه قال من لم يترك الدنيا محمودا تركته الدنيا مغدوما كذا
 قال امير المؤمنين على رضى الله عنه اذا جاءت الدنيا عليك فخذ بها على الخلق
 ظرا قبل ان تنقلب فلا الجود يفيئها اذا هى اقبلت ولا البخل يبقئها اذا هى
 يذهب وفي خلاصة الحقائق عن معاذ رضى الله عنه انه قال الدنيا سيم القائلة
 لعباد الله فخذوا منها على مقدار حاجتنا السهم في الادوية لعلكم تسلمون
 نزد مردان حب دنيا زهر قاتل آمد هست : زهر خوردن امى جوان جز كار محققى كى
 وعن محمد بن الفضل البلخي رحمه الله انه قال رايت الشقيق في المنام فقلت
 يا مهلم الخبير ارشدنى الى الخير قال الخير كل في ذكر مولاك والشرك كله فحب
 دنياك كما قال عليه السلام حب الدنيا راس كل خطيئة : ترك دنيا سر عبادت
 حب دنيا سر خطاست : آن جمال نازنين بى ترك دنيا كى بود : وقيل الدنيا دار
 مفر والآخره دار مقير وانما سميت الدنيا دينا لدنوها الى الفناء وقال النبى
 صلى الله عليه وآله وسلم من احب دنياه اضر باخرته ومن احب آخرته اضر بدنياه
 فآثر وما يبقى على ما يقنى وقال عليه السلام الدنيا دار من لا دار له وما من لا

مال له ولها نجيم لا غفل له قال رهب بن منيه رضى الله ان رجلا ساء الى ابى
 الدرداء رضى الله عنه قال ان لا تأشمتنى وظلمنى فقال له ان كنت صادقا
 فلا يمربك الايام حتى يعاقبه الله تعالى فمر الايام فدخل على الامراء عطا عشرة
 الاف درهم فقال ابو الدرء للرجل صدقت يا اخى فدعا قبه الله تعالى عفوية
 عظيمة قال يا ابا الدرء او ذلك عفوية قال والله لو جلد على ظهيرة عشرة
 الاف سوط كنت ارضى له من حائز عترة الاف درهم كما قال الله تعالى ولولا
 ان يكون الناس امة واحدة لجهننا لمن بكفر بالرحمن لبيوهم مسقفا من فضة
 الا انه اى طالب صادق ونيابراى استعان كردن مردمان آفریده شد چنانچه باروت و
 باروت که میگفتند که اما سخن فتنه فلا تکفر چنانچه بزرگی ازین خبر میدادند
 ترا دنیا همی گوید شب و روز به که بان از جنتم پرینر پرینر به خود را فریب از یک
 و بولیم به که هست این خنده من گریه آیزر و حکى انه مثل ابو یزید بعدا دانلت
 ما نلت قال بلاتى یعنی ترک الدنیا فلنت القرية والولاية خواجه کائنات
 و خلاصه موجودات علیه افضل الصلوة را پرسیدند که در حق دنیا چه فرمایند سرود
 چه گویم در چیزیکه به محنت بدست آرند و شقت نگاه دارند و محبت بگذارند
 دنیا همه تلخ است بمان زهره به خصیصه که در جگر نشاند و بهره به هر کس که ازو
 گرفت امروز نصیب به فردا ز قبول حق ندارد و بهره به و فی القشیرى قال
 الفضیل لوان الدنیا بحذا فیدها عرضت على بشرط ان لا احاسب بها لکن
 اتعدها كما يتقدر احدكم الجيفة اذا مر بها ان نصيب ثوبه وقال عوف بن
 حماد مثل الدنيا والاخرة كلفتي الميزان بقدرهما ترجح احد بهما خفا لخرى
 قال حديث لعمركم السلام يا طول الانبياء عمر كيف وجدت الدنيا
 قال كداسه لها يا بان دخلت من احد بهما وخرجت من الاخرى وروایت آمد
 است که عیسی پیا میر علیه السلام عابدی را دید که بسیار سالها عبادت کرده بود و بنده
 تعالى ویر گفت که در آخر الزمان پیا میری بود و مرا ورا امتی است عمرای ایشان

اندک باشد از شصت تا هفتاد و غایت عمر کمی صد بود و زنان بنجواهند و فرزندان بزرگ
 و عمارت بنا کنند آن عابد و تعجب بماند و گفت در این چنین عمر سلی مشغول شوند برین
 خیر و اگر عمر من برین مقدار باشد در دو رکعت نماز صرف کنم کذا فی مقدار الجنان
 وقال حکیم الدنیا ما شغلتک عن الله تعالی ۵ چیست دنیا از خدا غافل شدن
 فی قماش و نقره و فرزند و زن ۶ وقال ابراهیم بن ادهم رحمه الله سالت راهبا
 من الرهبان فقلت له ما الدنیا قال خلق کخلق المرحات راسها الکبر و راسها
 الفرح و عینها العجب و لسانها القذرة و اذانها النسیان و نفسها الشهوات
 و قلبها الطمع و بطنها الحرص و جلدها الحرام و عنقها الخوف و ظهرها الیاس
 من الله تعالی و نهیها الشهوات فهذه صورة الدنیا يتفاخرون بها فاحذروها
 وحکی عن بعض الامراء قال لبعض الصالحین سألنی حاجتک قال او مثلی فقتل
 لی عبدان هما سیداک قال ومن هما قال الحرص والهواء قد غلبتہما وغلباک
 و ملکتهما و ملکاک ۵ از حرص و هوا و بنده دارم ۶ بر هر دو همیشه بادشاهم
 تو بنده بندگان مائی ۶ از بنده بندگان چه خواهم ۶ آورده اند که بادشاهی
 در شکم داشت و قریب ببلایک شد گفت هر که مرا ازین بلایک تمام ملک خود بوی بدم
 شخصی از اولیاء الله شنید آمد و دست بر شکم وی مالید بادی گنده از شکم وی بیرون
 آمد فی الحال صحت یافت بادشاه گفت ای خداوندگار بر خیز و بر تخت نشین که من
 خود را مغرول ساختم آن بزرگ گفت ما را حاجت نیست بتاعی که قیمت آن بادی
 گنده باشد ولیکن تو نپند گیر ازین که تا این زمان غرور و بزرگی تو بچیزی بوده که قیمت
 آن این بوده که دیدی و قال علیه السلام ما وحی الله تعالی الی داود علیه السلام
 یا داود مثل الدنیا کمثل جيفة اجتمعت علیها الکلاب کحرونها افتخب ان تكون
 کلبا مثلهم فتجر معهم و شیخ سنائی غزوی قدس سره در همین معنی قطع فرمودند
 این جان بر مثال مردار است ۶ که گسان اند و هزار هزار ۶ این مر آن اینی
 غلب ۶ و ان مر این را همی زند منقار ۶ آخر الامر بگذرند همه ۶ و زخم باز ماندن مرد

من كلام المنان رحمه الله عز وجل انكسائي كسيدانك آخرت بازو نياست و دين را بدين
 مي فروشنند چنانچه قال صاحب قصيدة البردة و من سيع آجل منه لباجل بين
 له الغبن في بيعه و في مسلم و گفته اند كه رحمت دنيا اندك چون روشنائی برق است
 بی ثبات و مختش بسیار چون تاریکی ابروی بقانه بر احتش الفت باید گرفت و نذر انداختن
 اندوه باید خورد و نقل است كه یکی از ملوك متقدمین وزیر خود را فرمود كه برای من چیزی
 بساز كه تا هر زمان مرا یاد آید و غرور و غفلت و بهجت نیفزاید و وزیر برای او انگشتری
 ساخت و بر آن نقش لایدم كرد و بر باد شاه عرض كرد و بادشاه آنرا در انگشت دای
 پس هرگاه كه بر باد شاه غروری و سروری حاصل شدی نقش لایدم از آن خاتم
 برخواندن گرفتی عقل بگوش هوش او فرو خواندی كه چون دوام نخواهد بود برای چند
 روز بملكت قانی چراشادمانه و غمناك باید شد و در حال بادشاه گوش تضرع بگرفت
 و آن وزیر را بمیمی نام بود پس شاعری لایدم می رانظم كرد **ع** اذا جاء السور
 او الحوم **ع** فذا كره قول بمیمی لایدم **ع** و قال الله تعالى و تلك الايام ندمنا و لها
 بين الناس و گفته اند كه هر چه دیر ناپاید و لبسگی را نشاید **ع** زانكه هر چیزی كه آن پائند
 نیست **ع** هر كه دل بندد و دل زنده نیست **ع** و بزرگی فرمود كه مثال زندگانی
 اهل دنیا همچنانست كه بارانی كه بر زمین بار د و آن زمین سبز شود و الوان كه در وی
 تنگفته شوند و جمعی از احمقان بی گیاست بدان سبزی فریفته شوند و بدان شادی
 كنند و بدان مباهات و بزرگی نمایند بعد از روزی چند آن زود خشك گردد و باد خریف
 آنرا از بیخ بر كند و خاک كند و از آن گل و ریحان نشانی نماند و این احمقان را بر خاک
 حسرت نشانند **ع** انما الحجة الدنيا لعب و لهو و سينة الاية نغم من قال **ع**
 حال دنیا را بپر سپیدم من از فرزانه **ع** گفت یا خوا بی ست یا بادی ست یا افسانه **ع**
 باز گفتم حال آنكس كو كه دل در وی پست **ع** گفت یا غولی ست یا دیوی ست یا دیوانه **ع**
 امی عزیز حرص دنیا مباد كه ذوق ایمانت در بر آید و آرزوی این و آن جانت را
 شربت تنخ اجل بچشاند و تلخ كام از دار دنیا بدر عقبی روانت كند و بجناب ابدی

بتلاگرداند و پیشانی پیچ سود کند **هـ** حب دنیا و ذوق ایمان برود و آرزوی این آن جان برود
 و را خبر آرد است که اوحی الله تعالی الی داؤد علیه السلام یا داؤد ترعیم انک تعجینی
 فان کنت صادقا اخرجه محبة الدینا فان حبی و حبها لا یجتمعان فی قلب واحد **هـ**
 قلب مومن حرم خانه و دخل غیر می شد حرام **هـ** یک زنی را با دو شوهر عقد یکجا می بود
 یک ولایت چون دو سلطان با دشمنی سکینند **هـ** در ولایت دائما جز شوهر و غوغا می بود
 این محال است این خیال است این خون **هـ** هم خدا خواهی و هم دنیا می دون **هـ**
 وقال الله تعالی ما جعل الله تعالی لرجل من قلبین فی جوفه و لهذا
 قیل ضدان لا یجتمعان **هـ** ما را خواهی خطی بعالم در کش **هـ** کاندر یک دل دو دوست
 ناید خوش **هـ** امی طالب صادق بدان که دنیا بغوض خدای تعالی است و آنچه بغوض
 محبوب باشد محب را باید که او را دشمن دارد و چنانچه عارف کبار حضرت خواجہ محمد یار سا
 ازین خبر مید **هـ** هست دنیا قهرمان کردگار **هـ** قهرمین چون قهر کردی اختیار **هـ**
 قیل لما دعا سلیمان علیه السلام بقوله رب هب لی ملکاً نزل جبریل علیه السلام
 وقال له لم تطلب منصباً و مرتبة النبوة اعلی من ملک الدنیا و ما فیها و لکن
 اجاب الله دعوتک وقال جزاء هذا السؤال ان تكون فی الجنة متاخراً عن الانبیاء
 علیهم السلام خمس مائة سنة فندم وقال لا ینبغی لاحد من بعدی ای لا ینبغی
 لاحد هذا السؤال من بعدی و مروی فی الخبر ان الفقراء یوم القيمة یدهیون
 ان یدخلوا الجنة قبل الحساب فیقال لهما انتم تدخلون الجنة قبل ان تحاسبوا
 فیقولون بماذا نحاسب و لم یکن لنا شیء خوش گفت آنکه گفت **هـ** ما هیچ نداریم
 و غم هیچ نداریم **هـ** دستار نداریم و غم هیچ نداریم **هـ** و مروی ان موسی علیه السلام
 سافر مع رجل فاستقبلهما طریقان احدهما محقوف و الآخر آمن فقال موسی
 لذلك الرجل بایتهما نسلك فقال بالطریق الامن و کان مع ذلك الرجل
 مال فقال له موسی ادفع مالک الی فدفعه فتصدق موسی ذلك علی الفقراء
 ثم قال بایهما نسلك فقال بایهما شئت لان خو فی انما کان لاجل المال و الا ان

ليس لي مال فاستوى عدى الطريقان الامن والعوف ولهدا قبل القصد
 راحة لانه امن من بلاء الدنيا وعذاب الآخرة كذا في كفاية الشهي
 تى كيه گانرا نباشد غنى + که پر كيه را است آنت همى + نقل است که آنتى
 افتاد مالک دینار رعمه الله عصا و نعلین برداشت و بر بالاشد و نظاره میکرد و مردان را
 دید که در رنج افتاده بعضی میو معتقد و بعضی می بستند و بعضی رخت خود را می کشیدند
 و مالک گفت سحی المخفقون و هلك المتقلون نعم من قال سه از او از تعلق چو
 نخل در خزان باش + چون پرده نداری کس پرده در نباشد + آزا و تا تواند از
 قیاس بر آید + در پوست گر نباشد و پیرهن بر آید + از کا و کا و گریشی
 نماند خونی + ترسم که شیر را دران پیرهن بر آید + و فی شرح مشکوفا لمولا
 علی القاری ان الکافر الفقیر عذابه احف من الکافر الغنی فی النار فاذا
 لعن الفقر المصد الکافر فی تلك الدار فكيف لا ينفع الموت من الصابر
 بدانکه دنیا را طیست بر سر بادیه قیامت نهاد و در منزلت در میان ازل و ابد
 گسرد و تا ساfran حضرت صمدیت بقرارگاه صحرای قیامت سفر کنند و درین منزل
 فرو آیند و از نیماز و سفر آنحضرت بردارند که ان الله اشترى من المؤمنین
 انفسهم و اموالهم بآن بهر الجحیم به دنیا توانی که عقبی خرمی + بحر جان من
 در نه حسرت بری + و فی الخبر یا ابن آدم من احب نسبنا فطلبه و من خاف
 عن شیئ هرب عنه فان احببت الآخرة اطلبها و ان کرهت الدنيا فاهرب
 منها فانها سدا ره تغرق یا ابن آدم الدنيا بحر عمیق قد غرق فیها ناس کثیر
 فاحذر عاقل ان تغرق فیها لمولاه یا نفس احذر الدنيا فیه بحر عمیق +
 اجنب عن میلها لاما لها الا حریق + آس غریز بدانکه دنیا سراسی غرور است و
 شهرستان شرور و ربا طیست بی اقامت و ربا طیست بی استقامت زخم و
 نیش بی مرهم است طلاق داد و ابراهیم ادهم است خانه محنت و بی دادی است و
 رانده جنبید بغدادی است جرعه ناسوزنا کام تلخی است پست داد و شقیق بلخی است

دارشغلت و بدنامی است و مقعون نظر باینه یه بطنای است خود پرستان دون
 بهت را ویر است مرده و دابو سید ابو انخیر است بگذاشته اتقیاست برداشته
 اشتیاق است و بر جا که طالب او ذلیل و زبان خدرا و کلیل و اهل عبرت را این است
 و لیل قل متاع الدنیا قلیل و لذایقل من اعتصم بالخلق ذل و من اعتصم
 بالعال قل و من اعتصم بالله جل و مر جا قومی که داد بندگی را داده اند و
 ترک و نیا کرده اند و از همه آزاده اند و ان الله عبادا افطنوا الذین یخافوا
 الفتنا نظروا فیها فلما علموا انها لیست بحی و طنا بساوها کبر کجته و اتخذوا
 صامرا الاعمال فیها سفنا عارفی خراب رفت در فکری و دید دنیا بصورت
 بگری و کردار و می سوال کسی دلبر و بگر چونی باین همه شوهر گفت یک حرف
 با تو گویم راست و که مرا هر که بود مرد و خواست و بهر که نامرد بود و خواست مرا و
 زان بکارت همی بجاست مرا و بد آنکه دنیا را تشبیه بسبیل دادند و طالب دنیا را
 تشبیه بگس هر گاه که بر عسل گس نشیند هرگز بر نمی خیزد و چنانچه بزرگان گفته اند
 دنیا که دلفریب و دلا ویز و دلرباست و در حسن او توانگر و در ویش مبتلاست
 دنیا چو شهوان و طلبکار آن گس و در شه هر گس که در افتاد و بر نخواست
 و لهذا اهل دنیا را گسی گویند و به دنیا دل نه بند و هر که مرد است
 که دنیا سر بسر اندوه و درد است و بر و بگذر بگورستان نظر کن
 که این دنیا حریفان را چه کردست و نور و جهم آنکه از راحت و نعمت فانی
 دور بودن قال الله تعالی ما عندکم یفقد و ما عند الله باق و قال ابن
 مسعود رضی الله عنه ما من یوم الا و ملک ینادی تحت العرش یا ابن آدم
 قلیل یکفیک خیر من کثیر یطیفک و الله در من قال و سرورک فی الدنیا
 غرور و غفلة و عیشک فی الدنیا محال و باطل و ایضا قال الله تعالی
 الهکم التکاثر حتی نمر تعز المقابر کلا سوف و حکم ان حاتم مع تلامیذ
 فتوشه رجل فی الطريق فلیجبه فلامه تلامیذة فقالوا نحن مذکر فی اکل

الخنزير الباس فلم لا تجيبه فبعث رسولا الى الذي لونه اني قد احببت لك
 بشرط وهو ان اذا مر غنا من الطعام لا تغلي سبيلنا حتى نسئل كل واحد منا ما
 اكلنا من الطعام قال اجعل كرامة فدخلوا بيته وقدم اليهم المائدة فجعلوا
 قدم المرفية الاولى قال حاتم لصاحب البيت ما هذا قال مليف فاكل حاتم
 منه ثم قدم الثانية والثالثة والرابعة فلم يأكل من ذلك شأ ولا لم يأل
 فلما كان عند الخروج قال لصاحب الدب احفظ الشرط الذي شرطت
 لك فوفعت الرجل على يانه فلما خرج حاتم قال له ما اكلت في بيتي قال
 المليف فغلي سبيله ثم سئل كل واحد من اصحابه عن جميع ما اكلوا فلم
 يعرف احدهم تلك الاطعمة فنفوا هناك الى وقت العشاء فلما امسوا احسوا
 والى حاتم وقالوا له ما صنعت معنا فقال لهم انكم لا تطيعون حساب يوم
 واحد فكيف تطيعون حساب جميع العمر كذا في كفاية التبعي كما قال الله تعالى
 لم تسئلن لومئذ عن النعير ورسيت از رسول عليه السلام كما في ارا صاحب را
 گفت میخواهی که دنیا و اهل دنیا بتو بنمایم گفت بلی یا رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم
 دست او گرفت و بطرفی بیرون شد تا مقامی که گلهای آدمی افتاده بودند در میان
 کرپاس یاره های نجس و استخوانهای بوسیده حیوانات و نجاستهای آدمی فرمود که
 این گلهای اهل دنیا است که حرص و حسد و کبر را در وی جای داده بودند و این
 کرپاس پاره های نجس ایشانست که می پوشیدند و بدان مبایعات می کردند و این
 استخوانهای مرکبات ایشانست که سوار می شدند و بر دیگران مفاخرت میکردند
 و نجاستها نعمتهای ایشان که عمر عزیز در حصول آن بپا و داندلس عارفی روزی
 برای میگذشت و والد و مدحش چون میخواهید گران و دید گورستان و سرگین
 و ان بهم و بانگ برزد گفت گاهی غمخوار گران و نعمت دنیا و نعمت خوار و زمین و
 نیست نعمت نیست نعمت خوار گران و ساری فی الاحمار ان البدن السمين
 اذا دفن توشت الدیدان بعضهم بعضا و يقولون استعبلت لها اصنافه

کذا فی کفایة الشعبی و فی الحدیث القدسی یا احمد واحذر ان تكون مثل الصبی
 اذ انظر الی الاخضر ولا صفر احبه فاذا اعطی بشی من الحلو والحامض
 اغتربه فقال یا رب دلنی علی شیء اتقر به الیک قال اجعل لیک نهارا
 واجعل نهارك لیلا قال کیف ذلک یا رب قال اجعل لنومک صلوة
 واجعل طعامک الجوع ای عزیز دنیا با همه نعمت از رنگ و بوی بیش نیست
 و رنگ و بوی فریفته شدن خاصیت زنان است پس هر که این خاصیت بروی
 غالب است بحقیقت زن است اگر چه بصورت مردست مولا فیه قد یعشق
 الدنیا من کان الهوی له غالب فهو فی الحقیقت مؤنث ولو کان فی الصلوة مذکرا
 وحکی انه دخل شتیق مقبرة وجعله یضرب کل قبر بیده ویقول یا کذبة یا کذبة
 فقیل له هذا کلام عظیم لم نقول قال لانهم یقولون فی حیوة الدنیا املاکنا
 وضیاعنا وحدایقنا و بسا تیننا و اموالنا و مواشیننا لو کان لهم هذه الاشیاء
 ینهبون معهم و کذا قال الشیخ السعدی رحمه الله هر که آمد عمارت نوشت
 رفت و منزل بدیگری پرداخت و ان درخت بهمان بهی و این عمارت بسزیر
 کسی بدان ای درویش که چه نعمتهای عجیبه و طعامهای غریبه در وجود تو نجس
 میشوند و توازین تفاخر میکنی بزرگی برای بادشاهی نوشتی خوان زر
 و صحنک سیمین تو پتره زده کاسه چوبین ما خوردن تو مرغ مسمی و می
 بهتر از ان نانک جوین ما پوشش تو اطلس و دیبا حریر و بنجیز و هنرچه چین
 قائم و سنجاب ترا تکیه گاه و خار و خشک بستر و بالین ما نیک بهین است که می بگذر
 راحت تو محنت و دشین ما باش که تا طبل قیامت زند و آن تو نیک آید و یا این ما
 شرط بستیم آنکه خاطر خود را از فضیلات خالی کند قال الله تعالی الیس الله بکاف
 عیده و فی الخبر یا احمد عجبت لبدله قوت یوم من الحشیش او غیده و هو لهم
 لعد و روی فی الاخبار ان الله تعالی خلق الخلق الف صنف فصنف منهم
 لا یأکلون و هم الملائکة و صنف منهم یا کلون ثم من هذه الالف منهم

من يأكل ولا يشرب ومنهم من يشرب ولا يأكل ومنهم يأكل ويشرب
 ثم ما من صنف من هذه الألف الذين يأكلون إلا وهم آمنون على أصول
 الرزق ولا نجباء ون قوة الغد الأثثة اصناف الانسان والنملة والظفيرة
 فانهم نجباء ون قوة الغد فاما ما عدا هذه الاصناف الثلاثة لا نجباء ون
 للغد ولا يكون الاعلى التوكل كما روى عن رسول الله عليه السلام
 انه قال لمن توكلت على الله حق التوكل لرزقتم كما يرزق الطير تغدو خماسا
 وتروح بطا ناكذا في كفاية الشعبي وقيل ان الصديق انفق ماله ولم يبق
 له سبي فقال له النبي صلى الله عليه واله وسلم ما خلقت لعيالك فقال
 الله تعالى وفي سرح المسكوة لعمولا ناعلى القاري رحمه الله وكان الرجل
 من بني اسرائيل اذا كان له الزوجة والنجا دمر والدار يسمى له ملكا
 چنانچه بزرگي گوید که ترا نانی و خرقانی بود و بهر سر بر موی تو
 سلطان بود و اینچه اینجا احتیاج است آن کین و اینچه آنجا بایست
 درمان کین و فی خلاصه عن عروة انه قال نعت معاوية الى عائشة
 رضي الله عنها بمائة الف درهم فانما من مجلسها حتى تفرقت على المستخزين
 وكانت ترقرق قميصا ليا وفي المسكوة عن ابي امامة قال قال رسول الله صلى الله
 عليه واله وسلم يا بن ادم ان تبذل الفضل خير لك وان تمسكه شر لك
 ولا تلامر على كفاف وابدأ بمن تعول رواه مسلم وقوله الفضل وهو الزيادة
 على قدر الحاجة وعن عائشة رضي الله عنها انما قالت كان رسول الله صلى الله
 عليه واله وسلم عندي في مرضه ستة دنایر او سبعة فامرني رسول
 الله صلى الله عليه واله وسلم ان افرقها فتشغلي وجع نبي الله صلى الله
 عليه واله وسلم ثم سألني عنها ما فعلت مع الستة والسبعة معا قالت
 والله لقد كان تسعني وجعلت فدعا بها ثم وضعها في كفها فقال ما طن نبي
 الله لولقي الله عز وجل وهذه عندي رواه احمد وعن ابي هريرة ان النبي

صلى الله عليه وآله وسلم دخل على بلال وعنده صبرة من تمر فقال ما هذا
 يا بلال قال شيء أدخرته لغيري فقال اما تخشى ان ترى له غدا نجساً
 في نكته من يوم القيمة اتفق يوم القيمة انفق يا بلال ولا تخش من ذي
 العرش اقلالا وعن عائشة رضي الله عنها انهم ذبحوا شاة فقال النبي صلى
 الله عليه وآله وسلم ما بقي منها فقلت ما بقي منها الا كتفها قال بقي كلها
 غير كتفها رواه الترمذي وصححه كما قال الله تعالى ما عندكم ينقد وما
 عند الله باق **ثقل ست** که ابراهیم ادهم گفت وقتی در بادیه متوکل بودم و میتم
 سه روز چیزی نیافتم ابلیس گفت پادشاهی بگذشتی تا اگر سنن حج میروی با این
 خناین رنج که تو داری نتوان رفت و گفت این سخن از شنیدم بر بالائی رفتم
 و گفتم الهی دشمن را بر دوست می گماری تا او را بشو از این بادیه را بعد تو قطع
 تو انم کرد و آوازی بگو شدم رسید که ای ابراهیم آنچه در جیب داری بنید از تا آنچه در
 غیب است ظاهر گردانم دست اندر جیب کردم چهار دانگ نقره فراموش شده بود
 چون بنید ختم ابلیس بر مید و قوتی در من پدید آمد از غیب تا بادیه قطع کردم حکام
 وقتی سافری در سفری رفت و با او یک قرص نان بود و هر بار که گرسنه شدی خواستی
 که آن قرص نان بخورد و باز گفتم که احتمال دارد که درین بیابان طعامی نرسد و
 من از گرسنگی بمیرم فرشته رزق که بر و موکل بود آن فرشته را فرمان شد تا او آن
 قرص نان بخورد و او را طعامی دیگر نرسانی عاقبت الامر او آن قرص نان خورد تا از
 گرسنگی بمرد و لذا اقبل طوبی لمن كان عيشه كعیش الكلب ففي الكلب عشرة
 خصال يجب على المؤمن اولها ليس له مقدار بين الخلق والثاني ان يكون
 فقيراً ليس له مال والثالث الارض كلها له بساط والمرابع اكثر اوقاته امره
 ان يكون جائعاً والخامس اذا ضربته صاحبه مائة مرة لا يترك بابها والمساد
 يحفظ صاحبه وصديقه وياخذ اللص والسابع اكثر اوقاته السكوت والثامن
 ان يكون في الليل حياً والتاسم ان يكون راضياً بما يدفعه صاحبه والعاشر

اذامات لم یبق له میراث و فی شما کُل الا تقیاء زکوة بر سه نوح است
 زکوة شریعت از دلبست درم پنج درم دهند زکوة طریقت از دلبست درم پنج درم
 بدارند باقی بدهند و زکوة حقیقت چیزی نگاه ندارند و تمام بدهند و حکایت آن
 قال لکما تدر من این ما کُل فقال و لله خزائن السموات و الارض و لکن المناقبین
 لا یفقهن کذا فی حلاصه السلوک و در تذکرة الاولیا آورده که ابراهیم او هم گفت
 زاهدی متوکل را دیدم پرسیدم که از کجا میخوری گفت این علم نزد یک من نیست از روزی
 دهنده بیرس مرا با این فضولی چه کارست و فی عین العلم فی الصدقة —
 اقسام السابق کالصدیق مرضی الله عنه حدث ما ابقى شیئا و المقصد
 کالغفار و مرضی الله عنه حیث ابی النصف و الفاضل هو المقصود علی الواجب
 و لا ولی فی الصدقة الوسطه اذ خذ لا مورا وسطها و قال الله تعالی و لا تجعل
 یدک معلولة الی عنقک و لا تبسطها کل البسط تقعده ملوما محسورا بدانکه
 فضولی نسبت بمندی آنست که زیاده از قوه یکسال نگاه دارد و چنانچه سرور عالم
 علیه السلام برای اهل خانه خود قوت یک سال نگاه میداشتند و نسبت به متوسط زیاده
 از قوت یک روز نگاه دارد و نسبت بکامل زیاده از قوت یک وقت نگاه دارد و اما
 بهتر اینست در حق کامل که هیچ چیزی را نگاه ندارد تا پریشان خاطر نشود چنانچه
 حضرت خواجه حسن بصری را رحمه الله پرسیده بودند که غنی شاکر بهترست یا فقیر
 صابر گفت که فقیر صابر زیرا که غنی شاکر نظر بر کیسه دارد و فقیر صابر نظر بر خالق
 و اگر چیزی امید باید که جمع کند و این هم نده چنانچه بزرگی گوید ای دل نه هوا بال کلمه کن
 بی ذل و سوال آنچه رسد منع کن و طعم بود خواری و در منع ریاضه این دو گداز آنچه رسد منع کن چنانکه قال
 علیه السلام لا مرد و لا کد پس آنچه حضرت امیر المؤمنین ابی بکر صدیق رضی الله
 عنه در مناجات می گفتند که اللهم ابسط لی فی الدنیا و اخرها فی فیها یعنی دنیا
 بر من کشاده گردان آنگاه مرا از آفت او نگاهدار یعنی دنیا بده تا شکر آن بکنم و توفیق
 ده تا از برای تو دست از آن باز دارم و روی از آن بگردانم تا هم در چه شکر و اتفاق

یافته باشم و هم تقاصر صبر در اینجا فرست یعنی تا اندر فقر مضطر نباشم و فقر مرا
 با اختیار بود و چنانچه سرور کائنات علیه افضل الصلوة پناه میگرفتند از فقر الله تعالی
 انی استعوذ بک من الفقر این فقر اضطرار است و ایضا قال علیه السلام الفقر
 سواد الوجه فی الدارین و الا فقر را مبایات میکردند که الفقر فخری این فقر
 اختیار است شرط بست و میگویند که زاهد بود از جمله دنیا قال الله تعالی
 و الذین جاهدوا فینا لنهدینهم سبلنا و قال الله تعالی و جاهدوا فی سبیل الله
 حق جهاده و قال النبی صلی الله علیه و اله و سلم الزاهدون فی الدنیا الراغبون
 فی الآخرة و هم الآمنون یوم القيمة و فی مطالب المؤمنین قبل لرسول الله صلی
 الله علیه و اله و سلم ما لزاهد فی الدنیا قال ان تحب ما یحب خالقک و ان
 تبغض ما یبغض خالقک و ان تخرج من حلال الدنیا کما تخرج من حرامها فان
 حلالها حساب و حرامها عذاب و ان ترحم جمیع المسلمین کما ترحم لنفسک و ان
 تخرج من الکلام فیما لا یعنیک کما تخرج من المیتة التي قد اشتد نفثها و ان
 تخرج من احکام الدنیا و نرینتها کما تخرج من النار فهذا هو الزاهد فی الدنیا
 و فی رساله الملکی قال ابراهیم بن ادهم رحمه الله الزهد فرض و فضل و مکرمه
 فالفرض فی الحرام و الفضل فی الحلال و المکرمه فی الشبهات و قال ابوسلیمان
 الدارانی رحمه الله الزهد ترک ما یشتغلک عن الله تعالی و قال النبی صلی الله
 علیه و اله و سلم کن زاهدا و انزهد عن الدنیا یحبک الله و انزهد فیما ایدی
 الناس یحبک الناس و حکى ان ابراهیم بن ادهم رحمه الله الزهد ثلثه احرف
 زاء و هاء و دال فالزاء ترک الزینة و الهاء ترک الهوا و الدال ترک الدنیا
 کذا فی اخلص النخاله در کیمیا سعادت آورده که رسول الله علیه السلام گفت
 هر که اندر دنیا زاهد بود حق تعالی در حکمت بروی کتشیاید و زبان وی را بدان گوید
 گرداند و از دنیا بلا تش بدار السلام برود و ابن مسعود رضی الله عنه گفت که دور کعبه
 نماز زاهد فاضل تر است اندر دنیا از عبادت همه مجتهدان تا با آخر عمر و حکى عن السری رحمه الله

انه قال خمس من اخلاق الزهاد الشكر على الحلال والصبر عن الحرام ولا يبالى
مقابلة النعم ولا يبالى متى اصابته البلياء ويكون الفقير والغنى عندة
سواء وفى عين العلم قال عليه السلام ركعتان من مال غير زاهد خير من عبادته
المتعبدين الى آخر الدهر وقيل الزاهد صيد الحق فى الدنيا والعارف صيد الحق
فى الجنة وفى ترجمة القشيري زهدك خير است بانك خورسند بودن واز
خلق دو بودن و منده خالى داشتن و قول خواجہ ابو منصور دنيا گذاشتن زهد
نفس است و عقبى گذاشتن زهد دل ترک خود گفتن زهد جان عارف هر سه را ترک
کند و در رساله شيخ جمال الدين هاشمى الزاهد تارك الدنيا للعقبى العارف
تارك العقبى للمولى وفى الخبر يا احمد هل تعرف ما للزاهدين عندى وفى
الآخرة قال لا يا رب قال يبعث الخلق و يناقشون فى الحساب و هم من ذلك امنون
ان ادنى بايعطى الزاهدون فى الآخرة ان اعطيتهم مفااتيهم الجنان كلها حتى
يفتقوا اى باب شاءوا ولا احجب و حجب عنهم ولا نعمتهم بالوان التلذذ
من كلامهم ولا جنتهم فى دار الدنيا و افتر لهم اربعة ابواب باب يدخل عليهم
الهدايا بكرة و عشيا من عندى و باب ينظرون منه الى كيف شاءوا بالصعوبة
و باب يطلعون منه الى النار فينظرون الى الظالمين كيف يعذبون و باب
ندخل عليهم الوظائف و الحور العين قال يا رب من هؤلاء و الزاهدون
الذين وصفتهم قال الزاهد الذى ليس له بيت يخرب فيخرب بغيره و لا له
ولد يموت فيحزن بموته و لا له مال يذهب فيحزن بذهابه و لا يعرفه
اسان يتغله عن الله تعالى طرفة العين و لا له فضل طعام فيسئل عنه
و لا له ثوب لبس اگر کسی وصيت کرده باشد که دختر آگس را بعد از مردن بقاتلى ببرد
قاضى چه داند که عاقل کیست گفته اند که بزاهدى بدهد يعنى کسی را که تارك دنيا باشد
تا وصيت او را بجا آورده باشد پس از اين مسأله معلوم شد که هر که دعوى علم و عقل و فهم
کند و او را حجب دنيا غالب بر حجب آخرت باشد از حماقت خالى نيست گذاشتن جواهر

الثمينة للشيخ على المتقي وقال ذهب للجنة ثمانية ابواب فاذا سار اهل
 الجنة اليها يقول البوابون وعزة الله لا يدخلها احد قبل الزاهدين في الدنيا
 وحكي انه قيل لابراهيم بن ادهم بم وجدت الزهد قال بثلاثة اشياء رايت
 القبرين يدي وليس لي مونس ورايت الطريق بعيدا وليس لي نراد ورايت الجبار
 قاضيا وليس لي حجة وعن الحسن رضي الله عنه انه قال رسول الله صلى الله
 عليه واله وسلم الزهد زهدان زهد عن الحلال وزهد عن الحرام واَضل من
 ذلك الزهد عن الحلال وقال بعض الحكماء الزهد زهدان زهد النافلة وزهد
 الفريضة فالفريضة ان يترك الفخر والرياء والعلو والتزين للناس واما النافلة
 فهو ان تترك ما احل الله لك وقال يحيى بن معاذ الزاهد الذي قوته مأجدة
 ومكينة حيث ادرك ولباسه ما ستره والدنيا سجنه والقبر مضجعه والشیطان
 مفرة والقرآن حديثه والله انيسه والذكر رفيقه والاخرة نعمته والصمت غنيمة
 والحكمة كلامه والصبر سادته والتراب فراشه والنصيحة نهيبته والصلاة
 اخوانه والعقل دليله والتوكل كسبه والبكاء مذهبه والجوع ادامته والاهاام
 معينه والعمل رأيضه والعبادة حرقته والتقوى نراة والتوفيق معلمه والله
 اعلم بالصواب شرط لبست وروم أنك همیشه در یاد حق باشد قال الله تعالى الذين
 يذكرون الله قیاما وقعودا وعلى جنوبهم لا یله وقال الثوري لكل شیء عقوبة
 وعقوبة العارف انقطاعه عن الذكر كذا في الخلاصة الذكر على الدوام في كل
 حال وفي كل وقت فرض على الطالبین كفرض الصلوات الخمس لقوله تعالى فاذا ذكر
 الله ذكر كثيرا کذا في شرح الامالی حکایت وفتی فریخی لب امام شافعی رحمه الله
 رست میکرد واولب می جنبانید چند جامی لب او بریده شد فرین گفت ای امام
 یک لحظه لب برهم نه تا بریده نشود شافعی رحمه الله گفت من برین لب خود اولی
 و انم از خاموش بودن و کرد و دست محققان گویند که اگر سالک یک لحظه از یاد حق
 سخانه غافل شود آواز و مرگ او در همه ملکوت افتد که آن فلان نبرد که از یاد حق

سبحانه تعالی نافع شد چنانچه گفتند بستی بر آن که غافل از حق یک زبان است
 در آن دم کافرست اما نهان است نقل است که وقتی دو صوفی از شهر قصد
 دیدن ابوالحسن نوری کردند چون بدوازه شهر رسیدند یکی از ایشان از آنها
 بود که زبان حیوانات دانستی ناگهان دو گربه را دیدند که با هم سخن میگویند چون این
 صوفی سخن گریشید گفت اما الله و اما الله مراجعون صوفی دوم گفت خیر باشد
 گفت این گربه مر آن گربه دیگر را میگوید که ابوالحسن نوری امروز بمر چون بدوازه
 او رسیدند خواجہ ابوالحسن بیرون آمد صوفیان در حیرت افتادند پس خواجہ ابوالحسن
 پرسیدند که سبب حیرت شما چیست گفتند ما درین شهر رسیدیم گریه مر گربه دیگر را گفت
 که ابوالحسن امروز بمر و ابوالحسن بگریست و گفت که گربه رست گفت گفتند که اگر گربه
 رست گفت تو چگونه زنده گفت امروز یک لحظه از یاد حق غافل شده بودم آوازها
 مرگ من در زمین و آسمان انگنند در خبر رست که هر روز که آفتاب طلوع میکند و در وقت
 سناوی میکنند با و از بندگی میگوید ای کاشکے این خلایق آفریده نشدندی دیگری
 میگوید ای کاشکے چون آفریده شدند می بدستندی که برای چه آفریده شدند می
 وقال الله تعالى وما خلقت الجن والانس الا ليعبدون نقل است از ابوسلیمان دارانی
 رحمه الله که وی سیفر نمود اگر غافل در تقبیت عمر خود بر هیچ چیز توجه نکند باری بر عمری
 که بغفلت گذشته است سزاوار است که ماتم این مصیبت تالب گور بدار و فکیت
 سال کسی که بالقی عمر همچو ایام گذشته در جهل و غفلت گذرد چنانچه بزرگی فرماید
 عزیز است این روز و روز زندگانی به غفلت گذران دیگر تودانی

سید الطائفة ابوالقاسم جنید قدس سره میفرماید که لواقبل صدیق علی الله تعالی
 الف الف سنة ثم اعرض عنه لحظة فمات انه اكثر مما ناله فرمود که اگر سالکی
 هزار سال در راه حق قدم زند پس یک لحظه از ان حضرت غافل ماند آن مقدار سعادت
 که در آن لحظه از وی فوت شود پیشتر از ان بود که در آن هزار سال حاصل کرده باشد
 شرط بستی و نوم آنکه تلاوت قرآن کردن قال الله تعالى ان هذا القرآن

یهدی التي هي اقوم لاية وقال الله تعالى انه لقرا ن كرمي في كتاب مكنون وقال
 الله تعالى ان في ذلك لذكرى لمن كان له قلب الاية وعن عبد الله بن عمر
 ان رسول الله صلى الله عليه واله وسلم قال الصيام والقران يشغنان للعبد
 يقول الصيام ما اى رب انى منعت الطعام والشهوات بالنهار فتشغنى فيه و
 يقول القران عنى منعت النجوم بالليل وشغنى فيه فيشغنان ر رواه البيهقي
 فى شعب الايمان وعن عثمان رضى الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه
 واله وسلم خيركم من تعلم القران وعلمه رواه البخارى وعن ابن عمر رضى الله عنه
 قال قال رسول الله صلى الله عليه واله وسلم لاحد الاعلى اثنين رجل اتاه الله
 القران فهو يقويه اناء الليل واباء النهار ورجل اتاه الله مالا فهو ينفق منه
 اناء الليل واناء النهار متفق عليه وعن ابن عباس رضى الله عنه قال قال رسول
 الله صلى الله عليه واله وسلم ان الذى ليس فى جوفه شئ من القران كالبيت
 الحزب رواه الترمذى والدارمى وقال الترمذى هذا حديث صحيح وعن ابن عمر
 رضى الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه واله وسلم ان هذا القلوب تصدأ
 كما يصدأ الحديد اذا صاح به الماء قيل يا رسول الله صلى الله عليه واله وسلم
 وما جلاءها قال كثرة ذكر الموت وتلاوت القران رواه البيهقي فى شعب
 الايمان وعن معاذ الجهني قال قال رسول الله صلى الله عليه واله وسلم من
 قرأ القران وعمل بما فيه البس والداة تاجاً يوم القيمة ضوء احسن من ضوء
 الشمس فى بيوت الدنيا لو كانت فيكم فما ظنكم بالذى عمل بهذا رواه احمد
 وابوداؤد كذا فى المشكوة المصابيح **نقل است** كه امام احمد بن حنبل خذ ارجل جلاله
 بحواب ديد سوال كه الهى مقربان درگاه تو بجه قرب يا بنده فرمان شد كه بتلاوت
 كلام من گفتم اگر معنى ندانند فرمان شد اگر معنى دانند پانند در تذكرة الاولياء
 مذکور است كه امام عبد الرحمن را پرسيدند كسى كه قرآن خواند و معنى آن نداند آن را
 اثرى بود گفت آرى كسى كه دار و خورد و نام آن نداند اثر مىكند در و را پس

قرآن اثر چون نکند بلکه اثر میکند کفیف اگر معنی و اندامی بخواند اثر آن بسیارست و قال
 علی رضی الله عنه کلام الله دواء القلب و فی القنیة عن عمر رضی الله عنه
 انه کان یاخذ المصحف کل عذاة ویقبل ویقول عهد ربی و منشور حرمی
 و حضرت امام جعفر صادق رضی الله عنه هر بار که مصحف خواندی بر سینه خود و مصحف را نهاد
 و دو بازوی خود ختم کردی و گفتی آئی من این بنیت اندام خود را در پناه کلام تو می اندازم
 شبی در خواب ندانید که چون تو خود را در پناه کلام ما انداختی ترا از آتش خلاص گردانید
 بقول الله سبحانه و تعالی من تغله القرآن عن ذکرهی و مسئلتی اعطیت و
 افضل ما اعطی السائلین و فضل کلام الله علی سائر الکلام کفضل الله علی خلقه
 کذا فی حصن الحصین پس ای طالب صادق باید که قرآن بسیار خوانی و اگر در کاری
 مشغول باشی باید که دو بست آیه بخوانی تا جایگاه بر تو ده شک در زیر عرش یابی و
 بعضی علما گویند که قاری قرآن در چهل روز ختم کند تاحق قرآن ادا کرده باشد و باید
 که هیچ روزی از قرآن خواندن ناخیز نکند و آنچه میتواند خواند که فاقروا ما بسم القرآن
 و قال مکحول کان مرا اصحاب رسول الله صلی الله علیه و اله و سلم یقرءون القرآن فی سب
 يوم و قال بعض العلماء یکره تأخیر ختمه اکثر من اربعین یوما بلا عذر نص علیه
 احمد و فی کذا العباد و قال بعض المتقدمین من لم یقرء القرآن فی کل یوم و ولیلة
 ما تئی انة من القرآن لم یؤد حق القرآن و فی مشکوٰۃ عن الحسن مرسلان النبی
 صلی الله علیه و اله و سلم قال من قرء فی لیلة مائة آیه لم یحاجه القرآن تلك
 اللیلة و من قرء فی لیلة مائتی آیه كتب ثنوت و من قرء فی لیلة خمس مائة آیه
 الی الالف اصبر و له قطار من الاجر قالوا و ما القطار قال اثنی عشر الفار و اه
 الدار می و عن عبد الله ابن عمر رضی الله عنه ان رسول الله صلی الله علیه و اله
 و سلم قال من لم یفقه من قرء القرآن فی اقل من ثلث رواه الترمذی و ابوداؤد
 و الدارمی و بعضی از اکابر دین منقول است که در ماه رمضان المبارک شصت و یکبار
 ختم قرآن میکردی یکی در روز و یکی در شب و یکی در تراویح و بعضی گفتند که ختم قرآن بر

چهار نوع است یکی آنکه در شب بار و زخم کردن دوم آنکه در ماهی یک ختم کند که هر روز جزو
 باشد سویم آنکه در هفته یک ختم کند چارم آنکه در هفته دو ختم کند و چون دو ختم کند در هفته
 اولی آنست که یکی در روز دوشنبه تمام کند بعد از دو رکعت سنت نماز با باد و یکی
 در شب جمعه تمام کند بعد از دو رکعت سنت مغرب پس اگر قاری از عابدان باشد در هفته
 ختم کند و اگر از اهل مراقبه و مکاشفه باشد یا از اهل علم که بتعلیم مسلمانان اشتغال داشته
 باشد در هفته یک ختم کند و اگر از ان قبيله باشد که خواهد که در میان آیات تدبر و تفکر
 کند در ماه یک ختم کند کذا فی الدر النظیم من تصنیف مولانا بروجندی و فی شریعة
 الاسلام و یختم القرآن فی کل اربعین و هو المستحب و کان النبی صلی الله علیه و آله
 و سلم یختم القرآن فی کل عام مرة و یختم فی العام الذی قبض فیہ مرتین و اگر ختم
 احزاب یکند اولی ست و جاء فی الحدیث الاحزاب سبعة الاول ثلث سویم ثلث
 ثمر سبع ثمر تسع ثمر احدى عشرة ثمر ثلث عشر ثمر الباقي و کان عثمان رضی الله عنه
 یبتداء لیلة الجمعة و یتیم المائدة ثم یرید ثم یطسّم ثم صلّ ثم الهمن ثم الباقي
 کذا فی عین العلم و بزرگی بطریق نظم آورد سه بخط مولوی یعقوب چرخي که بود آن ثانی
 معروف کرخی که بدیدم نسخۀ از ختم احزاب که بخطش نقل کردم بهر اجاب که ولی آن اقف اسرار
 باری که بخط حافظ الدین البخاری که گرفتم گفت نقل این روایت که سند دارم از ابن صبحی است
 که پیغمبر بگا ختم قرآن که بدین ترتیب خواندی ای یحیی بن یحیی که بروی جمعۀ خواندی الف لام
 رساندی ختم خود را تا بانعام که بشنبه را و اول انعام خواندی که ولی تا آخر توبه رساندی که
 زایشنبه زیونس جلاوت که رساندی تا سطر طه تلاوت که بدوشنبه که طه کردی آغاز
 قصص این خواندی آن فرا که شنبه عنکبوت او کرد و بنیاد که رساندی ختم را تا آخر صا و
 بر روز چار شنبه از روز خواند که طریق ختم این نوع داند که بر روز پنجشنبه شاه دوران که
 بخواند الواقعة تا ختم قرآن که بدین ترتیب دانی ختم احزاب که روشن شد پیغمبر باصحاب که
 باین ترتیب قرآن را هر اسر که بهر نیت که خوانی ای برادر که بر آید حاجت و دل شاد گردد
 ز قید درد و غم آزاد گردد که بحمد الله جمیل از بهر حاجات که موفق شد باین دولت بکرات که

بهر نسبت که باین ختم بشتانت به مراد خوشین را آن زمان یافت به در در انظیم مولانا بر خند می
 ختم احزاب باین طریق آورده است که در روز اول از فاتحه تا آخر سوره آل عمران بخواند و در
 روز دوم از سوره نسا تا آخر سوره برات و روز سوم از سوره یونس تا آخر سوره نوح
 و روز چهارم از سوره بنی اسرائیل تا آخر سوره فرقان و روز پنجم از سوره شعرا تا آخر
 یس و روز ششم از سوره العنکبوت تا آخر سوره الکهارات و روز هفتم از سوره ق تا
 آخر قرآن و در ایام العلوم نیز باین طریق ضبط احزاب باین حروف ترتیب یافته است که
 قَیِّ یَسْقِی فَا عِبَارَتِ از فاتحه ست و نون از نسا و یا از یونس و با از بنی اسرائیل
 و شین از شعرا و واو از العنکبوت و قاف از ق و صیغ توراتی نیز در کتاب
 تحفة المسترشدين آورده است با منظر بق و گفت که ترتیب قرآت ختم احزاب در ایام
 هفته برین وجه سنت است و خلاف این بدعت و معنی سوره مائده بجای سوره نسا
 آورده اند و ترکیب حروف مذکور چنین کردند که قَیِّ یَسْقِی یعنی سیم بجای نون آورده اند
 و بعضی گفته که شب جمعه اقتراح کنند تا آخر سوره مائده بخواند و شب شنبه از اول سوره
 النعام تا آخر سوره برات بخواند و شب یکشنبه از اول سوره یونس تا آخر سوره مریم بخواند
 و شب دوشنبه از اول سوره طه تا آخر سوره قصص بخواند و شب سه شنبه از اول
 سوره عنکبوت تا آخر سوره صافات بخواند و شب چهارشنبه از اول سوره زمر تا سوره
 رحمن بخواند و شب پنجشنبه از اول سوره واقعه تا آخر قرآن بخواند و بعضی گفته اند درین
 نوع باین طریق که شب جمعه از اول فاتحه تا آخر مائده و شب شنبه از اول النعام تا آخر سوره
 هود و شب یکشنبه از اول سوره یوسف تا آخر سوره مریم و باقی مهران طریق که مذکور
 شد بخواند و منقول است از بعضی بزرگان که گفته اند که قاری را باید که چون ختم احزاب
 تمام کند سر سجده کند و پنج بار بگوید سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ رَبِّ الْمَلَائِكَةِ وَالْمُرُورِ
 و آیه الکرسی یکبار بخواند و باز بسجده رود و دهین تسبیح پنج بار بگوید پس سر بردارد و هر
 حاجت که دارد بخواند آن حاجت او ادا شود انشاء الله تعالی چون ثواب خواندن ختم
 قرآن و ختم احزاب شنیدی و دریافتی اکنون آداب تلاوت قرآن بگوش بپوش بشنو

ودر باب و مستحب الوضوء لقراءة القرآن والسواك ویتلوس ویتزین لها ویطیب
 ویتقبل القبلة ولا یقرأ متکماً او مستقبلاً الى شیء ولا ما شیئاً ولیکن طاهراً
 عن الحدث لقوله تعالى لا یمسه الا المطهرون ویکفی فی القرآن لقوله علیه السلام ابکوا فی القرآن
 فان لم تبکوا فتلکوا وان یقرأ فی مکان تنظیف ویتعوذ فی ابتداء القرآن جهراً و ترتیل و التدریج
 تحسین الصوت بالقراءة و الجهر اذا لم یخف رایاً و القراءة فی المصحف لان النظر فی عبادۃ و لا یتکلم
 فی أثناء القراءة مع احد و لا یصحک و لا یبکت و لا یبصر الى ما یلهی و بعضی جائز
 داشتند که یکم کرده برپلو قرآن خواند لیکن باید که یا نه را دراز نکند و بعضی فقها گفته اند
 خواندن قرآن برپلو یکم کرده و قتی جائز است که سراز جامه خواب بیرون کرده باشد
 و بعضی جائز داشتند قراۃ مصحف بی وضو اما باید که دست با و راق مصحف نرساند
 و بر چوب یا بکار و تقلیب او راق کند اما جنب را قرأت قرآن جائز نیست اصلاً و بعضی
 علما مکروه داشتند خواندن قرآن بوقت راه رفتن و نزد اکثر علما جائز است چو آن
 مواضع مکرره از برای نجاست نبود و در حمام و در بازار بلند خواندن قرآن مکروه است
 و پست خواندن مکروه نیست و بعضی از علما بر آنند که مطلقاً مکروه نیست بشرطی که ستر
 عورت باشد و آن موضع پاک بود و در مقابل خواندن نزد بعضی علما جائز است و نزد بعضی
 علما مکروه کذا فی در النظیم و افضل الاوقات بعد صلوۃ صبح و بین المغرب و
 العشاء و من الايام الجمعة و الاثنين و الخميس و عرفة و من الاعیان العشر الاخیر
 من رمضان و الاول من ذی الحجة و من الشهور رمضان و شعبان و لا یبدأ به لیلة
 الجمعة و یختمه لیلة الخميس و الافضل الختم اول النهار فی الصیف و اول اللیل
 فی الشتاء و فی عین العلم و الافضل فی اللیل فالقلب فیہ افراغ و یسین صوم یوم الختم
 و ان یحضره اهل و اصدقائه لان الرحمة تنزل عندہ و التکبیر من الضعی الى آخر القراۃ
 ینقول عند ختم کل سورة لا اله الا الله و الله اکبر تشبیهاً له بصوم رمضان اذ احکم
 عدته یکبر و دعاه فسم کل ختمه دعوة مستجابة و کان النبی علیه السلام اذ اختتم
 فقرء قل اعوذ برب الناس افتتح من الحمد ثم قرء من البقرة الى اولک هم

المفلحون ثم دعا مدعاء الختم ويستحب ان يقرأ في آخر الفاتحة آمين ويؤيد
 في البقرة اللهم ربنا ولك الحمد عشراد في الآخر لا اتم يوم القيمة بلى وفي اخر
 الرسائل امنت بالله وفي اول سحر اسم ربك الاعلى سبحان ربى الاعلى وفي
 اخر سورة التين بلى وانا على ذلك من الشاهدين وفي فباى الاء ربك
 تكذب ان ولا تنبئ من نعمك ربنا نكذب ذلك الحمد وعند نفس ما سؤلها
 اللهم ات نفس تقوبها وزكها انت خير من زكها انت وليها من زكها ومولها
 وعند اذا سالك عبادى عنى فاقى قريب الاية اللهم امرنه بالداء وتكفل بالاجابة
 ليك اللهم لبيك لا شريك لك لبيك ان الحمد والنعمة لك لا شريك لك
 اشهد انك ربى فردا احدا صمد العزى ولهم يولد ولهم يكن له كفوا احد واشهد
 ان وعدك حق ولعاءك حق والجنة حق والناحق والساعة آتية لا ريب فيها
 وابك تبعث من فى القبور وعند شهد الله الاية وانا اشهد بما شهد الله به واستغنى
 الله هذه الشهادة وهى لى وديعة عنده واذا فرأ وقالت اليهود عزير ابن الله الاية
 وقالت اليهود يد الله مغلولة حفص بها صوته كذا فى الموطأ نف لستم جلال الله
 سبوحلى وفي شريعة الاسلام وعن على رضى الله عنه انه قراء افرا يتم ما تمنون
 انتم تحلقونه امر نحن الخالقون وقال بلى انت يا رب ثلاثا وكذا فى قوله
 تعالى امر نحن الزارعون امر نحن المزلون وتلا ابن عمر رضى الله عنهما قوله
 تعالى المر بان للذين الاية حتى عليه البكا قال بلى يا رب وفى الحديث ان رسول
 الله صلى الله عليه وآله وسلم تلا هذه الاية باياها الانسان ما غرك ربك
 الكريم الذى قال النبى صلى الله عليه وآله وسلم جهلة وفرأ ان لدينا انكلا
 وحجيجا وطعا ماذا غصة وعذابا اليما فصعق وسمع عمر رضى الله عنه رجلا
 يقرأ هل اتى على الانسان حين من الدهر الاية فقال امى وعزتك جعلته
 سميعا بصيرا حيا ومينا ويستحب للقارى اذا اتى على قوله افا من اهل
 القرى ان ياتهم باسنا ياتواهم نائمون ان يرفع بها صوته وكذا يسرفه

لقوله تعالى سبحانه بل له ما في السموات والارض كل له قانتون وبقوله وما
 ينبئ للرحمن ان يتخذ ولدا ان كل من في السموات والارض الا اتي الرحمن عبدا فذمة
 آداب في القراءة القرآن **مسلمه** ویکر بعضی از آداب که از معاصی اجتناب کردن
 آن قدر که ممکن باشد زیرا که رسول علیه السلام فرمود که فاسقان قرآن خوان را بدو هزار
 سال پیش از بت پرستان بدو نرخ برند و این بحجت ترک حرمت قرآن است کذا
 ودر النظم و قال علیه السلام مر ب تالی القرآن والقرآن یلعنه بدانکه بعضی حال
 صوفیه تلاوت قرآن نمی کنند و میگویند که ما حفظ قرآن نداریم ازین جهت تلاوت نمکنیم
 و باید دانست که قرات قرآن بمصحف و وچندان ثواب است از غیر مصحف کما قال
 صاحب المشکوة نقل عن عثمان بن عبد الله بن اوس السقفي عن جده قال
 قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم قرأه الرجل القرآن في غير المصحف
 الف درجة وقرأته في المصحف يضعف على ذلك الى الف درجة و في
 شرعة الاسلام و من السنة القراءة في المصحف فانه حفظ العين من العبادة
 وانه افضل العبادة و في عين العلم القراءة في المصحف فهو يضعف الاجر الاعمال
 الجوارح اى لاجل عمل اللسان و عمل القلب و العين و اليد و غیر ذلک و بعضی
 گفته اند که یک ختم از مصحف برابر هفت ختم است که از مصحف نباشد کذا فی در النظم
 و فی کفر العباد و حفظ جميع القرآن فرض على سبيل الكفاية على امته حتى
 لو حفظ واحد من المشرق الى المغرب خرج الكل عن العهد و في فتاوى الصوفية
 و قبض رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم عن عشرين الف صحابي رضي الله عنهم
 اجمعين و لم يحفظ القرآن كل الاستة و في عين العلم و كان الصحابة رضي الله
 عنهم و لم يحفظ القرآن الا بضعة عشر سپس معلوم شد که حفظ قرآن لازم نیست و هر چند
 که بر قاری قرأت کردن شاق شود و از جهت کجی زبان یا از جهت کندمی ذهن از ثواب
 و وچندان یا بد لما روی فی المشکوة عن عائشة رضي الله عنها قالت قال رسول
 الله صلى الله عليه وآله **الما هربا بالقرآن** سمع السفرة الكرام البررة و الذي يقرأ

القرآن ویتنتعتم منه وهو عليه شاق له اجران متفق عليه پس بهر حال بول
 نباید شد از قراة قرآن لان النفس تجرم و تکره ما فيه الثواب لقوله تعالى عسى
 ان تکرهوا شيئا وهو خير لکم و عسى ان تحبوا شيئا وهو شر لکم — اینها
 بعضی جهال صوفیه قائل اند که قراة قرآن غفلت است برای صامب ذکر و فکر و صابا
 مراقبه این جهل مطلقه است لان الشیطان يمنعهم من قراة القرآن و هم
 یظنون نحن نسغرق بالفکر و المراقبة و لكن فی المراتب تفاوت و حال
 البعض الاستغراق ابدان لكن ايضا ينبغي ان لا يترك القرآن و یقرء القرآن
 ولو بالناخذ كما ذكر فی هذا الباب فینبغي ان لا يترك احد قراة القرآن لان
 فيه درجة عظيمة و فی الدرر قال علیه السلام لا تقوم الساعة و الحرب
 بفراء من كتاب الله عز وجل آية و فی الدنابع قال علیه السلام من اراد
 ان يتكلم مع ربه فليقرأ القرآن و من اراد ان ينامحى ربه فليقرأ القرآن
 فی الصلوة و فی المناسرة قال علیه السلام من قراء القرآن حتى یختم خطا هرا و ناظرا
 ولم یشرک بالله غفر الله له البنة البتة البتة و من التبتنه قال
 علیه السلام من استظهر القرآن خفف عن ابويه العذاب و ان كانا كافرين
 و بنیامر علیه السلام فرمود هر کس که قرآن یاد گیرد و خدا متعالی او را در بهشت برد
 و ده کس از اهل بیت و می که مستوجب دو زرخ باشند بومی بخشند و ایضا فرمود
 که چون حامل قرآن فوت شود خدا متعالی فرماید زمین را که گوشت و می آنخورد
 و کذا فی در النظیمین و خاتر الشماثر قال علیه السلام افضل امتی من
 بلاء القرآن فی العوارف قال علیه السلام من استظهر القرآن درجت للنبو
 بین جینه الا انه لا یوحى الیه و فی الکشاف و قال علیه السلام ثلثة فی
 ظل العرش یوم لا ظلال الا ظله اما معادل و مؤذن حافظ و فاسری
 القرآن کل یوم مائتی آیه و من الدرر قال علیه السلام ضمن الله عز وجل
 لمن قراء القرآن لا یضله فی الدنیا و لا یشقیه فی الآخرة و ایضا قال علیه السلام

طوبی لمن یقرأ القرآن ویعمله بحافیہ ویستقیم علی طاعة الله حتی یأیة الموت
 وهو علی ذلك ثم قراء واعبد ربك حتی یأتیک الیقین وقال علی رضی الله عنه
 من اراد معنیاً فالله یکفیه ومن اراد مونساً فالقرآن یکفیه ومن اراد واعظاً
 فالموت یکفیه ومن لم تنکفه هذه فالنار یکفیه وفي اللہ رحلی ان عابد کان فی
 غزلت یعبده الله فقیل له هل هذا احد تستأنس به فمد یدہ الی مصحفه فقال
 هذا انیس حیران ثواب تلاوت قرآن وآداب آن شنیدی ودر یافتی کنون اختلاف
 سجده تلاوت بشنو ودر یاب بدانکه سجده تلاوت واجبست نزدیک علماء ماوشنی
 میگوید که سنت مؤکده است و واجب شود سجده تلاوت در چهار موضع از آیات قرآن
 اول در آخر اعراف دوم در عدد سوم در نخل چهارم در بنی اسرائیل پنجم در مریم ششم
 در اول حج هفتم در فرقان هشتم در نخل نهم در الم تنزیل دهم در صا دیاز دهم و در ستم
 دوازدهم و در البخم سیزدهم و در اذا السماء انشقت چهاردهم در اقرار مالک میگوید
 که در سبع آخر سجده نیست و در سورۃ حج یک سجده است نزدیک علماء ما و نزدیک شافعی
 دو سجده است جواب علماء ما آنست که آن سجده دوم سجده نماز است و در سورۃ حم
 نزدیک علماء ما عندوهم لا یسمون است این مذہب ابن عباس است رضی اللہ عنہ
 و نزدیک شافعی ان کمتر ایاة تعبدون است این مذہب علی است کرم اللہ وجہہ
 و احتیاط در آنست که ما کنیم و چون سجده کند نزدیک یعبدون از عمدہ بیرون نیاید
 اگر چه سجده آنجا بود و جائزست تاخیر سجده و اگر سجده کند نزدیک لا یسمون از عمدہ
 بیرون آمد زیرا که تمام معانی نزدیک این کلمہ است آن سجده که در سورۃ ص است
 نزدیک ما سجده تلاوت است و نزدیک شافعی شکرست و سجده تلاوت واجب شود
 بر آنکسی که بنوازد آنرا اگر چه او را قصد سماع نباشد کنافی الکذرا لا و را در فحیظ
 ولو سمعها من کافر او صبی عاقل او حاکم او نفساء او جنبا او محدث و حیل
 ولو سمعها من یمنون او ناسراً لا یجب لان التلاوة صدرة من غیر معرفة و مقبیز
 وان قراءها سکران و حیل علیہ و علی من سمعها منه لان عقله اعتبر قائماً

رحاله کذا فی الشمنی و فی فتاوی الصغیری لا انکم ولا صم اذا رای قوم ما یجعدون
 للتلاوة ولا یحب علیه ان یجعد لانه لم یسمع ولم یراء کذا فی فتاوی قراء خانی و فی المختار
 فی باب سجود التلاوة یجب سجدة بین تکبیرین واحد عند الوضوء و اخری عند
 الرفع بشرط الصلوة بلا رفید و تشهد و سلام **مسلمه** بدانکه اختلاف کردند در
 تسبیح سجده تلاوت بعضی گفته اند که سبحان ربی الاعلی خواند و بعضی گفته اند که ربی انی
 ظلمت لفسی فاغفر لی خواند و بعضی گفته اند که سبحان ربنا ان کان وعد ربنا
 لمفعولا و بعضی گفته اند که سجدة للرحمن و امننت بالقراءان فاغفر لی ذنوبی فانه
 لا یغفر الذنوب الا انت یا الله یا رحمن برحمتک یا ارحم الراحمین **سجده**
 و جعی للذی خلفه و صورته و شوق سمعه و بصره بحوله و قوته **مر او را و**
فتبا مرک الله احسن الخالقین اللهم اکتب لی عندک بها اجرا و ضم عنی
بها و نرها و اجعلها لی عندک نر خرا و تقبلها منی کما تقبلتها من عبدک داود
و باید تا خیر سجد کند در تلاوت تا بملا نشود در قصر لقوله علیه السلام من آخر السجدة
وقت التلاوة ابتلاه الله تعالی بالفقر کذا فی تحفة الفقهاء و الله اعلم بالصواب
شرط است و چهارم آنکه در خیر و شر راضی بودن و خود را بقضای و ست
سپردن بشیر بدانکه راضی بودن در خیر عبارت از شکر کردن است و راضی بودن در
شر عبارت از صبر کردن است و در هر یکی ثواب و اجر بسیار است و شفقت بی شمار
لقوله تعالی لنن شکر شعلا نربد نکم و لقوله تعالی و لبشر الصابین الذین اذا اصابهم
مصیبة الی قوله اولئک علیهم صلوة من ربهم و رحمة و اولئک هم المتهجدون
و فی الخبر قال الله تعالی النعمة منی و الشکر منك البلاء منی و الصبر منك
القضاء منی و الرضاء منك و فی عین العلم قال علیه السلام لما عبد و الله بالرضاء
فان لم تسنظم نفی الصبر علی ما تکره خبر کثیر اما راضی بودن در خیر و شر این
معنی دارد بدانکه آنچه است تعالی در روز ازل نوشته است البته خواهد رسید خواه نیک
خواهد بود و آن را هیچ تغیری و تبدیلی نیست که و لقد مر خیرة و منرة من الله تعالی

لقوله تعالى قل كل من عند الله وليكن بايد و انست که نيکی در رضا را دوست و بدی را
 راضی نیست لقوله تعالى ما اصابك من حسنة فمن الله وما اصابك من سيئة
 فمن نفسك الآية و لقوله تعالى ولا يرضى لعبادة الكفر به انك حقيقته ضاير و ن
 آمدن ست از رضا نمود و بدخول در رضا حق تعالى چنانچه بزرگ و این مقام عظم مقامات
 است و لقد صدق من قال **س** تا ترک مراد خود نکونی صد بار و یکبار مراد در
 کثارت ناید **ب** پس ساک را باید که در رسیدن بلا سبب کند لان فعل الحکیم لا یخلو
 عن الحکمة و لقوله تعالى عسى ان تکرهوا شيئاً و هو خير لکم روى انه کان قتل نمرک يا عليه السلام
 في يوم الثلاثاء و ذلك ان نمرک يا عليه السلام هرب من اليهود فعبوا اثره فلما ولوا منه اثراً شجرة فقال
 لها يا شجرة اکتبني فيک فان شقت الشجرة فدخل فيها ثمر التامة عليه الشجرة
 فجاءوا فلم يجدوه فقال لهم ابلّس انه قد اکتف في هذه الشجرة فالتقوا بمنشأه فشقوا
 هذه الشجرة بنصفين حتى يموت ففعلوا كما قال ابلّس فلما بلغ المنشأ را مر اسه
 فصاح و قال اة فوقعت الزلزلة في السموات فنزل جبرئيل عليه السلام من
 ساعة فقال يا ذکریا ان الله تعالى يقول لو قلت مرة اخرى اة احموا اسمک من يوانه
 لا نبیاء فعرض ذکر يا شفّيه حتى شقوة بنصفين ليعلم العالمون ان اشد
 البلاء على الانبياء ثمر على الاولياء ثمر لا مثل فالامثل کذا في السبعيات **س**
 سلم تسليم شرج دانی چیست **ب** اره بر سر نهند و تو تسليم **ب** و لذ اقبل البلاء للوالء
 کما للهب للذهب **س** هر که درین بزم مقرب ترست **ب** جام بلا بیشترش میدهند
 و آنکه ز دل بر نظر خاص یافت **ب** داغ غبار جگرش می نهند **س** و قال ابراهيم خليل الله عليه
 السلام نحن نفرح بالبلاء كما يفرح اهل الدنيا بالنعمة زیرا که بلا صیقلی است که آئینه
 دل را از غبار بهوا مصفا و از زنگ شهو و ماسوی اسد مجلی میگردد و اند **س** طریق عشق جان
 جز بلا نیست **ب** زمانی بی بلا بودن روانیت **ب** اگر صد زخم از و بر جانم آید و چو تیر
 از شست او آید خطا نیست **ب** و قال النبی علیه السلام ما اودی نبی مثل
 ما اودیت روی ان ابراهيم لما التقى في النار جاءه جبرئيل عليه السلام فقال

اللہ حاجۃ فقال اما الیک فلا قال فسئل ربک المتعال قال حی من سوا لی
 علمہ بحالی کذا فی حرز الرضیین وکذا قال بعض صاحب الحال ۛ وکلت
 ال المحبوب امری کلہ ۛ فان شاء احیا فی وان شاء اتلقا ۛ و فی تذکرۃ الاولیاء
 قول خواجه حسن بصری لیس صادق فی دعوائہ من لم یصبر علی ضرب مولایہ
 و فی روح الامروا ۛ قول خواجه حسن بصری اگر بلا و محنت و غم نبودی در ذلالت
 بہشت نیاقتندی مگر آدم لذت بہشت نیافت از آنکہ بلائی ندیدہ بود و قال النبی
 صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم لا صحابہ یا اصحابی اذا مرضتم فلا تطلبوا العافیۃ فان
 المرض حدیۃ اللہ تعالیٰ علی عبادہ المؤمنین کذا فی فتاویٰ فیروزہ شاہی
 التکتت امر سلت یزیدنا الی السجنان ان اضربہ ضرباً وجیعاً فقال لہا فی ذلک
 ظالت انی مشتاقۃ الی صریحہ ولا سبیل لی الیہ فاذا ضرب صاحب فاسمع صوتہ
 فکذلک اللہ تعالیٰ یضرب عبداً بید عبداً فی تمنح الذنیاکم یدعویٰ یتضرع
 فیسمع شہویہ چہ خوش گفت آنکہ گفت ۛ چہ خوش آمد ترا نالیدن من ۛ و راکن
 تا بنالم بر درت زار ۛ و فی رسالہ طوالح آوردہ کہ الرضا شجرۃ تجر صاحبہا الی الجنة
 و قول محقق است و من الرضا لا یقول العبد ہذا یوم شدید الحزن و البسود
 چنانچہ بزرگی گفت کہ این باران چہ خوش می بارد و لطف آواز داد کہ ناخوش
 کی باریدہ است و حکای ان نوحاً علیہ السلام را می بومہا کلبا کہ یہ اللقا یتیم
 الاعضاء فجری فی لسانہ بلا قصد ہذا بقیم فغوبت علیہ و نودی یا نوح انتہ
 قد خلقتہ ہکذا فہل انت تخلق خیرا منہ فاح نوح علیہ السلام الف سنۃ
 الا خمین عاماً کتاب علیہ انہ ہوا التواب الرحیم فسمی بہ نوحاً لکثرة
 یناحہ فللعبد ان یخبر بالتدبر من التقائق و القبا ۛ کلہا کذا فی شرح
 الامالی و قال بعض اہل المعرفۃ الرضاء ہوانہ لو جعل جہنم علی یمینہ
 لم یستل ان یحولہا الی یسارہ نقل است کہ درویشی در نظر حضرت خواجہ بہ الخالق
 غجد و انی میگفت اگر خداوند تعالیٰ مرا غیر گرداند میان بہشت و دوزخ در نہ خفتی

گفتم چه از نهمة عمر براد نفس خود رفته ام و در اینجا بشت مراد نفس من بود و دوزخ مراد
حق سبحانه تعالی خواهد این سخن را رد کرد و فرمودند بنده را با اختیار چه کار هر کجا گوید
روید رویم و هر کجا گوید باشند باشیم بندگی نیست نه آنکه تو میگوئی کذا فی فضل خطاب
از رضای دوست رنج و راحتی به هر چه آید بر سر یا نصیب به تحمل است
که ابراهیم او هم رحمه الله گفت وقتی غلامی خریدم گفتم چه نام داری گفت آنچه خوانی گفتم
چه میخوانی گفت آنچه خورانی گفتم چه میپوشی گفت آنچه پوشانی گفتم چه کنی گفت تا چه فرمائی
گفتم چه خواهی گفت بنده را با خواہش چه کار نفهم من قال ما یم گوی میدان چوگان
بدست یار است او می برد و بر سر ما را چه اختیار است گل را چه مجال است که گوید
بکلال که بر چه سازمی و چرا میشکنی رسته در گردنم آگنده دوست به می برد و چرا
که خاطر خواه درست و عن ابن عباس رضی الله عنهما انه قال قال رسول الله صلی
الله علیه و آله وسلم اول شیئی کتب الله تعالی فی اللوح المحفوظ انی انا الله لا اله الا
انا محمد رسولی من استسلم بقضائی و صبر علی بلائی و شکر لنعمائی کتبت له صدقاً
و بختاً مع الصدیقین و من لم یستسلم بقضائی و لم یصبر علی بلائی و لم یشکر
لنعمائی فلیتذر الہا غیری و قال علیہ السلام لا یكمل للعبد الایمان حتی یکون فیہ
خمس خصال التوکل علی الله و التقوی عن الی الله و التسلیم لامر الله و الرضاء بقضاء
الله تعالی و الصبر علی بلاء الله تعالی و قد جاء فی الخبر مرفوعاً لا یزال بین الخلائق
فی کل عصر و زمان ثلاثة مائة وست و خمسون رجلاً من اولیاء الله تعالی و یکون
قیام العالم و نظامه بهم و نزل الرحمة من السماء من برکتهم فسئل ما وصفتهم
فقال الزاهدون فی الدنیا و الراغبون فی الآخرة و الراضون بقضاء الله تعالی و قد
کذا فی شرح الامالی و من ابی بکر الزاری انه قال سمعت ابا علی القریشی انه یقول الرضاء علی ثلاثة اوجه
رجل رضی بقضاء الله قبل نزول القضاء و رجل رضی بقضاء الله تعالی بعد نزول القضاء و رجل رضی
بقضاء الله عند نزول القضاء و هذا من درجات السابق و المقصد الظالم و سئل ابو بکر الواسطی عن
الرضا قال هو ان یقول العبد اللهم ان اعطیتنی قبلت ان منعتنی ضیبت و ان ترکنی بعدت و ان دعوتنی

اجبت كذا في خلاصة الحقائق وعن ابي هريرة رضي الله عنه عن النبي عليه
 السلام انه قال دروة الايمان امرهم خصال الصدر للحكم والرضا بالعدو
 والاخلاص في التوكل والاسسلام للصوت وحكي ان رجلا نظر الى قرحة في رجل
 محمد بن واسم فقال اني لا ارجو لك من هذه القرحة قال اني لا شكر لها منذ
 خرجت ههنا اذ لم تخرج في عيني قال بعض اهل المعرفة الرضاء هو انه لو جعل
 جهنم على بطنه لو سال ان يحوّلها الى يساره وعن ابي هريرة رضي الله عنه
 عن النبي عليه السلام رحم الله امراء عرف نفسه وحفظ لسانه وان يكون
 راضيا بعضاء الله تعالى شاكر النعماء وصابرا على بلائه وحكي اني سئلت
 رابعة مني يكون العبد راضيا قالت اذا سرته المعصية كما سرته النعيم
 كذا في احلص الخالصه وقال عليه السلام ادعى الله تعالى الى موسى عليه
 السلام انك لن تقرب بشيء احب الي من الرضاء بقضائي وسئلي على رضى الله
 عنه بما ذا ينال العبد رضاء الله تعالى قال بثلاثة اشياء بقهر النفس وعدم
 البلاء من الله تعالى ودواء وعد المنع من الله تعالى عطاء كذا في خلاصة السلوك
 اعلم انه ينبغي لطالب الحق ان يكون طالبا له تعالى محبا للوجهين مشتقا
 الى لقائه في جميع الاحوال في السراء والضراء كما في الخبر اقول من يدعى الى الحق
 يوم القيمة الذين يحمدون الله في السراء والضراء فان طلبه في كل حال
 يدل على صدق محبة الله تعالى وقال عليه السلام اذا احب الله عبدا ابتلاه
 فان صبرا جنبا وان رضى اصطفاه وقال عليه السلام لطائف ما استمر
 قالوا مؤمنون فما ل عليه السلام ما علامة ايمانا نكرو قالوا نصبر على
 البلاء ونشكر على الرضاء ونرضى بما وفر الفضا فقال انتقم من منون
 ورب الكعبة هر روز كه تو بلائي از حق سبحانه و تعالى با جفاي از خلق بايزير رحمة
 اسد را پر سیدی میگفتی آهی نان فرستادی و نان خورش کو کذا اني فصل
 الخطاب و روى ان الله تعالى ادعى الى عيسى عليه السلام ان في موضع كذا

وكذا امراءة وهي رفيقة في الجنة فذهب عيسى عليه السلام الى ذلك الموضع
ليزورها فوجد امراءة ليس لها عينان ولا يدا ولا رجلا وقال كيف تعيش
يا امة الله فقالت اعيش عيش الملوك فقال كيف وليس لك عينان ولا يدا
ولا رجلا فقالت لو كانت لي عينان لاستغلت بالنظر الى الاحمر والاصفر
والاسود والابيض فاكون ماخوذة بوبال ذلك ولو كانت لي يدا لكنت
بسطتها الى الحلال والحرام فاكون ماخوذة بوبال ذلك ولو كانت لي رجلا لاشيت
الى ما لا ينبغي فاكون ماخوذة بوبال ذلك فقال لها هل لك حاجة قالت
لا الا واحدة وهي ان لي ابنا يطعمني ويسقيني ويحولني الى القبلة ويقوم بآبائي
وحاجتي الى الله تعالى ان يقبض روحه قبل موتي حتى اصيب من اجره فرجع عيسى
عليه السلام فرأى صبيا نائما فقال ما لكم تبكون فقالوا كنا نلعب ههنا
وكان معنا ابن عجوزة عمياء مقعدة فجاء ذئب فاكله فرجع عيسى عليه السلام
الى العجوزة وقال عظم الله اجرك في ولدك فانه قد جاء الذئب اكله فقالت
الحمد لله الذي علم ضعفى ان لا اقدر على كفه واسباب دفنه فرجع عن المؤنة و
اعطاني الاجر والثواب بلا مؤنة كذا في كفاية الشعبي وقال سهل التستري
رحمه الله لو لا البلاء من الله تعالى لم يكن للعبد طريق الى الله تعالى وقال
ابن سعيد الحنظلي البلاء من الله تعالى الى المحبين تحفة وهدية وتخريجات
ما في ضمائرهم من المواصلة وقال ذي النون رحمه الله اصبر الناس كهم
البلاء وقال ابو يعقوب النهرجوري العالم بشتغيت من البلاء ويسئل صر فيه
والعارف يستعذب البلاء ولا يسئل كشفه وقال الجنيد رحمه الله البلاء
سراج العارفين وبقية المريدين وهلاك الغافلين وقال ابن عطاء رحمه الله
يتبين العبد من كذبه في اوقات البلاء والرخاء فمن سكت في ايام الرخاء
وجزع في ايام البلاء فهو من الكاذبين كذا في رسالة المكي حضرت يحيى بن
معاذ سيفر ما يدك چار نيزار كتاب خوانده ام و اين چار سخن از ان يا و اگر قسم هر سخن را

شکرانه میگردم و آن نعمان این است که اول اسی نفس من اگر طاعت خدا میکند بگویند الا
 روزی او بخود و دوم اسی نفس من آنچه تراودند از ان رحمتی و شاکر باش والا خدا بی دیگر
 طلب تا ترا بیش و به تسلیم اسی نفس من آنچه خدای تعالی منع فرموده دست از ان باز آئی
 والا از ملک او بیرون شو چه ارم اسی نفس من اگر گناه خواهی کرد اول جائی پیدا کن
 تا او ترا نبیند والا کن و قال حلی مرضی الله عنه دواء العلب الرضاء بالقضاء
 و قال موسى عليه السلام الهی دلنی علی محل اذا عملته رضیت عنی فقال انك
 لا تطیق ذلك فخر موسى عليه السلام ساجدا متضرعا فادحی الله تعالی البه
 یا ابن عمران رضائی فی رضاك لقضائی قول خواجه عبدالقاری بلا از دوست
 عطا است و از سلطانا لیدن خطاست آداب بلا آنست که شکایت و جزع نکند و التجا
 بنیر نماید و قال علیه السلام ان الله تعالی یحب کل قلب حزن چون حق تعالی
 بنده را دوست دارد و حزنی در دل او پیدا آید در تفسیر مسطور است که جز عینکه در دل حضرت
 رسالت پناه بود صلی الله علیه و آله و سلم اگر جمیع مرسلان فردای قیامت جمع شوند بگویند
 از ان خزن نتواند کشید هر که درین بزم مقرب ترست به جام بلا بیشترش
 میدهند و انکه ز دل بر نظر خاص یافت به داغ غنا بر جگرش می نهند و قول خواجه
 سیفان ثوری رحمه الله اگر محزوننی در زمیننی گردید حق تعالی بر آن زمین رحمت کند
 و قبل الدباء امر المرض والناس فیها حنین وللجائین فی دار المرض الغل
 و القبد و قال رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم ان الله تعالی عباد فی
 الارض قلوبهم انور من الشمس و فطنهم فعل الانبیاء و هم عند الله افضل من
 الشهداء لبس لهم فی الدنیا قلیل و لا کثیر و هم راضون بقسمه الله و الله عنهم
 راض و بندگان خدا بویزین به دل ایشان ز شمس نورانی به پیش ایشان
 یکی است انک و بیش به نیز خشنود قسم حقانی به هم خدا باشدش ز خود خوشنود
 تا در آید بخت آسانی به اسی طالب مساوق باید که خود را بسجدا سپاری و هیچ حرکتی
 بی فائده نکشی تا تو فارغ نشینی کما جاء فی الاخبار ان الله تعالی اوحی الی موسی

علیه السلام یا موسیٰ ترید و اسرید و لا یکن الاما اید فان رضیت بما اسرید
 کیفیت بما ترید و ان لم رض بما اسرید اتیتک بما ترید کن انی کفایت الشعبی
 نعم من قال ۛ تسلیم نمیشوی از ان غمگینی ۛ تسلیم بشو بر آنچه پشت آید ۛ و لهذا
 قال امیر المؤمنین علی رضی الله عنه عرفت ربی بفنح الغنائم متقول است از امیر المؤمنین
 علی رضی الله عنه که چار چیز بر چار چیز می خندد و تضایر خد را تقدیر بر تدبیر تحت بر کوشش
 اجل بر اعل ۛ به آنکه چار سخن از چار کتاب حق سبحانه و تعالی گزیند برای کار بستن
 است از توریت من قلم شبعم و از انجیل من اعتزل سلیم و از زبور من صمت نجای
 و از قرآن و من یقول علی الله فهو حبه امی درویش باید که توکل کنی بر خدا استعالی
 و از مخلوق نا امید شوی که نهایت رضا توکل است و عن ابی هريرة رضی الله عنه
 عن النبی علیه السلام انه سُئل جبرئیل علیه السلام عن التوکل فقال
 الیاس عن الخلق و ان تعلم ان المخلوق لا یضره و لا ینفعه و لا یعطى و لا یمنعه ۛ
 اگر گزندت رسد از خلق مرنج ۛ که نه راحت رسد از خلق نه مرنج ۛ و حکای ان ای
 عابد فی المنام میشتی فی ریاض الجنة حزینا فسئل عن جزئه فقال هرایت
 در جات فی علین لا صحابا فقطصدتها فمضت منها فسئلت عنها فقالوا هذا
 للمتوکلین علی الله تعالی حقیقت توکل آنست که در تو جنبش اسباب پیدا نیاید ۛ
 بد نیاید و زمی چه باید دید ۛ تو نشین که روزی خود آید ۛ بدید ۛ و قال بعضهم
 المتوکل کا الطفل لا یعرف شیئاً ما ولی الیه الا نادی ائمتهم کذا ان التوکل لا یهدی
 الا الی ربّه عزوجل و حکای ان قیل رابعة قد غلا السعر بالبصرة فقال لوكانت
 و زن الجنة من الطعام بمثلک اذهب ما بالیت فان علینا ان نعبد کما امره
 و علیه ان یرزقنا کما وعدنا و قال بعض اهل المعرفة افضل المقامات فی التوکل
 ان تشتغل بالله تعالی و لا تهتم لوزقه لان العبد لو هرب من رزقه لطالبه کما
 لو هرب من الموت لادرکه ۛ ای دل بقضای خدا راضی باش ۛ نه در غم
 مستقبل و نه ماضی باش ۛ قسمت چو کی بود تو دویطلبی ۛ و ان ده تو کی دهند

[illegible]

امهلنی ساعة حتى اعيد الصلوة التي صليت خلفك ثم اجبتك فقال انما
يجوز الصلوة خلف المؤمن فقال الست انا بمؤمن فقال ابو يزيد لو كنت
مؤمناً لعرفت سرائق كذا في كفاية الشعبي ولذا قيل لوقال رجل الهزق من
الله ولكن ازنبه جتن باير يكفر لان الله تعالى ضمن الهزق بلا تغليب لقوله
تعالى وما من دابة في الارض الا على الله رزقها الاية پس ساكت ابابكر براي رزق
غم مخور لان الهزق يطلب العبد كما يطلبه ولذا قال الامام الشافعي رحمه الله
انما الهزق الذي يطلبه شبه ظل مشي معك انت لا تدركه مستجلاً
واذا ليت عنه تبعك روتوكل كن بجبان يا ودست رزق تو برتو زو عاشق ترا
گر تو ستانی باید بر درت ورتو شبانی دهد در دست وقال بعض العارفين
يا طالباً في الافاق اجتهدا اقض عنا نك ان الهزق مقسوم لا تخص على ما لست تدرك
ان المحرص على الامال محروم انچه بود رزق تو بیش نیابی کم خاطر خود جمع در بیش بشار
وحكى عن ابراهيم ادهم رحمه الله انه مر على مكتبة وفيها صبيان كثير مقدار
مائتي صبي فقال لو كان هؤلاء اولادي واشتغل قلبي بنفقهم مقدار رحمة
خردل لم اكن مؤمناً حتى ان شقيق البلخي رحمه الله كان يقول لو كان اهل
البلخ كلهم عيال لم يشتغل قلبي بنفقهم اللهم اجعلني متوكلين ولا تجعلني
من المتناكلين والمجوقين فانك خير المستولين وارحم الراحمين شرطت يوم
انك سر پوشیدن بدانكه متكف را بايد كه وقتی كه بیرون آید برای حاجت انسانی یا
برای نماز جمعه سر پوشد تا نظرومی بر دیگری نیفتد یا نظردیگری برومی نیفتد زیرا که
متكف بمنزله مستوره است مستوره را باید که از نامحرمان خود را نگاه دارد و عن
ابی سعید الخدری قال كان النبی صلی الله علیه وآله وسلم اشد جلاءاً من الخدای
فی خدرها فاذا راى شیئاً یکرهه عرفناه فی وجهها متفق علیه کذا فی
المشکوة وعن ابی هريرة رضي الله عنه قال قال رسول الله صلی الله علیه
وآله وسلم ان الله تعالى كتب علی ابن آدم حظه من الزنا ادبرك ذاك لاهما لاة

فزنا العين النظر ونأنا اللسان المنطق والنفس تمنى ونشهى والفرج يصدق
 ذلك ويؤكد به متفق عليه تس سالك ابائكم انظرنا محرمات برسه وقال الله
 تعالى قل للمؤمنين يغضوا من ابصارهم ويحفظوا الآفة وحكى ان ربيع بن
 حاتم يد او مرغض البصر حتى ان النساء قلن ما اجد لهذا الرجل الا انه اعى
 كذا في اخلاص الخ لصبه وحكى انه سئل حكيم من الفاسق قال من لم يغض
 بصره من ابواب الناس وفي الاخبار ان الشيطان يقول ليس شيء اسرع
 اخذا من النظر وقال النبي صلى الله عليه واله وسلم النظر سهم مسموم
 من سهام ابليس فمن تركه خوفا من الله اثنه الله تعالى ايما نأيجد حلاوته
 في قلبه وحكى ان واحدا من العلماء مات فرى في المنام وقد اسود وجهه
 فسئل عن ذلك فقال رايت غلاما في موضع كذا انظرت اليه فأخرفت وحجى
 في النار وفي الاخبار ان واحدا من العباد راى في المنام بعد ما مات فقبل له
 ما فعل الله بك فقال كل ذنب استغفرت الله منها غفر لي الا ذنبا نتحيت
 ان استغفر الله منها فذبت بتلك الذنب فقبل ما هى قال نظرت غلاما
 بنهوية وفي الاخبار ان عبدا لله بن عمر كان جالسا على باب دارة فرأى
 غلاما صبيحا قد اقبل من السكة فالو اذ دخل عبدا لله ببيته هاربا واغلق
 بابه فلامكت ساعة قال هل ذهبت هذه الفتنة من السكة قالوا ذهب
 فخرج من الدار فقبل له يا ابا عبدا لله فعلت هذا من عند نفسك امر سمعت
 شيئا من ذلك عن النبي عليه السلام فقال لا بل سمعت عن رسول الله
 عليه السلام قال سمعت عن رسول الله صلى الله عليه واله وسلم يقول
 انظر اليه حرام والكلام معهم حرام ومجا الستهم حرام وقال القاضي
 ستريج سمعت الامام يقول ان مع كل امرة شيطاننا ومع كل غلام ثمانية
 عشر شيطانا وحكى ان رجلا كان منطلقا باستار الكعبة وهو يقول اللهم
 انى اعوذ بك من سهم القطيعة وكان لا يزيد على هذا فسئل عن ذلك فقال

کنت اطوف بهذا البيت عامر الاول فرايت امرأة فلم املك نفسي فظرت اليها
 فلما امرتني قالت يا عبد الله لا تنظر الى ما لا يحل لك فلم امتنع من النظر
 اليها قالت يا عبد الله ان الناس يحلون احوال الاذن امر من الاق الى ههنا
 فيضعون ههنا احوالهم وانت اذا حملت من ههنا احوال الاذن امر فاين تريد ان
 تضعه فلم امتنع حتى جاء سحر من الهواء فاصاب عيني وجاء القضا فقلعت
 السحر فوجدت مكتوبا فيه نظرت اليها بعين العبرة فرميتها بسهم لادب
 فلو نظرت اليها بعين الشهوة لم يملك بسهم الفراق فاخاف ان ينهي بني لبهم
 القطيعة پس اگر کسی گوید که اکثر بزرگان حسن دیدند و گفتند که الله جمیل یجب الجمال
 چنانچه حضرت شیخ سعدی علیه الرحمہ میفرماید نظر کردن بخوبان دین سعدی است
 معاذ کسی از دین بگردد و دیگر بزرگی میفرماید پیر از فرست نظر کامل بود
 که مرا توبه نه از دیدن خوبان داد است جواب گویم پیغمبر خدای صلی الله علیه و آله وسلم
 فرمود که لكل شیء آفة وللعلم آفات مراد از علم معرفت است چون سالک قدم
 در سلوک نهد و چند گاه گر سنگی و تاریکی اختیار کند و با ذکر و افکار و اوراد و اشتغال
 نماید آفت حسن و سرود پیدا شود و سالک را باید که نه و دو خود را خلاص گرداند و الا درین
 بلای ماند و چون خاتمه آورد شیطان او را از ایمان راند باید که مرشد کامل باشد که این
 بلا خلاص گرداند چنانچه نقل است مشهور که بزرگی مریدی داشت و کنیزکی هم بغایت جمیل
 داشت مرید بر آن کنیزک فریفته و عاشق شد چون چنین آن بزرگ دید کنیزک را خون از
 رگ هفت اندام کشید و در پشت نگه داشت چون آن کنیزک از برای خون کم کرد و ن
 سستی و زردی بهم رسانید و رنگ رومی وی مانند چون آن مرید صاحب مجاز او را
 دید دل از وی کشید مرشد چون این چنین مشاهده کرد مرید خود را گفت که اگر عاشق وی
 بوده چه شب که دل از وی کشیده گفت جمالی که وی داشت مانند مرشد آن طشت خون
 با و نمود و گفت به بین که بچه چیز عاشق بوده مرید توبه کرد و از آفت مجاز خلاص شد غرض
 هر طریق که مرشد داند مرید خود را از آفت مجاز خلاص گرداند که لكل داء دواء باید که عی

حق داشته باشد تا تصرف باطنی شود چنانچه بالا ذکر شد که بزرگی در که بود وزنی دید بقا
 صاحب جمال او را نگه کرد تیری از هوا آمد او را رسید و نیز این حقیر را روزی مرشد
 خود خواجه حسن پنج طال اسد عمر و حفظه عن آفات الدارین فرمودند که دست بیا رید
 و دست من برگردن مبارک خود نهاده دیدم که اثری از زخم رسیده پرسیدم یا شیخ
 این زخم چیست فرمودند که شبی در واقعه دیدم که فیلی مست می آید و من میگریختم در یک
 کوبه رسیدم دیواری بود در آن کوبه و آن دیوار سدره راه من شد عاجز شدم که کجا
 بایگر نیت فیلی عقب من آمد و گردن من گزید و گفت تو بکن از دیدن حسن و از
 شنیدن سرود در همین اتنا مرشد من حضرت مولانا شاه محمد شمس سره حاضر شد فیلی را
 دفع کرد و گفت که خواجه حسن آنچه میگوید قبول کن مگر ملاشاه تا قیامت زنده می ماند که ترا
 حمایت میکند چون از خواب بیدار شدم دیدم که اثر زخم باقی است از آن باز تو به کردم
 از جمیع نامشروعات و آنچه حضرت شیخ سعدی علیه الرحمه میفرماید سه نظر کردن
 بخوبان دین سعدی است ۱ معاذ الله کسی از دین بگردد ۲ باین معنی که ایشان در
 او اهل مقام مجاز داشتند و دانستند که بالاتر ازین مقامی نیست و جای دیگری هم فرمودند
 سه نظر کردن بخوبان گرام است ۳ گناه گرامین بود طاعت کدام است ۴ و بهتر ازین
 طاعتی ندانستند و لهذا فرمودند که از دین خود بر نیگریزم چون از مجاز انتقال کردند
 دانستند که این لهو و لعبی بیش نبود و بعد از آن گفتند ۵ خلاف پیغمبری رو گزیده
 که هرگز بمنزل نخواهد رسید ۶ بزرگی دیگر میفرماید ۷ ای دوست ترا بهر دکان
 می بستم ۸ از دیدن خوبان و آن می بستم ۹ دیدم تو و خویش را تو خود من بودی ۱۰
 نخلت زد و ام کز تو نشان می بستم ۱۱ رفتم بتاشی گل آن شمع طراز ۱۲ چون دید
 میان گلشتم گفت بناز ۱۳ من اهل علم و گلهای جهان فرع من اند ۱۴ از اصل چرا بفرح
 می مانی باز ۱۵ افسوس که بی تو رفت این مدت عمر تو من بودی و من نمیدانستم ۱۶
 الا تری انما قال ابراهيم النبي عليه السلام فلما جن عليه الليل راى كوكبا
 قال هذا ربى فلما اقل قال لا احب الا فلين فلما راى القمر بانرا غا قال هذا

ربی فلما اقل قال لئن لم یهدنی ربی لاکونن من القوم الضالین ما و ما انا
 من المشرکین و قس علی هذا صاحب المجاز اذا رای امرأة جمیلة او صبیحا احسن
 الوجه یظن ظنا سوء کفقوله تعالی یظنون بالله غیر الحق ظن الجاهلیة و لما
 تجاوز عن هذه المقام علم انه لیس و لعب کما قال بعض الفقهاء در سینه نهان
 تو بود و من غافل در دیده عیان تو بود و من غافل در عمری ز جهان علالت می بستم
 خود جمله جهان تو بود و من غافل در حضرت عطار میفرماید عشق صورت نیست
 عشق معرفت است شتوت بازی حیوان صفت و حضرت فخر الدین میفرماید
 در صورت پرست غافل معنی چه داند آخر که با جمال جانان پنهان چه کار دارد و
 و آنچه بالاند کور شد که بعضی از فقر گفت که پیر را ز فرست نظر کامل بود که مرا
 توبه نداد دیدن خوبان داده است و جواب می توان گفت که مشایخ طلبیان حاذق
 اند بمقتضای معرفت ترکیب تریاق و معاین از ادویه مختلف کنند طیب گاه بود که بزیر
 علاج می کنند چنانچه نقل است مشهور که ذوالنون مصری مریدی داشت که چهل چله
 نشسته و عبادت بسیار کرده و چهل سال خواب نکرده روزی پیش شیخ آمد و گفت
 چنین و چنین کردم هیچ نوع بمن نشا به و فتح باب میسر نشود ذوالنون فرمود
 برو امشب سیر بخور و نماز خفتن کن و همه شب نجسیت نآید که دوست اگر لطیف نمی آید
 بآب می آید اگر بر حمت در تو نظر نمیکند سختی در تو نظر کند درویش برقت سیر بخور و دو
 دلش یاری نداد که نماز خفتن نکند بگزارد و نجفت مصطفی علیه السلام را بخواب دید
 گفت دوست سلام میرساند الی آخر القصة و لهذا عارف کامل فرمود و سه
 بجای سجاده رنگین کن گریه پیر معانی گوید که سالک بخیر نبود ز راه و رسم منزلها
 چون این طلبیب حاذق دانست که مرید من هنوز در مجاز بکمال نرسیده است
 منع نکرد از دیدن خوبان زیرا که مجاز خاصیتی دارد که از همه تعلقات جدا سازد
 و اند بعضی مشایخ در حق بتدیاری از جمله لوازمات میدادند و قال علیه السلام النظر
 فی الوجه الحسن یزید النور فی البصر باین معنی که بصنع صانع واقف گرد و چنانچه

حضرت جامی علیه الرحمہ میفرماید: کتاب از عشق روگرد چه مجازی است که آن حقیقت
کار ساز نیست + بلوح اول الف با تا خوانی + زقرآن درس خواندن کی توانی +
وقال علیه السلام المحاضرة نظرة الحقيقة چون سالک در مجاز کامل شود از حقیقت بود
برآید هیچ قیدی نمی ماند مگر همین قید ازین قید خود انتقال کند و لهذا این طبیب حاذق
مرید خود را منع نکرد از مجاز دانست از گفته من متاثر نشود و تا خود را بکمال نرساند چنانچه
نقل است مشهور که مجنون را پدر خود گفت که به نام شده می باید که بکلمه معظمه بامن بیاو
تو به کن چون آنجا رسید مجنون توبه کرد و گفت اللهم انی اتوب الیک من کل ذنب
لکن لا اتوب من روية الليلى به چون این چنین شنید از مجنون گفت ترا بخاطر این آورد
که تا تو از لیلی توبه کنی چون مجنون مقید نبود از گفته پدر متاثر نشد و همچنین این بزرگ هم
منع نکرد و مرید خود را گفت که چون بکمال رسد خود ازین قید برآید که اذا طالع الصبا هم
اغنى عن المصائبهم چون سیب پنجه شود از جای خود فروآید بهر حال سالک را باید که در مجاز
دیرگاه و نماند و الا خوف خاتمه دارد و حضرت جامی علیه الرحمہ میفرماید سه ولی باید که در صورت
نمانی + ازین پل زود خود را بگذرانی + و قول بازید بطلای رحمة الله علیه مرید باید که
دریای ازل و ابد نوحش کند و هنوز نغمه هل من عزیز زده باشد نفم قال بعض الشعراء
سبح عشق مجاز از نو نیازان خوش ناست + بهر کشتی و اگر از این بازی طفلان را +
آیا نمی بینید که چون آب بند شود گندگی پیدا کند و چون روان شود گندگی نباشد همچنین
چون سالک بند شود در کجاییش کجا رود لان فی السلوک در جات فوق در جات بحیت
لا تنتهی و لهذا قال علیه السلام من استقر یوما فهو معبون و ایضا قال علیه السلام
انه یلعان علی قلبی وانی لا استغفر الله فی الیوم مائة مرة و الا مسلم چون از مقام بقاء
دیگر طی میگردند نسبت مقام دوم مقام اول ذنب می دانستند برای همین استغفار میخواند
در همین معنی بزرگی میفرماید سه بزرگم از ان گفته خدائی که تو داری + هر لحظه مرا تازه
خدائی دگر است + سه هر دم ازین باغ بری میرسد + تازه تر از تازه تر می میرسد
چون از قید نقش برود عاشق نقاش شود چنانچه بزرگی میفرماید سه هر کجا نقش بگوینی

بر عاشق شود و نقش بند یار با کن عاشق نقاش باش و چون سالک عاشق نقاش
 شود و اندک نقش دیگری نقاش دیگر خالق و مخلوق را فرقی کند و خود را در دریای خجالت
 غرق سازد و شب و روز بهین گوید سه عقل از تو چه دریا بد تا وصف تو اندیشد و عقل
 نیکنی در وصف نمی آئی و رفته رفته بجای خود رسد که مقام شریعت است که اول مقام
 سالک شریعت و آخر مقام هم شریعت که کل شیئی یرجع الی اصله و در میان عوارضات
 لواحق میشوند غافل باید که عوارضات را حذف کند که هذا اصل طمستقیم فاتبعوه ولا تتبعوا
 السبل فتفرق بکمو عن سبيله و لهذا قال الجدید الطرق کلها مسدودة الامن ایتی
 از محمد علیه السلام و چون سالک را کمال رسد در شریعت حیا پیدا کند که کمال شریعت
 حیات نقل است که پیش بایزد بطامی یکی در آمد و از حیا سسله پرسید شیخ جواب داد
 آنکس آب شد مردی در آبر آب زردی دید ایستاد و گفت یا شیخ این چیست گفت
 یکی در آمد و از حیا سوال کرد و جواب دادم طاقتم نداشت چنین آب شد از شرم و حکمی ان
 واحد من العباد وقع بصره علی امرأة فعشقها فقاتلهم ندیم فدخل بیتة و نزع
 عینة و قال لا یبغی ان یصحبنی ما یکون شیئا للمعصیة فرضی الله عنه بذلك
 و چشم را بر بند تا در دل نگنجد غیر دوست و اگر در مسجد نه بندی سگ مسجد در شود و
 و روی عن زاهد من اهل مرو و تزوج امرأة فمکث معها مقدار عشرين سنة
 لم یظفر اليها ثم نظر اليها یوما فقال لها انک الجمیلة فقال اما علمت الی هذا الوقت
 فقال کنت اتعوز بالاحلال حتی یمکنی ان احفظ عینی من الحرام غایة ما فی الباب
 آنکه قال الله تعالی قل للمؤمنین یغضوا من ابصارهم پس معلوم شد که سالک ناچار
 است از غرض بصر اما غرض بصر مبتدی را ممکن نیست تا آنکه سر نیل پوشد پس باید که چون
 متکلف بر آید برای حاجت سر خود را بپوشد تا نظردی بر دیگری نیفتد نکته شاید که سر
 پوشیدن از نجاست باشد که تا حواس ظاهر پریشان نشود لانه ینتشر بتفریق النظر یا
 از جهت طریق بزرگان حتی گفته اند که بعضی بزرگان در تمام عمر سر پوشیده در راه میرفتند
 و از خانه بیرون نمی آمدند تا سرخی پوشیدند لانه زنا العین النظر والله اعلم بالصواب

شرط است و ششم آنکه مترشیدن و موسی لب گرفتن - اما تخلیق الرأس
 بلما روی فی فتاوی الحما دی عن النبی صلی الله علیه و آله وسلم انه قال لو یبقی الشجرة
 جنابة لم یصبها الماء یعذبه الله کذا و کذا فی القیمة فی النار و قال علی رضی الله عنه
 فمن ثمر عادیث شعری و کان یحجر شعرة و عن علی رضی الله عنه قال قال رسول
 الله صلی الله علیه و آله وسلم من ترك موضع شعرة من جنابته لم ینسلها فقل بها
 کذا و کذا من النار و قال علی رضی الله عنه فمن ثمر عادیث راسی فمن ثمر عادیث
 راسی ثلاثا رواه ابو داود و احمد و الدارمی الا انها لم یکمرا فمن ثمر عادیث
 کذا فی شرح مشکوٰۃ المصابیح و قال الطیبی المداومة علی حلق الرأس سنة کذا
 فی شرح مشکوٰۃ پس معتکف را باید که هرگاه در اعتکاف موسی سر دراز شود تبراشد
 و این گوید که در اعتکاف تراشیدن جائز نیست که قال الله تعالی محلقین رءء و مسکرم
 و مقصرین لا تخافون و اگر تراشیدن هم جائز نیست اما باید که بسیار احتیاط کند تا هرگاه
 آب رسد آن تحت کل شعرة جنابة و سرور عالم هم صلی الله علیه و آله و سلم گاه موسی
 مبارک خود را می تراشیدند و گاه نمی تراشیدند تا موسی بن زمره گوش مبارکش میرسیدی
 حکما روی فی شعائل النبوی عن انس بن مالک ان شعرا النبی صلی الله علیه و آله
 و سلم کان الی انصاف اذینیه اما الاحوط فالتحلیق فی حق المعتکف و غیره ایضا
 حتی لا یشق ایصال الماء علیه لانه ربما یحتلم المعتکف و غیره حتی ان هذا الفقیر
 احتلم فی بعض الاوقات فی الخلاء فی لیلة واحدة ثلث مرارة و اربع مرارة بل یزید
 حتی نقل ان بعض الفقراء جلس وقتا من الاوقات فی الخلاء و احتلم فی لیلة
 واحدة اربعین مرة فی کل مرة یجدد الغسل لان الشیطان لا یوحس فی قلب
 لیس فیہ الایمان الا ترى السارق لا یدخل فی بیت لیس فیہ المال و لهذا قلنا الاولی
 التحلیق فی حق المعتکف حتی لا یشق ایصال الماء علیه و الله اعلم بالصواب و اما قص
 الشارب فلقوله صلی الله علیه و آله و سلم لا بی نصرة یخذ من شارب یث ثواقره حتی
 یلقا فی کذا فی مشکوٰۃ فی شرعة الاسلام و من السنة الراتبة قص الشارب و حلق

المائة وتنف لا يترك حانة فوق الاربعين ليلة در صلوٰة مسعودی آورده که
 موسی لب پست داشتن سنت است و باز داشتن بدعت است که چون لب بر لب رسد
 طهارت درست نبود و نماز روانی رسول علیه السلام فرموده است هر که موسی لب دازد از
 خدای تعالی ویرا بسیم خیر عقوبت فرماید از شفاعت من بی نصیب باشد و از حوض کوثر
 من آب نخورد و منکر نکیر بروی گمارد و بغضب گذاشتل من صفحہ الامکان شرط
 بست و هفتم آنکه در پایی نعلین پوشیدن - فی الشمائل النبوی عن ابن عباس
 رضی الله عنهما قال کان یفعل رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم صاقبلان
 مثنی شراکهما وقال ابن العربی النعل لباس الانبیاء واما اتخذ الناس غیرها لما
 فی ارضهم من الطین وقد یطلق النعل علی کل ما لقی القدم کذا فی شرح الشمائل
 لشیخ ابن الجبریس معلوم شد که لفظ نعلین عام است و در نعلین چوبین نفع بچند وجه است
 یکی آنکه اکثر بزرگان اختیار کردند بلکه بعضی بزرگان در تمام عمر بغیر نعلین چوبین در پایی
 نپوشیدند دوم آنکه تا از چرکینیت احتراز شود یعنی از بول و غائط سیوم در پوشیدن
 نعلین چوبین مشقت بسیارست و محنت عظیم پس ثواب بمرافقت مشقت باشد اگر چه صواب
 رضی الله عنهم نپوشیدن لان الصوفی لا مذهب له بل مذهب ما هو الا حوط و ایضا
 فی بلاد اصحاب رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم لا طین ولا نجاسة ولا رطوبة
 حتی كانوا یمشون حفاة غایة الطهر طهر قه لا نهم كانوا یا کلون القلیل ولا یاکون
 السمن والذیذ و ان الناس فی زمانهم لا یجلسون لحاجة الانسان فی الطرق و
 لا یلقون حتی بعضهم یمرون لحاجة الانسان قدر بعد میل بخلاف دیار ما زمانما
 ان الناس یجلسون لحاجة الانسان فی الطرق لقلّة حیا نهم ولا یطهرون الطرق
 لانهم یا کلون الكثير والذیذ و لذلک یجلسون فی الطرق و ایضاً فی دیار هم
 ایضاً ذات الحجرة و لذالطین فیها اصلاً بخلاف دیار ما و لهذا یجوز لبس النعل
 المحطب فی بلادنا فان قبل ان لباس نعل الحطب بدعة لما اورده صاحب فتاوی
 الحما دی و غیره من الفقهاء ان اخذ نعل الخشب بدعة فقلت هی بدعة حسنة

کلاذان فی الجمعة قبل السنة لانه احدث فی زمان عثمان مرضی الله عنه
 وکان یحضر فی المساجد فی زماننا وکالتراویح بالجماة وقد فعل عسحر
 مرضی الله عنه وقال نعمت البدعة هذه یعنی انها محدثة لم یکن فی زمان
 النبی صلی الله علیه وآله وسلم ولذا دعا علی مرضی الله عنه لعمر قال نور الله مفتح
 عمر کما نور مسجدنا فقل ان هذا البدعة من هذا القبیل والله اعلم بالصواب
 ثم اعلم انه کان النعل من الخطب ینزع فی وقت الصلوة ولا یصلی معه واما کان
 من الادب یرعیل معه لانه روى فی جامع الفتاوى الصلوة مع الخفاف والنعال
 الطاهرة اقرب الی حسن الادب ولهذا قال ابراهیم النخعی بکرة خلع النعلین
 عن دخول المسجد وکان یری الصلوة معها افضل حتی نقل عن بعض العلماء انه
 کان لا یقر من الناس فی الصلوة بغير النعلین اصلا وکان یحفظ النعلین للصلوة
 واحدة لمتابعة النبی علیه السلام شرط مست ویشتم أنه طرف آسمان
 نذیرین - روى فی شمائل النبوی عن النبی صلی الله علیه وآله وسلم وکان
 نظره علیه السلام الی الارض اطول من نظره الی السماء فلعلم من احوال السرفعة
 صلی الله علیه وآله وسلم مع قرب جواره بجنا بالحق سبحانه فیما سوى الخلوة
 ویؤانده بود که این برای مضمّن نفس است زیرا که شکیران اکثر نظر بطرف آسمان می کنند
 نکتة شایده از جبت حیا باشد منع بدیدن آسمان کما روى من منهاجر العابدین
 روى فی الاخبار ان نوحا علیه السلام لم یرقم راسه علی الحیاء من الله عز وجل
 اربعین سنة وفی مشکوة عن ابی سعید الخدری قال کان النبی صلی الله
 علیه وآله وسلم اشد حياء من العذراء فی خدرها الحدیث وروى از علی بن
 کان مع ما اعطی من الملائکة لا یرقم بصره الی السماء تخشعا وتواضعا لله کذا فی
 سقاء قاضی عیاض ولقوله علیه السلام ان تعبد الله کانک تراه فان لم تکن تراه
 فانه یراک هرگاه که معبود می بیند جابدا نشاید که نظر بطرف دیگر کند چنانچه کسی در
 نظر بادشاه یا حاکم ایستاده شود پادشاه یا حاکم بسوی او بنظر از او ب دور است که نظر

بطرف دیگر کند هرگاه که انجمن ادب پیش مخلوق است پیش خالق چگونه ادب باید نکته شاید که
 منع بریدن آسمان از نیجت باشد که در شرط اول مذکور شد که غسل به نیت مردن کند گویا
 از دنیا مرده است پس مرده امکان ندارد که هیچ طرف نظر کند تا جنت نماند و متابعت
 عوام نکند زیرا که اعتقاد عوام اینست که خدای به بالاست این نمیدانند که هو اقرب
 الیه من جبل الوریث ایضاً قال الله تعالی و نحن اقرب الیه منکم و لکن لا تبصرون
 نحن اقرب گفت من جبل الوریث تو فکندی تیر فکر ت را بعید می ای کمان
 و تیر را پر ساخته به صید نزدیک تو دور انداخته به حکم ان رجلا دخل علی الجنبید
 فسأله مسألة فأتاه الجنبید بعینه الی السماء فقال للرجل یا ابا القاسم لم تشیر الیه فانه اقرب من
 ذلک فقال الجنبید صدقت ظاهراً أنت که حضرت جنید باو امتحان کرد و او فرست دشت برای این
 فرمود صدقت نعم من قال ماکی ای سرور هوا آسمان جوئی خداوند ذوق بر بالاشتن نیست صیاح را
 نکته شاید که منع بریدن آسمان از نیجت باشد پایشان اس نشوند زیرا که چون متکلف نظر با آسمان کند یا بطرف
 دیگر حضور نماند به متکلف همیشه در مراقبه باشد و در مراقبه بودن این معنی اوست که همیشه با حضور دل باشد که ان
 المراقبة مشتق من الرقب وهو الحافظ فالمرید ما دام مشتغلاً فی المراقبة یکون محفوظاً بحضور
 القلب پس چون نظر بسوی آسمان کند یا بسوی چیزی دیگر حضور نماند و حواسش نشان خود نشانی ظاهر
 و باهر میگویم ترا اگر انصا کنی چون طرح کمالی بیند و مشغول شود برای گرفتن او اگر نظر کند بطرف آسمان یا
 بطرف دیگر یقین است که مای از دست رود و همچنین فردی بسیار که مشغول شود برای گرفتن شخصی که مال و
 تساعی بسیار داشته باشد چون مشغول شود بطرف آسمان یا بطرف دیگر یقین است که از دست او رود و الا لیتما
 صاحب اقبه اگر مشغول شود بطرف دیگر یقین است که حضورش نماند از مراقبه غافل شود و شیعه میفرمودند که حضرت
 مولانا سعد الدین کاشغری رحمه الله که حضرت جنید قدس سره اسناد من مراقبه گیر به بود وقتی که به دیدم
 بر سر سوراخ موشی نشسته و چنان متوجّه گشته که موی بر عضای می حرکت نیکم و تحجب وی نکردیم
 ناگاه بهرم ندانده شد که ای و ن بهمت من در مقصود تو کمتر از موشی نیستیم تو در طلب من کمتر از گربه
 باش از آن روز باز در مراقبه اقدام دانی که مرا یار چه گفته امروزه خبر یکبسی شکر و دید بدو
 و بعضی گفتند که مراقبه مشتق است از رقب بمعنی الانتظار پس صاحب مراقبه همیشه در انتظار

نکته

نکته

باشد که کسی چیزی بر من کشف شود و اگر بطرف دیگر مشغول شود حضورش مانند نهمین من قال
 دوست بهر لحظه بر تو نظر میکند و چون تو از دعا فانی از تو گذر میکنند و دیدن آسمان
 و غیره مشاهد صنعت و مشغول شدن بمراقبه مطالعه صنایع است نقل است از فصل
 بار حضرت رابعه در خانه رفت بیرون نیامد خادمه گفت ای سیده بیرون آی تا آثار
 صنع مینی رابعه گفت تو درون آی تا صنایع را بینی و فرمود متغلبی متاهده الصانع
 عن مطالعة الصانع اگر کسی سوال کند که نظر کردن بر آسمان غفلت نیست که قال الله
 تعالی ان فی ذلك لآیات لاولی الباب جواب گوئیم که در حق مبتدی البته غفلت پیدا شود
 زیرا که حق تعالی قید کرده که لاولی الالباب و الا خلوت نشستن بهم لازم نیست مسر
 اولوا الالباب را چه خلوت در انجمن پس است مرایشان را و عزلت از مردم و ذکر و فکر و
 مراقبه در تاریکی نشستن محض در حق مبتدی است مکتبه شاید که از جهت خزن و غم منع است
 بیدار آسمان لانه قال بعض الفقهاء لا ينبغي للمعتكف ان ينظر الى السماء بوجه
 الهم والحزن مع ما كان از بار اندوه بر نمیدارند سر و می توانند بود که منع بیدار
 آسمان در روز باشد شب تا مخالفت حدیث شود لعاری فی المسکوة عن ابن عباس
 قال بت عند خالتي بمونة ليلة والنبي صلى الله عليه وآله وسلم عندها فتحدث
 رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم مع اهله ساعة ثم مرده فلما كان ثلث الليل
 الاخر وبعضه فقعد فنظر الى السماء فقراء ان فی خلق السموات والارض واختلاف
 الليل والنهار لآیات لاولی الباب حتی ختم السورة ثم قام الى القرية فاطلق
 شافها ثم صلب فی الجنة ثم توفاه ووضوحنا الحدیث پس معلوم شد که سنت
 است که چون کسی در شب از خواب بیدار شود باید که اول نظر بطرف آسمان کند و آیه مذکور
 بخواند بعد از آن طهارت کند پس ازین حدیث معلوم شد که منع نیست در شب بیدار
 آسمان بلکه البته نظر کند می تواند بود که مطلق منع باشد از جهت طریق مشایخ لانهم
 يعلمون ما فيه الصواب ولذا قال العارف بالله حافظ الشیرازی رحمه الله
 بی سجاده رنگین کن گرت پیر مغان گوید که سالک بخیر نبود ز راه و رسم منزلها

بدانکه ماتن رحمه الله مخصوص نفی بدیدن آسمان کرد زیرا که جتاهی دیگر از این اندوخته
اند در نفی اعلی و اسد اعلم بالصواب و الیه المرجع والمآب شرط است و نهم آنکه خود
را از ملالت و غمواتی که او را از حق باز دارد قطع کند کما قیل کل ما شغلك عن الحق
فهو صغرتك **س** تعلق حجاب است و بیجا صلی بی چهره یونند با بکسل و صلی بی دوز مسأله
اللا بدیة و محال بد منه لطالب الحق حذف العلائق و الشواغل فان بناء هذه
الطریقة علی فراغ القلب و اذا اردت الخروج عن العلائق فاولها الخروج عن المال
فان القلب به یعیل عن الحق و لم یوجد مرید دخل فی هذه الطریقة و معه عیایة
الاستغناء ملک العلاقة الی ما خرج منه فاذا خرجت من المال فعلیك الخروج عن
الحیاة و عن الالتفات الی قبول الخلائق و مرد هم ایاك فانه ما لم یستوعب عند المرید
المقبول و الرد و المدح و الذم لا ینفقه له شیئی بل اضره الاشیاء له ملاحظة الناس
فسئل الجنید رحمه الله عن لم یبق علیه من الدنیا الا نصف فواقیه فقال المكاتب
عبد ما بقی علیه درهم یعنی الرجل غیر حرماً بقی علیه شیئی من الدنیا
من الاشیاء الموضوعة و ان قل و قد قیل من احب الدنیا لا یهدیه جمیع
المربشدين و من تركها لا یغوی به جمیع المفسدين کذا فی شرح المشکوة لمولانا
علی القامی آی عزیز یکی از آداب این راه علویست طالب آنست که جفیه
دنیا پیش کافران اندازد و نعیم عقبی نزل مؤمنان ببارد و باداغ و درد و هجران دین
درگاه بگذارد و بخلعت بلا و محنت می نازد **س** در عشقت که دوا می دل شوریده است
یکسر سبوی و راهرد و جهان ارز و باست **+** از صفای غم تو بی بصر از آنچه خبر **+**
قد بر این تحفه کسی راست که از اهل صفاست **+** ای برادر عاشقی را درد باید در دو کو **+**
هر صر کوی محبت مرد باید مرد کو **+** چند ازین ذکر فسرده چند ازین فکر درازند
نغمه های آتشین و چهره های زرد کو **+** شرط سنی ام آنکه عجب نکند در آن چاروا
بود بدانکه عجب کردن آدمی بر چند وجه است یکی آنکه عجب در طاعت و این ممنوع
است لما روی فی الارشاد قال شیخ الشیوخ شهاب الدین سهروردی

قدس سره القیوب کثیره اعظموا انجاب للرب بما فعل من الطاعات
 نقل است مروی چارمده سال بر سر کوهی خداوند تعالی عبادت کرده و حق تعالی
 در روز قیامت او را بشارت بهشت می دهد آن بنده گوید من عبادت بسیار کرده بودم
 اکنون عبادت من حاضر کنید تا من با چنین گوید حق تعالی فرماید که عبادت او بهشت
 من وزن کنید چون وزن کنند نعمت افزون آید و شکر نعمت کم پس او را به دروغ
 بر نرغود بانه منها و به دروغ گفته که یکدرو غایت توای بنده نواز به بهتر
 هزار سال تسبیح و نماز و کما جاء فی الاخبار ان الله تعالی لو حامل عبادة بالعدل
 کما نجا محمد و یحیی بن زکریا صلوة الله علیهما اجمعین فینبی ان لا یعجب احد
 من الطاعة و یا لکی مر به فی کل ساعة و لهذا بعضی بزرگان گفته که بزرگوارم از ان
 طاعتی که مرا بمجب آورد خوش حالم از معصیتی که مرا بعد از آن چنانچه بزرگی می فرماید
 من میگویم که بودم سالها در راه تو چه بستم آن گروه که اکنون رو پناه آورده ام +
 یا آئی من نکردم طاعتی + لائق درگاه تو یک ساعتی + دویم آنکه شجب کنده این
 سنی که خود را بهتر میدانست ب دیگران و این نیز ممنوع است حتی ان حدیثه
 صلی بقوم فلما سلم قال التمسوا اما ما غیری او صلوا وحدا نأفانی رایت فی انه
 لیس فی قومی افضل منی فطلبوا له الملو لم یعرف نفسه خیرا من خیره و مراده العلم
 قواضعها و فی فصل الخطاب من رجم نفسه علی فرعون فنون من المتکبرین و اذا قیل
 المتکبر الذی یری نفسه خیرا من غیره و لقد صدق من قال + فواجبه پیدا رود
 که دارد حاصلی + حاصلی خواجه بجز پیدا نیست + سیوم آن که عجب کند و نسب خود
 را این نیز ممنوع است حتی که افقصر جلان عند موسی علیه السلام با النسب
 و الحسب فقال احدهما انا فلان ابن فلان حتی عد تسعة و اسی الله تعالی
 الیه قل له هم فی النار و انت ما ترهم و ما احسن ما قال عبد الرحمن جاعلی
 قدس سره السامی + چند عجب نشینی بگمان دیگران + خیمه در کوی یقین زن
 که گمان چیزی نیست + بنده شش شدی ترک نسب کن بامی + که درین راه فلان ابن

بنان خیری نیست و قیل لا اشرف نسباً من ابی جهل فلعنه الله تعالی مع
 ذلك قد مات ودخل النار وقال علیه السلام لفاطمة یا فاطمة اتقی ربک
 ولا تتکی انک بنت محمد اعلمی عیلاً صالحاً وقال علیه السلام من ابطاء عمله
 لم یسر ع نسبه وایضاً قال علیه السلام خیر ولائی لی من تبعنی پس معلوم
 که آنچه جهال می گویند که حضرت خواجه بهاء الدین نقش بندی قدس سره الغریر فرمودند
 که معذوراند اولاد من تاسی سال هر علمی که میکنند من از عهده ایشان برآیم این غلط
 عامست و اقراً محض در شان ایشان که قال الله تعالی فمن یعمل مثقال ذرة
 خیرا یراه ومن یعمل مثقال ذرة شراً یراه حتی انه قال علیه السلام ان کان
 ولائی فی البلاء الفخر وسائر الناس من اتقی منه فلیس منی وایضاً قال علیه
 السلام کل تقی ونقی آئی وقال الله تعالی فی قصه ابراهیم علیه السلام واذ
 ابتلی ابراهیم به بکلمات فاتمهن قال انی جاعلک للناس اماماً قال ومن
 ذریتی قال لا ینال عهدک الظالمین وقال الله تعالی فی قصه نوح علیه السلام
 ونادی نوح به فقال رب ان ابنی من اهلی وان وعدک الحق الی قوله تعالی
 فلا تسئلن ما لیس لک به علم فینبغی ان لا یجب احد من نسبه وحسبه لانه
 قال علیه السلام فی مناجاته - یا لیت رب محمد لم یخلق محمداً - حکایت
 وقتی بزرگی را پرسیدند که خود را چگونه می شناسی و بزرگ کیست گفت بزرگ کسی است که خود
 را بزرگ نداند و خردمند کسی است که خود را خردمند نداند چهارم عجب کند در مال
 و متاع و این نیز ممنوع است لانه قلیل قال الله تعالی قل متاع الدنیا قلیل وقال
 الله تعالی الذین ینکذون الذهب والفضة الی قوله ما کنتم تکذون وایضاً
 قال الله تعالی ولولا ان ینکون الناس امّة واحدة لجعلنا لمن یکفر بالرحمن
 لیسوا قوماً من سفقا من فضة الآية پس هم آنکه عجب کند در کثرت شاگردان
 و این نیز مذموم است زیرا که علم بلعم با عود را معلوم است که گفته اند که در مجلس می وازند
 هزار و اوقات حاضر می شد که از و علم می نوشتند آخر گفته اند که ایمان بسلامت نبی و

ششم آنکه عجب کند در ترک ذنب و این نیز ممنوع است لایه قال علیه السلام
 لو لم تذنبوا لذهب الله عنكم ما هو اعظم من ذالك وهو العجب یعنی اگر شما
 گناه نكندید بر آئینه من ترسم بر شما از خیریکه آن بزرگ است از گناه و آن عجب است
 ولذا قال العرفاء و به ترك الدنس و به پیش لطف و عفو و بخیر تو شاه
 توبه کردن از گناه آمد گناه بد آید عباد حق هرگز در دل خود گناه نمیکنند که من محصورم از
 گناه و از من هیچ گناهی نیاید زیرا که گناه صغیره از دست هر کس می آید لقوله عليه
 السلام ان الله كتب على ابن ادم حظله من الرنا ادراك ذالك لا محالة فرنا
 العين المطرورنا اللسان المطوق والنفس تعنى ولسه و انهر هر یصدق ذالك
 او يكذب به معنى عليه والمعتلة ذهوا بعصمه لا بداء مطلقا عن العصيان
 والكفر قتل الوحى و بعدة لان العصيان عب و نفس في العبد لا يلبس به
 الاصل الوحى ولا بعدة و هذا غير صحيح لان هذا صفة الملك والبترا لا يخالو
 عن المعصية من جنت الشر به فبحور قبل الوحى لا بعدة كذا في شرح الامام
 وقال عليه السلام ان تغفر اللهم تغفر جهه اراى عبد لك الهام واه الترمذی
 وقال هذا حديث حسن عرب صحیح كذا في المسكوة المصابيح و في الخلاصة
 عن ابی هريرة رضي الله عنه عن النبي عليه السلام الملاءم والهو و الشوق
 معجونة لطبسه آدم پس عجب باید کرد که من ترک گناه کردم حضرت خواجه جنید
 رحمه الله علیه گفت که بسیار خوانده ام و در هیچ چیز مرا چندان فائده نبود که اندرین
 بیت است به اذ قلت ما اذ بفت قالت مجبسه و وجودك ذنب لا يقاس
 بها ذنب و مقتسم آنکه عجب در فقر و فاقه کند که عجب در فقر و فاقه و خرقه پوشیدن
 ممنوع است لشم محمد الدین کبیری به هر سینه که آئینه اسرار شود و
 از جمله کائنات بزار شود و تو غره شد خرقه از رقی خلیق بسیار بود که خرقه
 رنار شود و چون ترا صدمت بود و زیر دلق و کی نامی خویش را صوفی نخلق
 روی ابو ذر رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم انه قال ارادته

من الکبار تر لبس الصوف لطلب الدنيا وادعاء من الصالحین و ترک فعلهم
 و ذمرا لا غنیاء و لا اخذ منهم و هر جلای یزنی الکسب و یا کل من کسب الناس کذا
 فی تفسیر الکاشفی و لله در قائله پوشیده مرقع اند خامی چند بگرفت
 بطامات الف لامی چند نارفته ره صدق و صفا گامی چند بدنام کننده
 نگو نامی چند و کان ابو حفص النیشاپوری اذا دخل البيت یلبس المرقعة
 و الصوف و غیر ذلک من ثیاب القوم فاذا خرج الی الناس خرج الیه بزی اهل
 السوق کذا فی فصل الخطاب و حضرت خواجہ باباؤ الدین نقشبندی قدس سره
 می فرمودند چون حق تعالی خواهد که بعضی از دوستان خود در تحت قبای عزت
 از نظر اغیار محجوب گردانند ظاهر حال ایشان بلباس اغنیاء پوشانند تا اهل ظاهر ایشان
 را از جلو اغنیاء پندارند و جمال حال ایشان از نظر نامحرمان پوشیده ماند نقل است
 که امام جعفر صادق راضی الله عنه دیدند خرمی گران به پوشیده گفتند یا ابن رسول
 الله لیس هذه من ذی اهل بیتی صلی الله علیه و آله و سلم دست آن کس گرفت و در
 استین کشید پلاسی پوشیده بود درشت که در دست می خلید گفت هذا للخلق
 و هذا الخالق و ما احسن ما قال بعض الشعراء نباشد اهل باطن از پئی
 آرایش ظاهر به نقاش احتیاجی نیست دیوار گلستان را بدو لذل اقال
 علیه السلام دره من اعمال الباطن خیر من اعمال الظاهر نقل است
 که جنید جامه برسم علما پوشیدی اصحاب گفتند ای پیر طریقت چه باشد که از برای
 خاطر مرقع پوشی گفت اگر بدانم که مرقع کاری برآمدی از این و اتش لباس
 ساختمی و در پوشیدی ولیکن هر ساعت در باطن ماندامی کنند لیس لا اعتبار
 بالخرقة انما الاعتبار بالحرقة مستم آنکه عجب کند در خوارق که عجب کردن در
 خوارق نیز ممنوع است شاید که در حق وی مکر باشد چنانچه حضرت شیخ علاؤ الدوله
 سمنانی قدس سره فرمودند که من در بعضی از اسفار بجائی رسیدم که آنجا گوشه نشینی
 بود که نان افطار او از نمنا بود و باو گفتم که چون لقمه تو بر وجه شرع نیست ریاضتها

قوی فایده است گفت چرا بیفایده است که من هر شب تخمه را بر موی بنیم و بالای
 آن تخت سفید ریش مردی شسته یقین است که بدان صورت حق بر من متجلی
 است گفتم آن تخت ابلیس است و بدان صورت ابلیس بر تو ظاهر می شود و این
 نتیجه آن لغت است گفت حاشا و کلا چنین باشد گفتم هرگاه که این تخت را بر بینی
 لا حول ولا قوة الا بالله العلی العظیم را سه بار بخوان پس اگر آن تخت بحال خود
 باشد و بماند - میحتمل که سخن تو وحی دشته باشد و اگر بحال خود نماند یقین
 خواهی کرد که آن شیطان است بعد از آن آن گوشه نشین در وقت ظهور آن تخت
 لا حول ولا قوة الا بالله سه بار خواند و آن تخت با مردی که بالای آن بود سرنگون
 در زیر افتاد و در زیر قذرات غرق شد پس در خوارق و مشاهدات تعجب نکند
 و اگر فرض کنیم که در حق وی مکر نباشد بلکه صادق باشد باز باید که تعجب نکند و پیش
 کسی اظهار نکند بلکه در سوسه باید بود - لانه فیلان من اصول الصوفیة انهم
 اذا را ولا یفتیهم احابة دعوة حزوا واستوحشوا وقالوا هذا امکر و
 استدارج کذا فی فصل الخطاب وعن ابی عمر الدمشقی رحمه الله انه
 قال لما فرض الله سبحانه و تعالی علی الانبياء اظهار الایان والمعجزات
 فکذلک علی الاولیاء کتمان الکرامات حتی لا نقین بها الخلق وقال الواسطی
 علامة الولی اثنان الاول ان یحفظ سر ائمة النبی بنیه و بین الله سبحانه
 من المصائب فلا یشکوه والثانی ان یصون کرامته فلا یتحدث بها ریاء
 ولا یفعل غیبا هو اذ قیل من اراد ان یسلم فی دهره لا یطلع الناس علی سره
 وقال امیر المؤمنین علی رضی الله عنه لا تودع السرا عند ذی الکرم
 و السر عند کرام الناس مکثور و السر عندی فی بیت له خلق قد ضاع
 مفتاحه و الباب مخثور و سه هر کس که شود بقل و دلتش تراز و باشد
 همه کس را بکرم محسوم راز و چون آئینه باغیر حکایت نکند و چون کوه نگوید
 سخن مردم باز و قال ابو کرم صدیق رضی الله عنه لا یجمل سرک مع

علاینتک فقر جز امرک در درون سر عشق دارنمان به شوچ صدیق حق خزینه
 راز به درین کار خویش سهل بگیر به سر خود پیش خلق فاش ساز به ای دریش
 باید که در خوارق و مشاهدات تعجب کنی چون که خوف خاتمه است الا تری آن
 بلغم با عوراء ما صمم الله به وهو کان فی حالة اذهو سجد یری الی تحت
 الثری و اذا نظر الی السماء یری الی العرش ثم صاها الی الحکالة التي ذکر الله
 تعالی فی کتابه و اتل علیهم نبأ الذی ایتناها ایاکتنا فاطلم منها الایة
 فکیف یدعی بالخوارق من له ادنی ملاحظة و فی زماننا ان الجوال الصوفیة
 یدعون بالخوارق و المشاهدات کما یلیق فی شأنهم لان الشیطان تصرف
 فیهم و یختبطهم من البس ذلک بأنهم قالوا انما المعرفة و الولاية مقتصره
 فی شأننا و هم لا یعلمون انما الاعمال بالخواتیم و لهذا گفته اند که اهل دنیا را
 خوف عظیم است نسبت باهل دوزخ زیرا که ایشان فارغ شدن از اعمال آنچه کردند
 جز اسی یابند و اهل دنیا را خوف عمل است که تا هر لحظه از دست آنها چه عمل آید چون
 چنین خوف خاتمه در پیش است چگونه کسی عجب کند در خوارق و در عبادات زیرا که
 هیچ کس عابد تر از شیطان نبود حتی روی فی بعض الاخبار انه قام فی رکعة
 واحدة تحت العرش سبعة الاف سنة مع ذلک سلب عنه الایمان
 کذا فی کفایة الشعبی چنانچه حضرت خاقانی بطریق نظم میفرماید ای ابلیس
 گفت طاعت من بیکرانه بود به سمرغ وصل را دل و جان آشیانه بود به بودم
 معلمی ملکوت اندر آسمان به و ز طاعتم هزار هزاران خزانه بود به بودم
 زخیل ملائک سپاه بود به عرش مجید ذات مرا آشیانه بود به به مفصله
 هزار سال بطاعت گذاردم به امید من بجلد برین جاودانه بود به آدم ز
 خاک بود و من از نور پاک او به گفتم منم یگانه او خود یگانه بود به او خواست
 تا فسانه لعنت کند مرا به کرد آنچه خواست آدم خاکی بهانه بود به در لوح
 بد نوشته که ملعون شود یکی به بردم گمان هر کس و بر خود گمان نبود به گویند

جاسلان که نکر دی توسیج و نکر دی کمال اهل معرفت این سیم بانه بود
 خاقانیا تو کیه بطاعت خود کن * اکین نید بهر دانش اهل زمانه بود
 و لهذا قال علیه السلام فی مناجاته * یا لیت رب محمد لحد یخلق عیذا
 مروی فی الاخبار انه لما التقی یوسف فی الحب اصبا به ما اصبا به فلمسا
 اراد و ابیعه قام منما فحاجا جبرئیل علیه السلام و قال ما لك حیث
 اراک منما حزینا فقال لیس حزنی ما اصبا بنی من الشدة و لکن حزنی ان
 ابی یعقوب علیه السلام اسرا یل الله ابن اسحاق ذبح الله ابن ابراهیم
 حلیل الله و انالآن اباع فی سیم من یزید فقال له جبرئیل علیه السلام اتدیری لماذا اصبا بك
 فقال لا فقال انک نظرت یوما فی المرأة فرایت صورک فحببت بحسبك و جمالك فقطرت
 الی الصورة و ما لم تنظر الی المصوم و لکن البشری لك فان الله تعالی یجعل اهل مصر
 مملو کین لك قال فجميع ما اصبا بك اصابت به بحیب و احد ثم قال یوسف
 مع عظم المرتبة لمریامن علی نفسه و دعار به فقال رب قد انیتنی
 من الملك و علمتنی من تاویل الاحادیث الی و الحقیقی بالصالحین - لانه
 خاف امر خاتمة کذا فی کفاية الشعبي و حکى عن حکیم انه قال من افتخر
 بأربع اشکى بأربع من افتخر بال دنیا اشکى عند طول الموت و ز افتخر
 بالقصر المنیف اشکى فی القبر الضیق و من افتخر بالمال الکثیر اشکى
 عند ملاقات الحساب و من افتخر بالذنوب و المعاصی اشکى عند ملاقات
 النار اسی درویش بهر حال عجب کنی و در میان خوف و رجایا بشی و بهر دم
 هزاران جان نزل راه سازی و در هر قدم هزار علم از طاعت برافرازی
 و در هر نفس باب ریاضت هزار طهارت کنی و بهر نرلی بجابی و هر طاعتی بتی
 و هر ریاضتی زناری دانی * * * زاهد خلوت نشین و پارسا بودم بسی *
 از همه بیزارم اکنون هر چه فراموشی حکایت ابو میره که از اکابر تابعین
 بود شش سال پیلو بر زمین نهاده بود چون روز آمدی بر خود نوحه کردی

روزی مادرش گفت ای فرزند و بلند از خوردی تا این وقت از تو هیچ جرمیه
 نیامد و همه عمر در طاعت و ریاضت گذاشتی و حق جل و علا ترا بشرف علم و سلام
 شرف ساخته چندی نوحه و زاری چرا میکنی گفت ای مادر چون نوحه و زاری
 نکنم که حق تعالی خبر داده است و آن منکر لا و مرادها و قیل بقی حسنان بن
 سنان ستین سنة لا یاکل سحنا ولا یشرب ماء باکره و الا ینام مضجعا
 فلما مات امرای احد فی المنام فقیل له ما فعل الله بک فقال خیر لا انی
 محبوس لاجل ابرة استعرتها و لم اردها حکایت درویشی بست و چند
 حج کرده بود نفس او را بر آن نظر افتاد و روزی در بازار که درآمد و گفت که می خرد
 کسی بست و چند حج بنانی عارفی بدین واقف شد دست در قفای او کرد و
 گفت ای فضولی پدیرت بهشت بگشاید می فروخت تو بست و چند حج را
 بنان می خواهی فروخت و حکایتی آن شقیقا و حاتم خلا علی ما موز الخلیفة
 فسأله عن اعقل الناس وعن احمقهم فقال اعقل الناس المحسن الخائف
 و احمق الناس المسی لا من کذا فی اخصال الخالصه و لقد صدق من قال
 سه ما بال دینک ترضی وانت تدنسہ و ثوب نفسک مغسول من الدنس
 ترجو النجاة و لم تنسک مساکلها و ان السفینه لا تجوی علی الیس
 و عن ابی نصره که ان رجلا من اصحاب النبی صلی الله علیه و آله و سلم
 یقال له ابو عبد الله دخل علیه اصحابه یعوده و نه و هو یبکی فکالوا
 له ما یبکیک المر یقل لک رسول الله صلی الله علیه و سلم خذ من شاکرک
 ثم اقره حتی تلقانی قال بلی و لکن سمعت رسول الله صلی الله علیه و سلم
 یقول ان الله قبض یمینه قبضه و اخری بالید الاخری و قال هذه لهنه
 و لا ابالی و لا ادری فی ای القبضتین انار و اه احمد کن فی المشکوک
 المصباحیم پس بهر حال در هیچ کار عجب نباید کرد زیرا که موقوف بر عمل نیست بلکه
 موقوف است بر خاتمه که انما الاعمال بالکف و الله اعلم بالصواب

شرطی و گم آنکه خلوت برای سلامتی دین گزیده از جهت شهرت که در شهرت
 آفت است و قال ابو صالح القصار حین سأل الله عبد الله الجحأ عن ترك الكسب
 فلان تدعى عبد الله الجحأ ما حب الي من ان تدعى عبد الله الزاهد و عبد الله
 العارف نعم من قال في شهره شوي بشهر شر الناس و در گوشه نشینی تو بهم
 از رسواسی و آن به که اگر خضر اگر الیاسی و کس شناسد ترا کس شناسی و بدانکه
 از برای شهرت نشستن در معنی ریاست و در هر عبادتی که ریایافته شود آن عبادت
 قبول نیست اما روی فی السکوة المصابیح عن ابی هريرة قال قال رسول الله
 صلى الله عليه وسلم ان اول الناس يفرض عليه يوم القيامة رجل استشهد
 فأتى به فعرفه نعمته فعرفها فقال فما علمت فيها قال قاتلت فيك حتى
 استشهدت قال كذبت ولكنك قاتلت لان يقال جرى فقد قيل ثم امر
 به فحب على وجه حتى القى في النار و رجل نعلم العلم و علمه و قراءة القرآن
 فأتى به فعرفه نعمه فعرفها قال فما علمت فيها قال تعلمت العلم و علمته
 و قرأت فيك القرآن قال كذبت ولكنك تعلمت العلم و علمته ليقال انك
 عالم و قرأت القرآن ليقال هو قارئ فقد قيل ثم امر به فحب على وجهه
 حتى القى في النار و رجل و سمع الله عليه و اعطاه من اصناف المال كله فأتى
 به فعرفه نعمته فعرفها قال فما علمت فيها قال ما تركت من سبيل تصب
 ان ينفق فيها الا نفقت فيها لك قال كذبت ولكنك فعلت ليقال هو جواد
 فقد قيل ثم امر به فحب على وجهه ثم القى في النار و رواية مسلم و قال
 بعض اهل المعرفة الرباء ما فيه رضاء الشيطان اكثر من رضاء الرحمن
 و عن ابی هريرة قال قال رسول الله صلى الله عليه و الله و سلم نعوذ و ايا الله
 من جب الحزن قالوا يا رسول الله و ما جب الحزن قال و ايد في جهنم يتعود
 منه جهنم كل يوم اربع مائة مرة قيل يا رسول الله من يدخلها قال القراء
 المراءون بأعمالهم و عن بريدة قال قال رسول الله صلى الله عليه و سلم

من قراء القرآن ليتاكل به الناس جاء يوم القيمة ووجهه عظم ليس عليه لحم
 رواه البيهقي في شعب الايمان وحكى عن الاصمعي انه قال رايت اعرابيا
 اتت عليه مائة وعشرون سنة فقلت له ما طول عمرك قال تركت
 الرياء فبقيت وقال النبي صلى الله عليه وسلم من اطعم طعما ما رياء وسمعة
 اطعمه الله تعالى من صد يد جهنم وجعل ذلك الطعام نارا في بطنه حتى
 يقضى بين الناس كذا في اخلاص الخالصة رياء وعجب كوه آتشین است
 نیدانی که کوه دوزخ این است برودل جمعدار می دوست امروز که تا فردا
 نمائی در تب و سوز و قال اهل الطريق الرياء ما لا يقبله الحق ويحده الخلق
 وقيل الرياء ثمرة شجرة النفاق وقيل الرياء لا يدخل فيه النية ولا يحيط به
 الاخلاص وسئل مالك بن دينار ما علامة كمال النفاق قال ان العبد اذا
 استكمل النفاق ملك عينيه بكى بهما متى شاء وقال الفضيل العمري من
 استوخش من الوحدة واستانس بالجماعة نعم من قال تشومي که گوی ای دروغ
 میزنی بر ایدی مسکه دوغی میزنی خلق را گیرم که بفریبی تمام
 در غلط اندازی تا هر خاص و عام کار را با خلق آری جمله راست
 با خدا تر ویر و حیل کی رواست کار با او راست باید داشتن
 رايت اخلاص وصدق افراشتن گرنیا ید راست آن با مردمان
 دوست راضی شان کند از تو همان ای غلط کرده ز غفلت راه را
 بار نداشتی از ره چاه را بنده نفسی نه آن کردگار
 از تو نفس تو بر آورده و مار و سئل حکیم من المخلص ومن المرائي
 قال المخلص الذي يقل الكلام ويكثر العمل والمرائي الذي يكثر الكلام
 ويقل العمل كذا في خلاصة السلوك والله اعلم بالصواب واليه المرجع
 والمآب شرط سنی و دوم آنکه بر تقدیر خدا اعتراض نکردن و فی الخبر
 قال الله تعالى من لم يرض بقضائي ولم يصبر على بلائي ولم يشكر على نعمائي

ولم يقنع بعبادته فليطلب ربا سواي وَاَيْضًا قَالَ اَمَهُ تَعَالَى يَا ابْنَ اَدَمَ جَلَدَكَ
 بِضُكِّكَ يَا مَالِكَ وَقَضَانِي بِصُكِّكَ مِنْ حَذْرِكَ وَتَقْدِيرِي بِصُكِّكَ مِنْ تَدِيرِكَ
 وَقَالَ اللَّهُ تَعَالَى لَنْ شُكْرَ تَعْمَلَا نَزِيدُ نَكْمَ وَلَنْ كُفْرَ تَعْمَلَا نَعَذِّبَا لَشِدِّ بَدَلِ ^{نَقْلِ} ^{سُتِ}
 كِه بزرگی گفت این باران چه خوش می بارد و با تفت آواز داد که ما خوش کی باریده است
 و حکم آن نوحا علیه السلام را می نوما کلبا کر یه اللفاء قبیمه الاعضاء فجری
 فی لسانه بلا قصد هذا قبیمه فغوتب علیه و نادى بانوح انه قد خلقته هكذا
 فهل تخلق خيرا منه فناحر نوح الف سنة الا خمسين عاما فتاب علیه انه هو
 التواب الرحیم فسمی به نوحا لكثره بناحه فللعبد ان يخرج بالتدريج من
 التقاض والقباض كلها پس بر تقدیر خدا می اعتراض نباید کرد بآن فعل الحکیم
 لا یخلو عن الحکمة کس چه داند تا چه حکمت می رود و هر وجودی آنچه قسمت
 می رود و قَالَ اللَّهُ تَعَالَى اِنِّیْ اَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ باید که خود را فارغ کند از غم
 و وسواس و تسلیم بخدای کند که تمام تسلیم نهایت مقامات است تسلیم
 نمیشود از آن محکمی تسلیم بشود هر آنچه پیشیت آید و قَالَ اللَّهُ تَعَالَى وَمَنْ یُسْلِمْ
 وَجْهَ اِلَى اللَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَقَدْ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى وَقَالَ اللَّهُ تَعَالَى وَ
 مَنْ احْسَنَ دِیْنًا مِنْ اِسْلَمٍ وَجْهَهُ اِلَیَّیْهِ وَقَالَ اللَّهُ تَعَالَى فِی مَلْءِ الصَّحَابَةِ
 رَضِیَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَمَا نَرَاهُمْ اِلَیَّعَا نَا وَنُسَلِّمُكَ وَمَنْ لَوْ اَنْزَمَ الرِّضَاءَ التَّسْلِيمَ
 وَالتَّوْبَةَ فَلَا یُعْتَرِضُ عَلٰی اللَّهِ تَعَالٰی اَصْلًا فَاَنْ كَانَ مِنْ رَفَعَهُ بِسَطًا شُكْرًا وَ
 بَنِیْفًا اِنْ الْبَاسُ هُوَ اللَّهُ تَعَالٰی وَاِنْ اِبْلَآةٌ فَبُخْصُ شُكْرًا وَصَبْرٌ عَلَیْهِ وَتَقَبُّلٌ
 اِنْ الْقَابِضُ هُوَ اللَّهُ تَعَالٰی فَاِنْ مَثَلُ الْعَبْدِ مَعَ الْخَالِقِ كَمَثَلِ الْمَرِیضِ بِالطَّیْبِ
 اَعْلَمُ بِدَقَائِقِ الطَّبِّ مَشْفُوقٌ عَلٰی حَالِهِ فَوْضُ امْرَاةٍ اِلَیْهِ وَتَرْكُ الْاِعْتِرَاضِ
 عَلَیْهِ لَانْ فَعْلَهُ لَا یُخْلُو عَنْ الْحَكْمَةِ فَاِذَا سَمِعَ الْخَالِقَ وَالمُرِیْقِبَلَهُ وَیُسْرَبَهُ
 وَیَعْلَمُ اِنْ شِفَاءَهُ فَبِهِ فَكَذَلِكَ الْعَبْدُ اِذَا اشْفَقَ اِنْ اِنَّهُ نَعَالِیْ لَطِیْفٌ
 بِعِبَادِهِ رَحِمٌ عَلِیْمٌ رَءُوفٌ بِرَفُوضِ امْرَاةٍ اِلَى اللَّهِ تَعَالٰی وَاسْتَسْلِمُ بِفَضَائِلِهِ

كما قال بعض العرفاء: يَكْتَلِبُ الى المحبوب امرى كله + فان شاء احببني وانا
 شاء اتلفني + فاعلم ان العاقل لا يعترض بقضاء الله تعالى ولهذا قيل
 كل راحة مجال ستكركه كغيرك بال + كز بهر چه سازي وچرا ميشكني + **شرط**
 سعي وسوم آنكه دور كردن خطورات قال سهل بن عبد الله اسوء حدث
 النفس الخواطر وليكن نفيها مشكلاً جداً فبالمواطبة طلبته على ذكر الله
 تعالى واحضار صورته الشبيهة يرجي ان ليسهل نفي الخواطر ودفع
 الهواجس والوساوس وقيل نفي الخواطر هو ركن عظيم لان القلب لم يخل
 من ذكر الغير الا يؤثر ذكر الله فيه اصلاً قال الله تعالى واذا ذكر ربك اذ نسيت
 اي نسيت الغير وقد روى في الخبر ان الشيطان جاء ثم على قلب ابن آدم
 فاذا ذكر الله تعالى خنس واذا غفل التقم قلبه الحديث وقال الله تعالى
 ان الذين اتقوا اذا مسهم طائف من الشيطان تذكروا الآية وقال تعالى
 الشيطان يعدكم الفقر ويأمركم بالفحشاء الآية وقال الله تعالى الشيطان
 سؤل لهم واصل لهم وقال الله تعالى عن يوسف وما ابرئ نفسي النفس
 لا مارة بالسوء وقال الله تعالى ولا اقسم بالنفس اللوامة وقال الله تعالى
 ان الشياطين ليوحون الي اولياءهم وقال الله تعالى ومن يعيش عن ذكر
 الرحمن نقض له شيطاناً فافهوله قرين وقال صلى الله عليه واله وسلم
 ان للشيطان لمة يابن آدم وللملك لمة فاما لمة الشيطان فايعاد بالشر
 وتكذيب بالحق واما لمة الملك فايعاد بالخير وتصديق بالحق وورسالة
 الملك وسئل الجنيد عن الخطرات فقال الخطرات اربعة خطرة من الله
 تعالى وخطرة من الملك وخطرة من النفس وخطرة من الشيطان
 فالخطرة التي من الله تعالى ترشد الى الاشارة والخطرة التي من الملك
 ترشد الى الطاعة والخطرة التي من النفس تجر الى الدنيا وتطلب غيرها
 والخطرة التي من الشيطان تجر الى المعاصي ودر عوارف آورده است كه لمه

شیطان نفس را در حرکت آورد و لمه فرشته روح را در حرکت آورد چون لمه شیطان
 بر خیزد و تحرک نفس پدید آید و از جوهر نفس ظلمتی پدید آید اثر آن ظلمت بدل رسد
 نظر شیطان بر دل افتد یا غوا و وسوسه پیش آید و تحرک نفس بر هوا بود و نفس
 سجت کند و طلب آن هوا و در حرکت شود و هوای نفس آنست که برای خود حظی
 طلبید و از سر وی بجوید و چون لمه فرشته بر آید تحرک در روح افتد و از جوهر روح نوری
 ظاهر شود و از آن نور همتی عالی در دل پدید آید و آن لمه از سه معنی یکی بود یا اوای
 فریضه که بدان نامورست و یا طلب فضیلتی که مندوب است و یا باجی جوید که صلاح وی
 در آنست کذا فی الکذا الا ورا د پس باید که رعایت کند و نیک بیند که این خطر چیست
 یا شرف است یا ضرر و بی رعایت این شرط تفرد باطن حاصل نیاید و الله اعلم
 بالصواب و الیه المرجع و المآب شرط سی و چهارم آنکه پیوسته نماز جمعه خواند
 لقوله علیه السلام و لا اعتکاف الا فی المسجد الجامع یعنی یصلی فیہ جمعة
 و جماعة لانه واجب لا یجوز للمعتکف ان یتروک الواجب ان کان یجلس فی
 فی غیر مسجد الجامع یعنی لا یصلی فیہ الجمعة فینبغي ان ینخرجه الی الجمعة
 لانه قال الله تعالی اذ انودی للصلاة من یوم الجمعة الایة فی شرح المسلم
 الجمعة من فروض الاعیان عند الاکثر و ذهب بعضهم الی انها من فروض
 الکفاة و هی واجبة علی کل من جمیع العقل و البلوغ و الحریة و الذکورة
 و الاقامة اذ المبکی له عذر و فی جامع الرموز و قال بعض الشافعیانها
 فریضة علی اهل المصر و واجبة علی اهل اطرافه و سنة علی اهل القرى
 الکبیرة المستجمعة بشرائطها کما فی المصنفات و در کثر الاوراد و در وقت
 و قبول باریتعالی اذ انودی للصلاة من یوم الجمعة فاسعوا الی ذکر الله
 امر است و امر بسی سوی خیری نباشد الا برای وجوب آن چیز و امر تبرکع بیست
 در وقت نماز جمعه نیز دلیل است بر وجوب او باید دانست که فریضه در اصل نماز
 ظهر است اما اقامت جمعه در مقام او نفس ثابت شده است بخلاف قیاس

واجتماع است که چون کسی را جمعه فوت شود ظهر را قضا کند نه جمعه زیرا که جمعه را قضا
 نیست و بیکر آنکه جمعه را وقتی علمیده نیست او را در وقت ظهر ادا میکنند پس معلوم
 که نماز جمعه فرضی علمیده بنفس خویش نیست چون فرض دیگر و اگر او بنفس خویش
 فرضیه بودی بایستی که او را وقتی علمیده بودی و چون فوت شدی او را قضا بودی
 پس افضل اینست که در وقت نیت نماز جمعه لفظ فرض بر زبان نراند و لفظ ظهر هم
 نگوید زیرا که در اصل وضع جمعه برای استقامت ظهر است و در موضعی که مصر جامع بود سقط
 ظهر است و الاستسقط ظهر نیست ولیکن باید که نیز چنین کند که نوبت آن اصلی الله
 تعالی رکعتین صلوة الجمعة متوجهاً الى جهة الكعبة الشريفة مقتداً بالله اکبر
 وكان يوم الجمعة في الجاهلية يسمى عَرُوبَةً بفقه العين المهملية وضم الراء
 وبالباء الموحدة وأول من سماه يوم الجمعة كعب بن سؤى ولما قدم رسول
 الله صلى الله عليه وسلم المدينة أقام يوم الاثنين والثلاثاء والأربعاء والخميس
 في بني عمرو بن عوف كذا في الثمني وفي روح الأرواح خلق الله آدم في آخر ساعة
 من يوم الجمعة پس چون شوق کلمه باشوق آدم شد فرمان شد که این روز را
 جمعه نام نهند چون روز اجتماع شتا فانست کذا فی شمائل الانبياء وعن أبي هريرة
 قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم خير يوم طلعت عليه الشمس يوم
 الجمعة فيه خلق آدم وفيه ادخل الجنة وفيه اخرج منها ولا تقوم
 الساعة الا في يوم الجمعة رواه مسلم وعن ابن عباس ان النبي صلى الله عليه
 وآله وسلم قال من ترك الجمعة من غير ضرورة كتب منافق في كتاب لا يحيى
 ولا يبذل وعن أبي جعد الضميرى قال قال رسول الله صلى الله عليه وآله
 وسلم من ترك ثلاث جمع تها وتا بها طبع الله على قلبه رواه ابو داود والترمذى
 والنسائى وابن ماجه والدارمى ورواه مالك عن صفوان بن سليم واحمد
 عن ابى قتادة كذا في المشكوة در فوائد الفوائد مسطور است اگر یک جمعه کسی بنماز
 نرود یک نقطه سیاه بر دل او پیدا شود و اگر سه جمعه نرود تمام دل او سیاه شود

در نیت جمعه لفظ فرض بر زبان نراند و لفظ ظهر هم نگوید

نفوذ بالله متجاوز تفسیر معنی مایه المؤمنین علی گفت رضی الله عنه هر که ترک آورد
 یک جمعه یا بغیر هذرو کفارت این نیست تا روز قیامت پس مشکف را باید که
 نماز جمعه ترک نکند چنانچه اکثر جهال صوفیه مشکف میشوند و نماز جمعه ترک میکنند
 اعلم انه لا خلاف فی ان فی الجمعة ساعة اجابة الدعوة ولكن اختلفوا آية
 ساعة هي قال بعضهم هي عند طلوع الشمس وقال بعضهم هي عند الزوال
 وقيل هي عند غروب الشمس وقيل هي بعد الاذان وقيل هي اخر ساعة من
 يوم الجمعة وقال بعض العلماء ان هذه الساعة مبهمه في يوم الجمعة
 لا يعلوها الا الله كما بناه ليلة القدر في جميع شهر رمضان وكما بناه صلوة
 الوسطى في جميع صلوة الخمس وفي التمتع والتقصير انها ما بين جلوس الامام
 على المنبر الى ان يسلم من الصلوة اما اكثر برين ان ذلك ان ساعت بعد از عصر تا غروب
 شفق است لحام روی فی مشکوة المصابيح عن ابي قال قال رسول الله صلى الله
 عليه واله وسلم التمسوا الساعة التي تروى في يوم الجمعة بعد العصر الى
 غروب الشفق رواه الترمذي چون اختلاف ساعته جمعه شنیدی و در اینوقت
 اکنون بگوش هوش بشنو و دریاب که در روز جمعه غسل کردن سنت است و فضیلت
 بسیار دارد و لما روی عن ابی هريرة عن رسول الله صلى الله عليه واله وسلم
 قال من اغسل ثراقي الجمعة فغسل ما قبله ثرا نصرت حتى يغفر الله له ما
 من خطيئة ثم يغسل معه غفرله ما بينه وبين الجمعة الاخرى وفضل ثلاثة
 ايام رواه مسلم وعن ابی سعيد الخدري قال قال رسول الله صلى الله عليه
 واله وسلم غسل يوم الجمعة واجب على كل محتلم متفق عليه كذا في المشكوة
 يقال الطيبى ذهب الفقهاء الى انه خير واجب وتأولوا الحديث على المعنى
 الترغيب كذا في شرح المشكوة بدلائل اختلاف کردند غسل کردن روز جمعه که
 بکدام وقت باید کرد اما متقی به آنست که بآن غسل نماز جمعه باید کرد و بعد از غسل
 این دعا بخواند اللهم طهرني من الدنس والاقذار واغسلني من الذنوب

ساعة اجابة الدعوة
 ساعة اجابة الدعوة

الصغار والكبار برحمتك يا ارحم الراحمين شرط سي وخيبه انكره
 استغفار خوانه لقوله تعالى واستغفر الله ان الله غفور الرحيم وفي الخبر
 قال الله تعالى يا ابن ادم منك الاستغفار ومنى المغفرة وفي شرعة الاسلام
 ومن سنة الاسلام الاستغفار على الدوام فانه يجعل الكبيرة صغيرة وعنه
 عبد الله بن يسير قال قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم طوبى لمن وجد
 في صحيفته استغفارا كثيرا رواه ابن ماجه وروى النسائي في عمل اليوم وليلة
 وروى ان رجلا جاء ابن عباس رضي الله عنهما وشكى اليه قلة المال فامر
 بالاستغفار وجاء احد وشكى اليه لقلة الاولاد فامر بالاستغفار فقبل اجبت
 عن المسئلتين مختلفين بجواب واحد فقال الستم تفرغ ون قوله تعالى
 واستغفر وار بكم انه كان غفارا يرسل السماء عليكم مدررا وما يجد دك
 يا مال وبنين ويجعل لكم جنات ويجعل لكم انهارا فضعف الله تعالى
 بالاستغفار المطر والمال والولد والجنّة والانهار والاستغفار استغفار
 واحد كذا في كفاية الشعبي وقال عليه السلام لكل داء دواء والذنوب
 الاستغفار كذا في فتاوى فيروز شاخي قال بعض اهل الكلام الاستغفار طلب
 المغفرة بقدر قيم المعصية والاعراض عن المعصية وعن الاغر المزني قال قال
 رسول الله صلى الله عليه وسلم انه ليغان على قلبي واني لا استغفر الله في
 اليوم مائة مرة رواه مسلم وعن ابى هريرة قال قال رسول الله صلى الله
 عليه وآله وسلم والذي نفسي بيده لو لم تذنبوا لذهب الله بكم ويحطوا
 بقوم يذنبون فيستغفرون الله فيغفر لهم رواه مسلم وعن ابى بكر الصديق
 رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم ما احب من استغفر
 وان عاد في اليوم سبعين مرة رواه الترمذي والبره اود وعن عائشة ان
 النبي صلى الله عليه وآله وسلم كان يقول اللهم اجعلني من الذين اذا احصوا
 استبشروا واذا اساءوا استغفروا رواه ابن ماجه والبيهقي في دعوت

الكبير كذا في الشكرية وفي الاخبار ان النبي صلى الله عليه وآله وسلم قال ان الخير
 يختار يوم القيمة بين يدي الله تعالى فيقول احديا رب خذ لي بظلمتي من
 اخي فيقول الله تعالى الست قد استغفرت له فتريد ان اعذبه اليوم ولا جارك
 يقول المخصوص يا رب لم استغفر له فيقول الله المقتل بعد كل صلوة اللهم اغفر
 لي وللمؤمنين والمؤمنات الى اخره وهذا مؤمن فان شئت استجب ما دعا
 فادخل كما الجنة وان شئت الصفحتك منه واطالك بمحقوقي فيقول يا رب استجب
 دعائي وادخلنا الجنة كذا في كفاية الشعبي وعن عمر بن الخطاب رضي الله عنه عن
 النبي صلى الله عليه وآله وسلم انه قال اخبرني جبرئيل صلوة الله عليه وآله قال الله تعالى
 لو ان عبدا من عبادي اخذ السيف ثم حمل على جميع اهل الدنيا وقتلهم نزلت من
 التوبة كتبت عليه ولغفرته ولا ابالي وبروي عن النبي صلى الله عليه وآله وسلم
 ان جبرئيل صلوة الله عليه وآله والسلاما تاها عند وفاته فقال يا احمد ان الله يقرء
 بك السلام ويقول من تاب قبل موته بسنة قبلت موته فقال يا جبرئيل سنة
 لا متى كثيرة فذهب جبرئيل ورجع فقال ان ربك يقرء بك السلام ويقول من
 تاب قبل موته بشهر قبلت موته فقال يا جبرئيل شهر لا متى كثيرة فذهب ورجع
 فقال الرب تعالى يقرء بك السلام ويقول من تاب قبل موته بجمعة قبلت موته
 فقال يا جبرئيل جمعة لا متى كثيرة فذهب ورجع جبرئيل فقال ان ربك يقرء
 بك السلام ويقول من تاب قبل موته بيوم قبلت موته فقال يا جبرئيل
 يوم لا متى كثيرة فذهب ورجع فقال من تاب قبل موته بساعة قبلت
 موته فقال يا جبرئيل ساعة لا متى كثيرة فذهب ورجع فقال ان الله تعالى
 يقرء بك السلام ويقول ان كان هذه كثيرة فلو بلغ روحه الحق ولو تمكن
 الاعتذار لم يسأله فاستحي مني وندم بقلبه غفرت له ولا ابالي كذا في روضة
 العلماء وكذا قال الفقهاء رحمهم الله تعالى ايمان الباس غير مغبول وتوتمه
 الباس مقبولة عن حبل وجاء رجل الى النبي صلى الله عليه وآله وسلم فقال

واذنوا به فقال قل اللهم مغفر تلك اوسع من ذنوبي ورحمتك ارحب عندي
من عجلي فقال لها ثم قال عد فعاد ثم قال عد فعاد فقال قم فقد غفر الله لك
مس ان الله يبسط يديه بالليل مستى النهار ويبسط يده بالنهار ليتوب
مستى الليل حتى تطلع الشمس من مغربها وجاء رجل فقال يا رسول الله صلعم
احدنا يذنب قال يكتب عليه قال ثم يستغفر منه ويتوب قال صلى الله عليه
واله وسلم يغفر له ويتاب عليه قال فيعود فيذنب قال يكتب عليه قال ثم
يستغفر منه ويتوب قال صلى الله عليه واله وسلم يغفر له ويتاب عليه و
لا يعمل الله حتى تعلموا ط ما من مسلم يعمل ذنبا الا وقف الملائكة الموكل
باحصاء ذنوبه ثلاث ساعات فان استغفر الله من ذنبه ذلك في شئ من تلك
الساعات لم يوفقه عليه ولم يذنب يوم القيمة **مردس** ومن كان
حذ اللسان فاحشة لا ترم الا استغفرا لحد يث شكوت الى رسول الله صلى الله
عليه واله وسلم ذرب لسانى فقال اين انت من الاستغفار انى لا استغفر الله
فى كل يوم مائة مرة **دس** وكفارة المجلس ان يقول قبل ان
يقوم سبحانك اللهم وبحمدك اشهد ان لا اله الا انت استغفر لك و
اتوب اليك وفى رواية ثلث مرارة وفى رواية عملت سوء وظلمت نفسى
فاغفر لى انه لا يغفر الذنوب الا انت كذا فى حصن الحصين وعن شداد بن
اوس قال قال رسول الله صلى الله عليه واله وسلم سيد الاستغفار ان يقول
اللهم انت ربى لا اله الا انت خلقتنى انا عبدك وانا على عهدك ووعدك
ما استطعت اعوذ بك من شر ما صنعت ابوء لك بنعمتك على وابوء بذنبي
فاغفر لى فانه لا يغفر الذنوب الا انت قال ومن قالها من النهار موقفا بها
فمات من يومه قبل ان يمسي فهو من اهل الجنة ومن قالها من الليل وهو
موقفا بها فمات قبل ان يصبح فهو من اهل الجنة رواه البخارى كذا فى المشكوة
مو من قال استغفر الله الذى لا اله الا هو الحى القيوم واتوب اليه

غفر له وان كان قد فر من الزحف **د ت** ثلث مرارة **ت احب مرط**
 خمس مرارة غفر له وان كان عليه مثل ثوب البصر وثي كفاية الشجى روى عن
 حارث انه سأل علي بن ابي طالب فقال اى الاعمال افضل قال الاستغفار قال
 فقلت استغفر الله الذى لا اله الا هو الحى القيوم غفار الذنوب واتوب اليه
 فتبسم على رضى الله عنه فقلت له هل جرى على لساني خطاء فقال لا
 ولكن سألت رسول الله صلى الله عليه واله وسلم فقلت اى الاعمال افضل
 فقال الاستغفار قال فقلت استغفر الله الذى لا اله الا هو الحى القيوم
 غفار الذنوب واتوب اليه فتبسم النبي صلى الله عليه واله وسلم فقلت له
 يا رسول الله صلعم هل جرى على لساني خطاء فقال لا ولكن سألت جبرئيل
 عليه السلام اى الاعمال افضل فقال الاستغفار فقلت استغفر الله
 الذى لا اله الا هو الحى القيوم غفار الذنوب واتوب اليه فتبسم جبرئيل
 عليه السلام فقلت له هل جرى على لساني خطاء فقال لا ولكن سألت
 ميكائيل عليه السلام اى الاعمال افضل فقال الاستغفار فقلت استغفر
 الله الذى لا اله الا هو الحى القيوم غفار الذنوب واتوب اليه فتبسم
 ميكائيل فقلت له هل جرى على لساني خطاء فقال لا ولكن سألت
 اسرافيل اى الاعمال افضل فقال الاستغفار فقلت استغفر الله الذى لا
 اله الا هو الحى القيوم غفار الذنوب واتوب اليه فتبسم اسرافيل فقلت
 له هل جرى على لساني خطاء فقال لا ولكن سألت رب العالمين جل جلاله
 اى الاعمال افضل فقال الاستغفار فقلت استغفر الله الذى لا اله الا هو
 الحى القيوم غفار الذنوب واتوب اليه ثم قال الله تعالى ما من عبد
 بندم بقلبه وهو يقول هذه الكلمة بلسانه الا غفرت له ولا ابالي قط
 وثى خلاصة السلوك روى ان النبي صلى الله عليه واله وسلم قال ان الله
 اذا ذنب ذنبا لم يكتب عليه حتى يذنب ذنبا اخر فلم يكتب عليه حتى يذنب

ذنباً آخر فاذا اجتمعت عليه خمسة من الذنوب ثم اذا عمل حسنة واحدة
 كتب الله له خمسة حسنات وجعل الخمسة بأزاء خمسة سيئات وقال اهل
 الاشارة التوبة على ثلث اضرب توبة العام وتوبة الخاص وتوبة الاخص
 فاما توبة العام فمن الذنوب والسيئات وتوبة الخاص فمن الذلات والغفلة
 وتوبة الاخص فمن رويته الحسنات والالتفات الى الطاعات وقال استاذ
 ابو علي التوبة على ثلث اقسام اولها التوبة واوسطها الانابة واخرها الاوية
 فجعل التوبة بداية والاوية نهاية والانابة اوسطها فمن تاب من خوف
 العقوبة فهو صاحب التوبة ومن تاب طمعا في الثواب فهو صاحب الانابة
 ومن تاب مراعاتاً للامر ولا للرجبة في الثواب ولا للرهبة من العقاب فهو
 صاحب الاوية يس سالك رايا يركب هميشة توبه ويستغفار كندك توبه كرون نشانه
 مؤنان است يقول بعض اهل التحقيق التوبة صفة المؤمنين وقال تعالى
 وتوبوا الى الله جميعاً ايها المؤمنون لعلكم تفلحون عن ابي درداء رضي الله
 عنه قال سمعت رسول الله صلى الله عليه واله وسلم يقول ان لكل داء
 دواء وان دواء الذنوب الاستغفار وعن عائشة رضي الله عنها قالت
 جاء جبيب بن الحارث الى رسول الله صلى الله عليه واله وسلم فقال يا رسول
 الله اني اتوب ثم اعود قال فكلما اذنبت فتب فقال يا رسول الله اذا يكثر
 ذنوبي قال عفو الله اكثر من ذنوبك يا جبيب بن الحارث حكى عن ابي عثمان
 المغربي انه قال الانابة اجل من التوبة لان التائب اذا رجع الى ربه يفيض
 معصيته سمي تائباً ولا يسمى منيباً الا اذا رجع الى ربه بالكلية وفارق
 المخالفات اجمع وحكى انه سئل عن يحيى بن معاذ عن التوبة النصوح قال
 ان يكون لصاحبها عين سفوح وقلب عن المعاصي جموح فاذا كان كذلك
 كان امادات التوبة عليه قلوب وقال النبي صلى الله عليه واله وسلم اذا
 مات شاب تائباً يرفع الله تعالى العذاب عن مقابر المسلمين اربعين عاماً

لكرامة على الله تعالى وحكى انه كان في بني اسرائيل شاب اطاع الله تعالى
 عشرين سنة نظريوما في المرأة فرأى الشيب غالباً فقال يا رب عبدك
 عشرين سنة وعصيتك مثلها فان رجعت اليك اتقبلني فسمعها قفاً
 يقول اطعنا فشكرناك وعصيتنا فامهلناك فان رجعت الينا قبلناك كذا
 واخلص الخالصة وقال النبي صلى الله عليه واله وسلم اذا تاب المؤمن كتب الله
 بكل يوم مر عليه في فسقه عبادة سنة واعطاه الله ثواب شهيد ويتوهم بغيره
 القيامة بالفتاح ونفقه ثقبه باب من الجنة ويقوم يوم القيمة ملك عن
 يمينه وملك عن يساره وملك بين يديه وملك من خلفه يبشرونه بالجنة
 وقال عليه السلام لو علمتم الخطايا حتى تبلغ السماء ثم ندمتم فتاب الله عليكم
 وقال ذو النون على كل جارحة توبة فتوبة القلب نية ترك الخطورات
 وتوبة العين الغض عن المحارم وتوبة السمع ترك الاصغاء وتوبة اليد ترك
 التناول ما ليس بحل وتوبة الرجل ترك السعي الى الملاهي كذا في خلاصة الحقائق
 ارمي طالب صادق چون ثواب توبه واستغفار شفيدي وور يانتي اكنون بايدك ودر شير
 پويست مشغول باستغفار وتوبه باشي وفرضت راضيت داني چنانچه عزيزي ميغفرت
 سه ما فات مضى ما سيأتيك فاين قم فاعظم الفرصة بين العدمين ومات
 كمن در توبه واستغفار حكى ان مالك بن دينار مر على شاب وقد اشتغل بالفسق
 فنصحه ووعظه فقال له الشاب دعنا يا مالك حتى ندق الدنبا وفانتم نتوب
 فمر مالك وتركه فلما كان بعد ايام سمع بكاء من بيته فسئل عن ذلك فقيل
 له مات كذا الشاب فدخل عليه وجلس عنده ليستغفر له فسمعها قفاً في ناحية
 البيت يقول وعه يا مالك حتى ندق قمت وقال كذا في كفاية الشعبي وبايدك
 گريه وزاري باشي شرسنگي وپشيماني حمايت خود ميسازي چنانچه صاحب قصيده برز
 ميغفرايد سه واستغفر الدمع من عين قد امتلأت من المحارم والزم
 حميه الندم وقيل كان عبد الله بن عباس رضى الله عنه يقول يا صاحب

الذنب لا تنس ما لا ينسى ولا تنس ما يقرأ أحد ابين يديك في عرصات القيامة
 يا صاحب الذنب انظر ما فعل الذنب بادم صلوة الله عليه فانه اذنب ذنباً
 واحداً فهتك الله سره وابد السوءته واخرجه من الجنة ولم ينفعه القرب ويا
 صاحب الذنب ان اياك اذنب في الجنة واعتذر في الدنيا حتى عاد الى الجنة
 صاحب ألوف من الذنب تذب بالغبلة في الدنيا وترجو ان تعتذر في
 الجنة كذا في كهافة الشجى فها قد كشف لك الخطاء فاختر لنفسك ما تجلو
 في كتاب الزهد عن لقمان عود لسائك اللهم اغفر لي فان لله ساعة لا يرد
 فيها سائل الى وفق وجميع المؤمنين والمؤمنات بالتوبة والاستغفار و
 الحسنات واقبل لي توبتي وجميع المسلمين والمسلمات لانك عجيب الدعوات
 ومكفر السيئات **هـ** التي تبت عن كل المعاصي + باخلاصى جاء من خلص
 اغثنى يا غياث المستغيثين + بفضلك يوم يؤخذ بالناصي + التي تبت عما كان منى +
 فكفر سيئاتي وارض عني + وكن يوم القيمة لي معيناً + واحسن لي كما احسنت **ط**
شرطي وششم انك يا ذكر دن موت وحجت دشتن با واما التذكر فلما روى
 في المشكوة عن ابن عمر رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم
 ان هذه القلوب تصدأ كما تصدأ الحديد اذا اصابه الماء قيل يا رسول
 الله وما جاءها قال كثرة ذكر الموت وفي عين العلم قال رسول الله صلى
 الله عليه واله وسلم نعم من يذكر الموت في اليوم واللييلة عشرون مرة حين
 قيل هل تمشيهم الشهداء احد وكذا قيل لكل شيء اصل وفرع فان اصل
 الطاعات ذكر الموت والطاعة فرعه وان اصل المعاصي نسيان الموت
 والمعاصي فرعه **هـ** ما حجت دشتن موت را برين معني كه حق تعالى او را ز عدة كرده
 است كه بيان او تو وقت لقابعد موت است چنانچه كلامي مشهور است كه الموت
 جسر نيوصل الجحيم الى الجحيم ليس محب دالما موت را ينظر مي باشد كه
 هیچ وقتی از يادومي خالي نرود وفي الفتوية قال الله تعالى يا غياث الاعظم

لو يعلم الانسان ما كان بعد موت فما تمسك الحيوة في الدنيا ويقول بين يد
 الله تعالى كل لحظة ولحظة وساعة يا رب امتن امتن وروى ان ملك الموت
 جاء الى ابراهيم عليه السلام ليقبض روحه فقال له ابراهيم عليه السلام
 لما اجمعت فقال لا قبض روحك فقال له ابراهيم عليه السلام بل رايت خليلي
 يقبض روح خليله فرجع ملك الموت ثم جاء اليه وقال رب العزت يقرء بك
 السلام يقول لك حل رايت خليلي يكره روية خليل فقال ابراهيم عليه
 السلام عجّل اقبض بروحي كذا في كفاية الشعبي ما احسن ما قال بعض العارفين
 يا مريد وصالت مريد هم جان وكره طاقت بهجران كه دارد و عن النبي
 صلى الله عليه وآله وسلم الموت تحفة المؤمن والدراهم والدناير ربع المنايا
 وانما رواه الى النار وعنه عليه السلام الموت للمؤمن خير من الحياة والفقر
 للمؤمن خير من الغناء والذل للمؤمن خير من العز والرفعة وعنه عليه السلام
 الموت غنيمة والمعصية مصيبة والفقر راحة والغنى عقوبة كذا في خلاصة
 وقالت عائشة رضي الله عنها الموت غنيمة المؤمن لانه لا يخلو اما ان يكون مطيعا
 او عاصيا فان كان عاصيا فبا الموت ينقطع عصيانه ولا ياتي منه ما يستحق العقوبة
 بعد ذلك وان كان مطيعا فانه ينال ثواب الطاعات وتستريح في القبر ولا يبدأ
 للنفس من الموت كذا في كفاية الشعبي بدانكه درياد كردن موت فائده اينست كه
 تا كارهاي دنيا را فراموش كند از حجت خوف موت و قلب او روشن شود و چنانچه
 بالا ذكر شد قول رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم ان هذا القلب تصدأ كالحديث
 كه آدمي را بعد وفات احوال گور و تنهائي ياد نمايد و گمان آن داشته باشد كه اين همه
 مال و اسباب و عيال و اطفال و خویش و اقربا همه همراه خواهند و مر آنها نخواهند
 گذشت كه بناز و نعمت ايشان را پروردگار چون وير ايتما در جنازه نشند و سپان او را
 زين كنند و مال و اسباب را همراه خواهند نهاد تا اميد شود كه در قيامت اين همه ديرني بوردند
 با خود و درني سه تار بود دست آنچه او را مال خود انكاشتم با بود دست آنچه او را عمر

خود پیدا ایم و چون برونه او از خانه بیرون برنزد برای وداع او عورات نیز بیرون
 آیند میت طمع کند که ایچو بعد مادرم و خواهرم و عروس من برابر من روان شدند
 چون عورات را باز گردانند مرده بزبان حال گوید ای یاران گهجه را نمیگذارید باز
 مادرم را بگذارید که از همه مهربان تر هست و اگر مادرم را نمیگذارید باری خواهرم را
 بگذارید که بی برادر نمیتواند زیست و اگر خواهرم را نمیگذارید باری عروس مرا همراه
 من کنید که بی شوهر نمیتواند زیست چندان عجز و زاری نماید که اگر زندگان آنرا بشنوند از
 هیت میبرند و هیچکس زنده نماند و چون جنازه را روان سازند خوششان و یاران
 و برادران همراه روند چون جنازه او بتجمل برنزد بزبان حال گوید که ای یاران
 جنازه مرا آهسته برید که پدر من عصا در دست گرفته و سر برهنه کرده چگونه می آید و
 برادران بی برادر مانده اند فریاد و فغان میکنند و فرزندان بی پدر شده اند
 بابا گویان چگونه می آیند اندکی صبر کنید و آهسته روید که من بعد جنازه من نخواهند
 دید پس فرشته از آسمان ندا کند که ای میت بیهوده مگو و خیال خام از سر خود دور
 کن که قبر ترا هیجا ساخته اند و منکر و نکیر برای سوال تو و عقوبت تو انتظار می برند
 چون جنازه بر سر گور میرسانند هر کس که می آید تعجیل میکند و همین سننی میگوید که زودتر
 فرود آرید و دو کس او را در لحد فرود آرند میت میداند که این دو کس با من نجات
 خواهند کرد و ایشان از گور من جدا نخواهند شد چون یکی از ایشان بیرون می آید
 دیگری برای خشت زدن بماند برین یک تن دل می نبندد و چون او نیز بیرون آید پس
 از همه کس دل بر کند و از همه نا امید شود تکیه بر فضل و کرم باری تعالی خواهد کرد و اما
 باز امیدوار باشد که عزیزان بر سر گور من باشند تا من از حساب نکیر و منکر فارغ
 شوم چون بعد از دفن از سر گور دور میروند و هیچکس نماند منکر و نکیر فرود آیند
 و گویند من را بک و من نبیک و ما دینک سه آن روز یاد کن که پرسند مر ترا
 من را بک اندران شب تاریک اولین سه هر که آمد در جهان پر ز شور
 عاقبت میبایدش رفتن بگور در دروغ عشقت دنیا چون پلی بی بقا جانی و

ویران نزل + دل منه بر این پلی بر ترس و بیم + برگ ساز و مشو اینجا بقیتم +
 رستی را و حقیقت سفته اند + سار فان این خانه فانی گفته اند + برگدراز دوستی
 مال و جاه + زانکه الت هست ما ر و جاه چاه + قال عکرمه تمنی ادم علیه
 السلام ان یری ملک الموت فلما رآه صهق وغشى علیه وجبرئیل علیه السلام
 وضع یدیه علی برأسه ومیکائیل علی صدره واسرائیل علی قلبه و ملک الموت
 علی رجليه وما افاق الا بعد تسعة ايام یرثشم منه عرق اصفی وروی ان
 الله تعالی لما خلق الموت علی الصوره التي خلق ثمر امرة ان صرین صفوف
 الملائكة اغمی علیهم الفی عاه فلما افاقوا قالوا یا رب ما هذا فقال هذا
 الموت قالوا فمن یذوق فقال کل ذی روح کذا فی کفایة الشعبی قیل وکان
 اسم ادریس البی علیه السلام اخو نوح وحمی ادریس بکثرة درسه کتاب الله
 تعالی وکان یخیط کل یوم قمیصا وکان کلماً غزابة یسبح الله تعالی فلما اتم
 القمیس سلطه الی اصحابه ولم یر طلب منه اجره ومع ذلك بعد الله عبادة
 فی کل یوم ولیلته یجرون الواصفون عن وصفها حتی استاق الیه تلك الموت
 وسأل الله تعالی فاذن فی ریا رته فاذن له فاق سلی صوره آدمی وسلم علیه
 وحلس عمده حتی یصحب معه اربعة ايام ولما یری ادریس منه ما یحالف
 طبع الادمین فقال له من انت قال انا ملک الموت قال انت عندی منذ
 اربعة ايام فهل قبض روح احد قال نعم قبضت ارواحا کثيرة ارواح الخلق
 عندی کالما نذرة امتنا ولها کما ساول احد اللقمة فقال ادریس یا ملک الموت
 اجئت نرا ام فابضاً قال جئت نرا یا ذن الله تعالی نعم قال ادریس علیه
 السلام یا ملک الموت حاجتی منك ان تقبض بروحی نمریجی الله تعالی حتی
 اعبد الله تعالی بعد ما ذقت مرارة الموت فقال ملک الموت انی لا افیض
 روح احد الا ان یامرنی الله تعالی فادعی الله تعالی ان اتقبض روح ادریس
 فقبض من ساعه فمات ادریس علیه السلام فکی ملک الموت وقصر ع الی

الله تعالى وسأئل ان ينحي صاحبه ادمريس عليه السلام فاحياه الله تعالى فعاثقه
 ملك الموت فقال يا اخي كيف وجدت مرايرة الموت فقال ان الحيوان اذا
 يسلم جلداه حال حيوته فمرايرة الموت اشد منه الف مرة فقال ملك
 الموت المرفق الذي فعلت بك في قبض روحك ما فعلت باحد قط الى
 آخر القصة وقصرت هذه القصة لاجل ضيق المقام في هذه المختصر ومن
 اراد ان يطلع هذه القصة فليطالع في السبعيات وعن وهب بن منبه
 رضى الله عنه قال لما دخل ملك الموت على مريم ومال في حجابها فغشى عليها موهلة
 ثم افاقت فقالت من انت يا عبد الله اقشعر جسمي منك واضطربت منك
 بجوارحي وطأ رجلي وتغير لوني وغشى علي فقال ملك الموت انك ارحم
 الصغير لصغيرة ولا اوقرا الكبير لكبرة ولا استاذن على الملوك ولا اهاب
 بحبايرة وانا شرب الدار والقصور وسحر القبور وانا المفرق بين الجماعات
 وانا صاك الموت فا قبض الارواح فقلت الا تصبر ساعة حتى يرجع جدي وثمة
 فوادى وقرة عيني عيسى روح الله قال له اومر بك وانا عبد ما مومر والله
 عدل لا يجوز وقد امرني ان لا ازيل قدما ان قد مرحتي اقبض روحك في صفك
 هذه ثم قبض روحها فرجع عيسى عليه السلام ونزل جبرئيل عليه السلام
 وميكائيل عليه السلام فدنفوها فساخ عيسى عليه السلام في الارض بزا
 وبحرا وسهلا وبكل المشيش ويشرب الماء فمر بجبل تجرى من تحتة عينات
 ما لكان مسرتان فقال الله تعالى يا ذن للجبل في الكلام معه وسأل الجبل
 فقال يا روح الله اني سمعت الله تعالى يقول وقودها الناس والجحارة عليها
 ملائكة خلا لا شدا الاية فهذه هي ابكي فزعا من الله ان لا يجعلني من
 تلك الجبال والجحارة وروى عن عيسى عليه السلام مر بقبر سامر بن نوح
 فدعا الله تعالى فقال يا سام قم باذن الله فخرج ابيض الرأس والحية فقال عيسى
 عليه السلام يا سام مروت من اسود الرأس والحية فقال السامر ما حسبته

صوتك الاصيحة يور القيمة اسود الراس والحيمة وكلمه عيسى اتريد ان تقيس
قال لا لان منذ راكنا اسنة مت ولم تخرج مرارة الموت من حلقى كذا فى
خلاصة السلوك وفى دقائق الحقائق يقول الموت بأعلى صوت انا الموت
الذى افرق كل حبيب وافرقت بين المنة والزوج وانا الموت الذى افرقت بين
البنات والامهات وانا الموت الذى افرقت بين الابن والاباء وانا الموت الذى
افرقت بين الاخوة والاخوات وانا الموت الذى اقهر القوى من بنى آدم و
انا الموت الذى اخرج الدور والقصور وانا الموت الذى اقلكم ولو كنتم
فى بروج مشيدة ولم يبق مخلوق الا يذوقنى واذا اتزل الموت على احد قام
بين يديه على صورته ثم يقول النفس من انت وما تريد فيقول انا الموت
الذى اخرجك من الدنيا واجعل اولادك يتيماً وزوجك امرأته وما لك
صورنا بين ورثتك الذى لا تجة فى حال حيوتك وانت لم تقدر خيراً
لا خيرتك اليوم حيث اليك ولم يفعل خيراً من بعدى فاذا اسمع النفس
حوّل وجهه الى الحائط فرأى الموت قائماً بين يديه فحول وجهه الى جانب
الآخر فرأى الموت قائماً بين يديه فيقول الموت الم تعرفنى وانا الموت
الذى قبضت روح والدك وابنت شطرت ولم ينفعك اليوم اخذ روحك
وانا الموت الذى افنت القرون الماضية اكثر ذوقاً منك ثم يقول
له ملك الموت كيف رايت الدنيا فيقول رايتها مكامرة غداً روى ان
كعب الاحبار ان الله تعالى خلق شجرة تحت العرش عليها اوراق بعدد
المخلوقين فاذا انقطع اجل العبد وبقي له من عمره اربعون يوماً سقطت
ورقة فتفزع على حجر عذراييل فيطعم بذلك فامر يقبض روح صاحبها
وبعد ذلك يسمون له ميتاً فى السماء وهو جى على الارض اربعون يوماً فى
الخبر اذا وقع العبد فى الترع ينادى منادى دعه حتى يستريح وكذلك اذا
بلغ الركبتين والسرة واذا بلغ الحلق جاء نداء دعه حتى يودعه الاعضاء

بعضها بعضاً فيودع العين فيقول السلام عليك الى يوم القيمة فكذلك لا ذنان
واليدان والرجلان وودع الروح نفسها فتعوز بالله من وداع اللسان لا يبعد
وزداع المعرفة الجنان فبقي البدن بغير حركة والرجلان لا حركة لهما والكتفين
لا نظير لهما ولا ذنان لا سمع لهما واليدان لا بطش لهما ولا روح له ولو بقي لسان
بلا ايمان وقلب بلا معرفة فكيف حال الرجل في المسجد لا يرى احداً ولا اباً
ولا امماً ولا اولاداً ولا اخواناً ولا اصحاباً ولا فراشاً ولا حجاباً فلو لم يرهم ربكم
فقد خسر خسرانا عظيماً زو فرزند ويارانت يكايك از تو بگزيرند نه فرزندت
بود مونس نه يارانت دهند يارى مه اعلم ان حال الميت حال العطش واحتراق
الكبد ففي ذلك الوقت يجحد الشيطان فرصة من نزع الايمان لان المؤمن
يعطش في ذلك الوقت فيجئ عند راسه مع قدح من الماء فيخرج له فيقول
المؤمن اعطني من الماء ولا يدري انه شيطان فيقول قل لصانع العالم
اعطيتك فان لم يجبه يجرى الى موضع قدحه فيحرك فيقول المؤمن اعطني
الماء فيقول قل كذب الرسول حتى اعطيتك فمن ادركته الشفاوة يجيب
ذلك لانه لا يصبر على العطش فيخرج عن الدنيا كما فرأى من ادركته السعادة
يرد كلامه ويتفكر امامه كما حكى ان ابا ذكريا الزاهد لما حضرت الوفاة
فاتي صديقه وهو في سكرات الموت فلقنه لا اله الا الله محمد رسول الله فاضر
وجهه فلقنه ثانياً فاعرض عنه وقال له ثالثاً قال لا اقول فغشي عليه صديقه
فلما كان بعد ساعة راى ابو ذكريا الحبيب ففهم عينيه فقال هل قلتم شيئاً
قالوا نعم عرضت عليك الشهادة ثلاثاً واعرضت مرتين وقلت ثالثاً لا اقول
فقال اتاني ابليس ومعه قدح من الماء وقف عن يميني ويحرك القدح فقال
لي تحتاج الى الماء قلت بلى فقال لي كذلك وفي الثالثة قال قل لا اله الا انت
قلت لا اقول وضرب القدح على الارض وولى هارباً فرددت على ابليس
عليك فاشهد ان لا اله الا الله وان محمد رسول الله وقال عليه السلام اذا مات

الإنسان يقسم على خمسة أقسام الروح للملك الموت والملك للوثة واللحم
للديان والعظم للتراب والعمل للخصمان وروى عن انس بن مالك رضي الله
عنه ان النبي صلى الله عليه واله وسلم كان يمشي خلف جنازة رجل من الأنصار
فقال عليه السلام اتدرون ما يقول هذا الميت فقلنا لا تدري يا رسول
الله وهل يتكلم الميت فقال ما من ميت الا وهو يقول ثلث مراة اذا وضع على
الجنازة اجبأتني وحاملتي لا تغرنكم الدنيا كما غرتني ومساكين ابن آدم يحترق
عليه اربعة غارات ملك الموت على روحه وغارة الورثة على ماله وغارة
الديان على لحمه وغارة المصوم على اعماله كذا في كفاية الشعب
وفي الجرائد اذا وقع العبد في الذرع وجلس لسانه يدخل عليه اربعة ملائكة
فيقول الاول السلام عليك انا ملك موكل بأمرنا لك طلبت في الارض
شرقا وغربا فما وجدت من رزقك لقمة فرجعت الساعة ثم يدخل
الثاني فيقول السلام عليك انا ملك موكل بشربك من الماء وخيرة طلبت
شرقا وغربا فما وجدت لك من ماء شيئا فرجعت الساعة ثم يدخل
الثالث فيقول السلام عليك انا ملك موكل بأنفاسك طلبت شرقا وغربا
فما وجدت نفسا واحدا من أنفاسك فرجعت الساعة ثم يدخل الرابع
فيقول السلام عليك انا ملك موكل بأجلك واعمالك طلبت في الارض
شرقا وغربا فما وجدت لك عملا واجلا فرجعت الساعة ثم يدخلان
يعني كراما كاتبين فيقولان السلام عليك انا ملكان موكلان بشأنك
فيمر جان صحيفه سوداء فيعرضان عليه فيقولان انظر فعند ذلك يمسح
عرقه ثم ينظر يمينا وشمالا خروفا من قراءة الصحيفة فيعدل الملك بشخصه عن
المسادة ثم يبعد الملك فيدخل ملك الموت عن يمينه ملائكة الرحمان و
عن يساره ملائكة العذاب وقيل ان القبرين آدمي كل يوم خمس مراة بخمس
كلما يقول انا بيت الوحدة فأجعل لي مونساً بقراءة القرآن وانا بيت مظلمة

فنرى في بصلوة الليل وانا بيت التراب فأجعل لي الفراش وهو العلي الصالح
 وانا بيت افاعي فأجعل لي الترياق وهو يسلم الله الرحمن الرحيم وانا بيت سوال
 منكرو نكير فأكثر على ظهري قول لا اله الا الله محمد رسول الله والله اعلم بالصواب
 شرط سعي وفتحتم آتكم از غدا بخرامى تعالى ترسيدن وگريه كردن ائمه البكاء
 فلقوله تعالى فليضحكوا قليلا وليبكوا كثيرا ولقوله صلى الله عليه واله وسلم
 ان في جهنم دركة لا ينبجى منها الا البكاؤون من خشية الله تعالى وعن علي
 رضي الله عنه بكاء المرء من خشية الله تعالى شرة عين وفي الاربعين قال
 رسول الله صلى الله عليه واله وسلم ما من مؤمن يبكي من خشية الله تعالى
 الا غفر الله ذنوبه وان كان اكثر من نجوم السماء ست گريه گر كس كس براي خدا
 عفو سازد خدا گناه او را بگرچه باشد گناه آن كس بيشتر از ستارگان سما
 وفي خلاصة الحقائق عن ابي سعيد الخدري انه قال بكاء الاحزان يعصي
 البصير وبكاء الشوق يجعل البصر وعن ابن مسعود رضي الله تعالى عنه
 عن النبي صلى الله عليه واله وسلم انه قال ما من مؤمن
 يخرج من عينيه دمع وان كان مثل راس الذباب من خشية الله تعالى الا غفر
 الله له وقال عليه السلام بكاء المؤمن من قلبه وبكاء المنافق من هامته و
 في الخبرين ان ادرا زاد معيت عيناك فلا تسمع الدموع بثوابك وليكن امسحها
 بكفك فانها رحمة وفي فتاوى ظهرى ما الحكمة في ان الولد اذا اخبر من
 بطن امه يبكي الى سنة ولا يد مع عيناه قيل لانه لم يكن ذلك بكاء حقيقة
 وانما كان تعبها لانه روى في الاخبار انه يقول اربعة اشهر لا اله الا الله
 واربعة اشهر ان محمد رسول الله واربعة اشهر اللهم اغفر لي ولوالدي
 فان قيل ولد الكافر كيف يكون قيل يقول في اربعة اشهر لا اله الا الله
 واربعة اشهر محمد رسول الله واربعة اشهر لعنت الله علي والدي واذا
 تمت السنة تد مع عيناك وفي اخبار الثمار قال عليه السلام من بكاء على

نفسه من خشية الله يدخل الجنة ضاحكاً وحكي انه سئل الجنيدهل للعار فان
يبكى فقال العار فون يبكون شوقاً الى لقاء المحبوب والمذنبون يبكون خوفاً من
الذنوب وروى عن كعب الاحبار رضي الله عنه ان العبد لا يبكي حتى سمعت الله
اليه ملكاً فيسمه كبدته فيناحيه فاذا فعل ذلك يبكي كذا في الحلاصة قال صلى الله
عليه واله وسلم ان من خيار امي قوماً يفتخون بجهرا من سعة رحمة ربهم ويبكون
سرا من خوف عذابه ابدانهم في الارض وقلوبهم في السماء وامر واحهم في
الدنيا وعقولهم في الآخرة ليمسكون بالسكينة ويتقربون بالوسيلة كذا في ذخائر
الثائر وقال بعض اهل الكلام البكاء سكب الدموع من حركة الكبد وروى ان داود
عليه السلام قال الهى ما جزاء من بكى من خشيتك حتى ليسئل دموعه على وجهه
قال جزاءه ان اوثقه من فرج الاكبر وان احمر وجهه على النار وعنه عليه السلام
لان ادم دموعه من خشية الله تعالى احب الى من ان تصدق بالف دينار وحكى
عن احمد انه قال رايت في المنام جارية ما رايت احسن منها يتلاءم وجهها
تقلت لها بغير ضوء وجهك فقالت بذكر الله تعالى الى الليلة التي بكيت اخذت
دمعك فصممت بها وجهي فنهض ضوء وجهي وحكى انه قيل لمجسط بن عجلان هل يبكي
الاست قال اما عينيه فتبكي واما قلبه فلا لان قلبه استند من الحجر الاسود واما
الحواف فلقلوبه تعالى واما من خاف مقام ربه الآبه وقلوبه عليه السلام يقول
الله تعالى يوم القيمة اخرجوا من النار من ذكرى في يوم ما او خافنى في مقامى عند
المعصية وتركها خوفاً منى كذا في روضة ايضاً قال عليه السلام خشية الله تعالى
راس كل حكمة من خاف الله تعالى خاف عنه كل شئ ومن خاف خيرا الله
خاف من كل شئ وقال محمد منازل مقام العارفين تسعة الحزن الدائم و
الغم الغالب والخشبة المقلدة وكثرة البكاء والتضرع في الليل والنهار والهوى
من مواطن الراحة ووجع القلب وتغصن العيش وخوف الخاتمة وروى ان
ادم صلوة الله عليه لما دخل في الدار الدنيا خاف على اولاده العذاب فلم يزل

يقول بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله اللهم سلم اولادى عن عذابك وقال اهل
 المعرفة الخوف نأرتحرق الوساوس والهواجس في القلب وقال اهل الاشارة
 الخوف على وجهين خوف من الخلق وخوف من الحق فالخوف من الخلق يورث
 التعذيب والخوف من الحق يورث التهذيب وقال عبد العزيز ان الله تعالى
 جعل الخوف عشرة اجزاء فحبس تسعة لا يطيق حملها احد وجعل البساقى
 في عشرة اجزاء تسعة للملائكة وجزء للسماء والارض والجبال والجن والانس
 والطيور والدواب قيل كان لعمر رضى الله عنه حسيقة يكتب فيه بالعمل فيعرض
 يوم الجمعة على نفسه فكل عمل يلزم سيئة يضرب الدرة على نفسه فلما مات
 كان جنبا له وسبما يضرب الدرة باصطلاح نقشبندية قدس الله سرهم اين را محاسبه
 ميگويند يعنى سالک هر شب خود را حساب ميکند که کدام عمل از دست من آمد اگر عمل بد آيد
 از دستم غفار ميخواند و اگر نيك آيد حمد و شکر خداي تعالي بجا آرند و اين براي سالک
 نافع است بدانکه خوف حق تعالي بر چند وجه است يکي خوف خاتمه است سالک را بايد که
 هميشه لرزان ترسان باشد لماروي في المشکوّة المصنوعة بهر عن سهل بن سعيد
 قال قال رسول الله صلى الله عليه واله وسلم ان العبد ليحمل عمل اهل النار وانه
 من اهل الجنة ويعمل عمل اهل الجنة وانه من اهل النار وانه يعمل الاعمال بالخوايم
 متفق عليه وعن عبد الله بن عمر رضى الله عنهما قال قال رسول الله صلى الله
 عليه واله وسلم ان قلوب بني آدم كلها بين اصبعين من اصابع الرحمن كقلب واحد
 يصرفه كيف يشاء ثم قال رسول الله صلى الله عليه واله وسلم اللهم مصرف القلوب
 صرف قلوبنا على طاعتك رواه مسلم و در زهرة الرياض مذکور است که چو مومني از
 اولاد بني آدم زائر براي او و شيطان بزرگند و او بميرد و ايشان نميرند تا وقت
 معلوم نقل است که چون اجل مومن نرديک شود هفتاد هزار شيطان نرديک او
 آيند تا ايمانش را بنيد اگر آن مومن بدين حق باشد خداي تعالي بقباله يک شيطان
 ده فرشته فرستد تا بايان رود و گفته اند که از جمله ضلال شيطان اينست که شيخ بر صفا

که خدای تعالی را دوست سال بندی کرد و آن لعین ایمان بر باد داد و آن قال الغضه
 رحمه الله علیه اکثر ما یسلب الایمان من العبد وقت النزع و فی الخزانة فی الشیطان
 فیجلس عند یساره فیقول له اترك هذه الدین فقل الیقین اثین حتی یجوز هذه
 الشدة فاذا کان كذلك فالحظ شدید فعلیک بالبكاء والتضرع و احیاء التیلة و
 كثرة الركوع والجمود حتی تجوز عن الله تعالی سه چون چنین کارست اندر دره ترا
 خواب چون می آید ای البه ترا به اللهم اجعل خواتم اعمالنا نارا و نارا الجنة و دم
 خوف عذاب قبرست سالک را باید که همیشه ترسان و لرزان باشد و از حق تعالی بپناه
 گیرد و کار وی فی المسکنة عن عائشة رضی الله عنها ان یهودیة دخلت علیها فذكرت
 عذاب القبر فقالت لها اعاذک الله من عذاب القبر فالت عائشة رسول الله
 صلی الله علیه و آله وسلم عن عذاب القبر فقال نعم عذاب القبر حق قالت عائشة
 فما رأیت بعد ما صلی صلوة الا تعوذ بالله من عذاب القبر متفق علیه و حسن
 عثمان رضی الله عنه انه کان اذا وقف علی قبر یبکی حتی یسبل لحيته فقبل له تذکر
 الجنة و النار فلا یبکی و تبکی من هذا فقال ان رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم
 قال ان القبر اول منزل من منازل الآخرة فان نجا منه فما بعده السیر منه
 وان لم یخرج منه فما بعده اند منه و قال رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم
 ما رأیت منظر اوط الا القبرا فظفر منه رواه الترمذی و ابن ماجه و قال الترمذی
 هذا حدیث غریب و فی مشکوة المصابیح عن النبی صلی الله علیه و آله وسلم قال
 ینبت الله الذین امنوا بالقرن الثابت نزلت فی عذاب القبر یقال له من
 ربک فیقول ربی الله و ینبی محمد متفق علیه و آن روز یا مکن که پرسند
 مرا ترا به من ربک اندر ان شب تاریک اولین و وحی ان مجوسی با جاء الی
 عمر رضی الله عنه و معه ثلث مرءوس فقال یا امیر المؤمنین ان صاحبکم
 کان یقول یعنی محمد صلی الله علیه و آله وسلم ان من خرج عن الدنیا علی غیر
 دین الاسلام فانه یحرق فی النار و ینزل فی جهنم و قرء قوله تعالی النار

بعد از آن علیها عدا و او عشیما فقال عمر رضی الله عنه بلی فاخرج المجوسی الروسی
 الثلاثة وقال ان هذا راس ابی وهذا راس اخي وهذا راس امی وكلهم خرجوا
 من الدنيا علی دین المجوس وانا اضم یدی علی هذه الروس فلا اری فیہ اشر
 الحرف فقال عمر رضی الله عنه یا غلام ادع ابی الحسن یعنی علیا رضی الله عنه
 فقال عمر للمجوسی اعد السؤال فاعاد السؤال فقال ^{عليه} ایتنی فی بحر و حدید
 فاوتی به فضر به فخرجت النار من بینها ثم قال للمجوسی من این یخرج النار
 فقال من الحجر والحدید فقال علی رضی الله عنه ضعی یدک علی الحجر والحدید
 هل تجد فیها اثر الحمر و اثر النار فوضعه یدیه فلم یجد فقال علی لا تنکر ان یکون فی
 وسط هذه الروس نارا وانت لا تراہ کما ان الله تعالی جعل النار فی الحجر والحدید
 بقدرته بحیث انک لا تجد اثره کذا فی کفایة الشعبی و فی شمائل الانبیاء
 بزرگی را پرسیدند هل فی القبر عذاب فقال القبر کله عذاب نقل است که بزرگی
 گفت که روزی برای مرده گور می کا فقیم شش جای کا فقیم گورهای کسند بیرون می آمد
 باز می انباشتم چون هفتم جای کا فقیم مرده نو در گور دیدم و دهم در گور می لرزید
 چون بیشتر شد بجانب پایان میت نظر کردم بقیاس نموش بزرگ کرد می دیدیم
 هر بار که در پای میت میش میزند آن میت سترنا پای میلر زید حیران شدیم و ما را بهیبت
 آن نیز می لرزیدیم همراه ما قلندری بود دلیری کرد و سنگی بجانب او انداخت و آن
 کز دم بقر از گور بیرون آمد و دنبال قلندر گرفت و قلندر بگریخت چون کز دم نزدیک
 رسید قلندر خود را در میان آب انداخت و شش وری میگرد و چون قلندر خود را آب ان
 روی آب رسانید یک پای خود از آب بدر کشیده بود که کز دم بومی رسیده و بدان
 پای دیگر چنان نیش زد که تمام آب دریا زرد آب شد و همان دم تا کر آن قلندر گوشت
 و پوست بر سخت و استخوانها سبزه گشت در همان جای جان سپرد و بعد از آن دیدیم که
 آن کز دم باز می گشت و راه آن میت بگرفت و در گورش فرو رفت ما دلیری کردیم
 که خاک آن گور باز بر دست کردیم نه میترسی از آن روزی که تار یک است و پر

ربيست * بگرد جمله اندام تو مار و کژ و مان گیرند. و عن ابى سعيد قال قال
 رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم لبس لطلحى الكافر في قبره نبعة وتسعين
 تنبها تنهسه وتلدغه حتى تقوم الساعة لوان تينينا منها نفخ في الارض ما انت
 خضرها والا الدامر حتى كذا في المشكوة سه چون خنين كارست اندر ره ترا *
 خواب چون مى آيد اى ابله ترا * اللهم انى اعوذ بك من عذاب القبر وسيعوم
 خوف عذاب آتش و درخ ست حكي لما نزل قوله تعالى وان جهنم لم وعدكم
 اجمعين فبكى رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم بكاء اشدا فقال الفاطمة
 دد الك نفسى يا ابا تا خبرنى من باب جهنم فقال عليه السلام فيها سبعون الف
 جبل من نار و فى كل جبل سبعون واد من نار و فى كل واد سبعون الف مدينة
 من نار و فى كل مدينة سبعون الف قصر من نار و فى كل قصر سبعون الف
 بيت من نار و فى كل بيت سبعون الف صندوق من نار و فى كل صندوق سبعون
 الف عذاب من نار لا تشاكل احد هيا بالآخر فتساقت الفاطمة رضى الله عنها
 بوجهها فمعه عمر رضى الله عنه فقال يا ليتنى كنت كنبسا فذبحونى واكلوا لحمى و لم
 اسمع ذكر جهنم وقال ابي بكر يا ليتنى كنت طائرا فى المفازة و لم يكن على حساب
 و لم اسمع ذكر جهنم و بكى كل من الصوابه رضى الله عنهم وقال على رضى الله
 عنه ليت احدى ان تلدن فى لى تنى مت صبيا لى تنى كنت حشيشا اكلتنى بهيمه
 سه كاشكى مارند ز ادى به برى * جاى شيرم نهرد ادى به برى * آن زمان
 چون دايه تا فم را برید * کار و بر حلقم نه ادى به برى * وقال يحيى بن معاذ رضى
 الله عنه لو خاف ابن ادم من النار كما يخاف من الفقر لدخل الجنة ايضا قال
 رضى الله عنه ان المؤمن لا يلين قلبه ولا يسكن روعه حتى يخاف جهنم
 وروى عن عمر بن الخطاب رضى الله عنه انه مزمرا على دار فمعه منها قوله
 تعالى ان عذاب ربك لواقع فترى من ركوبه واستند الى حائط ومكث زمانا
 ورجع الى منزله فمرض شهرا يعرجه الناس وروى عن ربيع بن حبيب

مرضی الله عنه کان یذهب الی ابن مسعود رضی الله عنه فمر بجانوت حداد فرای
 الحدید الحماة فغشی علیه ولم یبق الی الغد فلما أفاق سئل عن ذلک فقال تذکرت کون
 اهل النار فی النار کذا فی فصل الخطاب واما ناره جهنم فقد غسلت سبعین مرة حتی یکن
 اصسا کما ولا ینفعا بها فی الدمار الدنیا ولو ترک علی حالتها الا ولی حرقت الدنیا لانه روى فی
 الاخبار ان اهل النار لو وجدوا ناره الدنیا لما موافقها کذا فی کفاية الشیخی وروی ان
 عمر رضی الله عنه کان اذا سمع آية العذاب بغشی علیه وکان یعاد ایاها وکان علی
 خدیة خطان اسودان من الدموع واخذوا ما تبنة من الارض وقال یا لیتنی کنت
 هذه التينة وعنه رضی الله عنه قال لو وقفت بین الجنة والنار فخیرت بینها
 و بین ان اصیر ما دالا اخترت ان اصیر ما دالا خوفا من النار کذا فی الخلاصة
 وجاء فی الاخبار ان اهل النار یلحقهم من الجوع ما ینسون جمیع العذاب فینادون
 یا مالک الجوع فیونی من الشجرة التي قال الله تعالی طلعها کانه رسول الشیاطین
 فیاکون منه فیعطشون فیشدد علیهم ذلک حتی ینسون الجوع من شدته فیقولون
 اعنا بشربة من ماء فیا یتهم من ذلک الحمیم الذی وصفه الله تعالی وان یستغثوا
 یغاثوا بماء کالمهل یشوی الوجوه بئس الشراب فاذا قرب الیهم لیسقط وجوههم
 من شدة غلیانه فهذا الذی ذکر الله تعالی فی کتابه طلعها کانه رسول الشیاطین
 ثمران لهم علیها الشوبان جمیع الایه کذا فی کفاية الشیخی نقل است که بنده را بدو زخ
 بر بند چون بر دو زخ رسد از مالک دستوری طلبد که ای مالک زمانی تحمل کن تا بر
 حال خود گریه کنم و عرض خود انجام رسانم مالک دستوری دهد آن بنده آغاز گریه
 کند و گوید خداوند اعم در تناسی دیدار رسول تو صرف کردم و امیدوار بودم که روز
 قیامت دیدار شریف او به بنیم حالا امید آن دارم که دیدار آنحضرت به بنیم بعد از آن
 در آتش روم سه بر لب کوتر اگر جایم بود به بیجا مال او بود چون آتشی به ور در
 آتش جای من باشد همی به از جالش باشم آتشی به یفرمان حق جل و علا او را بنیز
 عرش بر ند به بنید که آنحضرت سر برهنه و روی مبارک بر درگاه بی نیاز نهاده و رخسار

ز روگشته عذر گناه امت کند چون بنده آن حال شاید نماید گوید خداوند را و اندازم
 که حبیب ترا بدین حال یتیمیم بهتر است که من در عذاب شوم و او از برای من این
 طور عجز و زاری نکند فرمان در رسد که چون این عاصی را ازین حالت رحم آید حجت
 من به آن اولی ترست سر بردار یا محمد صلی الله علیه و آله و سلم که عاصیان امت ترا و
 این عاصی را بتوبه بخشیدم چون چنین کاریست اندر ره ترا به خواب چون
 می آید ای ابد ترا بوالله ما اجرنی من النار و اعوذ بك من جميع العذاب و سوء
 الدار و ان لا اكون من الاشرار و انهم صالوا النار و لهم عذاب ضعيف في النار
 ان ذلك لحق تخاصم اهل النار و ارجوان تجعلني مع الابرار انك انت العزيز
 العفا حتى اعلم لمن عفى الدار و چارم خوف قیاست هست قال الله تعالى و ان
 الساعة لا تاتى الا بحسب فيها و حكى عن الفضل رحمه الله انه قال في قوله تعالى و ان
 يدع مسئلة الى حملها لا يحمل منه شئ ولو كان ذا قربى هي الوالدة تلقى ولدها
 يوم القيمة فيقول يا بنی المر بطنی لك و عاء المر بطنی حجری لك حذر المر بطن
 قد یای لك شفاء فيقول بلی یا اماه یا بنی الثقلی ذنوبی فأحمل عنی واحدا فيقول
 لا طاقته لی یا اماه فانی اليوم مشغول فی نفسی کذا فی خلاصة السلوك كما
 فی قوله تعالى يوم يغفر المرء من اخيه و امه و ابیه و صاحبته و بنیه الآية
 سه زن و فرزند و یارانت یکا یک از تو بگریزند نه فرزندت بود و منش یارانت
 دهند یاری نه در جبرست که چون روز قیامت شود همه را بر پل صراط بزرند باد
 از فقر و درخ بر آید چنانچه برگ درختان بزمستان ریختن گیر و همچنان عاصیان
 از صراط بریزند پیران گویند وای پیری ما و جوانان گویند وای جوانی ما و زنان
 گویند وای رسوائی ما و ظالمان گویند وای فضیلت ما و هر کس گوید و احسن چون
 رسول علیه السلام فریاد بشنود نعره زنند و روی بر زمین نهد و کیسوی بر خاک مالد
 گوید خداوند را رحم کن امت مرا بیا مرا ز امت ما خدا و نایب سلامت بگذران امت مرا
 بعده جبرئیل در رسد و گوید یا محمد سر بردار که حق تعالی فرماید ما اینجا راه گذر نایم

آفرق شود میان دوستان و دشمنان که مومنان بزودی میگذرند و کافران در آتش
می افتند چنانچه حق تعالی گفت فریق فی الجنة و فریق فی السعیر و مروی عن رسول الله
صلی الله علیه و اله وسلم انه قال یحشر الناس یوم القيمة حفاة و عراة فقال ام
سلمة رضی الله عنهما یا رسول الله و النساء كذلك فقال النبی صلی الله علیه و اله
یا ام سلمة لا تعرف الرجل انه رجل و المرأة انها امرة من هبته الله تعالی یوقفون
فی حر الشمس ثلث مائة سنة قبل المحاسبة کذا فی کفاية الشعبی چون چنین
کارست اندر دره ترا به خواب چون می آید ای ابله ترا به الله لا تجعلنی من الذین
یکذبون بیوم الدین و اجعلنی من الذین هم یعتقدون ان الساعة انی علی الیقین
و هم الذین لا خوف علیهم و لا هم یحزنون و بحسبم خوف لقاء بار تعالی ست که میسر
شود یا نه و این خوف مرخاص الخاص است که ایشان از هیچ چیز نمیترسند مگر برای این
و شب و روز گریه برای لقاء او میکنند که کی میسر شود و نه حرص بشت کنند و نه ترس
دوزخ هر عبادتیکه میکنند محض برای لقاء او حکایت دینی را به عدوی را دیدند که
بیکدست آتش گرفته و بیکدست آب گرفته می رود گفتند ای را به کجا میروی گفت میر
تا آتش در بشت زنم و بشت را بسوزانم و آب را در دوزخ اندازم و دوزخ را فروزم
تا بندگان خدای تعالی عبادت بامید بشت و ترس دوزخ نکنند بلکه بپشتش خدای را
خاص از برای او کنند و ای طالبی که دعوی عشق خدا کنی و در غیر او نظر محبت
چرا کنی و نقل است که خواجه مشاد دینوری را مریدی بود و ذاکر گفت خدایا
بر مشاد دینوری جنتا و بشت کراست کن حضرت خواجه چشم بگشاد و گفت و بجا کسی
سال است تا بشت برین عرض میکنند بگوشت چشم منگرستم این چه دعاست و لله در قائله
سه آنانکه بخیر روی تو جانی نگرانند چه کوه نظر اند چه کوه نظر اند چه حکمی ابراهیم
بن اد هم رحمه الله تعالی کان یقول و یحاک الی متی تخاف النار کن بحال تخاف
النار منك و یحاک الی متی تخاف الموت کن بحال یخاف الموت منك لانه جاء
فی الاخبار ان المؤمن اذا اراد ان یجاوز الصراط تقول جهنم یا مومن عجل فان

نورك يطفأ ناری کذا فی کما یله الشعی نقل است که وقتی را بهر یار شدیر سید
 که سبب یاری چه بود گفت نظرت الی الجنة فادبني ربی فالمتناقون الی لقاء الله
 تعالی لا یسکون للنار ولا یبالون منها ولذا قال العارفون نأرا الشوق اشد علی
 المتناقین من نأرا جهنم نعم من قال ۛ زاهد از بیم دوزخ چند ترسانی مرا آتش
 دارم که دوزخ نزود و خاکستر است ۛ و هم لا یسکون ولا یخافون لاجل الموت لانه
 حصل لهم فی حال الحیوة وده در فانی ۛ ستانده جان عاشق خود چو معشوق
 ندارد و کار غزرا یل آنجا ۛ و ایضا قال بعض الفقهاء ۛ جان ندای دوست
 کردم ای اجل سزور دار که کس تناسی آشنائی چون و بر بیگانه را ۛ و حکمی ان رجلاً
 سمع من هذا ابراهیم بن ادهم رحمه الله فذهب الیه لينظر ما یصنع حیث امر فقم
 اسمه فی العالم فجعل یرفیه حتی صلی العشاء و دخل البیت فنام الی طلوع الفجر
 فلما رای ذلك الرجل تفکر فی نفسه وقال ان هذا الرجل له اسم فی الزهد و لیس
 له عمل فلما اصبح ابراهیم صلی الفجر و لم تبوضاء فلما رای الرجل ذلك مراده فحمه
 فسأل ابراهیم عن ذلك فقال ابراهیم لما وضعت جبینی علی الارض ففکرت کانی
 حشرب بوم العیمة و ملائکة العذاب یجرون الی النار و انا اعلم حالی ففکیت
 فی ذلك الحیاء من الله تعالی الی ان سمعت الاذان و لم افر فسمعت ذوالنون المصری
 هذا فقال ابراهیم یقین بعدا من الله تعالی بخلق سخاک عن الخالق الجبار
 ولذا یقل کل ما سخاک عن الحق فهو سخاک نقل است که مردی بودی سال است
 ما گور می کافه است و بران گور نشسته است و کفن در گور او نمیه دایم میگردد چون این
 قصه حضرت امام جعفر صادق رض شیند گفت مرا آنجا برید آنجا بروند چون آن مرد بدان
 صفت بدید گفت یا فلان سخاک الذی عن الله تعالی و حسن بصری روزی بر بام
 خانه میگردد از آب گریه ناودان روان شد و بر جامه شخصی افتاد و گفت این
 آب پلید است یا پاک حسن بصری گفت این آب پلید است که از چشم من بیرون آمده
 است آن مرد نعره زد و گفت ای مسلمانان این جامه را برای کفن خواهم نهاد و

گفته اند که حضرت شعیب پنا بصره علیه السلام ده سال گریه کرد تا نابینا شد باز بینائی یافت و ده سال دیگر نگرست تا نابینا شد باز بینائی یافت فرمان شد که ای شعیب اگر از بیم دوزخ میگری آن بر تو حرام است و اگر از برای بهشت آن بر تو حلال است این گریه تو از بهر چیست گفت الهی نه مرا غم دوزخ و نه حرص بهشت است من از اشتیاق فراق تو میگریم فرمان شد که فعلیك بالبكاء و ده سال دیگر گریست خوش آنکه گفت سه ما را نه غم دوزخ و نه حرص بهشت است چه بردار ز رخ پرده که شتاق تو ایم به کشته عشقم و محبت کفن ما پرورده در دیم و طاعت و طن ما پرورده تو بر و طوطی فردوس برین باش به بلبل عشقم که دغش چنین ماست به در عوارف است که سهل بن عبد الله گفت کمال ایمان بعلم است و بخوف فضیل بن عباس چون ترا گویند که خاموش باش کافر کردی و اگر دروغ گفته پس باید که بغیر از خود یک ساعت نباشد و لهذا قال العارف بالله ابو عبد الله واستغفر الله من عین قد امتلات من المحارم والزم حمية الندم ساراز و بدکان باران که هستی از گنگاران نگرودی بشیاران مگر محبوب شیدائی بعضی بزرگان برای شوق حق تعالی گریه کردند نه تبرس دوزخ و نه حرص بهشت نقل است که حضرت ابیزید بطامی گفت که خداوند اگر مرا یک ساعت از دیدار سرش آمار خود محجوب داری چندان بنالم و فریاد کنم که دوزخیان را بر من رحم آید حکای ان الشبله رحمه الله علیه رای امراة تبکی علی ولدها و تقول یا ویلة علی فراق الولد فبکی الشبله و قال یا ویلة علی فراق الاحد قالت و کیف یا یا بکر قالت انت تبکی علی فراق مخلوق فان افلاکی علی فراق خالق باق اذ اعرفت هذا فاعلموا یا ایها الطالب ان للرجال مراتب فی الخوف بعضهم يخاف النار و بعضهم يخاف عذاب القبر و بعضهم يخاف بفراق الخالق اما فی حق المبتدی قال ولی البكاء و الخوف لجميع انواع العذاب افضل لحفظ المراتب فی هذا السلوک لانهم كما تقدم قصبة ابراهيم بن ادهم کان فی اول الحال علی صفته خاف ليلة من اللیالی من حشر القیمة و نام حتی یطلم الفجر و کان بعد ذلك علی حال قال اجل و یحک الی متى تخاف من النار کن بحال تخاف

النار من انك في هذه تفاوت المراتب نعم من قال اشئ بر دو مكان که صاحب تحقیق از ان
 صفت صدق و یقین صدیق پیر مرتبه از وجوب حکمی دارد و نیز نظر مراتب کنی نیز یقین
 نیستی المستدی انه یحاف ویسکی و یتعوذ بالله تعالی من جمیع انواع العذاب لانه
 کان علیه السلام یتعوذ بالله من جمیع انواع العذاب تعلیماً لا امتداداً لتری ما روی
 فی حصن حصین کيف کان علیه السلام یتعوذ فلیطالعه فی شطر من شطره و شتم
 آنکه بر حمت خدای تعالی امیدوار بود و بدیدار او قال الله تعالی لا تقنطوا من رحمة
 الله ان الله یعرف الذنوب جمیعاً و عن تو مان قال سمعت رسول الله صلی الله علیه و سلم
 یقول ما احب ان لی الدنیا بهذا الایة یا عبادی الدن اسرفوا علی انفسهم لا تقنطوا
 من رحمة الله لایة فقال رجل فمن اشرك فسکت النبی صلی الله علیه و سلم
 ثم قال الا من اشرك ثلث مرارة کذا فی مشکوة مناجات النبی حاکم من الحکمه +
 توکی مقصود من الحمد + ما رم میگویند توشه راد + بحر لا تقنطوا من رحمة الله +
 قال علیه السلام ما نغایدخل الجنة من کان یرجوها و یحتسب النار من کان یرجوها
 ما ساء یرحمهم الله من یرجوه و قال ذوالنون الی رحاءک یحیی و خوفک یمیتنی و اما
 بین موت و حیوة اخاف عذابک لانی عصیتک و ارجو فضلك لانک کثیر قتل است
 که حق سبحانه تعالی و حی فرمود بموسی که ای موسی فلان خراف را بگو که بگوئی که ساحت است
 در هم شکند موسی علیه السلام پیام حق سبحانه تعالی بآن مرد رسانید آن مرد گفت یا نبی الله
 مرا دل باری نمیدهد که این را بشنم پس حق تعالی فرمود که ای موسی هرگاه که این مرد
 کوزه ای سفالین شکستن نپسند پس لطف و کرم من کی پسندد که قاتلی بید قدرت
 خود آفریدم و صورتی را که در نگارخانه دمن احسن من الله صغفه نگاشتم چون بآتش
 و زرخ بسوزانم لنبی صلی الله علیه و سلم یرجوه رحمة من الله عذاباً منه
 اعطاه الله ما یرجو و کفی ما یخاف حکایت وقتی فرشته را با فرشته بر هوا ملاقات
 شد گفت کجا میروی گفت در شهر جودی هوس ماهی کرده است و در حوض با ماهی نیست
 مرا فرمان است که از دریا ماهی در حوض او اندازم تا آن جود مرا بدید و بخشش

فصل حق نه حد بیان است * است این قول در جهان شائع * آنکه بر کافری تجساید
 سلمان را کجا کنه ضائع * عن ابی هريرة قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم
 لما قضى اليه الخلق كتب كتابا فهو عنده فوق عرشه ان رحمتي سبقت غضبي
 وفي رواية غلبت غضبي متفق عليه عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه
 وآله وسلم لو يعلم المؤمن ما عند الله من العقوبة ما طعم بجنة احد ولو يعلم الكافر
 ما عند الله من العذاب ما قط من جنة احد كذا في المشكاة **فصل است** که وقتی جبرئیل علیه
 السلام بحضرت رسالت پناه صلی الله علیه وآله وسلم گفت یا رسول الله من امر و زخیری
 معائنہ کردم که هرگز آن مشاهده نکرده بودم و آن آنست که در شهری بت پرستی
 بت پیش نهاده بود و میگفت ای صنم ای صنم کی بار غلط گشت و گفت ای صمد از سر دقا
 غرت آواز آمد که لبیک یا عبدی گفتم خداوند بت پرستی بت خود را میخواند غلط کرده
 تا صمد بر زبان را ند چگونہ است که تو اجابت میکنی فرمان شد که ای جبرئیل اگر معبود
 را غلط کرده بانیم که معبود او کیست چون معبود او در حقیقت منم مرا میخواند پس
 او را اجابت میکنم خوش گفت آنکه گفت سه مقصود من از کعبه و بتخانه توئی *
 مقصود توئی کعبه و بتخانه بهانه * مسجد و دیر توئی کعبه و بتخانه یکی است * هر کجا گوش
 نهادیم همه غوغای تو بود * و روی فی الاخبار ان امرأة اتت الی رجل من اصحاب
 رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم تشتري تمر فقال لها ادخلي الكسأ نوت فان
 التمرفيه احسن واجود فدخلت فقبلها وعا نقيا ولم يزد علی ذلك فحرفه
 المرأة ففرع الرجل ثم فعل فأتی رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم وقال ناولت
 یدی الی امرأة فلم یبق لی شیء الا الامر العظیم یعنی الجحیم فنزل جبرئیل علیه السلام
 بهذه الایة و اقم الصلوة طری فی النهار و نزلنا من اللیل ان الحسنات ید هین السیات
 فقیل هذا خاصة لهذه الرجل امرأته فقال لا بل لجميع الامة و روی ان رجلا
 اتی باب رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم یبکی فدخل رجل اخر علی رسول الله
 علیه السلام فقال یا رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم احرق قلبی شاب بالباب

فقال عليه السلام ما دخلوه على فادخلوه وهو يصير ويبيكي فقال له النبي عليه السلام
 ما يبكيك يا شاب فقال ذنب عظيم ارتكبته فقال عليه السلام ما شركت بأهله
 فقال لا فقال اقلنت مسلماً فقال لا فقال النبي صلى الله عليه وآله وسلم لا تخف
 وان كان ذنباً اكبر من السموات السبع والارضين السبع فقال يا رسول الله وهو
 اعظم من ذلك فقال ما ذا فقال استحي ان اذكره فقال عليه السلام تسخبي مني
 ولم تسخبي من الله تعالى فقال الشاب كنت نباشاً منذ سبع سنين فنبست
 ذات يوم فبرئ انصاري وزعت عنها الكفن فلما ظهر عورتها لم اتمالك
 نفسي فرفقتها فلما انصرفت سمعت صوتاً من القبر يقول فضعتني فضحك الله
 تعالى يوم القيمة فقال عليه السلام نزع عني با فاسق يا فاجر فخرج الشاب من عند
 الى الربيعي ويصير ويهيل التراب على راسه ويقول يا رب اتيت باب رسولك
 فردني فان طردتني من بابك فالويل بي وان غفرتني فطوبى لي فانزل الله تعالى
 في شأبه هذه الاية والذين اذا فعلوا فاحشة او ظلموا انفسهم الاية
 وقال بعضهم انها نزلت في شأن ثعلب الانصاري مرضى امه تعالى عنه وقصة
 يارودي عن اسامة بن زيد ان النبي صلى الله عليه وآله وسلم اخا بن سعيد بن
 عبد الرحمن وبين ثعلبة الانصاري في الخروج الى غزوة تبوك وهي اخر غزوة
 غزاها رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم فخرج معه سعيد بن عبد الرحمن خلف
 احاه بعلبة خبيثة في اخلبه وكان يخطب على ظهره ويسعى لاهله فاخذ
 الشيطان منه ما اخذ فقال له اما منظر مرة الى ما وراء السترة فوق السترة
 فرأيت امرأة تضيء وجهها كالقمر ليلة البدر واذا الشعاع في صدرها
 كشعاع الشمس فوضعيه على صدرها فقال له ومجيت اما تسخبي من امه
 تعالى اما تحفظ حتى لاخر الغاري اما تحفظ وصيت رسول الله صلى الله عليه
 وآله وسلم قال فنام ثعلبة وخبره باكياناً نادماً الى الجبل وهو يقول واذل
 مقاماً واذل من عصاريه وكان في الجبل كذلك حتى رجعوا من الغزوة

فيجعل كل اخ يلقى اخاه فاقتحم سعيد بن عبد الرحمن لما لم يره ثعلبة ولما
 لم يخرج اليه ملتقياً فلما دخل منزله سأل اهله عن ذلك فقالت امرأة انه وقع
 نفسه في بحر الخطايا فخرج هارباً يكي الى الجبل فخرج سعيد في طلبه فلما اظفر به
 سأل منه ان يدخل المدينة فقال له ان كان لا بد فخل يدي في عنقي فانا عاصي
 ففعل ذلك فلما قدم المدينة استقبل بنته خمصانة فقال لها خذي بيدي و
 احملي الى بيت علي رضي الله عنه فذهبت به وقرعت الباب فاذن لهما بالدخول
 فدخلوا فاخبر علياً رضي الله عنه بقصته فقال له اخرج فلا توبة لك عندي فخرج
 وقال لابنته اذهبي الى بيت عمر رضي الله عنه فذهبت به وقرعت الباب فاذن لهما
 بالدخول واخبر عمر بقصته فقال له اخرج فلا توبة لك عندي فخرج فقال لابنته
 اذهبي الى بيت ابوبكر رضي الله عنه فذهبت به وقرعت الباب فاذن لهما بالدخول
 فدخلوا عليه واخبر ابوبكر رضي الله عنه بقصته فقال له ابوبكر اخرج فلا توبة لك
 عندي فخرج وقال لابنته اذهبي الى بيت رسول الله صلى الله عليه واله وسلم فذهبت
 به وقرعت الباب فاذن لهما بالدخول فدخلوا عليه واخبره بقصته فقال له اخرج
 ذكر تني اخلاء النار فخرج هارباً الى الجبل يصير خر ويقول اللهم ان عمرهم بضربتي
 وان ابوبكر اذ برني وان علياً طردني وان رسول الله صلى الله عليه واله وسلم
 خيبني وكان على ذلك اذا نزل جبرئيل عليه السلام من عند الله تعالى وقال
 يا محمد ان الجبار يقرئك السلام ويقول لك انت خلقت الخلق حيث خيبت
 عبدى وانا قد عذرت له فقال عليه السلام لا صحابه من ياتينا بثعلبة فنبشروه
 بالمغفرة فقاما على رؤسهما الفارسي رضي الله عنهما وخرجا وطلبا فوجداهما
 من رعاة المدينة فسألاه عن خبره فقال كانكما تريدان الهارب من النار
 فقالا نعم فقال لهما علم اين هو ولكن اذا قبل الليل اريه تحت هذه الشجيرة
 ساجدا يبكي ويتعوذ بالله من عذابه فمكثنا هنالك حتى اذا قبل الليل فثقاء
 ثعلبة صار خا والسباع والطيور يكون حوله فخر ساجدا تحت تلك الشجيرة

فجاءوا مسلما عليه فرد عليهما السلام وقال لهما كيف تركتما رسول الله صلى
 الله عليه وآله وسلم فقال علي ما يجب ويريه الله تعالى ثم قال له لك البشري
 بالمغفرة فانه نزل الوحي علي رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم فاجبريد لك
 وامرك ان تدخل معنا المدبنة فقال اذا حاجتني اليكما ان لا تدخل المدينة في
 ساض النار وليكن ترقيتها حتى اذا جن الليل فحينئذ تدخل المدينة فاجابه الى
 ذلك فلما اقبل الليل واذن بلال العشاء قد دخل ثعلبة مسجد رسول الله صلى
 الله عليه وآله وسلم وقام في اخر الصف بقدم النبي صلى الله عليه وآله وسلم
 لبصلي بالقوم وجعل يقرأ سورة الهكس التكاثر فشوق ثعلبه شفقة شمر
 شوق اخرى فخرميتا فلما فرغوا من الصلوة فجعلا يحركونه فقال النبي
 صلى الله عليه وآله وسلم مرشوعا على وجه الماء الما به فقال سليمان يا رسول
 الله صلى الله عليه وآله وسلم قد خرجت نفسه فخرم النبي صلى الله عليه وآله وسلم
 وسلم من المسجد فاستقبلت خصامة ابنة ثعلبه فقالت يا رسول الله صلى الله
 عليه وآله وسلم كيف حال ابني فقال لها رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم
 ادخلي المسجد وابصري حاله فدخلت ووضعت يدها على جبهته وجعلت تبكي
 وتقول من لي بعد ذلك يا ابي فقال لها النبي صلى الله عليه وآله وسلم
 اما ترضين برسول الله صلعم ابا وبنا طمة اختا وبعا نشة
 اما فقالت له لا ارضى ثم امر النبي صلى الله عليه وآله وسلم نفسه فغسلوه وكفوه
 وصلوا عليه فقال عمر يا رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم رايناك تمشي على قبره
 باصبع الرجل فقال نعم بكثرة الملائكة لكيلا اطاء اجنتهم كذا في كفاية الشعبي
 ثم اعلم يا ايها الطالب بالمغفرة ان رحمة الله واسعة لا يقنط من رحمتها احد
 الا الكافر لانه قال الله تعالى لا تقنط من رحمة الله الاية ولما لم يامنوا اصحاب
 رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم من الشيطان فكيف تأمن عنه لان الشيطان
 لا يوسوس في قلب ليس فيه الايمان الا ترى ان السارق لا يدخل في بيت ليس فيه

المال ولقد صدق من قال **هـ** که درت بیشتر آنرا که جوهر بیشتر باشد **و** نیما شد غبار
 زنگ هرگز تیغ چوبین را **و** آنکه هر کام نلغزید درین کوئی رفت **و** صفت راهروان
 لغزش گامت اینجا **و** لیکن ینبغی ان تلزم الاستغفار فی کل ساعة **و** لا الساعة
 يجعل الكبير صغيرة فافهم وعن ابي سعيد الخدري قال قال رسول الله صلی الله
 علیه و آله وسلم کان فی بنی اسرائیل رجل قتل تسعة وتسعين انساناً ثم خرج لیسئل
 فاتی راهباً فسأله فقال له توبته فقال لا فقتله وجعل یسأله فقال له رجل ایت
 قرية کذا وکذا فاذا درکه الموت وقناء بصدرة نخوها فاختصمت فيه الملائكة الرحمة
 وملائكة العذاب فادعی الله تعالى الى هذه ان تقربی والی هذه ان تباعدی فقال
 الله تعالى فیسوماً بينهما فوجد والی هذا اقرب بشیر فغفر له متفق علیه کذا فی
 مشکوة ولذا قال الامام الشافعی رحمه الله فی مناجاته **هـ** الهی عبدک العاصی تاکا
 مقراً بالذنوب وقد دعاک **و** فان تغفرائت لذلک اهل **و** وان تطرد فمن یرحم سواک **و**
 الهی لا اله سواک فارحم **و** علی من لا رحیم له سواک **و** تجاوز عن ضعیف قد جفاک **و**
 فجاءک تائباً یرجو رضاک **و** فان یک یا مهین قد عصاک **و** فلم یجحد لمعبود سواک **و**
 وما احسن ما قال النوسر الحکیم **هـ** ذنوبی ان تفکرت فیها کثیرة **و** ورحمة ربی من ذنوبی اوسع
 وما اطعم فی عمل صالح ان علمته **و** ولیکنی فی رحمة الله اطعم **و** هو الله مولائی وما لکی وخالقی
 وانی له عبد اقرئوا خضع **و** وان یسلک غفرانا فذلک برحمة **و** وان یک اخلی فانا انا صنم **و**
 وقال علی رضي الله عنه **هـ** یا من لیس لی منك المجیر **و** بعفوک عن عذابک استجیر **و**
 فان عذبتنی فالذنب منی **و** وان تغفرائت به جدير **و** انا العبد المقر بكل ذنب **و**
 وانت السيد الصمد الغفور **و** نقل است که روزی شیخ شبلی رحمه الله گذری بی قصد آورد و در کوچه
 افتاد شعبانه که سرایشان بود شیخ را دید و ستاده شد و خدمت کرد شیخ فرمود یک شب که بر روی گانه نشین
 چند می ستانی گفت یک نیار سرخ گفت و اگر تمام روز رنگا دارد چند می ستانی گفت دو نیار سرخ
 شیخ فرمود هفت شبان و یک نیار از من بستان و هفت شبان روز بر من بمان
 شعبانه قبول کرد و خود را بیار است و در حجره شیخ آمد شیخ در را بر بست شعبانه را گفت در

گنج برو و نجیب شعبانه در آن گنج خسید و شیخ با خداوند تعالی مشغول شد چون روز
 شد در حجره منتقل کرد شعبانه را در آن حجره گذاشت چون شب شد شیخ باز به میان
 مشغول شد و شعبانه در خواب رفت سیوم شب شیخ فرمود ای شعبانه اگر بر تیزی
 و دور رکعت نماز بگزار ای چه شود شعبانه با کراه تمام برخاست و وضو کرد و دو گانه شروع
 کرد شیخ سر سجده نهاد و گفت الهی آنچه بدست من بود کردم این زن را از خانه فساد
 در حجره آوردم و او را بر درگاه تو ایستاده کردم آئینه توئی منقلب القلوب که دل را
 بگردانی و از بدی در نیکی آرایش و از فساد باصلاح کنیش حضرت منقلب القلوب مجیب
 الدعوات دعا را شیخ در حق او استجاب گردانید شعبانه تمام شب دور رکعت گذرانید چون
 صبح در رسید بیت و یک دینار پیش شیخ نهاد و گفت مرا توبه ده پیش شیخ تو به کرد تا کار
 او بخدی رسید که مردمان غیب بزیارت او آمده اند و پایی بوسی میگردند و توبه
 شعبانه بر خود حساب کرد که مرد بیگانه بوسی چند کس رسیدند به مقصد و سی و هفت مرد برو
 رسیده بود و گفت الهی ایشان بر من ستم کردند من بطمع زور سر خود پیش ایشان نهادم
 چون مرا آمرزیدی در درگاه تو عجب نباشد که ایشان را نیز بیا مرزی ندهشند که ما
 بتو بختیدیم و گناه ایشان بمنت تو عفو کردیم سه بار آواز آهر آنچه هستی باز آ
 رکاز و گبر و بت پرستی باز آ این درگاه درگاه تو میدی نیست و صد بار اگر توبه
 عکسی باز آ ایس سالک را باید که نوسید نشود از رحمت خدای تعالی سبب بسیار عیال
 بیش ندانند نسبت به غفرت بلکه تحفه و غنیمت دانند گناه ای را که در تقصیر آرد کما قال ابن
 عباس قوطك اعظم من ذلوك ولذا قال العارفون ترك الذنب ذنبه
 میت لطف و مغفرت تو ستاد و توبه کردن از گناه آمد گناه و قال العارف بالله
 ابو عبد الله لعل رحمة ربی جن یقسمها تاتی علی حسب العصیان فی القسم
 مباش ای عاصی بچاره نوسید که چون پیدا شود انوار خورشید کسی کو برهنه
 ست افتاده در راه و برو به تاب آن خورشید درگاه و چو کارمندان آمد خطرناک
 گناه گاران بر ندان کوی چالاک و عیال بی هر پیره رخصی الله سه قال قال رسول

الله صلى الله عليه واله وسلم والذي نفسى بيده لولم تذب نبي الذهاب الله بكم
 ومجاء بقوم يذنبون فيستغفرون الله فيغفر لهم رواه مسلم ولذا قال
 بعض الشعراء عفت ثواب دشمن وحكت گناه دوست * هر گاه چید
 عافیت و ارم و دانه ای درویش باید که هیچ گناه گاریر از رحمت حق تعالی
 ناسیدگر وانی لا تزی ما روى فی المشکوۃ المصباح عن ابی هريرة قال قال
 رسول الله صلى الله عليه وسلم ان رجلین کان فی بنی اسرائیل متخاصمین احدهما
 مجتهد فی العبادة والاخر یقول بذنب فجعل یقول اقصر عما انت فیه فیقول
 خلنی و یرئی حتی وجده یوما علی ذنب استغظه فقال اقصر فقال اقصر فقال
 خلنی و یرئی ابعثت علی رقیبا فقال والله تعالی لا یغفر لك ابد او لا یدخلک الجنة
 فبعث الله الیهما ملکا فقبض ابراهیم فاجتمعا عنده فقال للمذنب ادخل
 الجنة برحمة وقال للاخر استطیع ان تحظر علی عبدی رحمتی فقال لا یا رب
 قال اذهبوا به الی النار رواه احمد و نیز باید که هیچکس بجشم حقارت نه بینی و لله
 در قائله گناه آئینه فضل و رحمت است ای شیخ پیمین بجشم حقارت گناه گاران را
 چنانچه حضرت بابا میریس مجذوب قدس سره میفرماید گناه من زعدم گرنیامی
 بوجود و وجود عفو تو در عالم عدم می بود و وحی ان رجلا جاء الی النبی صلی
 الله علیه واله وسلم وحکی بین یدیه ان امرأة سقط ولدها من السطح فزیدها
 فرمت المرأة نفسها من السطح فهلکت شفقتہ علی ولدها فقال رسول الله
 صلی الله علیه واله وسلم ان الله تعالی اشفق علی امتی من تلك المرأة علولدها
 نقل است که بنده نائم عصیان خود میخواند منکر شود تا هر اعضای از را گواهی
 دهند پس او را بسوی دوزخ بر ندیس میگوید خداوند بسیار عذر کرده بودم هیچ
 فائده نکرد حالا بدوزخ قرار کردم اما نام تو رحمت کنون امیدوارم که رحم خود
 اظهار کنی خدای تعالی برورحمت کند چه خوش فرمودند حضرت انصار علیه الرحمہ
 روز محشر چون روم پیشش باین روی سیاه * چون زمین پرسد بگویم عذر من

آید برگناه. و اما تو بشت اگر لطاعت برهی. وین بی بود و لطف و عطای تو
 کجاست. و قال بعضهم انما خلق الله تعالى ابواب الجنة اكثر من ابواب
 النار لان ابواب الجنة ثمانية وابواب النار سبعة ليعلم ان رحمة اكثر من
 عذاب ولهذا قيل ان الموحدين رجاء هو اكثر من الخوف لان الرجاء يشرب
 من بحر الرحمة والخوف يشرب من بحر العقوبة كذا في كفاية الشیخی احلم
 ایها الطالب ان الرجاء علی قسمین كما ذكر ان الخوف علی اقسام الاول الرجاء
 بدخول الجنة والثانی بسرویه الله تعالى اما الاول فان الله تعالى من عمل
 صالحا من ذكر او انثی وهو مؤمن فاولئك يدخلون الجنة وقال تعالى فيها
 عین جاریة فیها سرر مرفوعة الاية سه دخول الناس فضل فی الجنان. و
 من الرحمن یا اهل الامال. و قال تعالى وبشر الذين امنوا وعملوا الصالحات ان لهم
 جنات تجری من تحتها الانهار قال لعبد یكون احرص علی الطاعات واصرف عن
 المعصية لانه تعالى یقول وجنة عرضها السموات والارض اعدت للمتقین و قال
 فی النار اعدت للكافرين و قال تعالى وتلك الجنة التي اورثتموها بما كنتم تعملون
 و قال ونعم اجر العالمین - كذا فی الشرح الامالی و در رساله شرح سورۃ فاتحه از
 تصنیف مولانا معین آورده است که چون حساب خلائی با تمام رسد حضرت بارفت
 محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم توجیه بجانب حوض کوثر کند و از آنحضرت سوال کرد
 که کوثر چیست آنحضرت فرمودند که طول و عرض آن جزو غلام الغیوب نداند
 کنارش از زر سرخ است و آبش سفید تر از شیر و شیرین تر از عسل و شادی
 انگیز تر از شراب و خوشبو تر از مشک هر که از آن آب روان قطره بنوشد از آلام
 و مقام این گردد و هرگز تشنه نگردد و اگر هر دم هزار کاسه می نوشد هیچ ضرر نکند
 بلکه از هر کاسه عشرتی دیگر یابد و گویند که چهار صحابه کرام بر اطراف او باشند
 و مؤمنان را آب دهند کسی که بغض یکی از آن چهار بزرگوار داشته باشد
 آب در حلق او ز قوم گردد عیاذ بالله منها در شرح تعرف آورده که این چهار

جوی که وصف آن در قرآن مذکور است که فيها انهار من ماء غیر آسن وانهار من لبن
لغیر تغیر طعمه وانهار من خمر لذة للشاربین وانهار من عسل مصفى آب عبارت از ابوبکر
ست رضی الله عنه که هر کرا قدحی عنایت کند آبی لطافت آب باشد که از آن حیاتی یابد
و شیر اشارت بعمر است رضی الله عنه که هر کرا ساغری گرم نمایند شیر می دلی پذیرد و که از آن
قوتی یابد و خمر کنایت از عثمان ست رضی الله عنه که هر کرا جامی دهد شرابی طرب انگیز
میباشد از آن عشرتی یابد و عسل کنایت از علی ست رضی الله عنه هر کرا می بخشد غلی
بنفش و غل کند که کام جان او شیرین گردد و اختلفوا فی انهار الجنة قال بعضهم
النهر واحد تجوی فیہ الخمر واللبن والعسل لا یخاطط به بعضه بعضاً کما لا یخاطط
الماء العذب الماء الاجاجر والماء الحمر فی الدنيا فی البحر قال تعالی مروج البحر یلتقیان
بینهما بدریخ لا یغیان وقال بعضهم فیها اربعة انهار کما قال الله تعالی فیها انهار
من ماء غیر آسن الاية وقال بعضهم الماء واحد ولیکن یختلف بالحمیة ان قمنی
یسکون لبنا وان قمنی یكون عسل و فیہ سرعیز لا یعلم الا الله تعالی وقال بعضهم
النهر الجاری واحد ولیکن له طبایع اربع طبع الماء فی ایجاد الحیوة وطبع اللبن
فی التریبة وطبع العسل فی الحلاوة وطبع الخمر فی الطرب والنشاط وانما جمیع
الانهار لکثرة معانیها مع اتحاد حینها و فیہ سرعیز کذا فی شرح الامالی و در تفسیر
زاهدی آورده حوض کوثر روز قیامت برشت فرشته نند که هر جا که آنحضرت میرود
و آن فرشته با و همراه میباشد و در طول و عرض این حوض روایت بسیارست و حضرت
علیه السلام فرمود که دیدم چهار جوی بهشت از چشمه سیم بسم الله بیرون می آیند
هر جوی آن مقدار که هفت دریا برابر هر یک جوی سوزنی می نمود و آن چهار
جوی در حوض میرفتند و آن حوض پر نمیشود مگر بر روز قیامت در شرح دیوان آورده
که قال ابن عباس رضی الله عنه الجنان سبعة الجنة الفردوس و الجنة الممدن
و الجنة النعیم و دار المخلد و الجنة المادی و دار السلام و علیون و فی روضة العلماء
ان لكل مؤمن عطاء خمس من الانبیاء کلهم علی قامة ادم علیه السلام مستون

ذرا عا و علی سن عیسی بن مریم تلت و ثلثین سنة و علی حسن یوسف علیه السلام
 و علی نعمة داؤد علیه السلام و علی خلق محمد علیه السلام و فی رسالته البهجة اذ فی
 ما یعطی من المتقام فی الجنة لمؤمن لا طاعة ولا عبادة له فی الدنیا عشرة امثال
 الدنیا بان یكون بناء لا و عن لبننة من ذهب و لبننة من فضة و ترابه من المسك
 الاذخر و الزعفران و یدخل بینه و فی البیت كان سبعون سریرا علی كل سریر
 سبعون فراشا سبعون دراجة علیها سبعون حلة و قیل و لو ان شجرة من شعر
 نساء اهل الجنة سقطت الی الارض لاضاءت اهل الارض و اما اهل الجنة جرد
 مرد مكحولون و للرجال سوارب خضراء و هو اسلم ما یكون علی امرأة و لا یكون
 للنساء ذلك لتميذ الرجال عن النساء و لا یكون شعر الا بط و العانة الا حاجبین
 و شعر الراس و العین و یعطی للرجل قوة مائة رجل فی الاكل و الشرب و الجماع
 و تجامعه و یجاء معهما كما یجاء مع اهل الدنیا کذا فی دفائن الخفائق و جاء فی
 الخبر ان حور العین ان اخرجت اصبعه الی الدنیا فی الیلة المظلمة تنورت الدنیا
 کلها انوار فی تنویر النہس بها و ان القت فطرة عن ماء الفم فی البحر لم یبق فیہ
 شربة من الماء الا جابر و مع هذا ان المؤمنات فی الجنة اکثر جمالا و کمالا و صفاء
 من الحور لان الحسن فی الحور واحد و هو عطاء و فی المؤمنات اثنان عطاء
 و جزائی کذا فی شرح الامالی در مصفی آورده است که گریه از زمان بجانب حضرت
 بار تعالی مرض میکند و میگوید خداوند امارا در دنیا بیج شوهری نبود حالا در باب
 ما چه حکم فرمائی فرمان در رسد که از آدمیان هر که خوش آید اختیار کند و حضرت جبرئیل
 میان ایشان عقد بند و باطائف دیگر عرض کنند که ما در دنیا دوسه شوهر بود حالا
 سنا زحمت میشود چه حکم فرمائی فرمان در رسد هر که خوش آید اختیار کند و بروایتی
 شوهر آخر حکم شد و علیه الفتوی و در ان هنگام خدای تعالی مردان را چندان قوت
 میدهد که اگر یکی را صد هزار حور داشته باشد بیک روز تسلی خاطر ایشان تواند داد
 و خبر آن بجز معاشه معلوم نتوان کرد انشا الله تعالی و در شرح هدایه آورده است که

آسیا نام زن فرعون است الله تعالی او را با قالب درشت برد تا که در دنیا بود فرعون با او
 نزدیکی کردن توانست الله تعالی در پاره عصمت او را نگاشت هر بار که فرعون طلب
 کردی الله تعالی ویوی را بصورت او فرستاد وی او دانستی که زن آن کس است الله
 تعالی برین طریق نگاشت فردای قیامت در کاح محمد رسول الله صلی الله علیه و سلم
 هر دو زمان باشند یعنی آسیا و مریم بدانکه درشت مؤمنان یکدیگر طواف کنند و
 یاران بیاران و خوشیشان بخویشان ضیافتها کنند و بزم آرایند و از طعام و شراب
 و سلع و رقص بهره گیرند و هر استی در یک روز یکبار بلاقات پیغمبر خود برویند است مصطفی
 صلی الله علیه و سلم دو بار بیدار شریف آنحضرت مشرف میشوند لعل است که چون
 بهشتیان درشت قرار گیرند بر در شنبه بهمانی آدم علیه السلام آیند در خلد برین حاضر
 گردند روز یکشنبه بضیافت حضرت نوح علیه السلام درخت التیم توجیه نمایند روز
 دوشنبه بطعام حضرت ابراهیم علیه السلام درخت الحسد می آیند و روز سه شنبه
 بخاضره حضرت موسی علیه السلام درخت الفردوس مبارک نمایند روز چهارشنبه بر
 خوان حضرت عیسی علیه السلام درخت العدن قدم رنجه فرمایند روز پنجشنبه بر سایه
 درخت طوبی بضیافت پر لطافت حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و سلم را مطالعه
 نمایند و مشرف دیدارش شوند روز جمعه که آنرا عید مؤمنان گویند در وار الجلال بچه
 زوال نزول اجلال فرمایند و هر یک از انبیاء و اولیاء و خاص و عام نعمتهای و شریکها
 رنگارنگ تناول نمایند نقل است من مطالع الانوار در تمهید مذکور است که چون
 بهشتیان درشت و دروخیان در دروخت قرار گیرند میان بهشت و دروخت مرگ را
 بصورت گوسفندی سیاه ذبح کنند بهشتیان را شادی افزاید و کافران را غم زیاده گردد
 و در مصابیح مذکور است که طول اهل بهشت شصت گز باشد و عرض هفت گز و عمر مردن
 نسی سال و عمر زنان نه سال بود و پیوسته یواکیر باشند اللهم ارزقنا دار النعیم
 والنظر الی وجهک الکریم والثانی رجاء برویه الله تعالی حق للمؤمنین قال تعالی
 وجوه یومئذ ناظرة الی ربها ناظرة وقوله تعالی الذین احسنوا الحسنی و زیادة

وقد قال عليه السلام الزيادة هي النظر الى الله تعالى والحديث صحيح وقوله تعالى
يوم يلقونه سلاما واللقاء هوروية وقوله تعالى واذا رأت ثعربايت نعيما وملكا
كبيرا وقيل الملك الكبير هو الله تعالى وقوله عليه السلام انكم سترون ربكم كما
ترون القمر ليلة البدر والمقصود به تشبيه الروية بالروية لا تشبيه المرئي
بالمُرئي كما قيل تراه المؤمنون بفكر كيف وادراك وضرب من مثال كذا في شرح
الامالي بدراية رضى تعالى بعضى راسعنا باشد وبعضى راروزى كيارو بعضى
رابعدوروز وبعضى رابعدوروز تاغت زياده بر كسى نكز دوروز مقدار
هزار سال فراق باشد چون بعد هفتم روز ديار رضى تعالى بنيد نعمتاي هشت افزايش
كنند فينسون النعيم اذ امر الايا خسران اهل الاعتزالي واختلافوا في روية الله
تعالى للنساء وفي تناوى صدر الشهيد نقلا عن شرح الطحاوى ان روية الله حق
للمؤمنين دون نساءهم الا فاطمة وفي شرح الامالي لا روية الله للكافرين لقوله
تعالى قد خسر الذين كذبوا بقاء الله الاية وقال شيخ جلال الدين السيوطي في
تصنيفه روية النساء لبارى تعالى اقول روية الله تعالى تحصيل للخلق والموقف
قبل دخول الجنة وفي الجنة بعد دخولها فاما الروية في الموقف فلا شبهة في
حصولها لكل احد من الرجال والنساء حاصل عندنا بذلك لان الاحاديث الواردة
في تجليته تعالى في الموقف صريحة في العموم لكل من كان يعبد الله من ذكر و
انثى محسن ومسيئ وقد ذهب قوم من اهل السنة الى ان روية الله تعالى
في الموقف تحصل للمنافقين ايضا وذهب آخرون الى انها تحصل للكافرين
ثم يحبون بعد ذلك ليكون عليهم حسرة وله شاهد رويانه عن الحسن البصري
رحمه الله فاذا قيل يحصلها في الموقف للمنافقين والكافرين وللنساء المؤمنين
اولى واما الروية في الجنة فاجمع اهل السنة على انها حاصلة لانبيا و
المرسلين والصديقين من كل امة ورجال المؤمنين من البشر من هذه
الامة واختلف في الملائكة فذهب الشيخ عزيز الدين بن عبد السلام الى انهم

یرون ربهم قال ذلك اجتهد لنفسه واستنباط لا نقلا عن احد وعليه
 شيخنا ابو الحسن الاشعري ومنه نقل ان الملائكة يرون ربهم في الجنة و
 كذلك نص عليه الامام البيهقي في كتاب الروية ومن المتأخرين العلامة شمس الدين
 بن القيم وقاضي القضاة جلال الدين البلقيني واما الدليل ففي ذلك حديثان
 اخرجهما البيهقي في كتاب المذکور واما موصوفاً لجن فقد نقل صاحب المرجان
 مقالة الشيخ عزيز الدين في الملائكة ثم قال والجن اولى بالعلم منهم قلت وهو
 الظاهر بلا شك وانه لم يثبت ذلك في الملائكة خصوصاً ان الامام را با حنیفة
 وجماعة ذهبوا الى ان لا ثواب لهم ولا يدخلون الجنة وانما جزاءهم النجاة
 من النار مع انه جزم ان يحصل لهم روية ما في وقت من الاوقات حتى لا يحرموا
 من فضل الله تعالى بذلك وانما الذي القيه الروية كما يروي رجال الانس كل
 يوم او جمعة واقطع بانهم يرون في الموقف كما تقدم وعن ابن عباس ان النبي
 صلى الله عليه واله وسلم قال ان اهل الجنة يزورون ربهم في كل جمعة وقيل
 ان للناس نوعان نوع يرون الله كل يوم بكرة وغشياً وهو الخواص ونوع يرونه
 كل جمعة فيزورونه ويتجلى لهم وهم عامة الخلق انتهى كلامه كذا في رسالة
 الشيخ جلال الدين سيوطي ودر شرح سورة فاتحه مولانا معين آورده است كه بشيتان
 در روز جمعه كه آنرا عید مومنان گویند در دار جلال بی زوال نزول اجلال فرمایند
 و هر يك از انبیا و اولیا خواص و عوام بقدر مراتب بر منابر درو یو ایت و کرسیها
 زرین و سیمین می نشینند و حلای بهشتی در بر و تاجهای مرصع بر سر بند و نعمتهای
 گوناگون و شربت های رنگارنگ تناول نمایند بعد از آن حضرت رسالت پناه صلى الله
 علیه و آله وسلم از منبر نور خود فرود آید تاج از سر و حله از بر بکشاید و شکر گذاری بجنبه
 حضرت باری بسجده نهد پس خطاب مستطاب در رسد كه ای محمد سر بردار كه این روز
 عبادت نیست بلكه روز مكافات است پس سر از سجده بردارد و گوید خداوند شاقان
 وصال نعمت دیدار می طلبند امید آنست كه بشرف دیدار مشرف سازی

تشنگان غم عشق تو دوا می طلبند / در دندان فراق تو شفا می طلبند
 هر یکی از تو تنای مرادی دارد / تشنگان غم شوق تو ترا می طلبند
 بعد از آن فرمان در رسد که یا ملائکتی امر فاعوا الحجاب عن وجوه عبادی ایاتان
 جواب گویند من یقدر ان ینظر الی وجهک الکریم خطاب در رسد که انما غشیت
 اعینهم بعماء المتخففة وقلوبهم بعماء الجنة بعد از آن بنفتاد حجاب بردارند نور
 پیدا شود هنوز سه حجاب باقی مانده باشد چون یک حجاب بردارند نوری دیگر درخشان
 ظاهر گردد و چون حجاب دوم برگیرند چنان ظاهر شود که ظاهر و باطن ایشان منور گردد
 و در آن نور حیران مانند و چون حجاب سیم بردارند فی نظر و ن الی وجه الکریم و
 یسجدون لله العظیم و یقولون سبحانک ما عبدناک حق عبادک و یقول
 الله تعالی امر فاعوا امر و سکرها فانها لیست بدرا العمل سلام علیکم حل رضیتم
 عنی فذلک قوله تعالی رضی الله عنهم و رضوا عنه پس سر از سجده بردارند
 و جواب عرضه نمایند و چنان بیدار مشغول شوند که هم حور و قصور نعمت خشت فراشته
 روزیکه یار جام مرا پرز می کنند / عاشق در آن و فاش جفا یا و کی کند
 ساقی اگر هزار شراب افکند حجاب / عاشق همین ملاحظه حسن و می کند
 چون نظر بر جمالش کند بنوازند و چون نظر بر جلالتش کند بگذرانند که هیچ نعمتی
 بهتر از نعمت دیدار نباشد ذوق این می شناسی بخدا تا نشناسی / سه
 گر بشت بدن جای دلکش است / بی جمال دوست حین آتش است
 گر نه دیدار ست موعود بهشت / میروم از صومعه سوی کنشت
 اللهم احرق عوارض قلوبنا بنا بر عشتک و شوقنا الی جلالک و جمالک و اقطع
 الحجاب بیننا و بینک و امرز فدا از نادمانا هدایتک حتی لا یبقی فی قلبی غیرک
 و امرز قما کاسا من شراب عبتک و تسریف لقائک یا ذوالجلال و الاکرام اذا
 عرفت افسا من الخوف و الرجاء فاعلم ان للساک واجبان یصیدا الخوف و الرجاء
 عنده فوضی لاه اذا غلب واحد فسد الثوب و لذا قال سهل بن عبد الله الخویذکر

والرجاء انشئ ومنهما يتولد حقائق الايمان وقال المشاعر رحمهم الله الخوف والرجاء
 بمنزلة جناحي الطير وانما تيسر لاطائر الطير ان اذ المرتقاوت جناحه كذا في
 فصل الخطاب وروى ان ابا بكر الصديق رضي الله عنه قال لو نادى مناد من السماء
 ان لا يدخل النار الا واحد لخفت ان اكون انا ولو نادى مناد من السماء ان لا يخرج
 من النار الا واحد لرجوت ان اكون انا وهذا مراعات الخوف والرجاء لان الامن
 كفر والياس كفر والله اعلم بالصواب شرط سى وانهم انك آداب مبرزه نگا به اشتن
 وآن بيت ویک ادب اند اول پشت و سر نو شد و دوم آیتیه با بالاکثر سیوم
 نعلین نه پوشد چهارم کاغذ از خود دور کند و یا مهری که در وی نام خدای تعالی باشد
 و نام رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم باشد و بر وایتیکه حرف قرآن باشد از خود دور
 کند پنجم از شیطان نیک اندیش ششم اول چپ پای در آرد و هفتم روی و پشت
 جانب قبله و آفتاب و ماهتاب نکند هشتم دست چپ زیر زنج دارد و نهم بار بر پای چپ
 کند و دهم خوی بپایند یازدهم خط بر زمین نکشد و از دهم سوی عورت نه بیند
 سیزدهم خود را برهنه نکند چهاردهم بول آهسته کند چنانکه قطره بر جامه نرسد
 پانزدهم بعد از فراغ خود را بسنگ و یا بگل و خ و یا بجامه که نفع از وی رفته باشد
 و یا بنجاک پاک کند شانزدهم چندان بساید که تری آن برود و هفتم شمار شنگ
 نزد ما شرط نیست اگر بیک سنگ پاک شود پاک بود و هفتم باید که سخی بگوید
 نوزدهم باید که کسی را عورت خود ننماید بیستم عورت بیوشد و یکم آنکه بوقت
 برون آمدن پای راست اول بیرون کند و روی عن ابی بکر الصديق رضي الله عنه
 انه كان يدخل الخلاء فبكل اسبوع مرة وكان قد وضع كرسيين على باب الخلاء
 وكان اذا اراد الدخول في الخلاء يضي ظهره ويقول للكرام الكاتبين انما ملكان
 طاهران وانه لا يدلي من الدخول في هذه المكان النجس فاقفداها هنا حتى اخبر
 اليكما ثم اصبحا في وهكذا روى عن عبد الله بن عمر رضي الله عنه وكان المتقدمون
 يضرعون الوتد على باب الخلاء فاذا ارادوا ان يدخل الخلاء يعلقون الخسأ ثم

فی الوند و اذا کان فی الخلاء اسم الله تعالی فهذا هو التعمی فی الدین والدنیا
 کذا فی کفایة التبعی وعن عثمان رضی الله عنه اذا اراد ان یدخل الخلاء یسب نساء
 علی الارض خاهر الخلاء و یقول للملکین اجلسا علیه تعطما لهما و ادا کذا فی خلافة
 الخفائی و ذکر کثیر الاوراد و آرد که چون بندۀ مؤمن خواهد که در خلای خود دست آستین چسب
 بالا کند بعد از آن آستین رست و هر چه نام خدای تعالی بروی باشد از خود دور کند
 سر و پشت خود بپوشد و پیش از دخول در خلای گوید بسم الله اعوذ بالله من الخبیث
 و الخبائث و باید که سترج پای چپ درون بند و چون خواهد که بهر حاجت بنشیند خود
 را بقدر حاجت برهنه کند و قوت بر پای چپ کند و پای رست ایستاده دارد و تاز و دو
 فارغ شود و در سترج خط نکشد بر زمین و بر خا لظ نظر بسیار نکند و بسوی عورت
 خود نظر نکند الا از بهر حاجت و آنچه از وی بیرون آید در آن شکر و بگویم نیندازد و بینی
 نش نکند و دست بر رخساره چپ نهد چون غمگینان و در وقت خروج از نجاست بگوید
 الحمد لله الذی اذهب عنی ما یؤذیننی و ابقی عنی ما ینقیننی و الله بارک و یغفر انک
 ربنا و الیک المصید و گفته اند که سرور عالم صلی الله علیه و اله هرگز ترک نمیکردند
 ذکر بر زبان مگر در خلای و لهذا میخوانند و در وقت بیرون آمدن غفرانک را پسند
 و الیک المصید و فی قتادی الصوفیة الصحیح جواز ذکر الله تعالی فی الخلاء
 للحديث لموسی علیه السلام کیف اذکرتک و انا علی حال استجبت من نفسی ان
 اذکرتک ففرزل اذکرتی علی کل حال و حضرت مولانا جلال الدین قدس سره فرمودند
 که مردم می گویند که در خلایا بوقت استیجاب نام خدای تعالی نیاید برد و سلطان بر پای
 سوار است اسب پیچاره چسبند پس معلوم شد که ذکر باین الناس جائز است در خلایا و
 چون از بهر حاجت انسان بصرح رود باید که از چشم مردم دور رود تا نظر کسی بر وی
 نیفتد که جابر روایت میکند از رسول الله صلی الله علیه و اله و سلم کان اذا اراد البراز انطلق
 حتی لا یراه احد و فی العوارف و من حکایان الصوفیة ان ابا عمرو و الزجاجی جاورا
 بمكة ثلاثین سنة و کان لا یسقط فی الحرم و یخرج الی المنى و اقل ذلک فرمید و فی

مشكوة المصباح عن يعلى قال قال ان رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم رأى رجلاً
يغتسل بالبراز فصعد المنبر فحمد الله وأثنى عليه ثم قال ان الله سعى يحب الحياء
مواشتر فاذا يغتسل احدكم فليستتر رواه ابو داود والنسائي في رواية قال ان الله
ستير فاذا اراد احدكم ان يغتسل فليتقأر بشيء وعن انس قال كان رسول الله صلى
الله عليه وآله وسلم اذا اراد الحكة لم يرفع ثوبه حتى يدنو من الارض رواه
الترمذي وابو داود والدارمي وعن ابى بكر رضى الله عنه قال في خطبة يا معشر
المسلمين استحيوا من الله فوالذى نفسى بيده انى لا ظل حين اذهب الى الغائط
في القضاء متقناً بثوبى استحياء من ربى وعن انس رضى الله عنه انه قال خرج
رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم من الدنيا ولم ينظر الى فرج احد ولا نظر احد الى
فرجه كذا فى الخلاصة وروى سليمان انه قال لان اخر من السماء الى الارض فاموت
ثم احيى ثم اموت ثم احيى ثم اموت احب الى من ان انظر الى
عورة احد او ينظر احد الى عورتى وكره بايكم دخلاً جاكث بشارك لا نه حكى عن لقمان
الحكيم انه كان عبداً وخال ما ظهر من حكمته انه قال لمولاة يا مولائى اذا دخلت
الخلاء فلا يجهكت هناك طويلاً فانه يقسى القلب والله اعلم بالصواب شرط حملهم
انهم دخلت باذن الشستن وادب دخلت اين است كه طرف آفتاب و ما تباب ندين و
طهارت بدن و جاسه بر طهارت موضع و تصفيه باطن و كتمان سر و ترك حيوانات جلالى و جمالى
و اگر ترك جمالى نتواند مخير است كذا فى رساله مولانا معين الدين الهاشمى و فى رساله
المكى ولا يكثر اكل اللحم فى الخلوة لانه قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم اذا
اكلت اللحم وجدت فى نفسى تمهيزاً الى رغبة الى الجماعه ايضا قال عليه السلام
اللحم ينبت اللحم وينبغى للعتكف ان ياكل اللحم فى الخلوات مرة او مرتين كل مرة
يؤذن خمسين درهماً و هى اوقية واحدة فان هذا المقدار اجازة الشيوخ لضعف المبتهد
پس معلوم شد كه اگر كپيار يا دو بار در خلوت حيوانات خور و جايز است تا مخالفت نفس
نشو و قال عليه السلام من ترك اللحم اربعين يوماً ساء خلقه و فى شرعية الاسلام

ولا يواظب على ترك اكل اللحم والمرفقة فانه يوجب الموت والفسوق ولا يواظب
على ترك اللحم والدم اربعين ليلة فتغير طبعه وسوء خلقه وحيوانات خورون
وقتی جائز است که صاحب دعوة نباشد والا نخورد و طریق بعضی بزرگان این است که
در ده روز اول حیوانات میخورند و بعد از آن میخورند و بعضی از آداب در خلوت دوام
وقت کردن و آخر از نا محرمات استعمال عطر و شجاعت در ملاقات ابرو و اکل اكلال
صدق المقال و تصرع و حضور دل با حق و تنبیه نفس و خوردن و آشامیدن از دست
خادم مصلی و نگاه داشتن دل از حسد و بغض و کبر و کینه و غصه و دروغ و ترک کردن بنایز
و سیر و کل مکروبات و محرمات و تخم مرغ و شد و مشک و چوبه صدف و استعمال کنش
و موزه و ترک خوردن جفرا و شیر و دوغ و سرکه و برگ نمکشان و بعضی گفته اند که
جامه دوخته نباشد کذا فی سائله مولانا معین الدین الهانمی قدس سره
بدانکه رعایت کردن شرط مذکور واجب است اگر یکی از این شرایط مذکوره فوت
انچه فائده خلوت است ناقص گردد و دشوارترین شود و خطر عظیم نماید که بیم هلاکت
باشد وین باب اتفاق جمیع مشایخ است زیرا که شرط فاسد شود و مشروط نیز فاسد شود
و قال بعضهم من دخل الخلوت مغلا فی دخوله دخل عليه الشيطان وسول
له انواع الطغیان و امتلاء من الغرور فظن انه على حسن الحال وقد دخلت
العنة على قوم دخلوا الخلوة بخير شرطها و قال الشيخ المحقق ركن الدين علاء
الدوله سمنا فی قدس سره چون اهل روزگار بسبب نام و آواز بنشینند تا گویند که
فلانی چنین در خلوت نشسته است و بشرائط آن قیام نه نماید لاجرم خلوت او از سه چیز
بیرون نیست یا در عجب و غرور افتد یا در کفر و زندقه بر و بکشاید یا خود بچمان که در
خلوت نشسته بود بیرون بر آید فاذا دخل فیها مع شرایطها فیناخذ ما لا یجوز له شاقه
به و یا اذ کان كذلك فعلیک بر عایة الادب سرا و علانیه عند الله و عند الناس
و قال علیه السلام اذ بنی ربی فاحسن نادی و قال الشیخ الشهاب الدین رحمه الله
علیه اجعل عملک ملجا و الادب دقیقا و قال عبد الله بن المبارك رحمه الله ادب

الخدمة اعز من الخدمة وقيل القهوف كله ادب وقال الجعيد رحمه الله
 اتفق مشاخر الطريق على ان من وصل وصل بالادب ومن اقطع انقطع بترك
 الادب اللهم ارزقنا رعايت حسن الادب وحكي عن ابي عبيد القاسم بن سلام
 قال دخلت مكة فكنت ربما اقعده بخلاء الكعبة وربما كنت استلقى
 واحد رجلى فجاءتني عائشة المملكة فقالت يا ابا عبيد يقال انك من اهل العلم
 اقبل مني كلمة لا تجالسها الا بالادب ولا فيحكي اسمك من ديوان القريب قال
 ابو عبيد وكانت من العارفات وقال الجلال جلي البصري التوحيد يوجب الايمان
 فمن لا ايمان له لا توحيد له ولا ايمان له ولا ايمان يوجب الشريعة فمن لا شريعة
 له لا ايمان له ولا توحيد له والشريعة توجب الادب فمن لا ادب له لا شريعة له
 ولا ايمان له ولا توحيد له قال عبد الله بن المبارك رحمه الله من تهاون بالادب
 عوقب بحرمان السنن ومن تهاون بالسنن عوقب بحرمان الفرائض ومن تهاون
 عوقب بحرمان المعرفة وقال علي رضي الله عنه لا شرف مع سوء الادب
 بن ادب مردكي شو دهبتر گرچه اور اجلالت نسب است
 با ادب باش تا بزرگ شوی که تشیخ بزرگی ادب است
 وقال الشيخ علي دقاق العبد يصل بطاعة الى الجنة وبإدبه يصل الى الله
 تعالى وقال شيخ علي حدا ومن لا ادب له لا شريعة له وقال شيخ الشيوخ
 من لا ادب له لا ايمان له وقال انس بن مالك لا ادب في العمل علامة القبول
 وقال واحد من الصحابة رضي الله عنه الطاعة باب الله تعالى فلا تدخله الا
 بالادب وقال سهل من لم يوحب نفسه في الدنيا فقد استوجب العذاب في
 العقبى الا ان يعف الله يا لكرم عنه پس ادب در خلوت اين است که هرگز در خلوت
 پاي دراز نکند و تکیه نکند چنانچه خواجہ جوڑی بہت سال در خلوت بود پاي دراز نکرد
 وقال السري صليت وروى ليلة من الليالي ومددت رجلى فنوديت يا سري
 كذا لك تجالس الملوك فضمت رجلى وقلت وعزتك وقال الجعيد فبقى ستين

سنة ما مدرجه ليلا ولا نهار او حكي ان حاتم الاصر قد مر رجله اليسرى عند
دخول المسجد فتغير لونه وخرج مرعوبا الى خائفا وقد مر رجله اليمنى وقبل
له في ذلك فقال لو تركت ادما من اداب الدين خفت ان يسلبني الله تعالى جميع
ما اعطاني پس بايد كه شرطه كور و واجب اند اگر از اين شرائط يك شرط فوت شود فائده
خلوت نيابد و لذا قبل سه چل چله نشست صوفى ره نيافت + چل چله بهتر بود
زين چل چله + و اذا عمل المريد الصادق ذلك العمل مع شرائط الحد كومة
اربعين يوما مستمرا يغفر له ابواب المكاشفات والمشاهدات من العوالم
الروحانية لا محالة تعلم انه ان لم تحصل الخلوة على هذا الطريق في تمام
السنة فعليك بالاجتهاد وفي خلوة على هذا الطريق كل سنة اربعين يوما او
شهر لان مشاغم الطريقة فيد والخلوة بشهر او اربعين يوما لهم في ذلك على
المتابعة فمن قال الى اربعين يوما تمسك بحديث سواد بن مصعب عن ثابت
عن مستفهم عن ابن عباس عن النبي صلى الله عليه واله وسلم انه قال من اخلص
الله اربعين صباحا ظهرت له ينابيع الحكمة من قلبه على لسانه وبقوله تعالى
وَإِذْ وَاعَدْنَا مُوسَىٰٓ إِتْرَٰعِينَ كَلِيلَةًۦ نَّعْلُ عَنْ سَمِيَانَ الثَّوْرَىٰ فَبِمَا رَوَىٰ احمد
بن حنبل عن خالد بن يزيد انه قال كان يقال ما اخلص عبد الله اربعين صباحا
الا نبت الله الحكمة في قلبه وانه الله تعالى في الدنيا ودر غيبته في الآخرة
وبصره بلاء الدنيا ودوايها ورسول عليه الصلوة والسلام كنت هر كه در غيبه
عمر خود كيا بر چله بنشيند آتش دوزخ بر تن وى حرام شود و در عايه تاثير بديع است
و حق تعالى گفت خمصرت طبنه آدم بيدى اربعين صباحا و فرزند در شكمار
چل كان روز بعضى گردد رسول عليه السلام و الصلوة گفت هر كه چل روز از براى
خداى تعالى عبادت كند حق تعالى بدرجه اوليا رساند و گفت عليه الصلوة و السلام
هر كه چل صباح براى خداى تعالى زنده دارد درياى علم در دل او بگشايد و از زبان
او جارى گردد و پيغمبر عليه السلام چون چل شب در وادى حرام مشغول بود و در شب

فرمان نبوت برومی رسانید کذا فی انیس الواعظین وروی ان داؤد علیه السلام
 لما ابتلی بالخطیئة خرقه الله ساجدا اربعین یوما ولیلۃ حتی اتاه الغفران من ربه
 وکولت نبوة صلعم بعد چهل سال میسر شد و دیگر مفسران اسرار کلام اسرار بانی
 و محققان رب سبحانی در تفسیر قوله تعالی و لقد خلقنا الانسان من سلالۃ من طین
 ثم جعلناه مضغۃ الی آخره چنین تحقیق نمودند که در خلوت سرای شمیمه نطفه در ایام
 اربعین صورت عطا نموده شد علی هذا القیاس در اربعین دیگر شکل مضغه پذیرد تا آخر
 هم چنین و در حدیث شریف خلق احد کمر لیجمع فی بطن امه اربعین یوما نطفه
 ثم تكون علقه مثل ذلك ثم یرکب مضغه مثل ذلك و من قال بشهر استدل بحديث
 عائشة و جا بر رضی الله تعالی عنه قال رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم
 جاوہر فی حراء شهرا فلا یخرج عن خلقه لان الله قبض ولا بسا مسنة
 و لا لدا عینته من دواعی الهوا بل یکون خروجه عن ضره مرة فی الدین او فی الوضوء
 و صلوة الجمعة ایضا قال الله تعالی و واعدنا موسی ثلاثین لیلة و تجلس اکثر
 المشائخ الکبار الاربعین لانه قال الله تعالی فتم مبیقات ربه اربعین لیلة
 پس معلوم شد که راه روان را طلب خلوت گزیدن و باربعین نشستن و نسبت به
 متابعت سالکان راه یقین و واصلان درگاه رب العالمین ضروری و لابدیه است
 بدانکه بناء سلوک راه دین و وصول و مقامات یقین بر خلوت و عزلت و انقطاع
 از خلق نهاده اند و جمله اولیا و انبیا در بدایت و او اکل حال خلوت گزیدن تا بمقتضی رسیدند
 آنجا که پایی در ره مولانا نهاده اند و گام نخست بر سر دنیا نهاده اند و
 آورده اند پشت بدین آشیان و هر پس چون فرشته روی بعبقی نهاده اند
 آن طوطیان ره چو قدم برگرفته اند طوبی لهم که بر سر طوبی نهاده اند
 و فی البخاری حدثنایحیی بن بکیر قال حدثنا الکیث عن عقیل عن ابن
 شهاب عن عروة بن زبیر عن عائشة ام المؤمنین رضی الله عنها انها قالت
 اول ما یدعی به رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم من الصالحۃ فی النجوم

فكان لا يرى روي الإجماع متل فلق الصبح ترجيب الخلاء فكان يخلو بغار
حراء فينتحش فيه وهو التعبد الليالي ذوات العدد قبل ان ينزع الى اهله
ويتزود لذلك ثم يرجع الى خديجة رضي الله عنها فينزل ويبشئها حتى جاءه
الحق وهو في غار حراء فجاءه الملك فقال لرسول الله صلى الله عليه وآله وسلم
اقراء فقال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم وما انا بقارئ قال فاخذني
وغطني حتى بلغ من الجهد ثم ارسلني فقال اقراء فقلت وما انا بقارئ
فاخذني فغطني حتى بلغ مني الجهد ثم ارسلني فقال اقراء فقلت ما انا بقارئ
فاخذني وعطني الثالثة حتى بلغني الجهد ثم ارسلني فقال اقراء باسم ربك
الذي خلق خلق الانسان من علق حتى بلغ ما لم يعلم فرجع بها رسول الله صلى الله
عليه وآله وسلم ترجف لوادة حتى دخل على اهل خديجة رضي الله تعالى عنها فقال نزلوني
نزلوني فزملوه حتى ذهب عنه الروع الحديث وقال الله تعالى فاذا كانت
رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم مع تحقيقه بهذه الصفات الحميدة و
عصمة الله تعالى له عن هذه الافات لم يأت من سلب نفسه فكيف يصح لاحد ان يلطم
في القرب الى الله تعالى فلاخذ عنه بغير عمل الخلوة والامر نصاب مع ملازمة
الاخلاق الدميعة فكل مريد يعلم ان الخلوة والعزلة امر جاء في الشرع و
ليس بحرام فالاعتراض لما اذا فوله تعالى عن ابراهيم عليه السلام اني
ذاهب الى ربى سيهدين فالذاهب الى الله تعالى هي الخلوة وفوله تعالى
فلما اخبر لهم فالعزلة هي الخلوة وفي قصته عليها السلام كلما دخل عليها
ذكر بالمحراب وجد عندها مرقا بالمحراب هي الخلوة وكذا داود وسليمان
عليهما السلام كان لهما خلوة واعتزل عن الناس وهو فوله تعالى وخسر
مراكها واناب فالعاقل الكيس الدراك لا ينكر الخلوة لان اصلها صميم تعبد
النبي صلى الله عليه وآله وسلم في غار حراء ولا يخفى ان حبس الحواس شرط
للمبتدئين اما المنتمون فلا يضرهم الكثرة ومخالطة الناس لانه حصل

لنفسه الوحدة في الكثرة والخلوة ولكنه مع هذا اجتنأ بهم عن الكثرة سبب
 لمزيد القنومات وترقى الحالات والدرجات لان السير في الله غير متناهية
 وقيمه درجات فوق درجات بحيث لا تتناهي پس معلوم شد که در حق بتدی خلوت
 و عزالت لازم هست تا خلوت انجمن حاصل شود لان النفس بطبعها كارهة
 مياللة الى مخالطة الخلق فاذا انزعجتها من مقام عاداتها وحسبها على طاعة
 الله تعالى تعقب كل مرارة تدخل عليها حلاوة في القلب وقال ذو والنون
 المصري لوارثه شيئا ابعث على الاخلاص وظفر بركن من اركان الصدق ومن انقطع
 فقد استمسك بهود الاخلاص وظفر بركن من اركان الصدق ومن انقطع
 الى الله اربعين يوما مخلصا متعاهد النفسه يفتح الله عليه علوم الدينية
 مصفا اخبر رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم بذلك وهو قولي له تعالى من
 اخلاص الله اربعين صباحا ظهرت له ينابيع الحكمة من قلبه ولسانه
 والله اعلم بالصواب *

ای دل بیا بکوی وفا خلوتی گزین	در سک سالکان برو بی نشان نشین
از هر چه غیر دوست نه انما یدل	وانگه بحق نامی تو لا چو اهل دین
تجرید شود هر چه درین ره نه در خور است	بر آستان دوست بر آوریک اربعین
تا هر که ور تیکه بود با صفا شود	از دست دیو نفس زهر جان نازنین
پس نور حق مشاهده افتد ترا بسر	مرآت بروی دوست شوی از سر یقین
سلطان تحت مملکت سرمدی بشق	شاهی بود که کسب کند دولت چنین
یا ناظر انیه سل بالله مرحمته	علی المصنف واستغفر لصاحبه

واطلب لنفسه من خير تريد بها من بعد ذلك غفرانا لكاتبه *

قاریا بر من مکن چنیدین عتاب	گر خطائی رفته باشد در کتاب
آن خطائی رفته را تصحیح کن	از کرم و الله اعلم بالصواب

خلفنامه كتاب شروط اربعين في جلوس المعسكر كلفين

صفح	غلط	صفح	غلط	صفح	غلط	صفح	غلط
٢	٥	٢٩	٥	٢	٥	٢٩	٥
٣	١١	٣١	٢٤	٣	٢	٣١	٢٤
٤	١٨	٣٣	١٤	٤	١٢	٣٣	١٤
٥	١٢	٣٤	٢	٥	١٠	٣٤	٢
٦	٤	٣٥	٥	٦	١٥	٣٥	٥
٧	٣	٣٦	١٢	٧	١٣	٣٦	١٢
٨	١١	٣٧	١٣	٨	١٩	٣٧	١٣
٩	٩	٣٨	١٥	٩	١	٣٨	١٥
١٠	١	٣٩	١٥	١٠	٢	٣٩	١٥
١١	٢	٤٠	١٤	١١	٣	٤٠	١٤
١٢	٣	٤١	١٤	١٢	٣	٤١	١٤
١٣	٣	٤٢	١٤	١٣	٣	٤٢	١٤
١٤	٣	٤٣	١٤	١٤	٣	٤٣	١٤
١٥	٣	٤٤	١٤	١٥	٣	٤٤	١٤
١٦	٣	٤٥	١٤	١٦	٣	٤٥	١٤
١٧	٣	٤٦	١٤	١٧	٣	٤٦	١٤
١٨	٣	٤٧	١٤	١٨	٣	٤٧	١٤
١٩	٣	٤٨	١٤	١٩	٣	٤٨	١٤
٢٠	٣	٤٩	١٤	٢٠	٣	٤٩	١٤
٢١	٣	٥٠	١٤	٢١	٣	٥٠	١٤
٢٢	٣	٥١	١٤	٢٢	٣	٥١	١٤
٢٣	٣	٥٢	١٤	٢٣	٣	٥٢	١٤
٢٤	٣	٥٣	١٤	٢٤	٣	٥٣	١٤
٢٥	٣	٥٤	١٤	٢٥	٣	٥٤	١٤
٢٦	٣	٥٥	١٤	٢٦	٣	٥٥	١٤
٢٧	٣	٥٦	١٤	٢٧	٣	٥٦	١٤
٢٨	٣	٥٧	١٤	٢٨	٣	٥٧	١٤
٢٩	٣	٥٨	١٤	٢٩	٣	٥٨	١٤
٣٠	٣	٥٩	١٤	٣٠	٣	٥٩	١٤
٣١	٣	٦٠	١٤	٣١	٣	٦٠	١٤
٣٢	٣	٦١	١٤	٣٢	٣	٦١	١٤
٣٣	٣	٦٢	١٤	٣٣	٣	٦٢	١٤
٣٤	٣	٦٣	١٤	٣٤	٣	٦٣	١٤
٣٥	٣	٦٤	١٤	٣٥	٣	٦٤	١٤
٣٦	٣	٦٥	١٤	٣٦	٣	٦٥	١٤
٣٧	٣	٦٦	١٤	٣٧	٣	٦٦	١٤
٣٨	٣	٦٧	١٤	٣٨	٣	٦٧	١٤
٣٩	٣	٦٨	١٤	٣٩	٣	٦٨	١٤
٤٠	٣	٦٩	١٤	٤٠	٣	٦٩	١٤
٤١	٣	٧٠	١٤	٤١	٣	٧٠	١٤
٤٢	٣	٧١	١٤	٤٢	٣	٧١	١٤
٤٣	٣	٧٢	١٤	٤٣	٣	٧٢	١٤
٤٤	٣	٧٣	١٤	٤٤	٣	٧٣	١٤
٤٥	٣	٧٤	١٤	٤٥	٣	٧٤	١٤
٤٦	٣	٧٥	١٤	٤٦	٣	٧٥	١٤
٤٧	٣	٧٦	١٤	٤٧	٣	٧٦	١٤
٤٨	٣	٧٧	١٤	٤٨	٣	٧٧	١٤
٤٩	٣	٧٨	١٤	٤٩	٣	٧٨	١٤
٥٠	٣	٧٩	١٤	٥٠	٣	٧٩	١٤
٥١	٣	٨٠	١٤	٥١	٣	٨٠	١٤
٥٢	٣	٨١	١٤	٥٢	٣	٨١	١٤
٥٣	٣	٨٢	١٤	٥٣	٣	٨٢	١٤
٥٤	٣	٨٣	١٤	٥٤	٣	٨٣	١٤
٥٥	٣	٨٤	١٤	٥٥	٣	٨٤	١٤
٥٦	٣	٨٥	١٤	٥٦	٣	٨٥	١٤
٥٧	٣	٨٦	١٤	٥٧	٣	٨٦	١٤
٥٨	٣	٨٧	١٤	٥٨	٣	٨٧	١٤
٥٩	٣	٨٨	١٤	٥٩	٣	٨٨	١٤
٦٠	٣	٨٩	١٤	٦٠	٣	٨٩	١٤
٦١	٣	٩٠	١٤	٦١	٣	٩٠	١٤
٦٢	٣	٩١	١٤	٦٢	٣	٩١	١٤
٦٣	٣	٩٢	١٤	٦٣	٣	٩٢	١٤
٦٤	٣	٩٣	١٤	٦٤	٣	٩٣	١٤
٦٥	٣	٩٤	١٤	٦٥	٣	٩٤	١٤
٦٦	٣	٩٥	١٤	٦٦	٣	٩٥	١٤
٦٧	٣	٩٦	١٤	٦٧	٣	٩٦	١٤
٦٨	٣	٩٧	١٤	٦٨	٣	٩٧	١٤
٦٩	٣	٩٨	١٤	٦٩	٣	٩٨	١٤
٧٠	٣	٩٩	١٤	٧٠	٣	٩٩	١٤
٧١	٣	١٠٠	١٤	٧١	٣	١٠٠	١٤
٧٢	٣	١٠١	١٤	٧٢	٣	١٠١	١٤
٧٣	٣	١٠٢	١٤	٧٣	٣	١٠٢	١٤
٧٤	٣	١٠٣	١٤	٧٤	٣	١٠٣	١٤
٧٥	٣	١٠٤	١٤	٧٥	٣	١٠٤	١٤
٧٦	٣	١٠٥	١٤	٧٦	٣	١٠٥	١٤
٧٧	٣	١٠٦	١٤	٧٧	٣	١٠٦	١٤
٧٨	٣	١٠٧	١٤	٧٨	٣	١٠٧	١٤
٧٩	٣	١٠٨	١٤	٧٩	٣	١٠٨	١٤
٨٠	٣	١٠٩	١٤	٨٠	٣	١٠٩	١٤
٨١	٣	١١٠	١٤	٨١	٣	١١٠	١٤
٨٢	٣	١١١	١٤	٨٢	٣	١١١	١٤
٨٣	٣	١١٢	١٤	٨٣	٣	١١٢	١٤
٨٤	٣	١١٣	١٤	٨٤	٣	١١٣	١٤
٨٥	٣	١١٤	١٤	٨٥	٣	١١٤	١٤
٨٦	٣	١١٥	١٤	٨٦	٣	١١٥	١٤
٨٧	٣	١١٦	١٤	٨٧	٣	١١٦	١٤
٨٨	٣	١١٧	١٤	٨٨	٣	١١٧	١٤
٨٩	٣	١١٨	١٤	٨٩	٣	١١٨	١٤
٩٠	٣	١١٩	١٤	٩٠	٣	١١٩	١٤
٩١	٣	١٢٠	١٤	٩١	٣	١٢٠	١٤
٩٢	٣	١٢١	١٤	٩٢	٣	١٢١	١٤
٩٣	٣	١٢٢	١٤	٩٣	٣	١٢٢	١٤
٩٤	٣	١٢٣	١٤	٩٤	٣	١٢٣	١٤
٩٥	٣	١٢٤	١٤	٩٥	٣	١٢٤	١٤
٩٦	٣	١٢٥	١٤	٩٦	٣	١٢٥	١٤
٩٧	٣	١٢٦	١٤	٩٧	٣	١٢٦	١٤
٩٨	٣	١٢٧	١٤	٩٨	٣	١٢٧	١٤
٩٩	٣	١٢٨	١٤	٩٩	٣	١٢٨	١٤
١٠٠	٣	١٢٩	١٤	١٠٠	٣	١٢٩	١٤